ARTHUR C. Clarke

Román klasika světové sci-fi
nás zavede do roku 2131,
kdy lidstvo kolonizovalo
už několik planet
a setkává se s kosmickou lodí
vyspělé mimozemské civilizace.

Setkání s Rámou

OMNIA

OMNIA NAKLADATELSTVÍ SVOBODA

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Román klasika světové sci-fi nás zavede do roku 2131, kdy lidstvo kolonizovalo už několik planet a setkává se s kosmickou lodí vyspělé mimozemské civilizace.

- Arthur C. Clarke
- 1 VESMÍRNÁ OCHRANA
- 2 VETŘELEC
- 3 RÁMA A SÍTA
- 4 PŘISTÁNÍ
- 5 PRVNÍ VÝSTUP
- 6 VÝBOR
- 7 DVĚ MANŽELKY
- 8 SESTUP
- 9 PRŮZKUM
- 10 SESTUP DO TEMNOT
- 11 MUŽI, ŽENY A OPICE
- 12 SCHODIŠTĚ BOHŮ
- 13 RÁMOVY PLÁNĚ
- 14 VAROVÁNÍ PŘED BOUŘÍ
- 15 SRÁZ DO MOŘE
- 16 KEALAKEKUA
- 17 JARO
- 18 ROZBŘESK
- 19 VAROVÁNÍ Z MERKURA
- 20 SOUDNÝ DEN
- 21 PO BOUŘI
- 22 PLAVBA PO VÁLCOVÉM MOŘI
- 23 N. Y., RÁMA
- 24 VÁŽKA
- 25 PRVNÍ LET
- 26 RÁMŮV HLAS
- 27 ELEKTRICKÝ VÍTR
- 28 IKARUS
- 29 PRVNÍ KONTAKT
- 30 KVĚTINA
- 31 RYCHLOST DOPADU
- 32 VLNA
- 33 PAVOUK
- 34 JEHO EXCELENCE LITUJE
- 35 BLESKOVÁ ZPRÁVA
- 36 POZOROVATEL BIOTŮ

- 37 ŘÍZENÁ STŘELA
- 38 VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ
- 39 ULTIMÁTUM
- 40 SABOTÉR
- 41 HRDINA
- 42 SKLENĚNÝ CHRÁM
- 43 ÚSTUP
- 44 KOSMICKÝ POHON
- 45 FÉNIX
- 46 MEZIHRA
-
- notes
    - 1

Arthur C. Clarke
Setkání s Rámou

Srí Lance,
kde jsem vystoupil
po Schodišti bohů

SVOBODA
PRAHA
1984

Přeložil Zdeněk Volný

© by Arthur C. Clarke, 1973
Translation © Zdeněk Volný, 1984

1 VESMÍRNÁ OCHRANA

Dříve či později k tomu dojít muselo. Třicátého června 1908 unikla Moskva zkáze o tři hodiny a čtyři tisíce kilometrů — podle kosmických měřítek o vlásek nepatrně tenoučký. Další ruské město vyvázlo ještě těsněji, dvanáctého února 1947, když druhý ohromný meteorit dvacátého století vybuchl blíže než čtyři sta kilometrů od Vladivostoku. S jeho explozí mohla soupeřit jenom nedávno vynalezená uranová bomba.

V těch dobách nemělo lidstvo žádné prostředky, jež by je mohly ochránit před těmihle nevypočitatelnými střelami, jimiž je bombardoval vesmír a které kdysi zjizvily tvář Měsíce. Meteority z let 1908 a 1947 dopadly do neobydlených pustin; jenže koncem jedenadvacátého století už se na Zemi nerozkládala končina, již by nebesa mohla bezpečně použít jako cvičný terč. Lidstvo se rozlilo od pólu k pólu. A tak, nevyhnutelně…

Ráno v 9.46 světového času 11. září výjimečně nádherného léta roku 2077 spatřila většina obyvatel Evropy, jak se na východní obloze objevila oslnivě zářící ohnivá koule. V několika sekundách se stala jasnější než sluce a jak se pohybovala napříč nebem — nejprve za naprostého ticha — zanechávala za sebou vířící sloup prachu a kouře.

Kdesi nad Rakouskem se začala rozpadat a vyvolala celou řadu tak silných tlakových vln, že více než jednomu miliónu lidí zůstal natrvalo poškozený sluch. To byli ti šťastnější.

Tisíc tun skály a kovu pohybující se rychlostí padesát kilometrů za sekundu dopadlo na rovinu severní Itálie a v několika žhnoucích okamžicích zničilo úsilí celých staletí. Města Padova a Verona byla smetena z povrchu zemského a zbytky věhlasu Benátek navždy klesly do moře, když se vody Jadranu po úderu kosmického kladiva hřímavě vzduly proti pevnině. Zahynulo šest set tisíc lidí a celkové škody přesáhly jeden bilión dolarů. Avšak ztráty, jež utrpělo celé lidstvo na umění, historii, vědě — a to navždy — , byly nevyčíslitelné. Vypadalo to jako by vypukla veliká válka a ještě téhož jitra se prohrála; a jenom málokdo se dokázal upřímně radovat ze skutečnosti, že se celý svět stal svědkem těch nejúžasnějších východů a západů slunce od dob výbuchu sopky Krakatoa, poněvadž prach zvířený explozí usedal jen zvolna.

Po počátečním šoku reagovalo lidstvo s odhodláním a v jednotě, jakou neprokázalo za žádné dřívější éry. Taková katastrofa, uvědomovalo si, se nemusí přihodit dalších tisíc roků, ale stejně dobře k ní může dojít zítra znovu. A následky by příště mohly být dokonce ještě horší.

Tak dobře: žádné příště už tedy nebude.

O sto let dříve mnohem chudší svět, se zdroji daleko omezenějšími, plýtval svým bohatstvím při pokusech zničit už odpálené rakety, jež lidstvo zcela sebevražedně namířilo samo proti sobě. Tohle úsilí nikdy sice úspěch nemělo, avšak tehdy získané zkušenosti se nezapomněly. Nyní se daly využít k mnohem vznešenějšímu účelu a v měřítku daleko větším. Žádnému meteoritu, dost velikému na to, aby způsobil katastrofu, se nepovolí, aby prolomil obranu Země.

Tak vznikl projekt VESMÍRNÁ OCHRANA. O padesát roků později — způsobem, o němž žádný z jeho tvůrců nemohl mít ani tušení — prokázal oprávněnost své existence.

2 VETŘELEC

Do roku 2130 radary umístěné na Marsu objevovaly nové asteroidy v počtu na tucet denně. Počítače VESMÍRNÉ OCHRANY automaticky vypočítávaly jejich oběžné dráhy a informace založily do svých ohromných pamětí, takže každých pár měsíců mohl kterýkoli astronom, jež měl zájem, nahlédnout do vršících se statistik. A ty už teď působily dost mohutným dojmem.

Od objevu Cerese, největšího z těchto maličkých planetek, hned prvého dne devatenáctého století, trvalo více než sto dvacet roků, než se dala dohromady první tisícovka asteroidů. Stovky se jich nalezly a ztratily a znovu objevily; vyskytovaly se v celých rojích, takže je jeden podrážděný astronom pokřtil na „nebeskou verbež“. Narážel na známou skutečnost, že paměti VESMÍRNÉ OCHRANY nyní už obsahovaly půl miliónu záznamů.

Jenom pět gigantů — Ceres, Pallas, Junon, Eunomia a Vesta — mělo v průměru víc než dvě stě kilometrů; převážnou většinou to byly pouze bludné balvany, které by dobře zapadly do menšího parčíku. Skoro všechny se pohybovaly na oběžných drahách až za Marsem; jenom pár z nich, ty, které se přibližovaly Slunci natolik, že představovaly možné nebezpečí pro Zemi, se stalo předmětem zájmu VESMÍRNÉ OCHRANY. A ani jeden z tisíce těchto asteroidů neproletí za celou budoucí historii sluneční soustavy kolem Země blíž než na jeden milión kilometrů.

Objekt uvedený nejprve v katalogu pod číslem 31/439, podle ročníku a pořadového čísla jeho objevení, byl zjištěn ještě za oběžnou dráhou Jupitera. Na téhle jeho poloze nebylo nic nezvyklého; mnoho asteroidů se dostávalo až za Saturn, a pak se zase obracely ke svému vzdálenému vládci, ke Slunci. A Thule II., nejvzdálenější z nich, zalétal tak blízko k Uranu, že to docela dobře mohl být ztracený měsíc téhle planety.

Jenže radarový kontakt na tak velkou vzdálenost neměl obdoby; 31/439 měl zcela zjevně mimořádné rozměry. Počítače podle síly odrazu vydedukovaly, že má v průměru alespoň čtyřicet kilometrů — takový gigant už nebyl objevený sto let. Že jej mohli tak dlouho přehlížet, to se zdálo až neuvěřitelné.

Potom vypočítali jeho oběžnou dráhu a záhada se vyřešila — ovšem jen tím, že na její místo nastoupila ještě větší. 31/439 neletěl po normální dráze asteroidů, po elipse, kterou opisovaly s přesností hodinových ručiček každých pár roků. Byl to osamělý přivandrovalec z hvězd, který navštívil sluneční soustavu poprvé a naposledy, neboť se pohyboval takovou rychlostí, že gravitační pole Slunce ho zachytit nemohlo. Přežene se přes oběžné dráhy Jupitera, Marsu, Země,

Venuše a Merkura, bude přitom neustále nabírat rychlost a až proletí okolo Slunce, namíří si to zase pryč, do neznáma.

Až v téhle fázi začaly počítače signalizovat: „Hej, vy tam! Máme pro vás něco zajímavého!“, a tak 31/439 na sebe poprvé upoutal pozornost lidských bytostí. V hlavním stanu VESMÍRNÉ OCHRANY propukl krátký závan vzrušení a mezihvězdného tuláka rychle poctili tím, že namísto pouhého čísla dostal své jméno. Řeckou a římskou mytologii vyčerpali astronomové už dávno, teď se prokousávali panteonem hinduistickým. A tak byl 31/439 pokřtěn na Rámu.

Po několik dní dělaly sdělovací prostředky okolo návštěvníka spoustu povyku, jenže je zle handicapoval nedostatek informací. O Rámovi se věděly pouze dvě skutečnosti — jeho neobvyklá dráha a přibližný rozměr. Ale dokonce i ten byl pouze kvalifikovaným odhadem, založeným na síle radarového odrazu. V teleskopu se Ráma stále jevil jako hvězdička patnácté velikosti — příliš drobná, než aby vůbec měla viditelný disk. Avšak Ráma pronikal k srdci sluneční soustavy, měsíc za měsícem, stával se větší a jasnější; než se ztratí navždycky, orbitální observatoře budou moci shromáždit přesnější informace o jeho tvaru a velikosti. Ještě na to zbývala spousta času a možná, že se nějaká loď při plnění svých běžných úkolů dostane k němu natolik blízko, že pořídí pěkné fotografie. Skutečné setkání bylo nanejvýš nepravděpodobné; náklady na energii, která by umožnila přímý fyzický kontakt s objektem, křižujícím oběžné dráhy planet rychlostí větší než sto tisíc kilometrů za hodinu, by byly neúnosné.

A tak svět na Rámu brzy zapomněl, nezapomněli však astronomové. Jejich vzrušení naopak s plynoucími měsíci narůstalo, poněvadž nový asteroid je stavěl před další a další hádanky.

Nejprve nastaly problémy s Rámovou světelnou křivkou. Žádnou totiž neměl.

Všechny známé asteroidy bez výjimky vykazovaly mírné kolísání jasnosti, narůstající a klesající s periodou několika hodin. Už déle než dvě století se vědělo, že to je nevyhnutelný výsledek jejich rotace a nepravidelného tvaru, jak se během letu převracely kolem dokola, plochy nastavované Slunci se průběžně měnily a podle toho kolísala jasnost asteroidu.

Ráma takové změny nevykazoval. Buď se neotáčel vůbec, anebo byl dokonale symetrický. Obě vysvětlení se zdála být úplně stejně nepravděpodobná.

V tomto stadiu věci zamrzly na několik měsíců, protože žádný z velkých teleskopů umístěných ve vesmíru nemohl být ušetřen své každodenní práce — zírání do nejzazších hlubin vesmíru. Kosmická astronomie, to byl nákladný koníček a minuta u velkého dalekohledu mohla docela dobře přijít na tisíc dolarů. Dr. William Stenton nikdy nebyl schopen urvat pro sebe dvousetmetrový reflektor na odvrácené

straně Měsíce na celou čtvrthodinku, pokud ovšem nebyl přerušen nějaký důležitější program poruchou kondenzátoru za padesát centů. Smůla jiného astronoma přinesla štěstí jemu.

Bill Stenton nikdy nevěděl, co vlastně viděl, až do následujícího dne, kdy získal strojový čas a počítač mu jeho pozorování vyhodnotil. A dokonce i když už výsledky zářily na obrazovce, trvalo mu několik minut, než pochopil, co vlastně znamenají.

Sluneční světlo, jež Ráma odrážel, nemělo absolutně konstantní intenzitu. Objevila se docela maličká změna — sotva zjistitelná, avšak zcela nepochybná a naprosto pravidelná. Podobně jako všechny ostatní asteroidy i Ráma tedy skutečně rotoval. Ovšem zatímco normální „den“ znamenalo pro asteroid několik hodin, Rámův trval jenom čtyři minuty…

Dr. Stenton provedl několik rychlých výpočtů a zjistil, že jejich výsledkům se dá uvěřit jen stěží. Rovník téhle malé planetky se musel otáčet rychlostí větší než tisíc kilometrů za hodinu; bylo by dost nezdravé pokoušet se o přistání kdekoli jinde než přímo na pólech. Odstředivá síla na Rámově rovníku musí být dost silná, aby odhodila veškeré neupevněné předměty se zrychlením téměř jednoho g. Ráma byl podivný brach, na němž kosmické štěstí nikdy nikomu nepokvete; překvapovalo, že takové těleso vůbec dokáže držet pohromadě a že se už dávno nerozlétlo na milión kousků.

Těleso o průměru čtyřiceti kilometrů s periodou rotace jen čtyři minuty — jak to zapadá do běžných astronomických schémat? Dr. Stenton byl člověk s fantazií a se sklonem někdy příliš zbrkle vyvozovat závěry. Právě nyní dospěl k jednomu, který mu připravil několik opravdu nepříjemných minut.

Jediným druhem z nebeské zoologické zahrady, jemuž tento popis vyhovoval, byl kolapsar. Co když je Ráma mrtvé slunce — šílenou rychlostí se otáčející koule z neutronů, jejíž každý krychlový centimetr váží miliardy tun…

Vyděšenou myslí dr. Stentona tehdy náhle probleskla vzpomínka na nesmrtelné dílo klasika H.G.Wellse Hvězda. Četl je poprvé jako ještě velice malý chlapec a pomohlo v něm vznítit zájem o astronomii. Ani dvě století nesetřela kouzlo i hrůzu, která z něho šla. Nikdy nezapomene na vylíčené obrazy uragánů a přílivových vln, měst stržených do moře, když se románový návštěvník z hvězd srazil s Jupiterem a pak prolétl okolo Země při pádu ke Slunci. Pravda, hvězda, kterou starý dobrý Wells popisoval, nebyla vyhaslá, nýbrž doběla rozžhavená a většinu neplech způsobila právě žárem. Ale na tom sotva tolik záleželo, i kdyby Ráma byl už docela vychladlé těleso, odrážející pouze sluneční světlo, mohl by zabíjet stejně dobře gravitací jako ohněm.

Každé těleso o hmotnosti hvězdy, jež by proniklo do sluneční

soustavy, by zcela rozmetalo oběžné dráhy planet. Země se smí odklonit ke Slunci — anebo naopak ke hvězdám — jenom o pár miliónů kilometrů, neboť jinak by se jemná klimatická rovnováha zhroutila. Antarktická ledovcová špička by roztála a zaplavila všechny nízko položené oblasti: anebo by naopak oceány zamrzly a celý svět sevřela věčná tma. Stačilo by Zemi jenom trošku postrčit tím či oním směrem…

Ale potom z dr. Stentona nervové napětí opadlo a úlevně si vydechl. Tohle všechno byl nesmysl; měl by se sám před sebou stydět.

Ráma přece s největší pravděpodobností nemůže být koncentrovaná hmota. Žádná hmota dostatečně veliká, aby odpovídala objemem Slunci, by nemohla proniknout tak hluboko do sluneční soustavy, aniž by způsobila poruchy, jež by ji prozradily už dávno předem. Její vliv by se okamžitě byl projevil na oběžných drahách všech planet; vždyť takhle, koneckonců, byly objeveny Neptun, Pluto a Persefona. Ne, bylo naprosto nemožné, aby se sem nepozorovaně vplížilo těleso tak veliké jak vyhaslé Slunce.

Na jednu stranu to byla škoda. Setkání s vyhaslou hvězdou by mohlo být docela vzrušující.

A Ráma se zatím blížil…

3 RÁMA A SÍTA

Mimořádná schůze Poradního sboru pro otázky vesmíru byla krátká a bouřlivá. Ani ve dvacátém druhém století se ještě nepřišlo na způsob, jak zabránit starším a konzervativním vědcům, aby obsazovali klíčová místa ve vědeckých orgánech. Dá se dokonce pochybovat o tom, jestli se tenhle problém vůbec kdy zvládne.

Celou situaci ještě zhoršovalo, že současným předsedou PSOV byl profesor (ve výslužbě) Olaf Davidson, špičkový astrofyzik. Profesora Davidsona objekty menší než celé galaxie příliš nezajímaly a své předsudky se nikdy ani nesnažil skrývat. Třebaže musel připustit, že jeho věda stojí z devadesáti procent na pozorováních realizovaných přístroji umístěnými ve vesmíru, byl z toho pramálo šťastný. Družice, vypuštěné jenom a jenom proto, aby dokázaly některou z jeho nejhýčkanějších teorií, neméně než třikrát v průběhu jeho vynikající vědecké kariéry potvrdily právě tu opačnou.

Problém, který měla Rada před sebou, byl celkem jasný. Nebylo pochyb, že Ráma je těleso krajně neobvyklé — je ovšem taky důležité? Za několik měsíců zmizí navždycky, takže nezbývá mnoho času, aby se něco podniklo. Příležitost nyní promarněná se už nikdy nevrátí.

S vynaložením dost horentních nákladů se mohla adaptovat a vyslat po rychlé trajektorii naproti Rámovi kosmická sonda, která se měla už brzy vypustit z Marsu do oblastí za Neptunem. Nebyla naděje že by na něm mohla přistát; sonda by udělala rekord v rychlosti minutí se dvou těles, neboť součet rychlostí by dosáhl dvou set tisíc kilometrů za hodinu. Rámu by intenzívně pozorovala jenom několik minut — a doopravdy zblízka méně než jednu sekundu. Avšak správným přístrojům by to mělo stačit, aby poskytly odpovědi na mnoho otázek.

Ačkoli měl profesor Davidson k neptunovské sondě velmi nepřátelský vztah, byla už jednou schválena, jenže profesor neviděl žádný důvod k vyhazování nových peněz spolu s těmi už odepsanými. Výmluvně pohovořil o bláznivých nápadech honit se za asteroidy a o naléhavé potřebě nového, vysoce citlivého interferometu, který by se postavil na Měsíci, aby jednou provždy dokázal znovu oživenou teorii velkého třesku jako počátku vesmíru.

Tohle ovšem už byla hrubá taktická chyba, protože mezi členy Rady byli také tři nejzapálenější zastánci modifikované teorie stacionárního vesmíru. V skrytu duše sice souhlasili s profesorem Davidsonem, že honba za asteroidem je mrhání penězi, nicméně…

Davidson prohrál rozdílem jediného hlasu.

O tři měsíce později byla vypuštěna z Phobosu, z bližšího z

marťanských měsíců, kosmická sonda překřtěná na Sítu. Doba letu činila sedm týdnů a přístroje byla zapjaté naplno až pět minut před setkáním. Současně se uvolnil roj nosičů s kamerami, aby prolétly kolem Rámy a vyfotografovaly jej ze všech stran.

První záběry, ze vzdálenosti deseti tisíc kilometrů, způsobily, že všichni lidé na světě přerušili práci. Na miliardě televizních obrazovek se objevil nepatrný hladký válec, rychle se zvětšující vteřinu za vteřinou. Od okamžiku, kdy se rozrostl na dvojnásobek, už nikdo nemohl předstírat, že Ráma je dílem přírody.

Jeho základem byl válec tak dokonale geometrického tvaru, že vypadal jako vykroužený na soustruhu — na takovém, který by měl hroty padesát kilometrů od sebe. Oba dva konce byly úplně hladké, vyjma jakýchsi malých staveb uprostřed jedné ze stran, a měřily napříč dvacet kilometrů; z dálky, která stírala vnímání skutečných rozměrů, Ráma vypadal téměř komicky, jako obyčejný domácí bojler.

Ráma se rozrůstal, až vyplnil celou obrazovku. Povrch měl jednotvárný, stejně bezbarvý jako povrch Měsíce, a zcela bez kazu, vyjma jednoho jediného místa. Uprostřed délky válce byla asi kilometr široká skvrna anebo šmouha, jako by do Rámy před dávnými časy cosi narazilo a roztříštilo se o něj.

Nebylo známky, že by náraz způsobil Rámovým otáčejícím se stěnám sebemenší úhony; avšak právě tahle skvrna měla na svědomí nepatrné kolísání jasnosti, jež vedlo ke Stentonově objevu.

Záběry ostatních kamer už nepřidaly nic nového. Ovšem sledování drah jejich nosičů v Rámově slaboučkém gravitačním poli podalo další klíčovou informaci — hmotnost válce.

Byl příliš lehký na to, aby byl celý vyplněný. Z toho nutně vyplynulo, že musí být dutý, ale to už pro nikoho neznamenalo žádné velké překvapení.

Došlo k touženě očekávanému, dlouho obávanému setkání. Lidstvo se chystalo uvítat svou první návštěvu z hvězd.

4 PŘISTÁNÍ

Kapitán Norton si tyhle první televizní záběry, jež si v hlavě přehrával mnohokrát, připomněl i v posledních minutách před přistáním. Jenže byla tu jedna okolnost, kterou nemohl zprostředkovat žádný elektronický obraz — a to Rámovy ohromující rozměry.

Ani když Norton přistával na přírodních tělesech jako Měsíc nebo Mars, nikdy neměl tak silné dojmy. To byly planety a člověk očekával, že budou veliké. Ačkoli také jednou přistál na Jupiteru VIII., který byl dokonce nepatrně větší než Ráma — a připadal mu docela malý.

Rozluštit tenhle paradox nebylo obtížné. Jeho odhad zcela zkreslovala skutečnost, že tohle bylo uměle vyrobené těleso, miliónkrát těžší než cokoli, co kdy vypustil do vesmíru člověk. Ráma měl hmotnost alespoň deset miliónů tun; pro každého kosmonauta to bylo pomyšlení, ze kterého šel nejenom údiv, ale přímo hrůza. Nebylo divu, že jak válec z tvarovaného, nestárnoucího kovu vyplňoval oblohu víc a víc, Norton cítil svou bezvýznamnost a někdy na něho dokonce padla sklíčenost.

Přepadl ho také pocit nebezpečí, jaký ještě nikdy nezakusil. Při všech dřívějších přistáních věděl, co může očekávat; možnost nehody se sice nikdy nedala vyloučit, ale překvapení ano. V případě Rámy bylo překvapení jedinou jistotou.

Endeavour se teď vznášela méně než tisíc metrů nad severním pólem válce, v samém středu zvolna se otáčejícího disku. Tento konec zvolili proto, že byl na světle; jak Ráma rotoval, přes kovovou pláň se převalovaly stíny nízkých, záhadných staveb u osy. Severní strana Rámy byla obrovskými slunečními hodinami, odměřujícími rychlý běh jeho čtyřminutového dne.

Přistání kosmické lodi o váze pěti tisíc tun uprostřed rotujícího kotouče bylo to poslední s čím si dělal kapitán Norton starosti. Ničím se nelišilo od problému umístit loď na osu velké kosmické stanice; boční trysky už dodaly Endeavour potřebnou rotaci a Norton mohl důvěřovat poručíkovi Joeovi Calvertovi, že s ní dosedne tak jemně, jako by přistával se sněhovou vločkou, ať už s pomocí palubního počítače, anebo bez ní.

„Za tři minuty," řekl Joe, aniž pozvedl oči od displeje, „budeme vědět, jestli je z antihmoty."

Jak si připomněl jednu z nejhrůzostrašnějších teorií o Rámově původu, Norton se zašklebil. Kdyby byla tahle nepravděpodobná spekulace pravdivá, v několika sekundách by došlo k největšímu výbuchu od časů, kdy se utvořila sluneční soustava. Stručně, úplná anihilace deseti tisíc tun by obdařila planety druhým Sluncem.

Nicméně scénář výpravy pamatoval i na tuto nepatrnou možnost;

Endeavour z bezpečné vzdálenosti tisíce kilometrů vystříkla na Rámu z jedné ze svých trysek. Když rozpínající se mrak dospěl k cíli, nestalo se vůbec nic — zatímco reakce hmoty s antihmotou, i kdyby do ní vstoupilo jenom pár miligramů, by vyvolala úžasný ohňostroj.

Norton stejně jako všichni velitelé kosmických lodí byl muž opatrný. Dlouho a pozorně si prohlížel severní stranu Rámy a vybíral si místo k přistání. Po dlouhém rozmýšlení se rozhodl vyhnout se bodu, jenž se přímo nabízel — přesně ve středu, přímo na samotné ose. Jasně vyznačený kruhový disk, sto metrů v průměru, byl soustředný s pólem a Norton se domníval, že je to určitě vnější uzávěr ohromné přechodové komory. Bytosti, které tuhle dutou planetu postavily, musely mít nějaký způsob, jak zalétat dovnitř se svými loďmi. Bylo to dost logické místo pro hlavní vchod a Norton si pomyslil, že by nebylo moudré ucpat přední dveře svou vlastní lodí.

Takové rozhodnutí ovšem přinášelo s sebou jiné problémy. I kdyby Endeavour přistála jenom několik metrů od osy, Rámova rychlá rotace by ji začala odsouvat směrem pryč od pólu. Odstředivá síla by byla z počátku jenom velice slabá, působila by však neustále a neúprosně, Kapitánu Nortonovi se nelíbilo pomyšlení, že by jeho loď klouzala přes polární rovinu a nabírala tak minutu za minutou větší rychlost, až by dospěla na samý okraj disku a Ráma by ji odhodil do vesmíru tisícikilometrovou rychlostí.

Bylo možné, že by tomu Rámovo nepatrné gravitační pole — asi jedna tisícina pozemského — třeba zabránilo. Přidržovalo by Endeavour k planině silou několika tun, a kdyby byl povrch dostatečně drsný, loď by se skutečně u pólu udržela. Avšak kapitán Norton neměl v úmyslu srovnávat neznámou velikost síly tření se zcela jistou silou odstředivou.

Naštěstí konstruktéři Rámy sami poskytli řešení. Rovnoměrně rozmístěné okolo pólu stály tři nízké stavby, každá přibližně deset metrů v průměru, tvarem připomínající bunkry. Kdyby Endeavour přistála mezi dvěma z nich, odstředivá síla by ji o ně zastavila a loď by držela tak pevně na místě, jako by ji dobíhající vlna přilepila k přístavní hrázi.

„Dosedneme za patnáct sekund," řekl Joe. Jak kapitán Norton seděl za zdvojeným řízením a doufal, že se ho nebude muset ani dotknout, pronikavě si uvědomoval všechno, co se mu v té chvíli sbíhalo v hlavě. Bylo to rozhodně nejzávažnější přistání od prvního kontaktu s Měsícem před půldruhým stoletím.

Stěny šedivých bunkrů klouzaly vně řídící kabiny vzhůru. Ozvalo se poslední zasyčení tryskových motorů a sotva zaslechnutelné zaskřípění.

V uplynulých dnech kapitán Norton často rozvažoval o tom, co v této chvíli pronese. Avšak nyní, když nastala, bezděky mu vytanulo na

mysli první přistání člověka na Měsíci, a tak řekl téměř mechanicky, aniž by si uvědomoval ozvěnu minulosti:

„Základna Ráma. Endeavour přistála.“

Ještě před tak krátkou dobou, jako je jeden měsíc, by nikdy nebyl uvěřil, že to je vůbec možné. Než přišel rozkaz, plnila loď běžné úkoly, kontrolovala a umísťovala majáky, varující před asteroidy. Endeavour byla jedinou vesmírnou lodí ve sluneční soustavě, jež byla schopna setkat se s vetřelcem dříve, než proletí kolem Slunce a pustí se zase nazpět ke hvězdám. Jenže dokonce i tak bylo třeba obrat o palivo tři jiné lodě z Průzkumu sluneční soustavy, které se teď bezmocně vznášely ve vesmíru, dokud jim tankery pohonné hmoty nedoplní. Norton se obával, že potrvá dlouho, než s ním kapitáni Calypsa, Beaglu a Challengeru zase budou mluvit.

Dokonce i s veškerým tím palivem navíc to byla dlouhá a namáhavá honička; když ho Endeavour dostihla, byl už Ráma uvnitř oběžné dráhy Venuše. Žádná jiná loď nikdy nebude mít podobnou příležitost; byla to jedinečná výsada a neměli promarnit ani okamžik z těch několika týdnů, jež měli před sebou. Na Zemi by tisíc vědců rádo upsalo za takovou příležitost své duše ďáblu; takhle mohli všechno sledovat jenom pomocí televizního spojení, hryzat se do rtů a myslit si, o kolik lépe by tenhle úkol zvládli oni. Měli možná pravdu, jenže jiná alternativa nebyla. Neoblomné zákony nebeské mechaniky rozhodly, že Endeavour bude první a zároveň poslední ze všech kosmických lodí vytvořených člověkem, která se kdy s Rámou spojí.

Pokyny, jež Norton průběžně ze Země dostával, mohly jen málo zmírnit jeho odpovědnost. Kdyby bylo třeba udělat okamžité rozhodnutí, nikdo by mu nemohl pomoci; časové zpoždění rádiového spojení s řídícím střediskem bylo už deset minut a dále narůstalo. Často záviděl velkým mořeplavcům minulosti, před érou elektronického spojení, kteří mohli vydávat své vlastní rozkazy tajně, aniž by jim hlavní stan neustále naslouchal. Když oni udělali chybu, nikdo se to nedozvěděl.

A přece byl zároveň i rád, že některá rozhodnutí může Zemi přenechat. Teď, když dráha Endeavour splynula s Rámovou, směřovali ke Slunci jako jedno jediné těleso; za čtyřicet dní dosáhnou perihélia a minou Slunce ve vzdálenosti dvaceti miliónů kilometrů. To bylo příliš těsně, než aby to mohlo být příjemné; dávno předtím bude muset Endeavour použít zbytků svého paliva, aby se odpoutala na bezpečnější dráhu. Než opustí Rámu navždycky, budou mít na průzkum asi tři týdny času.

Pak už zůstanou problémy jenom Zemi. Endeavour bude skutečně bezmocná, požene se po dráze, jež by ji mohla jako první loď na světě zanést až ke hvězdám — přibližně za padesát tisíc roků. Nebylo

zapotřebí dělat si starosti — alespoň to slibovalo řídící středisko. Endeavour nějakým způsobem, bez ohledu na náklady, doplní pohonné hmoty — i kdyby se dokonce ukázalo nutné zanechat ve vesmíru vyslané tankery, až přečerpají poslední gram paliva. Ráma stál za všechno riziko, vyjma počínání naprosto sebevražedného.

Ovšemže by to mohlo zajít i takhle daleko. Kapitán Norton si v tomto směru nedělal žádné iluze. Poprvé za sto let vstoupil do lidské činnosti prvek naprosté nejistoty. A nejistota je jednou z věcí, kterou nemohou strpět ani vědci, ani politikové. Kdyby to měla být cena za její odstranění, Endeavour i s celou její posádkou by klidně obětovali.

5 PRVNÍ VÝSTUP

Ráma mlčel jako hrob — a možná že jím i byl. Žádné rádiové signály na jakékoli frekvenci; žádné vibrace, které by dokázaly seizmografy zachytit, s výjimkou mikrozáchvěvů, působených nepochybně narůstajícím slunečním teplem; žádné elektrické proudy; žádná radioaktivita. Byl tichý téměř zlověstně, člověk by si dokonce řekl, že i na asteroidu bude hlučněji.

A co jsme čekali? zeptal se Norton sám sebe. Uvítací výbor? Stále si nebyl jist, jestli má pociťovat zklamání, anebo úlevu. Veškerá iniciativa závisela na něm.

Nařídil vyčkat čtyřiadvacet hodin, potom opustit loď a zahájit průzkum. Tenhle první den nikdo spánku moc nedal, dokonce i ti členové posádky, kteří nebyli ve službě, trávili čas sledováním bezvýsledně pracujících přístrojů, anebo prostě jen vyhlíželi průzory ven na tvrdě geometrickou krajinu. Nese tenhle svět život? Znovu a znovu si kladli otázku. Je mrtvý? Anebo jenom usnul?

Na první výstup z lodi vzal s sebou Norton jediného společníka — druhého důstojníka Karla Mercera, houževnatého a vynalézavého odborníka na zjišťování životních podmínek. Neměl v úmyslu vzdálit se na dohled z lodi, a kdyby přesto měli potíže, bylo nepravděpodobné, že by byli ve větší skupině bezpečnější. Opatrnost však samozřejmě velela, aby dva jiné členy posádky, oblečené do kosmických skafandrů, postavil za dveře přechodové komory.

Těch pár gramů váhy, jež jim dávala Rámova rotace a jeho gravitační pole, jim ani nepomáhalo, ani nebylo na obtíž; stejně museli zcela spoléhat na své reaktivní motorky. Hned jak to bude možné, pomyslel si Norton, natáhne mezi lodí a bunkry systém vodících lan, takže se budou moci pohybovat, aniž by promarňovali pohonné hmoty.

Nejbližší bunkr se tyčil pouhých deset metrů od přechodové komory a Nortona zajímalo ze všeho nejdříve, zda při přistání nepoškodili loď. Trup Endeavour narazil na zakřivenou stěnu silou několika tun, avšak tlak byl rovnoměrně rozdělený. Když se ujistil, že je všechno v pořádku, začal klouzat okolo kruhové stavby a pokoušel se určit, k jakému slouží účelu.

Norton uletěl jen pár metrů, když narazil na zlom v hladké, zcela nepochybně kovové stěně. Nejprve si pomyslel, že má před sebou nějakou zvláštní dekoraci, neboť se zdálo že to nemůže sloužit k rozumnému účelu. Šest radiálních rýh, anebo snad štěrbin, se hladce zařezávalo do kovu a v nich leželo šest tyčí, připomínajících příčle kola bez obruče, s malým nábojem uprostřed. Avšak poněvadž kolo bylo zapuštěno do stěny, neexistoval způsob, jak by se jím dalo otočit.

Potom s narůstajícím vzrušením postřehl, že na koncích příčlí jsou prohlubně hlubší, krásně vytvarované, aby je mohla uchopit ruka (pařát, chapadlo?). Kdyby se člověk postavil takhle, opřel se o zeď a pořádně zabral za příčel, ano…

Kolo vyklouzlo ze stěny jako po másle. Ke svému naprostému ohromení — neboť skutečně nepochyboval o tom, že všechny pohyblivé součástky byly vakuově svařovány už před celými věky — zjistil, že je svírá za příčle. Vypadal jako kapitán některé z dávných rychlých plachetnic, stojící u kormidla své lodi.

Byl rád, že filtr na přílbě, zabraňující oslnění, nedovolil Mercerovi, aby postřehl výraz jeho tváře.

Byl zděšený, a také se zlobil sám na sebe; právě možná udělal svou první chybu. Co když se už uvnitř Rámy rozdrnčelo poplachové zařízení a jeho bezmyšlenkovité počínání už uvedlo do pohybu nějaký nesmiřitelný mechanismus?

Avšak Endeavour žádnou změnu nehlásila, její čidla stále nezjišťovala nic jiného kromě nepatrného tepelného chvění a vlastních pohybů lodi.

„No tak, kapitáne — otočíte tím?“

Norton si ještě jednou připomněl své vlastní instrukce. „Postupujte podle vlastního uvážení, ale neodkládejte opatrnost.“ Kdyby si dával každý krok schválit řídícím střediskem, nikam by se nedostal.

„Jakou jsi stanovil diagnózu, Karle?“ zeptal se Mercera.

„Je to nepochybně ruční ovládání přechodové komory — pravděpodobně nouzový únikový systém pro případ poškození motorů. Neumím si představit žádnou techniku, ať už jakkoli vyspělou, která by postupovala s takovou obezřelostí.“

„A bude pojištěný proti havárii,“ řekl si Norton.

„Dá se použít jen tehdy, když z toho systému nebude hrozit žádné nebezpečí…“

Uchopil dva protější příčle rumpálu, zapřel se nohama a zkusil, jak se kolo zachová. Ani se nepohnulo.

„Podej mi ruku,“ požádal Mercera. Oba uchopili po jednom příčli; ačkoli se opřeli ze všech sil, nepodařilo se jimi otočit ani o kousíček.

Ovšem nebyl důvod předpokládat, že se hodiny a šrouby budou na Rámovi otáčet stejným směrem jako na Zemi…

„Zkusme to na opačnou stranu,“ navrhl Mercer.

Tentokrát nepocítili odpor. Kolo se snadno otočilo o celý kruh. Potom, velice hladce, začalo zvedat svůj náklad.

Půl metru od nich se dala do pohybu zakřivená stěna bunkru jako zvolna se otevírající skořápka škeble. Pár prachových částeček, hnaných bublinami unikajícího vzduchu, vylétlo ven jako oslnivé diamanty, když je zachytila sluneční záře.

Cesta do nitra Rámy ležela před nimi.

6 VÝBOR

Byla to vážná chyba, často si říkával dr. Bose, umístit hlavní sídlo Organizace spojených planet na Měsíc. Země nevyhnutelně projevovala sklony mít při jednání navrch — stejně tak, jako dominovala krajině mimo kupoli. Pokud ji už tady vybudovat museli, měli to nejspíš udělat na odvrácené straně, kde hypnotizující disk nikdy svoje paprsky nerozléval…

Ovšem teď už bylo na změnu příliš pozdě a v každém případě se nenabízela žádná reálná alternativa. Ať už se to koloniím líbilo nebo ne, Země bude sluneční soustavě panovat ještě po celá příští staletí v oblasti kultury i ekonomiky.

Dr. Bose se narodil na Zemi a odstěhoval se na Mars až ve třiceti, takže mu připadalo, že by mohl pohlížet na politickou situaci celkem bez vášní. Teď už mu bylo jasné, že se na mateřskou planetu nikdy nevrátí, ačkoli to bylo pouhých pět hodin letu raketoplánem. Ve svých sto patnácti se sice těšil dokonalému zdraví, ale už by se nedokázal vyrovnat s návratem do původních podmínek a opět přivyknout trojnásobně silnější gravitaci, než v jaké spokojeně žil po většinu života. Jeho vyhnanství z rodného světa mělo trvat až do konce; protože nepatřil k sentimentálním lidem, nikdy ho to neskličovalo neúměrně.

Co ho skličovalo občas, byla skutečnost, že měl rok co rok dělat pořád se stejnými známými tvářemi. Zázraky medicíny, ty byly všechny naprosto v pořádku, a docela určitě si nepřál, aby se ručičky na hodinách vracely nazpátek — avšak okolo tohoto konferenčního stolku posedávali lidí, s nimiž pracoval déle než polovinu století. Věděl už předem, co přesně řeknou a jak budou hlasovat o kterékoli projednávané otázce. A tak si přál, aby jednoho krásného dne někdo z nich provedl něco naprosto neočekávaného — nebo dokonce úplně bláznivého.

A oni pravděpodobně pociťovali přesně to samé k němu…

Výbor Ráma byl stále ještě tak malý, že se dal zvládnout, ačkoli tohle se bezpochyby už brzy napraví. Jeho všech šest kolegů — zástupců z Merkuru, Země, Měsíce, Ganymeda, Titanu a Tritonu u OSP — bylo osobně přítomno. Museli být; rozloha sluneční soustavy nedovolovala diplomatická jednání pomocí elektroniky. Někteří starší politikové, zvyklí na možnost dorozumívat se okamžitě, kterou Země dlouho poskytovala vyvoleným, se nikdy nesmířili se skutečností, že rádiové vlny potřebují celé minuty anebo dokonce hodiny, aby překonaly propast mezi planetami. „Copak s tím vy vědci neumíte něco udělat?“ slýchávalo se občas, jak si trpce stěžují, když je někdo upozornil, že konverzace tváří v tvář je mezi Zemí a některým z jejích

vzdálenějších dítek nemožná. Přijatelné bylo jenom jeden a půl sekundové zpoždění vzhledem k Měsíci — a to ještě tak-tak, se všemi politickými a psychologickými následky, které to mělo na svědomí. Pro tenhle fakt z oboru astronomie navždycky zůstane Měsíc — ale jenom Měsíc — pouhým předměstím Země.

Osobně byli také přítomni tři ze specialistů, kteří byli do Výboru kooptováni. Profesor Davidson, astronom, byl starý známý; dneska výjimečně nedával na odiv svou popudlivost, tvořící jádro jeho osobnosti. Dr. Bose nic netušil o tvrdém boji, předcházejícím vypuštění první sondy k Rámovi; avšak profesorovi kolegové mu na to nedají zapomenout.

Dr. Thelma Priceová byla známá ze svých četných vystoupení na televizní obrazovce, nicméně jméno si udělala už před padesáti lety za překotného rozvoje archeologie, který následoval po vysušení obrovského podmořského muzea — Středozemního moře.

Dr. Bose se stále ještě pamatoval na své tehdejší vzrušení, když ztracené poklady Řeků, Římanů a celého tuctu dalších národů opět spatřily světlo světa. Tohle byl jeden z mála případů, kdy zalitoval, že žije na Marsu.

Dalším, kdo sem nepochybně patřil, byl Carlisle Perera, exobiolog, a zrovna tak Dennis Solomons, historik vědy. O trochu méně potěšila dr. Boseho přítomnost Conrada Taylora, proslulého antropologa, který si udělal reputaci pozoruhodným zkombinováním vědeckého přístupu a erotomanie ve své studii o rituálech pubertální mládeže v Beverley Hills na sklonku dvacátého století.

Nikoho by ani nenapadlo diskutovat o právu sira Lewise Sandse stát Výboru v čele. Člověk, jehož vědomosti se daly srovnávat jen s jeho dokonalou uhlazeností, sir Lewis, podle pověsti prý ztrácel svou rozšafnost a klidnou mysl jen tehdy, jestliže jej prohlašovali za Arnolda Toynbeea své doby.

Velký historik nebyl přítomen osobně; tvrdošíjně odmítal opustit Zemi dokonce i na tak krátké jednání. Jeho stereopodoba, nerozeznatelná od skutečnosti, zcela nepochybně zabírala křeslo po pravici dr. Boseho; aby se iluze naplnila dokonale, kdosi před něho postavil sklenici vody. Dr. Bose měl za to, že tenhle druh technické tour de force je pouhý nepotřebný trik, překvapovalo však, kolik nepopiratelně velikých mužů dětinsky potěšilo, když mohli být na dvou místech současně. Čas od času měl tenhle elektronický zázrak na svědomí komické katastrofy: dr. Bose se zúčastnil diplomatické recepce, na níž se kdosi pokoušel projít stereogramem — a trošku pozdě zjistil, že to je opravdický člověk. Snad ještě legračnější bylo sledovat, jak si obrázky zkoušejí potřásat rukama.

Jeho Excelence velvyslanec Marsu u Organizace spojených planet sehnal zatoulané myšlenky do jednoho stádečka, odkašlal si a pravil:

„Vážení, prohlašuji jednání Výboru za zahájené. Domnívám se, že mám pravdu, když prohlásím, že tohle je shromáždění výjimečných osobností, svolaných, aby se zabývaly výjimečnou situací. Podle instrukcí, které nám poskytl generální tajemník, máme zhodnotit situaci a jestliže to bude zapotřebí, poskytnout radu kapitánu Nortonovi.“

Tohle byl úplný vrchol zjednodušování a všichni to věděli. Dokud by se skutečně neocitl v nouzi, kapitán Norton by určitě přímý styk s Výborem nenavázal, pokud o jeho existenci vůbec kdy zaslechl. Neboť Výbor byl dočasně ustavený útvar Organizace spojených planet pro vědu, podléhající prostřednictvím svého ředitele generálnímu tajemníkovi OSP. Byla pravda, že kosmický průzkum patřil OSP, avšak pod operační, nikoli vědeckou složku. Teoreticky by to nemělo znamenat podstatný rozdíl; neexistoval důvod, proč by Výbor Ráma — anebo kdokoli jiný spjatý s touhle záležitostí — neměl zavolat kapitánu Nortonovi a poskytnout mu užitečnou radu.

Avšak dálkové kosmické spoje jsou drahé. S Endeavour mohl navázat spojení jenom PLANETKOM, což byla samostatná instituce, známá svým nesmlouvavým a pohotovým vymáháním plateb. Úvěrová linka přes PLANETKOM se budovala už dlouho, kdosi na tom sice kdesi pracoval, ovšem pro tuto chvíli nebraly nemilosrdné počítače existenci Výboru Ráma na vědomí.

„Tenhleten kapitán Norton,“ ozval se sir Robert Mackay, velvyslanec Země, „má přece úžasnou odpovědnost. Co je vlastně zač?“

„Na tohle můžu odpovědět,“ řekl profesor Davidson a přelétl prsty klaviaturu svého záznamníku. Zamračil se na obrazovku přeplněnou informacemi, avšak okamžitě začal podávat přehled.

„William Cien Norton, narozen 2077 v Brisbane, Oceánie. Školní docházka Sydney, Bombay, Houston. Potom pět roků v Astrogradu, specializace pohonné systémy. Důstojníkem od roku 2102. Povyšování obvyklým služebním postupem — poručík od třetí výpravy na Persefonu, vyznamenal se při patnáctém pokusu o vybudování základny na Venuši… hm… hm… záznam pochvaly… státní příslušnost dvojí, Země a Mars… jedna manželka s dítětem v Brisbane, druhá se dvěma v Port Lowellu, povolení na třetí…“

„Manželku?“ zeptal se nevinně Taylor.

„Ne, dítě, ovšemže,“ odsekl profesor, ještě než postřehl, jak se všechny tváře šklebí. Okolo stolu se rozlil tichý smích, ačkoli Pozemšťané strádající přelidněním vypadali spíš závistivě než obzvlášť rozveseleně. Ani po cílevědomém úsilí, trvajícím po celé století, Země stále ještě neuspěla ve své snaze snížit počet obyvatel pod jednu miliardu…

„… jmenován velícím důstojníkem plavidla Průzkumu sluneční

soustavy Endeavour. První cesta obrátit směr pohybu Jupiterových oběžnic… hm, pěkně zapeklitá záležitost… na cestě k asteroidům, když předán rozkaz připravit se na tuto operaci… zvládl to, ačkoli byl vlastně překročen nejzazší časový limit…“

Profesor vymazal display a rozhlédl se po svých kolezích.

„Domnívám se, že jsme měli ohromné štěstí, když uvážíme, že Norton byl v tomto okamžiku jediný k mání. Mohli jsme dostat kapitána úplně tuctového.“ Pronesl to s přízvukem, jako by referoval o věhlasném postrachu vesmíru s pistolí v jedné a s lasem v druhé ruce.

„Tyhle údaje dokazují jenom tolik, že je schopný,“ namítl velvyslanec z Merkura (počet obyvatel 112 500, avšak neustále vzrůstající). „Jak se zachová ve zcela nové situaci, jako je tahle?“

Sir Lewis Sands si na Zemi odkašlal. O sekundu a půl později udělal totéž i na Měsíci.

„Ne tak úplně nové,“ připomněl Merkuřanovi, „ačkoli jsou to už tři staletí, co se to stalo naposledy. Jestliže je Ráma vymřelý nebo bez posádky — všechny náznaky až dosud nasvědčují, že tomu tak je — , Norton se nachází v situaci archeologa, který objevil pozůstatky vyhynulé kultury.“ Zdvořile se uklonil dr. Priceové, která přikývla na souhlas. „Jako příklady se obvykle uvádějí Schliemann a Trója, anebo Mouhot a Angkor Vat. Nebezpečí je minimální, třebaže nehodu samozřejmě nikdy nejde úplně vyloučit.“

„A co nástrahy a dráty natažené ke kohoutkům, o kterých pořád mluví ti lidé z Pandory?“ zeptala se dr. Priceová.

„Pandora?“ otázal se rychle velvyslanec z Merkura. „Co to je?“

„Takové potrhlé hnutí,“ vysvětlil sir Robert s tak velkými rozpaky, jaké na sobě může diplomat vůbec dát znát, „které je přesvědčené že Ráma představuje vážné potenciální nebezpečí. Skříňka, která by se neměla otevírat, víte?“ Pochyboval o tom, že Herman ví: klasické vzdělání se na Merkuru nepěstovalo.

„Pandora — paranoia,“ posměšně odfrkl Conrad Taylor. „Ale ovšem, takové věci jsou sice myslitelné, jenže proč by na nás měla jakákoli inteligentní civilizace chystat dětinské úskoky?“

„No dobře, i když vyloučíme něco tak odporného,“ pokračoval sir Robert, „stále ještě tu je mnohem zlověstnější možnost, že Ráma je aktivní, obydlený. Potom nastává stejná situace jako při střetnutí dvou kultur — na velice odlišných úrovních techniky. Pizarro a Inkové. Peary a Japonci. Evropa a Afrika. Takřka bezvýhradně byly následky vždy katastrofální — pro jednu nebo dokonce pro obě strany. To nemá být doporučení, abychom zaujali určité stanovisko: poukazuji pouze na precedens.“

„Děkuji, sire Roberte,“ odvětil dr. Bose. Je to trochu otrava, pomyslil si, mít hned dva siry v jednom maličkém výboru; v poslední době byl rytířský stav okrasou, jíž uniklo jenom málo Angličanů.

„Jsem si jist, že jsme všichni pomysleli na tyhle děsivé možnosti. Avšak jestli tvorové uvnitř Rámy přicházejí — hm — ve zlém, bude doopravdy nějaký rozdíl v tom, co podnikneme?“

„Mohli by nás prostě přejít, kdybychom od nich dali ruce pryč.“

„Cože — po tom, co procestovali miliardy kilometrů a tisíce let?“

Spor dosáhl zápalné teploty a dál už hořel vlastním žárem. Dr. Bose se zvrátil zpátky do křesla, pronesl toho velice málo a dál už jenom vyčkával, na čem se shodnou.

Dopadlo to tak, jak předvídal. Všichni souhlasili s tím, že jestli už kapitán Norton otevřel první dveře, je nemyslitelné, že by neměl otevřít ty druhé.

7 DVĚ MANŽELKY

Kdyby si manželky někdy porovnaly jeho videogramy, pomyslil si kapitán Norton spíš obveseleně než se skutečným zájmem, vyplynula by mu z toho spousta práce navíc. Takhle mohl vyrobit dlouhý základ a ten zdvojit, připojit k němu stručné jmenovité vzkazy, pár něžných slůvek a dva téměř stejné texty odvysílat zároveň na Mars i na Zemi.

Bylo ovšem vysoce nepravděpodobné, že by jeho manželky něco takového provedly, dokonce i se zlevněnou sazbou pro rodiny kosmonautů by to přišlo pěkně draho. Ostatně nebyl pro to ani žádný důvod, jeho rodiny žily ve výtečných vzájemných vztazích a vyměňovaly si obvyklá blahopřání k narozeninám a výročím. Ačkoli v podstatě to bylo asi proto tak dobré, že se dívky nikdy nesetkaly a pravděpodobně ani nesetkají. Myrna se narodila na Marsu, a tak si nemohla zvyknout na značnou zemskou přitažlivost. A Caroline, ta nenáviděla i pouhých pětadvacet minut nejdelší cesty, jaká byla na Zemi vůbec možná.

„Promiň, že jsem se s vysíláním o den opozdil," řekl kapitán, když se konečně přiblížil k jádru sdělení, „ale strávil jsem posledních třicet hodin mimo loď, ať už tomu věříš nebo ne…

Nelekej se, všechno se daří perfektně, máme to pevně v rukou. Trvalo nám to dva dny, ale prošli jsme skoro celým komplexem přechodové komory. Mohli jsme to provést za pár hodin, kdybychom věděli tolik, co teďka. Ale nechtěli jsme nic riskovat, vyslali jsme napřed dálkově ovládané kamery a tucetkrát přezkušovali všechny uzávěry, abychom se ujistili, že za námi nezapadnou, jakmile projdeme dovnitř…

Každý uzávěr je jednoduchý otáčivý válec s otvorem na jedné straně. Vejdeš jím, válec se otočí o sto osmdesát stupňů — a štěrbina přesně dolehne k následujícím dveřím, takže můžeš vystoupit ven. Tedy vyplout, v našem případě.

Rámané skutečně vsadili na jistotu. Objevili jsme tři takové válcové uzávěry, jeden za druhým, ještě ve vnější části lodního trupu hned pod vstupním bunkrem. Nedovedu si představit, že by vůbec selhal jeden jediný, leda, že by ho snad někdo vyhodil do povětří výbušninou, ale i kdyby to provedl, byl by v záloze druhý a potom třetí…

A tohle je jenom začátek. Poslední uzávěr ústí do rovné chodby, dlouhé téměř půl kilometru. Vypadá docela čistě a úpravně, jako ostatně všechno co jsme až dosud viděli; každých pár metrů jsou malá vrátka, která pravděpodobně nesou osvětlení, ale teď je všechno utopené v naprosté temnotě a nevadí mi, že to říkám nahlas — děsivé a hrůzostrašné. Vedou tu také dvě rovnoběžné štěrbiny, asi centimetr

široké, vyříznuté do stěn a probíhající po celé délce tunelu. Máme podezření, že v nich jezdí nějaký prostředek kyvadlové dopravy, který vynáší nahoru a dolů zařízení — anebo lidi. Ušetřilo by nám spoustu potíží, kdybychom ho dokázali uvést do provozu…

Už jsem se zmiňoval, že tunel je dlouhý půl kilometru. Dobře, že z našich seizmických sond víme, že přibližně tolik dělá i tloušťka vnějšího pláště lodi, a tak jsme jím zřejmě už téměř prošli. Nebudeme ovšem překvapeni, když na konci tunelu zase narazíme na další válcovité přechodové komory.

Ano, další. A ještě další. Zdá se, že tihle lidé všechno budují trojmo. Teď jsme v poslední přechodové komoře a očekáváme souhlas ze Země, abychom jí prošli. Vnitřek Rámy máme na dosah. Budu mnohem spokojenější, až ho přestane zahalovat tajemství.

Znáš Jerryho Kirchoffa, mého zástupce pro výzkum, který má takovou knihovnu opravdických knížek, že si nemůže dovolit odstěhovat se ze Země? Tak ten mi vyprávěl o navlas stejné situaci kdysi na počátku jedenadvacátého — ne, dvacátého století. Jeden archeolog objevil hrobku egyptského krále, první, kterou nevykradli lupiči. Jeho dělníkům trvalo celé měsíce, než se k ní prokopali, odhalovali komoru za komorou, až narazili na poslední stěnu. Potom probořili zdivo a on zvedl lucernu a prostrčil hlavu dovnitř. Zjistil, že se dívá na poklad, který beze zbytku vyplňuje celou místnost — neuvěřitelné věci, zlato a šperky…

Třeba je i tohle místo hrobka; zdá se to být čím dál pravděpodobnější. Až dosud jsme nezaslechli sebenepatrnější zvuk, sebemenší náznak života. Ale zítra budeme vědět víc.“

Kapitán Norton přepnul videorekordér na STOP. Co by měl ještě dodat, přemítal, o téhle práci, ještě než začne s osobními vzkazy jednotlivým členům svých rodin? Normálně by se do takových detailů nepouštěl, avšak okolnosti byly pramálo normální. Mohl to být poslední videogram, který svým milovaným posílá; byl povinován vysvětlit jim, co dělal.

V tu dobu, až oni spatří tenhle obraz a uslyší tahle slova, bude už uvnitř Rámy — ať už to přinese dobro, anebo zlo.

8 SESTUP

Nikdy dříve nepocítil Norton tak silně svou spřízněnost s tím dávno zemřelým egyptologem. Od chvíle, kdy Howard Carter poprvé nahlédl do Tutanchamónovy hrobky, žádný jiný člověk takový okamžik nepoznal — ačkoli tohle srovnání směšně pokulhávalo.

Tutanchamóna pak ovšem pohřbili teprve včera — a ne před celými čtyřmi tisíci lety; vždyť Ráma byl možná starší než samo lidstvo. Malá hrobka z Údolí králů by se snadno mohla ztratit v koridorech, kterými doposud prošli, a přece prostor ležící za poslední přechodovou komorou byl přinejmenším ještě miliónkrát rozlehlejší. A co se týká pokladu, který by mohl Ráma skrývat — ten přesahoval všechny meze představivosti.

Do rádiových okruhů nepromluvil nikdo už dobrých pět minut; dobře vycvičený tým se nepotřeboval dorozumívat slovy, když se přesně dohodl na postupu. Mercer mu jednoduše dával znamení, že je všechno v pořádku, a kynul směrem do otevřeného tunelu. Vypadalo to, jako by si všichni uvědomovali, že nastal historický okamžik, který se nesmí znesvětit prázdným tlacháním. Kapitánu Nortonovi to vyhovovalo, neboť v tuto chvíli stejně neměl co říct. Zapjal paprsek světlometu, spustil trysky, a jak se zvolna snášel dolů krátkou chodbou, záchranné lano se plazilo za ním. Za několik okamžiků byl uvnitř.

Uvnitř čeho? Před sebou neměl nic jiného než naprostou temnotu, od paprsku světlometu se neodrazil nazpět ani sebenepatrnější zákmit světla. Očekával to, jenže doopravdy tomu nevěřil. Všechny výpočty dokazovaly, že protější stěna je vzdálená desítky kilometrů; nyní ho oči přesvědčily, že měly naprostou pravdu. Jak se zvolna snášel do temnot, pocítil náhlou potřebu znovu se ujistit, že má záchranné lano v pořádku, silnější než zakusil kdykoli předtím, dokonce i tehdy, když vůbec poprvé opustil loď a sestoupil na povrch Rámy. A tohle bylo k smíchu; když dokázal pohlédnout přes propast světelných roků a megaparseků, aniž jej přepadla závrať, proč by se měl znepokojovat několika krychlovými kilometry prázdnoty?

Stále dumal úzkostlivě o svém problému, když ho jemně zabrzdil tlumič momentu na konci lana, se sotva postřehnutelným kmitem nazpět. Rychle stočil zatím bezvýsledně sondující paprsek světlometu dolů do nicoty nazpátek, aby přezkoumal povrch toho, odkud se vynořil.

Vznášel se jakoby nad prostředkem malého kráteru, který vypadal jen jako důlek v základně mnohem větších rozměrů. Na jedné straně vyrůstal celý komplex teras a ramp — všechny dokonale geometrické a zcela zřejmě umělého původu — jež se táhly tak daleko, kam až

paprsek dosahoval. Přibližně stovku metrů daleko spatřil východy z obou dalších soustav přechodových komor, naprosto stejných jako ta jejich.

A to bylo všechno. Scéna neprobouzela dojem ani exotičnosti, ani cizoty; ve skutečnosti spíš nudila, protože se velice podobala opuštěnému dolu. Norton pocítil lehké zklamání; po všem tom vynaloženém úsilí měl přece narazit na dramatické nebo dokonce nadpozemské odhalení, přesahující jakoukoli dosavadní lidskou zkušenost. Potom si uvědomil, že vidí zhruba na vzdálenost dvou set metrů. Temnota ležící za jeho zorným polem mohla skrývat mnohem více divů, než kolik si jich vůbec přál spatřit.

Podal stručnou zprávu svým úzkostlivě vyčkávajícím průvodcům a pak dodal: „Vypouštím světlici — načasovanou na dvouminutové zpoždění. Teď.“

Vší silou mrštil malý válec přímo vzhůru — anebo dolů — a jak se začal v paprsku reflektoru zmenšovat, odpočítával sekundy. Nedosáhl ještě ani čtvrt minuty a světlice mu zmizela z dohledu, když se dostal ke stovce, zastínil si oči filtrem a zamířil kameru. Odhadovat čas mu odjakživa šlo dobře, přetáhl jen o dvě sekundy, když celý svět vybuchl ve světelném záblesku. A potom už neměl žádný důvod, aby se ještě cítil zklamaný.

Ani celé milióny lumenů světelného toku by nedokázaly osvětlit ohromnou dutinu, přesto však viděl dost, aby pochopil její stavební plán a ocenil titánské měřítko. Byl na jednom konci prázdného válce přinejmenším deset kilometrů širokého a dlouhého do nekonečna. Ze svého pozorovacího místa na hlavní ose viděl na zakřivených stěnách, jež ho obklopovaly, takovou záplavu detailů, že si jich nedokázal vstřebat do paměti víc než nepatrný zlomek. K tomu, aby přehlédl tvářnost celého jednoho světa, měl jenom zášleh jediného blesku, a proto se pokusil zmrazit si jeho podobu v paměti s cílevědomým úsilím.

Všude kolem něho se zvedaly terasovitě vzhůru svahy „kráteru“, až vrostly do pevné stěny, jejíž oblouk tvořil oblohu. Ne — tenhle dojem byl falešný; tady musel odvrhnout všechno prostorové cítění navyklé ze Země i z kosmu a přeorientovat se na nový systém souřadnic.

Nenacházel se totiž v nejnižším bodu tohoto podivného světa o vnitřní i vnější straně zároveň, nýbrž v nejvyšším. Všechny směry odtud vedly dolů, nikoli vzhůru. Kdyby se vzdaloval od hlavní osy k zakřiveným stěnám, o nichž už dál nemohl uvažovat jen jako o pouhých stěnách, přitažlivost by průběžně narůstala. Kdyby dospěl až na vnitřní povrch válce, mohl by stanout zpříma v kterémkoli místě, nohama směrem ke hvězdám a hlavou do středu otáčejícího se bubnu. Byl to celkem známý princip; odstředivá síla se jako náhražka

přitažlivosti používala od samého úsvitu kosmických letů. Jen použité měřítko, to omračovalo, šokovalo. Největší ze všech kosmických stanic, Pátá stacionární, měla v průměru méně než dvě stě metrů. Ještě chvilku potrvá, než přivykne takové, která je stokrát větší.

Krajina ve tvaru trubice, která ho obklopovala, byla posetá skvrnami světel a stínů, jež docela dobře mohly být lesy, pole, zamrzlá jezera anebo města; vzdálenost a pohasínající záře světlice znemožňovala, aby to přesně rozeznal. Úzké linie, jež mohly být dálnicemi, kanály anebo regulovanými říčními toky, utvářely sotva postřehnutelnou síť geometrických tvarů; a mnohem dál ve válci, na samém prahu viditelnosti, ležela stužka ještě hlubší temnoty. Tvořila úplný kruh, obklopující vnitřek tohoto světa, a Nortonovi se náhle vybavil mýtus o Ókeanovi, mohutném veletoku, jenž podle starých řeckých představ obtékal kolem dokola celou Zemi.

Tady však bylo moře snad ještě podivnější — nikoli kruhové, ale válcovité. Předtím, než zamrzlo za mezihvězdné noci, byly na něm také vlny, mělo příliv a odliv a proudy — a ryby?

Světlo chřadlo až vyhaslo, okamžik zjevení vyprchal. Avšak Norton věděl, že mu obrázek zůstane vrytý v paměti až do smrti. Ať už budoucnost přinese jakékoli objevy, tenhle první dojem nic nezahladí. A historie mu nikdy nebude moci upřít výsadu, že jako první člověk na světě spatřil dílo cizí civilizace.

9 PRŮZKUM

„Potom jsme vypustili podél osy válce pět světlic načasovaných na velké zpoždění, a tak máme Rámu dobře vyfotografovaného po celé délce. Jsou zmapované všechny důležité struktury, třebaže jenom velmi málo z nich dokážeme identifikovat, dali jsme jim prozatímní jména.

Vnitřek dutiny je padesát kilometrů dlouhý a šestnáct široký. Oba konce mají tvar polokoule a dost složité geometrické uspořádání. Naše stanoviště jsme nazvali Severní polokoule a na ose jsme vybudovali první základnu.

Z vlastního Středu, pravidelně sto dvacet stupňů od sebe, sbíhají tři téměř kilometr dlouhé žebříky. Všechny končí na terase nebo kruhové plošině, jež obíhá po celém okraji polokoule. Odsud vedou tři ohromná schodiště, pokračující ve směru žebříků, která sestupují až dolů na pláň. Kdyby sis vybavila deštník jenom se třemi žebry, rovnoměrně od sebe vzdálenými, dostala bys dobrou představu, jak tenhle konec Rámy vypadá.

Každé z žeber představuje schodiště, u osy je velice strmé a potom se zvolna narovnává, jak se přibližuje dolů k pláni. Schodiště — nazvali jsme je Alfa, Beta a Gama — nejsou souvislá, ale přerušuje je pět jiných kruhových teras. Odhadujeme, že musí mít mezi dvaceti a třiceti tisíci stupni… pravděpodobně je používali jen v nouzových případech, poněvadž je nepředstavitelné, že by Rámané — anebo jak jim budeme říkat — neměli lepší způsob, jak se dostat k ose své planety.

Jižní polokoule vypadá naprosto jinak; za prvé nemá schodiště, a také ne plochý Střed. Namísto ní tady je obrovská špice — celé kilometry dlouhá — čnící přesně v ose a obklopená šesti menšími. Celé zařízení je zvláštní a podivné, vůbec si neumíme představit, co to znamená.

Padesát kilometrů dlouhou válcovitou část mezi oběma polokoulemi jsme pojmenovali Hlavní rovina. Zdá se možná bláznivé užívat slovo „rovina“ k popisu čehosi tak zakřiveného, ale přesto máme dojem, že to sedí. Až se spustíme dolů, bude nám připadat rovná — stejně jako se určitě zdá vnitřek láhve rovný mravenci, který tam leze kolem dokola.

Nejnápadnějším útvarem na Hlavní rovině je deset kilometrů široká temná stuha, obíhající kolem ní dokola, jako by vyznačovala prostředek. Vypadá jako z ledu, a tak jsme ji pokřtili na válcové moře. Přesně uprostřed leží velký oválný ostrov, asi deset kilometrů dlouhý a tři široký, pokrytý vysokými stavbami. Protože nám připomínal Starý Manhattan, pojmenovali jsme ho New York. Ačkoli si nemyslím, že je

to město, podobá se mnohem víc ohromné továrně anebo chemičce.

Ale velkoměsta tady jsou — anebo rozhodně aspoň města. Přinejmenším šest; kdyby je postavili pro bytosti podobné lidem, vešlo by se do každého okolo padesát tisíc obyvatel. Nazvali jsme je Řím, Peking, Paříž, Moskva, Londýn, Tokio… Jsou protkaná silnicemi a čímsi, co vypadá jako soustava kolejí.

Tenhle zmrzlý, mrtvý svět určitě obsahuje dost látky na celá staletí výzkumů. Musíme prozkoumat čtyři tisíce čtverečních kilometrů, a máme na to jenom pár týdnů. Rád bych věděl, jestli se kdy vůbec dozvíme odpověď na dvě záhady, které mě pronásledují od chvíle, kdy jsme pronikli dovnitř: kdo vlastně byli — a co se jim stalo?“

Záznam končil. Členové Výboru Ráma si oddechli na Zemi i na Měsíci, potom se pustili do prohlídky map a fotografií, které měli rozprostřené před sebou. Ačkoli je studovali už po celé hodiny, hlas kapitána Nortona jim dodal takový rozměr, jaký nemůže sdělit žádný obrázek. Vždyť on tam doopravdy byl — na vlastní oči viděl v krátkých chvílích, kdy věčnou noc zalévala záře světlic, ten zvláštní a pozoruhodný svět o vnitřní i vnější straně zároveň. A byl to také muž, který povede všechny důležité výpravy.

„Doktore Perero, myslím, že byste chtěl připojit několik poznámek?“

Velvyslanec Bose krátce zauvažoval, zda by neměl dát první slovo profesoru Davidsonovi jako nejstaršímu z vědců a jedinému astronomovi. Zdálo se však, že se starý kosmolog stále ještě nachází v mírném šoku a zcela jasně nebyl ve své kůži. Po celou svou vědeckou dráhu považoval vesmír za arénu titánských bezduchých sil gravitace, magnetismu, záření; nikdy neuvěřil, že by život hrál v koncepci světa nějakou důležitou roli, a na to, že se objevil na Zemi, Marsu a na Jupiteru, pohlížel jako na náhodnou aberaci.

Najednou tu však byl důkaz, že se život nejenže nachází i mimo sluneční soustavu, ale že vyšplhal do výšin zdaleka přesahujících všechno, čeho dosáhl člověk — a dokonce přesáhl i úroveň, na niž doufejme dospěje v příštích staletích. A co víc, objevení Rámy popřelo i další dogma profesora Davidsona, jež hlásal po celá léta. Zahnán do úzkých byl ochoten váhavě připustit, že se život nachází i v některých dalších slunečních soustavách — ale představa, že by někdy dokázal překonat mezihvězdné propasti, je absurdní, jak ostatně vždycky tvrdil…

Možná neuspěli ani Rámané, jestli měl pravdu kapitán Norton, domnívající se, že se jejich svět proměnil v hrobku. Přinejmenším se však pokusili o hrdinský čin, a to v měřítku, naznačujícím jejich velikou důvěru ve výsledek. Jestliže se něco takového přihodilo jedenkrát, nepochybně se to v galaxii, obsahující sto tisíc miliónů

sluncí, stalo už mnohokrát… a někdy, někde se to případně zdařilo.

Právě tohle bylo tvrzení, jež sice bez důkazů, ale zato s důraznou gestikulací kázal už celé léta dr. Carlisle Perera. Byl teď nesmírně šťastný, ačkoli zároveň nanejvýš neuspokojený. Ráma sice potvrdil jeho názory se vší okázalostí — ale on sám nikdy dovnitř nevkročí, ani ho nespatří na vlastní oči. Kdyby se mu teď zjevil sám ďábel a nabídl mu možnost okamžité teleportace, podepsal by smlouvu, aniž by se obtěžoval pohlédnout na text třeba jen jedním okem.

„Ano, pane velvyslanče, myslím, že mám pár zajímavých informací. To, co máme před sebou, je nepochybně kosmická archa. V literatuře obírající se lety do vesmíru je to stará myšlenka, vystopoval jsem ji nazpět až k anglickému fyzikovi J. D. Bernalovi, který navrhl tenhle způsob mezihvězdné kolonizace v knížce vydané roku 1929 — ano, už před dvěma sty lety. A velký ruský průkopník Ciolkovskij přednesl velice podobné návrhy dokonce ještě dříve.

Kdybyste chtěli přelétnout z jedné sluneční soustavy do druhé, máte bohatý výběr. Za předpokladu, že rychlost světla je absolutní mez — a tohle stále ještě není definitivně prokázáno, přes všechna opačná tvrzení, která jste mohli zaslechnout“ — teď se ozvalo rozhořčené odfrknutí, ačkoli formálně profesor Davidson neprotestoval — „můžete podniknout rychlý let v malém člunu, anebo pomalou cestu v ohromném.“

Zdá se, že žádné technické překážky nebrání tomu, aby kosmická loď nemohla dosáhnout devadesáti procent anebo i většího podílu z rychlosti světla. To by znamenalo cestovat od jedné sousední hvězdy ke druhé pět až deset let — snad únavnou pouť, jednotvárnou a nudnou, ale nikoli neproveditelnou, zejména pro tvory, jejichž délka života se možná měří na celá staletí. Člověk si dokáže představit, že by cestoval takovou dobu, dokonce i v lodích, ne o mnoho větších, než jsou naše.

Jenže třeba jsou takové rychlosti nemožné s dostatečně velkým užitečným zatížením; uvědomte si, že musíte vézt palivo potřebné k zabrzdění, dokonce i kdybyste nepočítali s návratem. Takže cesta se hned stane náročnější na čas — deset tisíc, sto tisíc roků…

Bernal a další uvažovali, že by se to dalo provést pomocí ovladatelných malých planetek o průměru několika kilometrů, nesoucích tisíce pasažérů; cesty by trvaly celé generace. Přirozeně, soustava by musela být dokonale uzavřená a recyklizovat veškerou potravu, vzduch a všechno, co je nutné k životu. Přesně tak, jak se to děje i na Zemi — jen v poněkud větším měřítku.

Někteří spisovatelé uvažovali, že by se takové kosmické stanice měly vybudovat v podobě koncentrických koulí, jiní navrhovali duté válce otáčející se tak, aby odstředivá síla dodávala umělou gravitaci — tedy přesně to, co jsme nalezli v případě Rámy…“

Profesor Davidson už dál nedokázal snášet jeho rozvleklé a nepřesné žvanění. „Žádná odstředivá síla. To je přelud techniků. Existuje jenom inercie.“

„Máte naprostou pravdu, ovšem,“ připustil Perera, „ačkoli tomu stěží uvěří člověk, který právě létá na kolotoči. Zdá se, že je zbytečné přísně se držet matematiky…“

„Slyšte, slyšte!“ vložil se podrážděně dr. Bose. „Všichni dobře víme, kam míříte, anebo to tušíme. Prosím, abyste nám neničil iluze.“

„No dobře, chtěl jsem jenom zdůraznit, že na Rámovi není nic principiálně nového, ačkoli jeho velikost ohromuje. Lidé uvažují o takových věcech už celých dvě stě let.

Teď bych se rád věnoval jiné otázce. Jak přesně dlouho cestuje Ráma vesmírem?

Už jsme velice precizně určili jeho dráhu a rychlost. Za předpokladu, že nezměnil směr letu, umíme vystopovat jeho pozici nazpět po milióny roků. Očekávali jsme, že přiletí ve směru od nejbližší hvězdy — jenže v tomhle případě to je úplně jinak.

Uplynulo už víc než dvě stě tisíc roků, co Ráma prolétl okolo nějaké hvězdy, a právě tu považujeme za nepravidelně proměnnou — za jedno z nejnevhodnějších sluncí, jaké si umíte představit pro obydlenou sluneční soustavu. Jeho jasnost se pohybuje od jedné do více než padesáti, všechny jeho planety se každých pár let střídavě upečou a zase zmrznou.“

„Připomínka,“ vmísila se dr. Priceová. „Všechno se možná dá vysvětlit takhle: třeba to kdysi bylo normální slunce a nestabilním se teprve stalo. Proto si Rámané museli najít nové.“

Dr. Perera starou archeoložku obdivoval, takže s ní zacházel shovívavě. Jenže byl by rád věděl, co by řekla ona, kdyby začal poukazovat na něco tak naprosto zřejmého v jejím vlastním oboru…

„Uvažovali jsme o tom,“ řekl jemně. „Ale jestli jsou naše současné teorie o vývoji hvězd správné, tahle hvězda nikdy nemohla mít planety, na nichž by vznikl život. Takže Ráma křižuje vesmírem přinejmenším dvě stě tisíc roků a snad i víc než milión.

Teď je vychladlý, je v něm tma a je očividně mrtvý, a domnívám se, že vím proč. Rámané možná neměli na vybranou — třeba doopravdy letí pryč od jakési katastrofy — ale přepočítali se.

Žádný uzavřený ekologický systém nemůže pracovat se stoprocentní účinností. Vždycky vznikne odpad, ztráty — degradace životního prostředí a nárůst znečištění. Než se opotřebuje a kontaminuje celá planeta, může to trvat miliardy roků — ale nakonec k tomu dojde. Oceány vyschnou, ovzduší unikne…

Podle našich měřítek je Ráma ohromný — i když jako planeta pořád maličký. Mé výpočty, založené na unikání látek trupem, a některé rozumné odhady o rychlosti biologických přeměn naznačují,

že jeho ekologická soustava mohla přežívat jen asi tisíc roků. Nanejvýš ještě připustím deset tisíc…

Dostačovalo by to, při Rámově cestovní rychlosti, pro přelet od jedné hvězdy ke druhé mezi stěsnanými slunci v srdci Galaxie. Tady však ne, v roztroušené populaci jejích spirálních ramen. Ráma je loď, která vyčerpala své zdroje dříve, než dosáhla cíle. Loď bez posádky, plující mezi hvězdami.

Je jenom jediná vážná námitka proti téhle teorii, a sám ji vznesu dříve, než to udělá někdo jiný. Rámova dráha směřuje tak přesně do sluneční soustavy, že náhodná shoda okolností se zdá vyloučená, řekl bych však, že míří skutečně až příliš blízko ke Slunci, než aby to bylo příjemné; Endeavour se bude muset odpoutat dávno před perihéliem, aby se vyhnula přehřátí.

Nebudu předstírat, že jsem z toho chytrý. Snad stále ještě v nějaké podobě pracuje automatická navigace, která kormidluje Rámu vždy k nejbližší vhodné hvězdě i celé věky nato, co umřeli ti, kteří jej vybudovali.

A oni jsou mrtví; na to vsadím svou reputaci. Všechny vzorky, které jsme zevnitř odebrali, jsou absolutně sterilní — nenalezli jsme jeden jediný mikroorganismus. Pokud jste zaslechli žvásty o odloženém oživení, klidně je ignorujte. Existují zásadní důvody, proč se hibernační technika může uplatnit jenom po dobu několika málo století — a my máme co dělat s rozpětím tisíckrát delším.

Takže se pandoristé a jejich přívrženci nemají čeho obávat. Pokud se týká mě, je mi to líto. Bylo by nádherné, kdybychom se setkali s jinými inteligentními tvory.

Ale i tak jsme aspoň odpověděli na prastarou otázku. Nejsme sami. Hvězdy pro nás už nikdy nebudou mít tutéž podobu, jakou mívaly dříve.“

10 SESTUP DO TEMNOT

Kapitán Norton sváděl boj s velkým pokušením — avšak jako velitele jej jeho hlavní povinnost vázala k lodi. Kdyby se úvodnímu průzkumu stalo neštěstí, mohl by přijít na pomoc.

Takže zanechal na místě svého druhého důstojníka, poručíka Mercera, o výběru nemusel dlouho přemítat. Norton ochotně připustil, že se Karl pro výpravu hodí lépe.

Jako odborník na zajišťování životních podmínek napsal Mercer o svém oboru několik základních příruček. Sám na sobě vyzkoušel nesčetné množství nejrůznějších druhů přístrojů, často v kritických situacích, a dokázal úžasně ovládat své biologické funkce. Uměl v okamžení snížit svou tepovou frekvenci o padesát procent a spotřebu kyslíku zredukovat takřka na nulu až po dobu deseti minut. Tyhle prospěšné drobné triky mu už několikrát zachránily život.

Přes jeho veškeré schopnosti a inteligenci mu téměř naprosto scházela obrazotvornost. I ty nejnebezpečnější experimenty a výpravy mu připadaly jako práce, která se prostě musí udělat. Nikdy však nepodstupoval zbytečné riziko a vůbec už nestál o to, co se všeobecně pokládá za odvahu.

Dvě mota na jeho pracovním stolku shrnovala jeho životní filozofii. První se tázalo NA CO JSI ZAPOMNĚL? Druhé říkalo POMOZ MI, ABYCH POTLAČIL SVOU UDATNOST. Skutečnost, že byl všeobecně považován za nejudatnějšího muže v celé Flotile, byla jedinou věcí, která ho kdy rozzlobila.

Tím, že vybral Mercera, automaticky zvolil druhého muže — jeho nerozlučného přítele poručíka Joe Calverta. Těžko pochopit, co tyto dva drželo pohromadě. Lehký a mrštný, poměrně vysoký navigační důstojník byl o deset let mladší než jeho chladný a nevzrušivý přítel, jenž v žádném případě nesdílel jeho vášnivý zájem o primitivní filmové umění.

Jenže lidská podstata je nevyzpytatelná a Mercer si Calvertem už před lety vytvořili bezpochyby pevný poměr. To bylo celkem obvyklé, mnohem nezvyklejší byla skutečnost, že se na Zemi také dělili o jedinou ženu, s níž měli každý jedno dítě. Kapitán Norton doufal, že se s ní jednoho dne setká, protože to musela být žena skutečně velmi pozoruhodná. Tenhle trojúhelník trval už nejméně pět roků a stále se zdál rovnostranný.

Dva muži však na vytvoření průzkumného družstva nestačili, už kdysi dávno se přišlo na to, že optimální počet jsou tři — neboť i kdyby o jednoho přišli, dva zbylí mohou stále ještě uniknout i tam, kde by osamělý člověk propadl záhubě. Po dlouhém rozmýšlení vybral Norton technického seržanta Willarda Myrona. Myron, technický

génius schopný vyrobit cokoli, anebo navrhnout ještě něco lepší, byl ideální člověk pro identifikaci jednotlivých neznámých zařízení. Během dlouhých univerzitních prázdnin, které měl při svém hlavním zaměstnání jako docent na Astrotechu, seržant odmítal povýšení na důstojníka s odůvodněním, že nechce stát v cestě důstojníkům, kteří si je zaslouží více. Takové vysvětlení samozřejmě nikdo nebral příliš vážně a všichni se sjednotili v názoru, že Will má prostě nulovou ctižádost. Mohl to dotáhnout na Kosmického seržanta, ale nikdy se nestane řádným profesorem. Myron, stejně jako nesčetní poddůstojníci před ním, objevil ideální kompromis mezi mocí a odpovědností.

Když propluli poslední přechodovou kabinou a vznášeli se ve stavu beztíže podél Rámovy osy, poručík Calvert zjistil — jak se mu ostatně stávalo často — že se už zase ocitl uprostřed historického filmu. Občas uvažoval o tom, jestli by se neměl pokusit z tohoto zlozvyku vyléčit, jenže nepozoroval, že by s sebou přinášel nějaké nevýhody. Dokonce i ty nejjednotvárnější chvíle si uměl proměnit v zajímavé a — kdoví? - jednoho krásného dne mu možná zachrání život. Třeba si vzpomene, co za podobných okolností podnikli Fairbanks nebo Connery anebo Hiroshi…

Teď se právě chystal zdolat jakýsi vrcholek za jedné z válek na počátku dvacátého století. Mercer byl seržant, vedoucí trojčlennou hlídku na noční vpád do země nikoho. Nebylo těžké, aby si představoval, že jsou na dně ohromného kráteru po výbuchu granátu, ačkoli tenhle byl umně utkán z řady vzestupných teras. Kráter zaplavovalo světlo ze tří dlouhých plazmových oblouků, které dodávaly vnitřku iluminaci takřka bez stínů. Avšak za ním — za okrajem nejvzdálenější terasy — se rozkládala temnota a tajemno.

Vnitřní zrak ovšem Calvertovi přesně prozrazoval, co tam všechno leží. Nejprve plochá kruhová rovina víc než kilometr v průměru. Tři široké žebříky, velice podobné železniční trati, ji rozdělovaly na tři naprosto stejné části. Jejich příčle byly zapuštěny do povrchu, takže nebránily, aby po nich mohlo cokoli sklouznout. Poněvadž bylo zařízení naprosto symetrické, neměli důvod dávat přednost jednomu žebříku před ostatními; nejlépe vyhovoval ten nejbližší od přechodové komory Alfa, ale čistě jenom proto ho vybrali.

Přestože žebříky měly příčle nepohodlně daleko od sebe, nezpůsobovalo to žádné problémy. Dokonce ještě na okraji Středu, půl kilometru od osy, gravitace dosahovala stále sotva jedné třicetiny tíže pozemské. Ačkoli nesli téměř sto kilo výstroje a dýchací přístroje, stále se ještě snadno mohli pohybovat ručkováním.

Kapitán Norton a zajišťovací družstvo je provázeli podél vodicích lan, jež natáhli od přechodové komory Alfa k okraji kráteru; potom, za hranicí, kde končila mohutná světla, ležela před nimi už jen Rámova

temnota. V tančících paprscích světel na přílbách mohli vidět jen prvních pár set metrů žebříku, ubíhajícího do dálky přes úplně holou pláň bez jakýchkoli výstupků.

A teď, řekl si Karl Mercer, budu muset udělat své první rozhodnutí. Mám se pustit po žebříku nahoru, anebo dolů?

Nebyl to zas tak zanedbatelný problém. V podstatě se pořád ještě nacházeli ve stavu beztíže a mozek si mohl vybrat takovou vztažnou soustavu, jaká se mu zalíbila. Mercerovi by nedalo příliš práce, aby sám sebe přesvědčil, že se dívá přes vodorovnou pláň nebo hledí přímo do svislé stěny anebo přes okraj strmého srázu. Nemálo kosmonautů zakusilo těžké psychické problémy jenom proto, že si dříve, než se pustili do složitého úkolu, zvolili nevhodné koordináty.

Mercer se rozhodl, že půjde popředu, neboť všechny ostatní způsoby pohybu byly neohrabané, navíc takhle mohl mnohem snáz sledovat, co má před sebou. Pro prvních pár stovek metrů si tedy bude představovat, že šplhá vzhůru, až mu narůstající gravitace znemožní dál tuhle iluzi udržovat, prostě si jenom v hlavě přepne směry o sto osmdesát stupňů.

Chytil se za první příčel a opatrně se postrčil po žebříku. Pohyboval se tak lehce, jako by plaval v moři — navíc nemusel překonávat odpor vody, který by ho brzdil. Bylo to tak snadné, že ho to svádělo k příliš rychlému postupu, jenže Mercer byl příliš zkušený, než aby v tak neobvyklé situaci spěchal.

Ve sluchátkách slyšel pravidelné oddechování svých dvou druhů. Nepotřeboval žádný další důkaz, že jsou ve formě, a nemarnil čas konverzováním. Ačkoli ho to svádělo, aby se ohlédl, rozhodl se neriskovat, dokud nedosáhne plošiny u paty žebříku.

Příčle byly umístěny naprosto stejnoměrně půl metru jeden od druhého a v první části výstupu Mercer střídavě každý druhý vynechával. Pečlivě je však počítal, a když dospěl přibližně ke dvěma stům, zaznamenal první zřetelný dojem, že něco váží. Ráma mu začínal dávat na vědomí svou rotaci.

U čtyřstého příčle odhadoval, že jeho relativní váha dosáhla asi tak pěti kilo. Nezpůsobovala mu problémy, bylo však stále obtížnější předstírat, že šplhá, když ho to vzhůru přímo táhlo.

Pětistý příčel mu připadal jako vhodné místo pro zastávku. Cítil svaly na pažích, jak to odpovídalo nezvyklému tělocviku, třebaže Ráma teď už vykonával všechnu práci za něj a jemu zbývalo jen udržovat směr.

„Všechno v pořádku, kapitáne,“ hlásil. „Zrovna jsme urazili polovinu cesty. Joe, Wille — nějaké problémy?“

„Jde to krásně — proč se zastavuješ?“ odpověděl Joe Calvert.

„Mně taky,“ připojil seržant Myron. „Ale dávej si pozor na Coriolisovu sílu. Začíná být znát.“

Mercer to už postřehl. Jak se spouštěl po příčlích, měl zřetelnou tendenci uplouvat vpravo. Věděl víc než dobře, že je to jenom výsledek Rámovy rotace, zdálo se však, jako by ho nějaká záhadná síla jemně odstrkovala ze žebříku.

Snad nastal pravý čas, aby začal sestupovat nohama napřed, když už teď „dole“ mělo fyzikální smysl. Bude riskovat chvilkovou dezorientaci. „Dávejte pozor — otočím se.“

Uchopil pevně příčel a pomocí rukou se obrátil o sto osmdesát stupňů. Okamžitě ho oslepila světla jeho průvodců. Vysoko a vysoko nad nimi — teď už to skutečně bylo nad — spatřil slabší záři podél okraje příkrého srázu. Proti ní vystupovaly siluety postav kapitána Nortona a zajišťovacího družstva, které ho dychtivě pozorovaly. Vypadaly maličké a strašně vzdálené. Zamával jim, aby je znovu ujistil, že je v pořádku.

Uvolnil sevření a dovolil Rámově stále ještě slaboučké pseudogravitaci, aby ho uchopila. Pád od jednoho příčle k následujícímu vyžadoval víc než dvě sekundy, na Zemi by se za stejnou dobu člověk propadl o třicet metrů.

Rychlost pádu byla palčivě pomalá, a tak trochu urychloval sestup tím, že se odrážel rukama, klouzal najednou přes celé tucty příčlí a brzdil nohama, kdykoli se mu zdálo, že se pohybuje příliš rychle.

Další zastávku si udělal na sedmistém příčli a sklonil paprsek reflektoru na přilbě dolů; jak si spočítal, začátek schodiště ležel už jenom padesát metrů pod ním.

O několik minut později stáli na jeho prvním schodu. Byl to zvláštní zážitek, postavit se po celých měsících zpříma na pevný povrch a cítit, jak se o něj nohy opírají. Pořád sice vážil méně než deset kilogramů, ale i tak to stačilo, aby získal pocit stability. Když Mercer zavřel oči, mohl dokonce uvěřit, že se pod ním zase rozkládá skutečná země.

Výčnělek či plošina, z níž schodiště klesalo dolů, byla asi deset metrů široká a po obou stranách se v křivce zvedala vzhůru, až se ztratila v temnotě. Mercer věděl, že opisuje uzavřený kruh a že kdyby po něm urazil pět kilometrů, dostal by se znovu na začátek a jenom by obeplul kus Rámy.

Nepatrná gravitace v těchto místech samozřejmě skutečnou chůzi znemožňovala, člověk mohl jenom dlouhými kroky poskakovat. A právě tady se skrývalo nebezpečí.

Schodiště, řítící se střemhlav do temnot z dosahu jejích světel, vyvolávalo klamný dojem, že sestup bude snadný. Životně důležité bude, aby se přidržovali dlouhého zábradlí, umístěného po obou stranách. Příliš smělé vykročení by mohlo neopatrného cestovatele vystřelit dlouhým obloukem do prostoru. Propadl by se asi jen o sto

metrů, takový náraz by byl neškodný, jenže následky skoku ne — neboť Rámova rotace by mezitím posunula schodiště doleva. A tak by se padající tělo zřítilo po ladné křivce, která by je v dlouhém oblouku srazila na pláň téměř o sedm kilometrů níž.

Tohle, řekl si Mercer, byla jízda po pekelném toboganu; dokonce i v této tíži by v závěru dosáhl rychlosti několika set kilometrů za hodinu. Snad by bylo možné ubrzdit takový střemhlavý sestup pomocí dostatečně velkého tření, jestli ano, mohl by to dokonce být nejvhodnější a nejpohodlnější způsob, jakým by se dalo na Rámův vnitřní povrch dospět. Jenže napřed by bylo nutné, aby to velice opatrně vyzkoušeli.

„Kapitáne," hlásil Mercer, „se sestupem po žebříku jsme neměli žádné potíže. Jestli budete souhlasit, rád bych pokračoval až na další plošinu. Chtěl bych odhadnout rychlost našeho sestupu po schodišti."

Norton odvětil bez váhání.

„Pokračuj." Nepotřeboval dodávat: „Dávej si pozor."

Mercerovi netrvalo dlouho, aby vyzkoumal to základní. Bylo nemožné, alespoň v gravitaci, která dosahovala jedné dvacetiny pozemské, sestupovat po schodišti normálním způsobem. Každý takový pokus by skončil snovým pohybem jako ve zpomaleném filmu, který je nesnesitelně úmorný; praktikovat šlo jedině takový způsob, při němž se schody prostě ignorovaly a člověk se spustil dolů po zábradlí.

Calvert dospěl ke stejnému závěru.

„Tohle schodiště postavili proto, aby se po něm kráčelo vzhůru, ne dolů!" řekl nahlas. „Po schodech můžeš jít jenom tehdy, když se pohybuješ proti gravitaci, ale v našem směru je jenom na obtíž. Nebude to možná důstojné, ale myslím, že se nejlépe dostaneme dolů, když sklouzneme po zábradlí."

„To je směšné," protestoval seržant Myron. „Nevěřím, že to tak Rámané dělali."

„Pochybuju, že schodiště vůbec kdy použili — stojí zřejmě jenom pro případ nouze. Určitě měli nějaký dopravní systém, který je vynášel vzhůru. Lanovou dráhu, třeba. To by vysvětlovalo ty dlouhé štěrbiny, probíhající dolů celým Středem."

„Ze začátku jsem předpokládal, že to je odvodňovací systém — ale možná to bude obojí. Chtěl bych jen vědět, jestli tu taky prší?"

„Pravděpodobně ano," řekl Mercer. „Myslím, že Joe má pravdu, k čertu s důstojností. Jdeme na to."

Zábradlí — asi doopravdy zamýšlené pro něco podobného rukám — byla hladká, rovná kovová tyč podpíraná metr vysokými sloupky daleko od sebe. Velitel se na ni obkročmo vyhoupl, opatrně přezkoušel, jestli má v rukou dost síly, aby se ubrzdil, a začal klouzat dolů.

Velmi klidně, pozvolna nabíral rychlost a klesal do tmy v kaluži světla z reflektoru na své přílbě. Když urazil okolo padesáti metrů, zavolal ostatní, aby ho následovali.

Žádný z nich by to nepřipustil, ale všichni se cítili zase jako kluci, klouzající se po zábradlí na schodech. Dříve než za dvě minuty sestoupili o kilometr, pohodlně a bezpečně. Kdykoli jim připadalo, že sjíždějí příliš rychle, jen pevněji stiskli zábradlí a zbrzdili se natolik, kolik potřebovali.

„Doufám, že jste se dobře pobavili," volal kapitán Norton, když vystoupili na druhou plošinu. „Vyšplhat nazpátek, to už tak snadné nebude."

„Právě si to chci vyzkoušet," odvětil Mercer, který zkoušel chodit sem a tam a nasával pocit vzrůstající tíže. „Tady už je jedna desetina g — určitě jste postřehli ten rozdíl."

Došel — anebo přesněji snesl se — až k okraji plošiny a posvítil svým reflektorem na přílbě dolů na další úsek schodiště. Kam až paprsek dosahoval, zdálo se naprosto stejné jako nahoře — ačkoli důkladné prostudování fotografií ukázalo, že jeho stupně se současně s narůstající tíží snižují. Schodiště zcela nepochybně projektovali tak, aby námaha nutná k výstupu byla v každém místě jeho dlouhé, rozmáchlé křivky víceméně příjemná.

Mercer vzhlédl vzhůru ke Středu s přechodovými komorami, nyní téměř dva kilometry nad ním. Lehký světelný opar vykrajující nepatrné siluety postav se zdál strašně vzdálený. Poprvé byl rád, že nemůže spatřit ohromné schodiště v celé jeho délce. Přes své pevné nervy a nedostatek obrazotvornosti si nebyl tak úplně jist, jak by se zachoval, kdyby měl možnost spařit sám sebe, jak šplhá podobný nějakému hmyzu po vnitřku svislého talíře, vysokého víc než šestnáct kilometrů — a celá horní polovina se zvedá nad ním. Až do této chvíle považoval tmu za cosi, co je člověku na obtíž; teď ji téměř vítal.

„Teplota nezměněná," hlásil kapitánu Nortonovi. „Pořád těsně pod nulou. Ale tlak vzduchu vystoupil, jak jsme očekávali — asi na tři sta milibarů. Dokonce i s takhle malým obsahem kyslíku je skoro dýchatelný; ještě níže s tím nebudou vůbec žádné problémy. Ohromně to výzkumy zjednoduší. To je objev — první planeta, po které se projdeme bez dýchacího přístroje! A vůbec — teď se nadechnu."

Kapitán Norton se na Středu začal ošívat, trochu nesvůj. Avšak ze všech lidí právě Mercer věděl nejlépe, do čeho se pouští. Takových zkoušek jenom pro vlastní uspokojení měl už za sebou plno.

Mercer vyrovnal tlaky, otevřel zámek bezpečnostní svorky na přílbě a otevřel průzor. Opatrně se nadechl, potom už hlouběji.

Rámův vzduch byl mrtvý a zatuchlý jako v prastarém hrobě, kde se dávno vytratila už i poslední stopa po hnilobě. Dokonce ani Mercerův obzvlášť citlivý nos, vycvičený lety zkoušení záchranných

dýchacích přístrojů, testovaných v situaci před i po katastrofě, nedokázal zjistit žádné konkrétní pachy. Vzduch jemně chutnal po kovu a Mercer si náhle připomněl, že první lidé na Měsíci, když opět naplnili lunární modul vzduchem, hlásili řídícímu středisku, že cítí jakoby spálený střelný prach. Mercer si domyslel, že měsíčním prachem kontaminovaná kabina Orla určitě smrděla dost podobně jako Ráma.

Opět pevně uzavřel přílbu a vyčistil si plíce od cizího vzduchu. Neměl z něho žádný užitek, dokonce i horolezec aklimatizovaný na pobyt na vrcholku Everestu by v něm rychle zahynul. Avšak o pár kilometrů níže bude už všechno jinak.

Co by tady ještě měl podniknout? Na nic nepřicházel, vyjma vychutnávat potěšení z mírné, nezvyklé gravitace. Jenže na ni by si navykat neměli, poněvadž se budou hned zase vracet do stavu beztíže na Středu.

„Jdeme zpátky, kapitáne," hlásil. „Už nemáme důvod pokračovat — dokud nebudeme schopni zvládnout celou cestu."

„Souhlasím. Budeme vám to stopovat, ale neužeňte se."

Když skákal po schodech, tři nebo čtyři najednou, Mercer už věděl, že Calvert měl naprostou pravdu. Tohle schodiště postavili pro cestu vzhůru, nikoli dolů. Pokud se nerozhlížel a nevnímal závratně strmou stoupající křivku, výstup byl příjemný zážitek. Asi po dvou stech krocích jej však začaly ostře pobolívat lýtkové svaly a rozhodl se zpomalit. Ostatní prodělávali totéž, když se odvážil rychle ohlédnout přes rameno, byli ve svahu o hodně níž.

Výstup byl naprosto jednotvárný — jenom schod za schodem skoro do nekonečna. Když opět stáli na nejvyšší plošině, přímo pod žebříkem, sotva popadali dech, a to byli na cestě jenom deset minut. Dalších deset odpočívali a potom se pustili vzhůru do posledního kilometru.

Skok — přidržet se příčle — skok — přidržet se — skok — přidržet se… bylo to snadné, jenže se to opakovalo tak nudně, až hrozilo nebezpečí, že přestanou dbát na opatrnost. Uprostřed žebříku pět minut oddechovali: v tu dobu už je začaly bolet nejen nohy, ale i ruce. Mercer byl opět rád, že vidí jen malou část ze svislé plochy, k níž se tiskli; nebylo zas tak obtížné předstírat si, že žebřík dosahuje právě jen pár metrů za okruh jejich světel a že mu bude už brzy konec.

Skok — přidržet se příčle — skok — a pak náhle žebřík doopravdy končil. Byli nazpátek v beztížném světě okolo osy, mezi přáteli, kteří se o ně strachovali. Celý výlet netrval ani hodinu, a přesto v nich klíčil pocit, že vykonali něco hrdinského.

Bylo příliš brzy, aby se cítili spokojení sami se sebou. Ačkoli vynaložili tolik úsilí, překonali méně než jednu osminu kyklopského schodiště.

11 MUŽI, ŽENY A OPICE

Některým ženám, na tohle přišel kapitán Norton už dávno, by se nemělo dovolovat nalodit se do rakety, stav beztíže jim prováděl s prsy takové věci, že z toho člověk mohl být zatraceně bez sebe. Už tak to bylo dost zlé, když byly v klidu, ale když je rafinovaně rozechvěly vibrace, to bylo víc, než se mohlo vyžadovat, aby snesl horkokrevnější člověk. Byl si naprosto jistý, že přinejmenším jedno vážné neštěstí v kosmu mělo na svědomí takové akutní pominutí smyslů posádky poté, co se řídící kabinou prošla dobře vyvinutá důstojnice.

O své teorii se kdysi zmínil šéflékařce Lauře Ernstové, aniž by prozradil, kdo inspiroval jeho úvahy. Ani to nebylo zapotřebí, znali jeden druhého až příliš dobře. Kdysi dávno na Zemi, ve chvíli, kdy je oba přepadl tíživý pocit opuštěnosti, se spolu vyspali. Už se to nejspíš nikdy nebude opakovat — ale může si tím být člověk úplně jistý — , protože se toho pro ně pro oba hodně změnilo. A přece kdykoli lékařka se svou pěknou postavou váhavě vstupovala do kapitánovy kajuty, pocítil zasutou ozvěnu staré vášně. Věděla o jeho pocitech, a oba z toho měli potěšení.

„Bille," spustila, „vyšetřila jsem naše horolezce a tady máš moje závěry. Karl a Joe jsou ve formě — všechny ukazatele normální, odpovídající výkonu, který odvedli. Ale na Willovi se projevují známky vyčerpání a úbytek sil — nechci tě unavovat podrobnostmi. Nevěřím, že provádí všechna předepsaná cvičení, a není sám. S centrifugou se fiksluje, když nic jiného, bude se jim točit hlava. Prosím tě, domluv jim."

„Ano, paní doktorko. Ale mám pro ně omluvu. Ti chlapi dřou velice tvrdě."

„Mozky a prsty, to určitě. Ale ne tělesně, nevykonávají skutečnou práci v kilogrammetrech. A právě s tímhle se budeme potýkat, až se vydáme na průzkum Rámy."

„Myslíš, že to zvládneme?"

„Ano, jestliže budeme postupovat opatrně. Vypracovali jsme s Karlem velice nenáročný plán, založený na domněnce, že se pod Druhou plošinou budeme moci obejít bez dýchacích přístrojů. Jistě, je to neuvěřitelné štěstí a mění to celý obraz týlového zajištění výzkumu. Pořád ještě nemůžu přivyknout myšlence na prostředí s kyslíkem… Takže potřebujeme zajistit jenom dodávky potravin a vody a ochranných obleků a máme vystaráno. Dolů to bude snadné, zdá se, že po tom velice pohodlném zábradlí budeme moci sjet větší část cesty."

„Utvořil jsem zvláštní skupinu, která pracuje na projektu saní s padákovou brzdou. I kdyby byly příliš riskantní pro členy posádky, můžeme je použít pro zásoby a materiál."

„Fajn, takhle se dá cesta zkrátit na deset minut, jinak bude trvat asi hodinu. Těžší je odhadnout výstup; chtěla bych na něj vyměřit šest hodin včetně dvou hodinových přestávek. Později, až získáme nějaké zkušenosti — a trochu nám zesílí svaly — budeme ho možná schopni podstatně zkrátit.“

„A co psychologické faktory?“

„Těžko hádat, v tak nezvyklém prostředí. Největší problémy může natropit tma.“

Postavím na Střed světlomety. Kromě svých vlastních lamp bude každá sestupující skupina pod dohledem jednoho z nich.“

„Dobře — to by mělo hodně pomoci.“

„Další bod: máme vsadit na jistotu a máme vyslat skupinu jenom do poloviny schodiště — a hned zpátky — , anebo mají hned na první pokus urazit celou cestu?“

„Kdybychom měli dost času, byla bych opatrná. Jenže je ho málo a nevidím žádné nebezpečí v tom, když uděláme celou cestu najednou — a dole se trochu rozhlédneme kolem sebe.“

„Díky, Lauro — to je všechno, co jsem chtěl vědět. Propracovat detaily přenechám zástupci pro výzkum. A naženu všechny do centrifugy — dvacet minut denně se zatížením půl g. S tím jsi spokojená?“

„Ne. Dole v Rámovi je žádná celá šest desetin g a chci nějaký koeficient bezpečnosti. Stanovme tři čtvrtiny…“

„Fuj!“

„…deset minut…“

„S tím souhlasím…“

„…dvakrát denně.“

„Lauro, ty jsi pořádně tvrdá ženská. Ale budiž. Přednesu jim ty noviny před obědem. Mělo by jim to trochu zkazit chuť.“

Bylo to poprvé, co kapitán Norton spatřil Karla Mercera trochu vyvedeného z míry. Věnoval sice patnáct minut debatě o problémech materiálového zajištění výzkumu a uchoval si svůj kvalifikovaný přístup k předmětu, ale zcela jasně se čímsi trápil. Kapitán sice měl svoje tušení, avšak trpělivě vyčkával, dokud to z něho nevylétlo.

„Kapitáne,“ konečně se ozval Karl, „jste si tak naprosto jistý tím, že byste právě vy měl vést tu skupinu? Kdyby se přihodilo neštěstí, jsem rozhodně podstatně postradatelnější. A byl jsem hlouběji uvnitř Rámy než kdokoli jiný — i když jenom o padesát metrů.“

„Budiž. Jenže jsou chvíle, kdy se do čela svých šiků musí postavit sám velitel, kromě toho jsme uvážili, že tu není o nic větší riziko než při předchozí cestě. Při prvním náznaku jakýchkoli potíží vyšplhám po schodišti tak rychle, že se kvalifikuju na Lunární olympiádu.“

Očekával další námitku, ale žádná se neozvala, ačkoli Karl se stále

tvářil nešťastně. Přišlo mu ho líto a jemně dodal: „A vsadím se, že mě Joe na vrcholu porazí.“

Veliký muž se trochu uvolnil a přes tvář se mu rozprostřel nucený úsměv. „Nemůžu si pomoct, Bille, přál bych si, aby s sebou vzal někoho jiného.“

„Chci jednoho muže, který už dole byl, a tak nemůžete jít oba. Co se týká pana docenta Myrona, Laura tvrdí, že má pořád ještě dvě kila přes váhu. Dokonce i kdyby si oholil ten knír, nic by mu to nepomohlo.“

„A kdo půjde jako třetí?“

„Ještě jsem se nerozhodl. Všechno záleží na Lauře.“

„Chce jít sama.“

„Kdo by nechtěl? Jenže jestli se najednou objeví na svém vlastním seznamu vhodných kandidátů až nahoře, stanu se strašně podezíravým.“

Když si poručík Mercer posbíral všechny svoje papíry a vyplul z kajuty, Norton cítil, že ho trochu bodá závist.

Téměř všichni členové posádky — asi osmdesát pět procent podle jeho minimálního dohadu — si už vypěstovali nějakou formu vzájemného přizpůsobení. Poznal lodi, kde kapitán postupoval stejně, jenže jemu takový postup neseděl. Třebaže se kázeň na palubě Endeavour zakládala z velké části na vzájemném respektu výborně trénovaných a inteligentních mužů a žen, kapitán, aby zdůraznil své postavení, potřeboval ještě něco navíc. Měl mimořádnou odpovědnost, vyžadující určitou míru izolace, dokonce i od nejbližších přátel. Jakýkoli nepatřičný vztah by mohl naprosto rozvrátit morálku, neboť potom bylo téměř nemožné vyhnout se projevům favoritismu. Z tohoto důvodu se sice ostře potlačovaly všechny kontakty překračující rozsah dvou hodnostních stupňů, avšak jediné pravidlo regulující sexuální vztahy na lodi znělo „Pokud to nedělají na chodbách a neděsí šimpanzy.“

Na palubě Endeavour byli čtyři nadšimpanzi, ačkoli striktně vzato tohle pojmenování bylo nesprávné, neboť ta část posádky nepočítající se k lidem nepocházela z rodu šimpanzů. Ve stavu beztíže byl chápavý ocas nesmírná výhoda, jenže všechny pokusy dodat jej také lidem vedl k rozpačitým výsledkům a nezdarům. Po stejně neuspokojivých výsledcích s lidoopy se Společnost pro nadšimpanzy zaměřila na říši opic.

Černouš, Plavouš, Zlatouš a Hnědouš měli rodokmeny, jejichž kořeny sahaly k nejinteligentnějším opicím Starého i Nového světa, plus syntetické geny, které v přírodě nikdy neexistovaly. Jejich odchování a vzdělání stálo asi tolik jako výcvik průměrného kosmonauta, ale vyplatilo se. Každý z nich vážil méně než třicet kilo a spotřeboval jenom poloviční množství potravy a kyslíku než člověk,

avšak nahradil 2,75 člověka při úklidu, jednoduchém vaření, nošení nástrojů a při tuctech jiných rutinních prací.

Cifru 2,75 udávala Společnost, zakládala se na nesčetných časových a pohybových studiích. Údaj, ačkoli byl překvapující a často vyvracený, se zdál přesný, neboť šimpanzi byli docela šťastní, když pracovali patnáct hodin denně, a nenudili se ani při provádění těch nejpodřadnějších a nejmonotónnějších úkolů. A tak osvobozovali lidi pro práci hodnou člověka, což v kosmické lodi byla životně důležitá záležitost.

Na rozdíl od opic, svých nejbližších příbuzných, šimpanzi na Endeavour byli učenliví, poslušní a ne všeteční. Protože vznikli klonováním, byli bezpohlavní, což eliminovalo nepříjemné problémy okolo jejich chování. Jako výtečně vycepovaní vegetariáni, čistotní a bez zápachu, by byli předurčeni stát se dokonalými domácími mazlíčky, až na to, že si je snad vůbec nikdo nemohl dovolit.

Navzdory všem výhodám přinášeli s sebou šimpanzi na palubu také určité problémy. Mívali vyhrazené své vlastní oddělení — nevyhnutelně nazývané „Opičí dům“. Jejich malá jídelna byla vždy bez poskvrny, vybavená televizorem, různými hrami a stroji na programované učení. Aby se zabránilo neštěstím, měli přísně zakázáno vstupovat na technická pracoviště; všechny takové vchody byly kódovány pomocí červené barvy a šimpanzi měli vloženou psychickou zábranu, jež jim znemožňovala, aby takovou vizuální bariéru překonali.

Byly tu však také problémy s domluvou. Přestože měli IQ na úrovni šedesáti a rozuměli několika stům slov, neuměli mluvit. Ukázalo se totiž nemožné implantovat ať už lidoopům anebo opicím fungující hlasivky, a proto se museli vyjadřovat jenom pomocí heslovitého jazyka.

Základní hesla byla jasná a dala se snadno naučit, takže běžným výrazům rozuměli na palubě všichni. Avšak jediný člověk, který uměl mluvit plynulou šimpanzštinou, byl jejich opatrovatel — velitel zásobovacího úseku McAndrews.

Jako otřepaný vtípek se říkalo, že seržant Ravi McAndrews vypadá úplně jako šimpanz — což jim zle křivdilo, neboť díky svým krátkým, vybarveným kožíškům a plavným pohybům to byla velice hezká zvířata. Byli také roztomilí a každý na palubě měl svého oblíbence, kapitán Norton toho s přiléhavým jménem Zlatouš.

Ovšem vřelý vztah, který si člověk tak snadno k šimpanzům vytvářel, přinášel s sebou problém, často užívaný jako silný argument proti jejich upotřebení v kosmu. Poněvadž byli vycvičeni pouze pro rutinní, nekvalifikované úkoly, v případech ohrožení se stávali víc než neužitečnými. Mohli se stát nebezpečnými nejen sami sobě, ale také pro své lidské společníky. Zejména se ukázalo nemožné naučit je

používat kosmické obleky, pojmy k tomu potřebné zdaleka přesahovaly jejich duševní možnosti.

Nikdo o tom rád nehovořil, ale všichni věděli, co by se muselo stát, kdyby se poškodil trup, anebo přišel rozkaz k opuštění lodi. Přihodilo se to jen jedenkrát; opatrovatel šimpanzů tehdy dodržel instrukce víc než přesně. Nalezli jej společně s jeho svěřenci, spáchal sebevraždu stejným jedem. Od té doby připadla euthanasie do kompetence šéflékaře, o němž se soudilo, že by měl být méně emocionálně angažovaný.

Norton byl velice vděčný, že aspoň tahle odpovědnost neleží na kapitánových bedrech. Znal totiž řadu mužů, které by zabil s mnohem menšími výčitkami svědomí než Zlatouše.

12 SCHODIŠTĚ BOHŮ

V čistém, chladném Rámově ovzduší byl paprsek reflektoru naprosto neviditelný. Tři kilometry pod Středem ležel stometrový světelný ovál přes celý jeden díl kolosálního schodiště. Zářící oáza se temnotou, která ji obklopovala, zvolna sunula směrem k zakřivené pláni, rozkládající se ještě o pět kilometrů níž; a uprostřed oázy se pohybovalo trio postav připomínajících mravence, jež před sebou vrhaly dlouhé stíny.

Sestup proběhl přesně tak, jak doufali a očekávali, bez sebemenší příhody. Na první plošině si krátce odpočinuli a ještě než začali klouzat na druhou, Norton se pár set metrů prošel podél jejího nízkého, zakřiveného okraje. Na druhé plošině odložili dýchací přístroje a velice si libovali ten nezvyklý přepych, že mohou dýchat bez technických pomůcek. Teď se mohli pohodlně pustit na průzkum, osvobozeni od největšího nebezpečí, jemuž musí člověk ve vesmíru čelit, a zapomenout na všechny starosti s netěsnícími skafandry či se zásobami kyslíku.

Když dospěli na pátou plošinu a zbývalo jim zdolat jenom jednu jedinou, gravitace už dosáhla téměř poloviny pozemské hodnoty. Rámova rotace konečně ukázala svou skutečnou sílu; a oni se sami vydali napospas nesmiřitelné síle, která vládne na všech planetách a která si vybírá nemilosrdnou cenu i za hloupé uklouznutí. Cesta dolů byla stále velice snadná, avšak pomyšlení na návrat, na ty tisíce a zase tisíce schodů, začínalo v nich už nepříjemně hlodat.

Schodiště už dávno zmírnilo svůj střemhlavý pád a vyrovnalo se téměř do horizontálního směru. Mělo teď gradient asi jedna ku pěti, na počátku byl pět ku jedné. Normální chůze teď byla příjemná fyzicky i psychicky; jenom menší gravitace jim připomínala, že nesestupují po jakémsi ohromném schodišti někde na Zemi. Norton kdysi navštívil zříceniny jednoho z aztéckých chrámů a teď jako by k němu dospěla ozvěna jeho tehdejších pocitů — jenže znásobená stokrát. Zalila jej stejná tíseň, pocit tajemna a smutku z neodvolatelně zaniklé minulosti. Nicméně zdejší měřítka byla o tolik větší, jak časová, tak i prostorová, že je mozek ani nedokázal zvládnout; po chvíli k nim zcela otupěl. Norton zauvažoval, jestli dokonce samozřejmě nepředpokládal, že se v Rámově případě něco takového dříve či později stane.

Ovšem i z jiného důvodu paralela mezi pozemskými ruinami a Rámou dočista selhávala. Ráma byl mnohosetkrát starší než jakákoli stavba, která se na Zemi zachovala — včetně pyramid. A přece tady všechno vypadalo jako nové, nebylo tu ani stopy po opotřebování nebo poškození.

Norton si s tím pěknou chvíli lámal hlavu, než dospěl k pracovní hypotéze. Všechno, co až doposud prozkoumali, bylo součástí nouzového záchranného systému, používaného jistě velice zřídka. Neuměl si představit, že by Rámané — pokud by nepečovali stejně fanaticky o svou fyzickou kondici jako jistý typ lidí na Zemi — vůbec kdy šplhali nahoru a dolů po tomto neuvěřitelném schodišti či po jeho dvou identických protějších, dotvářejících vysoko nad jeho hlavou neviditelné Y. Třeba byla zapotřebí jenom po dobu stavby Rámy a od toho pradávného dne už žádnému účelu nesloužila. Pro tuhle chvíli mu taková teorie postačovala, ačkoli cítil, že správná není. Něco na ní nesouhlasilo…

Poslední kilometr už neklouzali po zábradlí, nýbrž sestupovali vždy po dvou dlouhých, lehkých skocích; tímhle způsobem, napadlo Nortona, si pocvičí svalstvo mnohem víc, než budou mít v dohledné době zapotřebí. A tak měli konec schodiště před sebou, ani se nenadáli; náhle už nezbýval ani jediný schod — jen rovná pláň, monotónně šedivá v slábnoucím paprsku reflektoru, který se rozplýval v temnotě několik set metrů před nimi.

Norton sledoval očima paprsek nazpět až k jeho zdroji u Rámovy osy, která byla o víc než o osm kilometrů výš. Věděl, že je Mercer pozoruje dalekohledem, a tak mu vesele zamával.

„Tady kapitán," hlásil rádiem. „Všichni v dobré kondici — bez problémů. Pokračujeme podle plánu."

„Dobře," odvětil Mercer. „Budeme na vás dávat pozor."

Nastalo krátké ticho, potom se vmísil nový hlas. „Tady zástupce kapitána pro výzkum, na palubě lodi. Vážně, kapitáne, tohle nestojí za nic. Víte, že na nás zpravodajské agentury celý poslední týden jenom ječí. Neočekávám nesmrtelné umělecké dílo, ale nemůžete se snažit trošku víc?"

„Pokusím se," pobaveně se usmál Norton. „Jenže uvědom si, že zatím není nic vidět. Vypadá to tu jako — ano, že jsme na ohromném, potemnělém jevišti, osvětleném jedním jediným nouzovým světlem. Zvedá se z něho prvních pár set stupňů schodiště a pak se ztrácí v temnotě nad našimi hlavami. Pokud jsme zatím mohli vidět, pláň vypadá dokonale rovná — zakřivení je příliš malé, než aby bylo patrné. Tak zatím tolik."

„Mohl byste vylíčit svoje dojmy?"

„No dobře, pořád je velice chladno — pod nulou — a tak jsme rádi, že máme skafandry. A taky je tu ticho; hlubší ticho, než s jakým jsem se kdy setkal na Zemi nebo ve vesmíru, kde je vždycky nějaké pozadí šumu. Tady se každý zvuk ihned pohltí, prostory kolem nás jsou tak ohromné, že neexistuje žádná ozvěna. Jde z toho strach, ale věřím, že si na to zvykneme."

„Díky, kapitáne. Ještě někdo — Joe, Borisi?"

Poručík Joe Calvert, který nebyl skoupý na slovo, cítil příjemnou povinnost.

„Nemůžu se zbavit pomyšlení, že tohle je — vůbec poprvé — co jsme vstoupili do cizího světa a dýcháme jeho přirozenou atmosféru — i když se domnívám, že,přirozený je stěží to pravé slovo pro tohle místo. Ráma se jistě podobá planetě svých tvůrců; i naše kosmické lodě jsou miniaturní zemičky. Dva vzorky jsou sice zatraceně málo na sestavení statistiky, ale znamená to, že všechny inteligentní formy života dýchají kyslík? Jejich výtvory, které jsem zatím viděli, nasvědčují tomu, že Rámané jsou humanoidi, ačkoli asi o padesát procent vyšší než jsem my. Souhlasíš, Borisi?“

Joe schválně Borise dráždí? ptal se Norton sám sebe. To bych rád věděl, jak bude reagovat…

Pro všechny své kolegy na lodi byl Boris Rodrigo tak trochu záhadou. Tichý, klidný spojovací důstojník byl u celé posádky oblíbený, nikdy se však plně nezúčastnil jejích zábav a vždycky se zdálo, jako by se držel tak trochu stranou — jako by hrál na jinou, zcela odlišnou strunu.

Protože oddaný člen Pátých vyznavačů Krista — byl především kosmonautem. Norton nebyl schopen odhalit, co se stalo s předchozími čtyřmi, a stejně tápal v temnotách, pokud se týkalo obřadů a rituálů sekty. Avšak hlavní článek jejich víry byl všeobecně znám: tvrdil, že Ježíš Kristus byl návštěvník z vesmíru, a na tomhle předpokladu vystavěli celou teologii.

Proto snad ani nepřekvapovalo, že neobvykle vysoký podíl Kristových vyznavačů pracoval ve vesmíru, ať už v té či oné funkci. Bez výjimky byli výkonní, svědomití a absolutně spolehliví. Získali si všeobecně respekt, a dokonce byli oblíbení, zvláště pokud se nepokoušeli obrátit na svou víru ostatní. Ačkoli byl Boris Rodrigo zároveň divný pavouk; Norton nikdy nechápal, jak může člověk vysoce obeznalý ve vědě a v technice věřit některým z těch věcí, které od Kristových vyznavačů slyšel, a považovat je za nevyvratitelné skutečnosti.

Jak vyčkával, co odpoví poručík Rodrigo na Joeovu nadhozenou otázku, kapitánovi se náhle zjevily jeho vlastní skryté motivy. Borise si vybral, protože měl dobrou fyzickou kondici, technickou kvalifikaci a byl naprosto spolehlivý. Ovšem byl by rád věděl, jestli současně poručíka nezvolil jakýsi temný kout v jeho mozku jen z pouhé zvědavosti. Jak se zachová takový religiózní člověk tváří v tvář děsivé realitě Rámy? Co když se střetne s něčím, co způsobí, že se bude za svou věrouku hanbit…

Ale Boris Rodrigo si zachoval obvyklou obezřelost a nenechal se vyprovokovat.

„Rozhodně dýchali kyslík a mohli to být humanoidi. Ale

počkejme a uvidíme. S trochou štěstí bychom měli rozluštit, co vlastně byli zač. Možná najdeme obrazy, sochy — nebo snad dokonce těla, tam v těch městech. Pokud to ovšem města jsou.“

„A to nejbližší je odsud jenom osm kilometrů,“ řekl Joe Calvert s nadějí v hlase.

Ano, pomyslel si kapitán, ale znamená to zároveň osm kilometrů nazpátek — a potom znovu vyšplhat to ohromné schodiště. Můžeme to riskovat?

Rychlý výpad do,města, které pojmenovali Paříž, patřil už k jeho prvním předběžným plánům, a teď se musel rozhodnout. Měli dostatek potravin a vody na čtyřiadvacetihodinový pobyt; neustále budou v dohledu zajišťovacího družstva na Středu a jakákoli nehoda se na téhle hladké, mírně se zakřivující kovové pláni zdála naprosto nemožná. Jediné nebezpečí, jež se dalo předvídat, se skrývalo ve vyčerpání; až proniknou do Paříže, což zvládnou dost snadno, co potom? Než se budou muset vrátit, stačí podniknout víc, než jenom pořídit pár snímků a nasbírat možná nějaké drobné předměty?

Jenže dokonce i takový přepad by stál za to; poněvadž se Ráma hnal směrem ke Slunci, ke svému perihéliu, které bude znamenat pro Endeavour příliš veliké nebezpečí, nezbývalo mnoho času.

V každém případě alespoň část rozhodnutí nezávisela na něm. Nahoře v lodi doktorka Ernstová sledovala výstupy biotelemetrických čidel, která měl připravená k tělu. Jestli obrátí palec dolů, bude po všem.

„Lauro, co si o tom myslíš?“

„Dejte si třicetiminutový oddech a energetickou kapsli s obsahem dva tisíce kilojoulů. Pak můžete jít na věc.“

„Díky,“ vmísil se Joe Calvert. „Teď už budu moct klidně zemřít. Vždycky jsem toužil uvidět Paříž. Montmartre, už jsme na cestě.“

13 RÁMOVY PLÁNĚ

Byl to zvláštní přepych namísto po těch nekonečných schodech kráčet znovu po vodorovném povrchu. Směrem kupředu byl terén skutečně zcela rovný; napravo a nalevo, na samých hranicích osvětlené plochy, se právě dalo postřehnout zakřivení vzhůru. Docela dobře mohli jít velice širokým, mělkým údolím; bylo naprosto nemožné uvěřit, že se ve skutečnosti plazí uvnitř ohromného válce a že se za malou oázou světla země zvedá, aby se setkala — ne, aby se proměnila v oblohu.

Ačkoli se cítili sebevědomě a vzrušení potlačovali, po chvíli takřka hmatatelného ticha je ovzduší Rámy začalo tížit. Každé došlápnutí, každé slovo okamžitě mizelo v prázdnotě, neodrážející žádný zvuk; když urazili o něco víc než půl kilometru, poručík Calvert to nevydržel.

K jeho dovednostem patřila už zřídka se objevující vloha — ačkoli se mnozí domnívali, že je častá až dost — umění pískat. Nedal se prosit a uměl reprodukovat hlavní motivy z mnoha filmů za posledních dvě stě let. Celkem vhodně začal s Hej hou, hej hou, to trpaslíci jdou, jenže shledal, že nedokáže zapískat takové basy, za jakých mašírovali Disneyovi trpaslíci, a rychle přepjal na Most přes řeku Kwai. Pak pokračoval, více či méně chronologicky, půltuctem melodií a završil je motivem z věhlasného Napoleona Sida Krassmana, natočeného na sklonku dvacátého století.

Byl to sice snaživý pokus, jenže selhal dokonce i jako morální podpora. Ráma vyžadoval vznešenost a velikost Bacha, Beethovena, Sibelia či Tuan Suna, a ne mělkou zábavnou hudbu. Norton měl zrovna na jazyku návrh, aby si Joe šetřil dech na pozdější dobu, když si mladý důstojník uvědomil marnost svého úsilí. Od té chvíle, vyjma občasných domluv s lodí, už pochodovali mlčky. Tohle kolo vyhrál Ráma.

Hned na počátku cesty si Norton dovolil jednu odbočku. Paříž ležela před nimi, napůl cesty mezi základnou schodiště a pobřežím Válcového moře, avšak pouhý kilometr napravo od jejich směru se nacházel velice význačný a dost záhadný objekt, který pokřtili na Rovné údolí. Byl to pouhý žlab anebo příkop, čtyřicet metrů hluboký a sto široký s pozvolna se svažujícími stěnami; prozatímně jen považovali za odvodňovací příkop anebo kanál. Stejně jako schodiště měl také dva podobné protějšky, pravidelně rozmístěné podél Rámova zakřivení.

Tři údolí byla téměř deset kilometrů dlouhá a znenadání končila těsně předtím, než dospěla k Moři — což bylo podivné, jestli byla určena k tomu, aby dodávala vodu. A na opačné straně Válcového

moře se celý vzorek opakoval; tři příkopy delší než deset kilometrů se táhly až do oblastí Jižního pólu.

Na konec Rovného údolí dorazili po pouhých patnácti minutách pohodlné chůze a na okamžik zůstali stát s pohledy zamyšleně upřenými do jeho hloubi. Dokonale hladké stěny se svažovaly dolů pod úhlem šedesáti stupňů, nebyly na nich ani schůdky, ani stupy. Dno vyplňovala rovná tabule bílé hmoty, velice připomínající led. Vzorek by jistě vyřešil mnoho sporů a Norton si usmyslil, že jej získá.

S Calvertem a Rodrigem v roli kotvy, kteří rozvinovali zajišťovací lano, se pomalu spouštěl po příkrém svahu dolů. Když dosáhl dna, očekával, že ucítí pod nohama důvěrně známou kluzkost ledu, jenže se zmýlil. Tření bylo příliš veliké; mohl se bezpečně postavit. Hmota byla něco na způsob skla nebo průhledného křišťálu; když se jí dotkl konečky prstů, byla chladná, tvrdá a nepoddajná.

Norton se otočil zády k reflektorům, zastínil si oči a pokusil se proniknout zrakem do křišťálových hlubin, stejně jako když se člověk pokouší prohlédnout ledem zamrzlého jezera. Nespatřil však nic; nebyl úspěšnější dokonce ani tehdy, když to zkusil soustředěným paprskem lampy na přílbě. Látka byla průsvitná, jenže ne průhledná. Pokud to byla zmrzlá kapalina, měla bod tání mnohem vyšší než voda.

Jemně na ni poklepl kladívkem z geologické výzbroje; nástroj odskočil nazpět s tupým nemelodickým cinknutím. Udeřil silněji se stejným výsledkem, už se připravoval napřít veškerou sílu, když ho náhlé vnuknutí přimělo, aby od toho upustil.

Zdálo se krajně nepravděpodobné, že by dokázal kus materiálu uštípnout, ale co když ano? Vypadal by jako vandal, který roztřískal ohromnou skleněnou okenní tabuli. Později bude vhodnější příležitost, získal alespoň cenný poznatek. Teď se zdálo ještě méně pravděpodobné než kdykoli předtím, že to je kanál; byl to prostě zvláštní náhle začínající a končící příkop, který však mířil odnikud nikam. A pokud někdy vedl nějakou tekutinu, kde potom byly skvrny, krusta zaschlé usazeniny, kterou by člověk očekával? Všechno bylo lesklé a čisté, jako by to tvůrci opustili teprve včera…

Znovu stál tváří v tvář ústřední Rámově záhadě, a tentokrát se už nedala obejít. Kapitán Norton byl člověk s normální představivostí, ale nikdy by nedosáhl svého současného postavení, kdyby podléhal divokým výtryskům fantazie. A přece teď, poprvé, podlehl dojmu jakési předtuchy. Věci nebyly takové, jak vypadaly; bylo to velice, velice podivné místo, zároveň zbrusu nové — a přitom staré milióny roků.

V hlubokém zamyšlení se zvolna pustil podél malého údolí, zatímco jeho společníci, neustále přidržující lano, které měl uvázané kolem pasu, ho následovali po okraji. Neočekával, že udělá nějaké další objevy, ale chtěl ponechat volný průběh svému prapodivnému

duševnímu stavu. Neboť jej tížilo něco jiného, co nemělo nic společného s Rámovou nevysvětlitelnou zachovalostí.

Neušel ani tucet metrů, když ho to zasáhlo naplno jako úder blesku. Poznával tohle místo. Už tady kdysi byl. Takový zážitek je zneklidňující i na Zemi nebo na nějaké jiné důvěrně známé planetě, i když není zas tak řídký. Dříve či později se s ním setká většina lidí a obvykle jej pustí z hlavy, protože jej považují za vzpomínku na starou fotografii, za čistě náhodnou shodu okolností — nebo, pokud mají mystické sklony, za jakýsi druh telepatického přenosu z jiného mozku, anebo dokonce za výjev ze své vlastní budoucnosti.

Jenže poznávat místo, které ještě žádná jiná lidská bytost nemohla spatřit — to je dost šokující. Kapitán Norton na několik sekund vrostl do hladkého křišťálového povrchu, po němž kráčel, a pokusil se ovládnout své pocity. Jeho uspořádaný svět se převrátil nohama vzhůru a na zlomek chvíle nahlédl do závratné propasti těch záhad na samém pokraji bytí, jež s takovým úspěchem po většinu svého života opomíjel.

Potom, k jeho nesmírné úlevě, mu přišel na pomoc dobře známý pocit. Drásavý vjem déjá-vu vyvanul a namísto něj nastoupila skutečná a prokazatelná vzpomínka z mládí.

Byla to pravda — už kdysi stál mezi takovými strmě se svažujícími stěnami a sledoval je, jak ubíhají do dálky, až se zdálo, že se vpředu v nekonečně vzdáleném bodě setkávají. Ale pokrývala je pečlivě zastřižená tráva; pod nohama měl štěrk a ne hladký křišťál.

Stalo se to už před třiceti lety, v Anglii, během letních prázdnin. Zapsal se do semináře průmyslové archeologie, zejména kvůli jisté studentce (ještě si vzpomínal, jak vypadala, ale její jméno už zapomněl), seminář byl tehdy velice oblíbený mezi vědeckou a technickou inteligencí. Prolézali opuštěné uhelné šachty a přádelny bavlny, šplhali po zborcených vysokých pecích a zkorodovaných parních strojích, nevěřícně zírali s vyvalenýma očima na primitivní — a stále ještě nebezpečné — jaderné reaktory, a řídili drahocenné, turbínovými motory poháněné veterány po zrekonstruovaných silnicích.

Ne všechno, s čím se setkávali, bylo původní, v průběhu staletí lidé o mnoho přišli, neboť se jenom zřídka starali o to, aby uchovali všední, každodenní předměty. Avšak když už bylo nutné napodobeniny vytvářet, rekonstrukci prováděli s láskyplnou péčí.

A tak mladý Bill Norton viděl sám sebe, jak se valí vpřed rychlostí sto kilometrů za hodinu, která ho rozjařovala, a jako šílený hází lopaty vzácného uhlí na rošt ohniště lokomotivy, jež vypadala stará dvě stě roků, ale ve skutečnosti byla mladší než on. Třicetikilometrová dráha Great Western Railway byla ovšem zaručeně pravá, ačkoli ji museli vykopat z pěkné hloubky, aby jí navrátili její původní poslání.

Ostré zahoukání vyrazilo do svahu a rozlehlo se temnotou plnou dýmu a ozařovanou plameny. Trvalo úžasně dlouhou dobu, než zase vyrazili z tunelu do hlubokého, bezvadně rovného zářezu mezi strmými travnatými břehy. Dávno zapomenutý obrázek z mládí se téměř naprosto shodoval s tím, který měl teď před sebou.

„Co je, kapitáne?“ volal poručík Rodrigo. „Zjistil jste něco?“

Jak se Norton pomalu vracel do skutečnosti, uvnitř ho přepadla sklíčenost. Ráma byl záhadný — to ano, ale jeho záhada určitě nepřesahovala možnosti lidského chápání. Norton dostal pořádnou lekci, jenže ji nemohl tak snadno přenést na ostatní. Za žádnou cenu nesmí dovolit, aby je Ráma ohromil a zdrtil. To by znamenalo porážku — a možná, že by z toho i zešíleli.

„Ne,“ odpověděl, „tady dole nic není. Vytáhněte mě nahoru — teď se pustíme rovnou do Paříže.“

14 VAROVÁNÍ PŘED BOUŘÍ

„Svolal jsem tohle zasedání Výboru," pronesla Jeho Excelence velvyslanec Marsu u Organizace spojených planet, „protože dr. Perera pro nás má jisté důležité sdělení. Trvá na tom, abychom okamžitě navázali spojení s kapitánem Nortonem a abychom k tomu použili bleskovou linku, kterou jsme vybudovali — jestli to tak mohu říci — jen s velkými potížemi. Výklad dr. Perery má značně technický ráz a než k němu přikročíme, domnívám se, že bude v pořádku, když si zrekapitulujeme současný stav věcí; přehled připravila dr. Priceová. Ano, ovšem — prezence. Sir Lewis Sands tu nemůže být s námi, protože předsedá nějaké konferenci, a dr. Taylor žádá, abychom ho omluvili."

Tahle poslední absence ho dost potěšila. Antropolog rychle ztratil zájem o Rámu, když se ukázalo, že na něm sotva najde pole působnosti. Stejně jako mnozí jiní se cítil hořce zklamán odhalením, že malá pohyblivá planetka je bez života; nebude mít příležitost napsat senzační knížky a vědecké recenze o rámanských rituálech a vzorcích chování. Kdežto ti druzí by mohli vykopat kostry a provést klasifikaci artefaktů; takový stav věcí se Conradu Taylorovi nelíbil. Jediný objev, který by v něm opět roznítil vášeň, by snad bylo nějaké výrazné umělecké dílo, jako proslulé fresky v Théře a v Pompejích.

Thelma Priceová, archeoložka, pohlížela na všechno z právě opačné strany. Dávala přednost vykopávkám a zříceninám zbaveným obyvatel, kteří by mohli vnášet zmatek do vědeckého výzkumu, prostého jakýchkoli vášní. Ideální místo bylo ono Středozemní moře — ale jen dokud se tam nezačali hrnout architekti, urbanisté a experti na tvářnost krajiny. A Ráma by byl dokonalý, až na drobný detail, který byl ovšem k vzteku — že se nachází sto miliónů kilometrů od ní a že ho nikdy nebude moci navštívit osobně.

„Jak všichni víte," spustila, „kapitán Norton dokončil svůj téměř třicetikilometrový pochod, aniž se setkal s jakýmikoli potížemi. Prozkoumal pozoruhodný příkop, do vašich map zanesený jako Rovné údolí; jeho účel je nám stále ještě naprosto neznámý, je však nepochybně důležitý, poněvadž příkop probíhá po celé délce Rámy — přerušuje jej pouze Válcové moře — a jsou tu dvě další, úplně stejná zařízení po sto dvaceti stupních od sebe na kruhovém obvodu satelitu.

Potom se skupina obrátila vlevo — respektive na východ, pokud jste si už zvykli na značení světových stran — až dospěli do Paříže. Jak vidíte z těchto fotografií, pořízených kamerou připojenou k teleskopu na Středu, je to soubor několika set budov, mezi nimiž vedou široké ulice.

A teď tyto fotografie udělala skupina kapitána Nortona, když

dospěla na místo. Jestli je Paříž město, potom tedy velice zvláštní. Ani jedna jediná budova nemá okna, a dokonce ani dveře! Všechno to jsou jednoduché pravoúhlé stavby, vysoké jedna jako druhá třicet pět metrů. A vypadají, že vyrůstají rovnou ze země — nejsou tu nikde švy nebo spáry — podívejte na připojení — mezi stěnou a zemí je úplně hladký přechod.

Sama se domnívám, že tohle místo není obytný prostor, ale skladiště nebo sklad zásob. Abych svoji teorii podpořila, ukáži vám tuhle fotku…

Tyto úzké štěrbiny či rýhy, široké asi pět centimetrů, vedou po všech ulicích a ke každé z budov míří jedna — přímo do stěny. Nápadně to připomíná pouliční dopravu na počátku dvacátého století; štěrbiny nepochybně tvoří součást jakéhosi dopravního systému.

Nikdy jsem nepovažovala za potřebné, aby veřejná doprava vedla přímo do všech domů. Po ekonomické stránce by to bylo absurdní — lidé vždycky ujdou těch pár set metrů. Ovšem jestli se ty budovy používají jako skladiště nějakých těžkých součástek, pak by to dostalo smysl.“

„Můžu se na něco zeptat?“ řekl velvyslanec Země.

„Ovšem, sire Roberte.“

„Kapitánu Nortonovi se nepodařilo dostat ani do jediné budovy?“

„Ne. Kdybyste poslouchali jeho zprávu, řekli byste, že ho to úplně vyvedlo z míry. Nejprve uvažoval, že se dá do budov vstoupit jenom z podzemí, potom objevil drážky dopravního systému a názor změnil.“

„Pokusil se proniknout dovnitř násilím?“

„Nenašel způsob, jak — bez výbušnin nebo těžkého zařízení. A nechtěl to udělat, dokud neselžou ostatní prostředky.“

„Už to mám!“ náhle vpadl Dennis Solomons. „Kokonování!“

„Prosím?“

„To je metoda, vyvinutá před několika stoletími,“ pokračoval historik vědy. „Jinak se tomu také říká konzervace v inertním prostředí. Když máte něco, co chcete uchovat v dokonalém stavu, uzavřete to do plastikového obalu a dovnitř potom napumpujete nějaký inertní plyn. Původně se to používalo k ochraně vojenské výzbroje v období mezi válkami, dokonce se to kdysi aplikovalo na celé lodě. Dodnes se to často užívá v muzeích, která mají nedostatek skladovacích prostor; nikdo netuší, co se skrývá uvnitř některých sto let starých kokonů ve sklepeních Smitsonova ústavu.“

Trpělivost nepatřila mezi ctnosti Carlisla Perery; cítil bolestivé nutkání, aby mohl přijít se svou bombou a dál se už nedokázal udržet na uzdě.

„Prosím vás, pane velvyslanče! Je to všechno nesmírně zajímavé, jenže se mi zdá, že moje informace je mnohem naléhavější.“

„Pokud k tomuto bodu už nikdo nic nemá — tak prosím, doktor

Perero.“

Exobiologa, na rozdíl od Conrada Taylora, Ráma nezklamal. Pravda, už neočekával, že se tam najde život — avšak dříve či později, tím si byl naprosto jist, se objeví nějaké tělesné pozůstatky tvorů, kteří ten fantastický svět vybudovali. Výzkumy sotva začaly, i když čas, který na ně měli vyměřený — než bude Endeavour nucena prchnout ze své současné dráhy směřující přímo ke Slunci — byl strašlivě krátký.

Jenže teď, jestliže jeho výpočty byly správné, kontakt mezi lidmi a Rámou bude ještě kratší, než se obávali. Neboť přehlédli jeden detail — byl totiž tak veliký, že ho až dosud nikdo nepostřehl.

„Podle našich posledních informací,“ spustil Perera, „jedna skupina je teď na cestě k Válcovému moři a kapitán Norton zatím s jinou partou buduje zásobovací tábor při základně schodiště Alfa. Až ho postaví, zamýšlí operovat vždycky alespoň dvěma průzkumnými výpravami současně. Věří, že tímto způsobem využije svých početně omezených sil s nejvyšší možnou účinností.

Je to dobrý plán, ale možná že už nebude čas, aby ho provedl. Naprosto vážně bych radil okamžitě vyhlásit pohotovost a připravit všechno k tomu, aby se Ráma dal úplně vyklidit do dvanácti hodin. Dovolte, abych to vysvětlil…

Je překvapující, jak málo lidí se pozastavilo nad rozporem, který přímo bije do očí. Ráma se nyní pohybuje už hluboko uvnitř oběžné dráhy Venuše — a přece v jeho nitru stále ještě mrzne. Avšak teplota objektu vystaveného přímému slunečnímu záření ve stejné vzdálenosti od Slunce je okolo pěti set stupňů!

Samozřejmě, je to z toho důvodu, že se Ráma ještě nestačil ohřát. Určitě promrzl na teplotu blízkou absolutní nule — na nějakých dvě stě sedmdesát stupňů — zatímco prolétal mezihvězdným prostorem. Teď, když se blíží ke Slunci, teplota jeho vnějšího pláště už téměř dosáhla bodu tání olova. Uvnitř bude ovšem chladno do té doby, dokud horko nepronikne kilometrovou skořápkou.

Ráma je jako ten nóbl moučník, navrchu horký a uvnitř naplněný zmrzlinou — nemůžu si vzpomenout, jak se mu říká…“

„Pečená Aljaška. Teď si ho oblíbili na banketech v Organizaci spojených planet, bohužel.“

„Děkuji, sire Roberte. V takové situaci se tedy nachází Ráma pro tuto chvíli, jenže to nepotrvá věčně. Teplo ze Slunce proniká dovnitř už po dlouhé týdny a očekáváme, že během několika hodin začne teplota prudce narůstat. Tohle problém nebude, v době, kdy budeme Rámu beztak muset opustit, teplota nepřesáhne stav, jaký považují v tropech za osvěžující.“

„Čeho se pak bojíme?“

„Odpovím vám jedním slovem, pane velvyslanče. Uragánů.“

15 SRÁZ DO MOŘE

Uvnitř Rámy ani teď nebylo víc než dvacet mužů a žen — šest dole na pláni, zbytek dopravoval soustavou přechodových komor a dolů po schodišti vybavení a všechny potřebné věci. Loď samotná zůstala téměř opuštěna, pouze s minimem posádky, střídající se ve službě; koloval vtip, že Endeavour teď ovládají jenom čtyři šimpanzové a Zlatouš byl povýšen do hodnosti zástupce kapitána.

Pro první výzkumné výpravy Norton ustanovil několik základních pravidel; to nejdůležitější z nich platilo už od dob samých počátků lidských letů do vesmíru. Každá skupina, rozhodl Norton, musí mít jednoho muže, který už předtím získal určité zkušenosti. Ale ne víc než jednoho. Tento způsob by měl poskytnout příležitost všem, aby se učili co nejrychleji.

A tak první družstvo, mířící k Válcovému moři, ačkoli je vedla šéflékařka Laura Ernstová, mělo svého veterána s jedinou předchozí zkušeností v podobě poručíka Borise Rodriga, který se sotva stačil vrátit z Paříže. Třetí člen, seržant Pieter Rousseau, patřil k zabezpečovacím týmům na Středu. Byl odborník v oboru přístrojů na průzkum kosmu, avšak na této výpravě se bude muset spokojit se svýma vlastníma očima a malým dalekohledem.

Od základny schodiště Alfa po břeh Válcového moře bylo o něco méně než patnáct kilometrů — díky nižší Rámově gravitaci osm v přepočtu na pozemská měřítka. Laura Ernstová, která musela dokázat, že se řídila podle svých vlastních výcvikových požadavků, nasadila ostré tempo. Zastavili se jen uprostřed cesty na třicet minut a celou zvládli bez jakýchkoli rušivých příhod za tři hodiny.

Postupovat Rámou kupředu v paprsku světlometu, temnotou pohlcující veškeré zvuky, bylo dost jednotvárné. Jak se kaluž světla s nimi posouvala vpřed, pomalu se protahovala v dlouhou, úzkou elipsu; zužování paprsku bylo také jedinou viditelnou známkou nějakého postupu. Kdyby jim pozorovatelé nahoře na Středu nepodávali průběžná hlášení o uražené vzdálenosti, sami by nedokázali odhadnout, zda ušli jeden kilometr, pět anebo deset. Trmáceli se nocí starou celé milióny roků, po kovovém povrchu bez jediného švu.

Ale potom, daleko vpředu, na samých hranicích nyní již slábnoucího paprsku, se objevilo něco nového. Normálně na Zemi by tam byl horizont; když dorazili blíž, spatřili, že pláň, po níž jdou, náhle končí. Blížili se k okraji Moře.

„Posledních sto metrů," řeklo řídící středisko na Středu. „Bude lepší, když zpomalíte."

Sotva to bylo opravdu nutné, a přesto zpomalili zcela mimoděk. Z

pláně klesal na úroveň moře strmý padesátimetrový sráz — pokud to ovšem skutečně bylo moře a ne zas další plocha záhadné křišťálové látky. Přestože se Norton snažil všem vštípit, jak je nebezpečné zde uvažovat v zaběhaných schématech, jen málo členů posádky pochybovalo o tom, že Válcové moře je tvořeno ledem. Ale z jakého důvodu je sráz na jižním pobřeží vysoký pět set metrů, namísto padesáti jako tady?

Bylo by, jako by se blížili na samý konec světa; světelný ovál, přímo před nimi ostře seříznutý, se zkracoval a zkracoval. Zato se jejich monstrózní a pokřivené stíny objevily daleko vpředu na zakřiveném plátně Moře, zvětšující a přehánějící každý jejich pohyb. Stíny je sice provázely na jejich cestě s každým krokem, poněvadž pochodovali s paprskem světlometu v zádech, jenže teď, když se zlomily přes okraj srázu, už jim ani nepřipadalo, že patří jim. Docela dobře už to mohla být stvoření z Válcového moře, vyčkávající, aby s vetřelci do své říše naložila tak, jak zaslouží.

Protože stáli teď na vrcholu padesátimetrového srázu, poprvé mohli docenit velikost Rámova zakřivení. Jenže ještě nikdo nikdy nespatřil zamrzlé jezero vyduté do podoby povrchu válce; bylo to tak zneklidňující, že se oči ze všech sil pokoušely najít nějaké jiné vysvětlení. Doktorce Ernstové, která kdysi napsala práci o optických klamech, to připadalo, jako by nejprve skutečně hleděla na vodorovný stáčející se mořský záliv, a ne na hladinu, která se zvedá k nebi. Vyžadovalo značné úsilí vůle, připustit tak fantastickou skutečnost.

Normální pohled byl zachován jen směrem přímo vpřed, paralelně s Rámovou osou. Jenom tady souhlasilo to, co člověk viděl, s logikou. Tady — alespoň po několik následujících kilometrů — vypadal Ráma jako rovný a také rovný byl… A kdesi v těch místech, za jejich přelomenými stíny a mimo nejzazší dosah paprsku, ležel ostrov dominující Válcovému moři.

„Řídící středisko Střed," volala rádiem Ernstová, „zaměřte prosím paprsek na New York."

Když světelný ovál sklouzl do moře, padla na ně náhle Rámova noc. Uvědomili si nyní neviditelný sráz pod nohama a všichni o pár metrů odstoupili. Potom jako čarovnou proměnou kulis se jim znenadání před očima zjevili věže New Yorku.

Starodávný Manhattan připomínal jenom povrchně; kdesi ve hvězdách zrozená ozvěna pozemské minulosti měla vlastní jedinečnou tvářnost. Čím déle na ni dr. Ernstová upírala zraky, tím více v ní narůstala jistota, že to nemá s městem nic společného.

Opravdovský New York, podobně jako všechna ostatní lidská sídliště, nikdy nebyl dokončený, tím méně mohl být předem naplánovaný. Tohle místo mělo ovšem jakousi globální symetrii a uspořádání, třebaže natolik komplikované, že se to vymykalo

lidskému mozku. Zrodilo se díky jakémusi řídícímu intelektu, který si všechno naplánoval a potom i vyrobil, podobně jako se vytvoří stroj, vymyšlený pro speciální účel. Dál se už nemůže ani rozrůstat, ani měnit.

Paprsek světlometu zvolna klouzal po vzdálených věžích a dómech a navzájem propojených koulích a křižujících se potrubích. Občas prudce vzplál světelný odraz, jak některá plocha odpálila paprsek nazpět proti nim. Když se to přihodilo poprvé, všechny zmrazilo překvapení. Vypadalo to úplně tak, jako by jim někdo z toho podivného ostrova signalizoval…

Avšak nespatřili odsud nic víc, než co už ukázaly a mnohem detailněji — fotografie pořízené ze Středu. Po několika minutách požádali, aby jim světlo vrátili, a pustili se podél okraje srázu na východ. Věrohodně teorie tvrdily, že tady určitě musí být schodiště nebo rampa, která povede dolů k Moři. A jedna z členek posádky, vášnivá mořeplavkyně, přišla se zajímavým dohadem.

„Tam, kde je moře," tvrdila seržantka Ruby Barnesová, „tam taky musí být doky a přístavy — a lodě. O úrovni určité kultury se dozvíte všechno, když prostudujete způsoby, jakými staví plavidla." Jejím kolegům tohle hledisko připadalo sice poněkud omezené, ale zato aspoň povzbuzující.

Dr. Ernstová už pomalu pátrání vzdávala a začala se připravovat k sestupu pomocí lana, když poručík Rodrigo zahlédl úzké schodiště. V temnotě pod okrajem srázu, plné stínů, se dalo snadno přehlédnout, neboť mu scházelo zábradlí či jakákoli jiná známka, že se tu nachází. A probouzelo dojem, že nevede nikam; řítilo se podél padesátimetrové kolmé stěny ostře dolů a ztrácelo se pod hladinou Moře.

Když si úsek schodiště pozorně prohlédli pomocí svých světel na přílbách, neviděli žádné předem postřehnutelné riziko, a dr. Ernstová dostala od kapitána Nortona povolení k sestupu. O chvíli později už opatrně vyzkoušela hladinu Moře.

Nohy se jí smekaly sem tam, povrch neměl skoro žádné tření. Látka vypadala úplně jako led. Byl to led.

Když do něj udeřila kladívkem, od místa úhozu se rozběhl důvěrně známý vzorek prasklin a bez problémů nasbírala tolik kousků ledu, kolik se jí zachtělo. Když zvedla vzorkovnici ke světlu, některé z nich už tály; zdálo se, že kapalina je nepatrně zakalená voda, a opatrně si k ní přičichla.

„Není to nebezpečné?" volal dolů Rodrigo se stopou starostí v hlase.

„Věř mi, Borisi," odpověděla, „kdyby se tu nacházely nějaké patogeny, které unikly mým detektorům, naše životní pojistky by byly splatné už před týdnem."

Jenže na Borisově upozornění něco bylo. Přes všechny testy, které

provedli, se tu skrývalo velmi nepatrné nebezpečí, že by látka mohla být jedovatá, anebo způsobovat nějakou neznámou chorobu. Za normálních okolností by dr. Ernstová nepodstupovala dokonce ani tak zanedbatelné riziko. Ovšem teď čas tlačil a sázka v banku byla ohromná. I kdyby se ukázalo nutné zavřít Endeavour do karantény, stále ještě by to byla velice malá cena za náklad poznatků.

„Je to voda, ale vůbec nemám chuť se napít — smrdí jako shnilé chaluhy. Nevím, jestli to vydržím, než ji doneseme do laboratoře."

„Je led dost bezpečný, aby se po něm dalo chodit?"

„Ano, je pevný jako skála."

„Potom se můžeme pustit do New Yorku."

„Myslíš, Pietře? Už jsi někdy zkoušel ujít po ledě čtyři kilometry?"

„No, chápu, co máš na mysli. Představ si, jak by se tvářil zásobovací úsek, kdybychom po nich chtěli brusle! Ale jenom málo z nás by se na ně umělo postavit, i kdybychom nějaké na palubě měli."

„A je tu jiný problém," vmísil se Boris Rodrigo. „Uvědomujete si, že teplota už vystoupila nad nulu? Led dávno začal tát. Kolik kosmonautů dokáže uplavat čtyři kilometry? Z našich určitě ani jeden…"

Dr. Ernstová se k nim opět připojila nahoře na okraji srázu a triumfálně zvedla malou vzorkovnici.

„Byla to dlouhá cesta pro trochu špinavé vody, ale ta nám možná poví o Rámovi víc, než všechno, co jsem až dosud objevili. A teď pojďme domů."

Obrátili se ke vzdáleným světlům Středu, pohybovali se lehkými, hopkavými, dlouhými kroky, které se ukázaly v prostředí s menší gravitací jako nejpohodlnější způsob chůze. Často se ohlíželi, přitahováni neodhalenou záhadou ostrova tam uprostřed zmrzlého Moře.

A najednou se dr. Ernstové zdálo, že pocítila na krku jemný závan vánku. Neopakoval se a brzy na něj úplně zapomněla.

16 KEALAKEKUA

„Jak dobře víte, dr. Perero," pronesl velvyslanec Bose tónem tiché rezignace, „málokdo z nás sdílí vaše znalosti z oboru matematické meteorologie. Slitujte se proto, prosím, nad naší nevědomostí."

„S radostí," odpověděl exobiolog, aniž by ho to sebeméně uvedlo do rozpaků. „Nejlépe vám to vysvětlím, když vylíčím, co se uvnitř Rámy stane — a to velice brzy.

Teplota co nevidět vylétne nahoru, jak tepelné vlnění ze Slunce pronikne dovnitř. Podle posledních informací, které jsem obdržel, už je nad nulou. Válcové moře brzy začne tát; a na rozdíl od zamrzlých vod na Zemi, bude se rozpouštět ode dna vzhůru. To možná vyvolá některé zvláštní jevy, ale mě mnohem víc zajímá atmosféra.

Když se ohřeje, vzduch se bude uvnitř Rámy rozpínat — a bude se snažit vystoupit vzhůru k hlavní ose. A to je ten problém. Při zemi, ačkoli se zdá, že stojí, vzduch ve skutečnosti rotuje stejně jako Ráma — víc než osm set kilometrů za hodinu. Jak bude stoupat vzhůru k ose, bude se snažit udržet si svou rychlost — a to je samozřejmě nemožné. Výsledkem budou ničivé vichry a turbulence, jejich rychlost odhaduji mezi dvěma a třemi sty kilometry za hodinu.

Mimochodem, velice podobný jev probíhá i na Zemi. Ohřátý vzduch na rovníku — který má rychlost pozemské rotace šestnáct set kilometrů za hodinu — způsobuje úplně stejný problém, jak stoupá vzhůru a proudí na sever a na jih."

„Áá, pasát! Vzpomínám si na to ze zeměpisu."

„Přesně tak, sire Roberte. Ráma bude mít pasát, a to pořádný. Doufám, že potrvá jenom pár hodin a potom se znovu obnoví rovnovážný stav. Na tu dobu bych ovšem Kapitánu Nortonovi doporučil, aby Rámu evakuoval — a to okamžitě. Tak to je ta zpráva, kterou navrhuji odeslat."

S trochou fantazie, říkal si kapitán Norton, by si mohl hrát, že je to narychlo postavené noční tábořiště na úpatí nějaké hory v zapadlé oblasti Asie nebo Ameriky. Hromada spacích pytlů, skládací židle a stolky, přenosný generátor, osvětlovací zařízení, elektrohygienické toalety a různé vědecké aparatury — nic z toho se nevymykalo pozemskému obrázku, zejména když zdejší muži a ženy pracovali bez dýchacích přístrojů.

Vybudování táboru Alfa si vyžádalo kus velice tvrdé práce, neboť všechno museli pronášet řetězem přechodových komor ručně, shodit ze Středu po schodišti dolů a potom znovu nalézt a rozbalit. Někdy, když selhaly brzdící padáky, zásilka skončila dobrý kilometr daleko na pláni. Přesto několik členů posádky požádalo o svolení, aby mohli

také sjet dolů; Norton to striktně zakázal. Ovšem počítal s tím, že v případě nouze zákaz znovu uváží.

Téměř všechno vybavení zůstane zde, neboť úsilí nutné k jeho vynesení nazpět bylo nemyslitelné — bylo to skutečně nemožné. Kapitána Nortona občas přepadal iracionální stud, že zanechá tolik odpadků po lidech na tomto zvláštním, neposkvrněném místě. Až budou Rámu definitivně opouštět, byl připravený zasvětit část jejich drahocenného času k tomu, aby zanechali po sobě všechno uklizené a v pořádku. Ačkoli to bylo nepravděpodobné, za další milióny roků, až bude Ráma prolétat nějakou jinou sluneční soustavou, dostane možná další návštěvu. Přál si, aby si o Zemi odnesla dobrý dojem.

Mezitím mu však vyvstal poněkud akutnější problém. Za posledních čtyřiadvacet hodin obdržel dvě téměř úplně stejné zprávy z Marsu a ze Země. Připadalo mu to jako zvláštní shoda okolností; manželky, třebaže žily bezpečně od sebe vzdálené, každá na jiné planetě, byly schopné i pěkné provokace, možná se naoko navzájem litovaly. Dost ostře mu připomínaly, že ačkoli je teď veliký hrdina, pořád má ještě odpovědnost ke svým rodinám.

Kapitán popadl skládací židli a vyšel z okruhu světla do temnoty, obklopující tábor. Byl to jediný způsob, jak si mohl vytvořit nějaké soukromí, a mimo vřavu se mu také lépe přemýšlelo. Po zralé úvaze se otočil k organizovanému zmatku zády a začal hovořit na držák mikrofonu, který měl upevněný na krku.

„Zařadit jako soukromé, duplikáty na Mars a na Zemi. Zdravím tě, miláčku — ano, vím, že jsem prachbídný zpravodaj, ale už celý týden jsem nebyl na lodi. Kromě základního osazenstva všichni tábořím uvnitř Rámy, při základně schodiště, které jsme pokřtili Alfa.

Mám teď v terénu tři skupiny, které jsou na výzvědách na pláni, ale jsme zklamáni pomalým pokrokem, který jsme zatím udělali; všude totiž musíme pěšky. Kdybychom tak měli nějaké dopravní prostředky! Jak bych byl šťastný, kdybych si mohl opatřit několik elektrických kol… tady by se nám skvěle hodila.

Znáš mou šéflékařku Ernstovou…“

Nejistě se zarazil, Laura se setkala s jednou s jeho manželek, jenže s kterou? Nejlépe, když to vyhodí…

Vymazal poslední větu a začal znovu.

„Moje šéflékařka Ernstová vedla první skupinu a došla s ní až k Válcovému moři, patnáct kilometrů odsud. Zjistila, že ho tvoří zmrzlá voda, jak jsme očekávali, ale napít by ses jí nechtěla. Doktorka Ernstová tvrdí, že to je zředěný roztok organických látek, obsahující stopy téměř každé uhlíkaté sloučeniny, na kterou si vzpomeneš, a také fosfáty a nitráty a spoustu kovových solí. Není v něm ani nejmenší stopa života — dokonce ani mrtvé mikroorganismy. Takže o biochemii Rámanů pořád nevíme nic… i když se pravděpodobně nijak zvlášť

neliší od naší.“

Něco se mu lehce dotklo vlasů, měl příliš mnoho práce, než aby se dal ostříhat, a pomyslel si, že s tím bude muset něco podniknout, než si zase nasadí na hlavu přílbu kosmického skafandru…

„Viděla jsi videogramy Paříže a dalších měst, která jsme prozkoumali na této straně Moře… Londýn, Řím, Moskvu. Nedá se uvěřit, že je postavili proto, aby se v nich žilo. Paříž vypadá jako gigantické skladiště. Londýn je soustava válců, propojená navzájem potrubími, jak je to obvyklé u čerpacích stanic. Všechno je dokonale uzavřené a nenašli jsme způsob, jak zjistit, co je uvnitř, bez výbušnin nebo laserů. Použijeme je až tehdy, kdyby nebyla žádná jiná možnost.

A co se týká Říma nebo Moskvy…“

„Promiňte, kapitáne. Blesková zpráva ze Země.“

Co už si počít? ptal se Norton sám sebe. Copak člověk nemůže mít ani pár minut, aby řekl pár slov rodině?

Převzal od seržanta zprávu a rychle ji přelétl, jenom aby se ujistil, že to není nic naléhavého. Potom si ji přečetl znovu, už pomaleji.

Co to k čertu je, ten Výbor Ráma? A jak to, že o něm nikdy neslyšel? Věděl, že se s ním pokoušejí navázat kontakt nejrůznější sdružení, společnosti a zájmové skupiny — některé seriózní, jiné úplně potrhlé. Řídící středisko, které ho před nimi chránilo, odvádělo dobrou práci a nepropustilo nic, co by nebylo skutečně důležité.

Vítr o rychlosti dvě stě kilometrů za hodinu — pravděpodobně náhlý začátek — no dobře, to bylo něco, co stálo za zamyšlení. Jenže za téhle úplně klidné a tiché noci se to těžko dalo brát vážně; a bylo by směšné prchat odsud jako vyděšená myš, když teď konečně zahájili pořádný výzkum.

Kapitán Norton zvedl ruku, aby si odhrnul vlasy, které mu bůhví proč znovu spadly do očí. Vtom strnul, uprostřed pohybu.

Během poslední hodiny několikrát pocítil náznaky větru. Byly tak lehoučké, že je dočista ignoroval, koneckonců byl kapitánem kosmické lodě, a ne plachetní. Proudění vzduchu ho až dosud po profesionální stránce ani v nejmenším nezajímalo. Jak by si v takové situaci počínal dávný kapitán předchozí Endeavour?

Tuto otázku si Norton kladl pokaždé, když se v posledních několika letech dostal do kritické situace. Bylo to jeho tajemství, které nikomu nesvěřil. A podobně jako většina důležitých věcí v životě, i tohle vzniklo čirou náhodou.

Už byl několik měsíců kapitánem Endeavour, když si uvědomil, že je pojmenována po jedné z nejvěhlasnějších lodí v dějinách. V průběhu posledních čtyř set let bylo sice spuštěno na vodu tucet Endeavour a dvě vyslány do vesmíru, avšak jejich společným předkem byla třistasedmdesátitunová uhelná loď typu Whitby, na níž kapitán James Cook z královského námořnictva obeplul svět v letech 1768 až

1771.

S mírným zájmem, který se však rychle proměnil ve zvědavost — skoro stravující posedlost — , Norton se pustil do čtení všeho, co o Cookovi našel. Teď byl pravděpodobně špičkovou světovou autoritou na tohoto největšího cestovatele všech dob a znal celé pasáže jeho Cesty kolem světa zpaměti…

Stále mu připadalo neuvěřitelné, že jediný muž mohl vykonat tolik, a s tak primitivním vybavením. Avšak Cook nebyl jenom vynikající mořeplavec, ale také vědec a — v dobách brutálními prostředky vynucované kázně — humanista. Se svými muži zacházel s tehdy neobvyklou dobrotou a laskavostí, co však už bylo zcela neslýchané, že se naprosto stejným způsobem choval k často nepřátelským divochům na nových územích, jež objevil.

Norton měl tajný sen, o němž věděl, že se mu nikdy neuskuteční, vydat se po stopách alespoň jedné z Cookových cest kolem světa. Podařil se mu jenom krátký, i když okázalý začátek, který by velikého kapitána určitě ohromil, a to když kdysi přeletěl po oběžné dráze vedoucí přes pól přímo nad Velkým bradlovým útesem. Bylo to za časného a čistého jitra a z výšky čtyři sta kilometrů měl úžasný výhled na smrtelně nebezpečnou korálovou stěnu, vyznačenou proužkem bílé pěny podél queenslandského pobřeží.

Dva tisíce kilometrů dlouhá cesta podél Velkého bradlového útesu mu trvala necelých pět minut. Jediným pohledem mohl překlenout celé týdny plavby prvé Endeavour. A v teleskopu zahlédl i Cooktown a ústí řeky, kde loď poté, co se téměř fatálně střetla s Velkým bradlovým útesem, vytáhli na souš, aby ji opravili.

O rok později mu návštěva havajské stanice pro výzkum vzdáleného vesmíru připravila další, dokonce ještě nezapomenutelnější zážitek. Nalodil se na křídlový člun do zálivu Kealakekua, a jak rychle proplouval podél pustých sopečných útesů, hloubka vlastního vzrušení ho překvapila a dokonce vyvedla z míry. Průvodce zavedl svou skupinu vědců, techniků a kosmonautů ke třpytivému kovovému pylonu, který nahradil předchozí pomník, zničený Velkou cunami roku 68. Po černé, kluzké lávě došli o několik metrů dál k malé pamětní desce těsně nad vodní hladinou. Lámaly se o ni drobné vlnky, ale když se Norton sehnul, aby si přečetl nápis, ani je nevnímal:

NA TOMTO MÍSTĚ
BYL ZABIT
DNE 14. ÚNORA 1779
KAPITÁN JAMES COOK
PŮVODNÍ PAMĚTNÍ DESKU ZŘÍDIL 28. SRPNA ROKU
1928 VÝBOR PRO UCTĚNÍ STO PADESÁTÉHO VÝROČÍ

COOKOVA ÚMRTÍ, NYNĚJŠÍ BYLA VYTVOŘENA
U PŘÍLEŽITOSTI TŘÍSTÉHO VÝROČÍ 14. ÚNORA 2079.

Stalo se to už před léty a sto miliónů kilometrů odsud. Avšak v takových chvílích jako teď se zdála Cookova povzbuzující přítomnost velice blízká. V jeho nejtajnějších myšlenkách mu kladl otázku: Kapitáne — co mi radíte vy? Tuhle neškodnou hru hrával při těch příležitostech, kdy mu scházel dostatek faktů ke spolehlivému rozhodnutí, a člověk se musel spolehnout na intuici. Právě tohle bylo součástí Cookova génia: vždycky se rozhodl správně — vyjma úplně na samém konci, v zálivu Kealakekua.

Zatímco kapitán mlčky hleděl do Rámovy noci, seržant trpělivě vyčkával. Už nebyla tak netknutá, neboť na dvou místech, asi čtyři kilometry daleko, bylo zřetelně vidět drobné skvrnky světel průzkumných skupin.

V případě ohrožení je můžu přivolat během hodiny, řekl si Norton. A to by jistě mělo stačit.

Obrátil se k seržantovi: „Předejte tohle sdělení: Výbor Ráma, prostřednictvím PLANETKOMU. Děkuji za radu, provádím preventivní bezpečnostní opatření. Prosím upřesněte význam slov „náhlý začátek“. S úctou Norton, kapitán, Endeavour.“

Vyčkal, dokud se seržant neztratil mezi zářícími světly tábora, a pak znovu zapjal záznam. Jenže řetěz myšlenek už se mu přetrhl a nemohl se dostat zpátky do správného rozpoložení. Dopis bude muset počkat na jindy.

Nestávalo se často, aby mu kapitán Cook přicházel na pomoc tehdy, když zanedbával službu. Náhle mu však vytanulo, jak zřídka a krátce vídávala nešťastná Elizabeth Cooková svého manžela za šestnáct let manželského života. A přesto mu porodila šest dětí — a všechny je přežila.

Jeho manželky, které od něho nikdy nebyly dál než deset minut rychlosti světla, si neměly nač stěžovat…

17 JARO

Za prvních „nocí“ se v Rámovi nespalo snadno. Temnota a záhady, jež skrývala, byly tísnivé a skličující, ale ještě rušivěji působilo ticho. Nepřítomnost zvuků je nepřirozený stav; všechny lidské smysly vyžadují přísun vjemů. Jestliže strádají jejich nedostatkem, mozek si vyrobí svoje vlastní náhražky.

A tak si mnoho spáčů stěžovalo na podivné zvuky — či dokonce hlasy — zjevně klamné, protože když byli vzhůru, neslyšeli nic. Šéflékařka Ernstová předepsala velice jednoduchý a účinný lék: v době, kdy měli spát, konejšila tábor tichá, nevtíravá kulisa hudby.

Kapitán Norton však zjišťoval, že pro tuto noc je lék nevhodný. Napínal uši do tmy a přitom věděl, čemu naslouchá. Třebaže ho čas od času pohladil po tvářích slaboučký vánek, neozýval se žádný zvuk, který by se snad dal považovat za v dálce se zvedající vichr. Ani průzkumné skupiny nehlásili nic neobvyklého.

Konečně, okolo půlnoci lodního času, usnul. Ve službě zůstával vždycky jenom jeden muž u komunikačního zařízení, pro případ naléhavé zprávy. Žádná další bezpečnostní opatření se nezdála zapotřebí.

Žádný uragán by nemohl vydat takový zvuk, jaký ho probudil, a s ním celý tábor, v jediném okamžiku. Zdálo se, jako by se propadlo samo nebe, nebo že Ráma praskl a je rvaný na kusy. Nejprve se ozval trhavý zvuk, potom dlouhotrvající série tříštění a praskání, jako by se zřítil milión skleněných staveb. Trvalo to pár minut, ačkoli jim to připadalo jako celé hodiny; hluk se sice ozýval dál, ale když se Norton dostal do spojovacího střediska, už se zřejmě vzdaloval.

„Řídící středisko! Co se stalo?“

„Okamžik, kapitáne. Je to někde až za Mořem. Pokoušíme se posvítit si na to.“

Osm kilometrů nad jejich hlavami, na Rámově ose, začal se paprsek světlometu stáčet přes pláň. Dospěl až k okraji Moře, potom po něm postupoval a prohlížel si Rámův svět. Zastavil se, když urazil čtvrtinu kruhu po povrchu válce.

Nahoře na nebi — vlastně na tom, co mozek vytrvale za oblohu označoval — se dělo něco mimořádného. Nejprve se Nortonovi zdálo, že se Moře vaří. Už nebylo nehybné a zmrzlé v sevření věčné zimy; jeho ohromnou část, celé kilometry v průměru, uchvátil vířivý pohyb. A změnilo barvu, po ledě se sunul široký bílý pás.

Náhle jako otevírající se dveře se začala zvedat vzhůru snad čtvrtkilometrová deska. Vztyčovala se pozvolna a majestátně k obloze, jiskřící a zářící v paprsku světlometu. Potom sklouzla nazpátek a zmizela pod hladinou. Z místa, kde se ponořila, se zvedla vlna pěnící

vody a vyrazila do všech stran.

Až do teďka kapitánu Nortonovi úplně nedošlo, co se to vlastně děje. Začaly se trhat ledy. Po všechny tyto dny a týdny Moře tálo, jenže dole v hlubinách. Bylo těžké se soustředit pro rachot a burácení praskajícího ledu, stále vyplňující prostor a odrážející se kruhem po obloze, ale přesto se snažil přijít na důvod tak dramatické křeče. Když přece na Zemi taje jezero nebo řeka, nic podobného se neděje…

Ale ovšem! Vždyť je to jasné, co se právě stalo. Jak sluneční teplo prosakovalo Rámovým trupem, Moře roztávalo odspodu. A když se led promění ve vodu, má menší objem…

Takže moře pod horní ledovou vrstvou klesalo a nechalo ji bez podpory. Napětí den po dni narůstalo, teď se právě ledový krunýř obklopující Rámův rovník zhroutil jako most, který ztratí hlavní pilíř. Roztříštil se na stovky plovoucích ostrůvků, jež do sebe budou narážet a strkat tak dlouho, dokud neroztají. Norton náhle pocítil chlad u srdce, když si připomněl plán jet do New Yorku na saních…

Bouře rychle polevovala, střetnutí mezi ledem a vodou dospělo k dočasnému příměří. Během několika hodin, jak bude teplota nadále stoupat, voda zvítězí a poslední stopy po ledu zmizí. Avšak v dlouhodobé perspektivě se nakonec stejně stane vítězem led, poněvadž Ráma proletí kolem Slunce a opět se vydá do mezihvězdné noci.

Norton si uvědomil, že musí opět začít dýchat; potom zavolal skupinu, která byla nejblíž u Moře. K jeho úlevě poručík Rodrigo odpověděl okamžitě. Ne, voda k nim nedosáhla. Žádná cunami se nepřelila přes okraj vysokého břehu. „Tak už víme," dodal velice klidně „proč tady sráz je." Norton potichu souhlasil; ale stěží to vysvětluje, pomyslel si, proč je sráz na jižním pobřeží desetkrát vyšší…

Světlomet na Středu pokračoval v obhlídce planetky. Probuzené Moře se utišilo a zpod převržených ledových ker se už nevalila vřící bílá pěna. Během patnácti minut největší vřava utichla.

Avšak Ráma už nebyl tichý, probral se ze spánku, znovu a znovu se ozýval hluk drtícího se ledu, jak se jeden ledovec srážel s druhým.

Jaro se trochu opozdilo, pomyslel si Norton, ale zima už definitivně skončila.

A znovu zavanul větřík, silnější než kdykoli předtím. Ráma už varoval Nortona dost důrazně, byl čas dát se na cestu.

Když se blížil k polovině, pocítil kapitán Norton opět vděčnost k temnotě, že skrývá výhled vzhůru — a dolů. Ačkoli dobře věděl, že před ním stále ještě leží víc než deset tisíc schodů, a dovedl si před očima vybavit strmě se zvedající křivku, skutečnost, že viděl jenom její malou část, dělala obraz snesitelnější.

Byl to už jeho druhý výstup a poučil se z chyb, jichž se dopustil

při prvním. Ve slabé gravitaci bylo veliké pokušení šplhat příliš rychle, každý krok byl tak snadný, že člověk jenom těžko přijímal pomalý rytmus, připomínající spíš plahočení. Jenže pokud to neudělal, po prvních několika tisících krocích se mu ozvaly ve stehnech a v lýtkách podivné bolesti. Začaly protestovat i svaly, o jejich existenci neměl ani ponětí, a bylo třeba odpočívat stále delší a delší dobu. Ke konci už trávil víc času odpočíváním než výstupem, a stejně to nestačilo. Následující dva dny ho trápily bolestivé křeče v nohách, a kdyby nebyl nazpět na lodi v prostředí stavu beztíže, byl by skoro úplně odrovnaný…

Tentokrát tedy začal téměř až bolestivě pomalu, pohyboval se jako nějaký stařík. Pláň opustil jako poslední a všichni ostatní se už roztáhli nad ním po schodišti na půl kilometru; viděl jejich světla, jak se pohybují vzhůru po neviditelném svahu.

Nezdar jeho výpravy ho bolel u srdce a stále ještě doufal, že ustupuje jenom načas. Až dospějí na Střed, mohou vyčkat, až prudké atmosférické proudění ustane. Tam by mělo být s největší pravděpodobností naprosto klidno, stejně jako ve středu cyklónů, a tak by mohli očekávanou bouři v bezpečí přečkat.

Opět došel k závěrům, vycházejícím z nebezpečně pozemských analogií. Celoplanetární meteorologie, dokonce i v podmínkách uzavřeného tělesa, byla enormně spletitá záležitost. Pozemské předpovědi nebyly stoprocentně spolehlivé ještě ani po několika stoletích výzkumů. A Ráma nepředstavoval jenom úplně novou meteorologickou soustavu, zároveň tu také probíhaly prudké změny, neboť teplota vystoupila za pár posledních hodin o několik stupňů. Nicméně po slibovaných uragánech stále ještě nebylo ani stopy, třebaže už zavanulo několik slabších nárazů větru z nejrůznějších stran.

Nyní už vystoupili pět kilometrů, jež se díky nízké a stále se zmenšující gravitaci rovnaly méně než dvěma pozemským. Na třetí plošině, vzdálené tři kilometry od osy, hodinu odpočívali. Lehce se občerstvili a namasírovali si svaly na nohách. Bylo to poslední místo, kde se ještě dalo pohodlně dýchat; podobně jako dávní himalájští horolezci si tady uložili zásoby kyslíku a teď si na poslední část výstupu nasadili dýchací přístroje.

O hodinu později dosáhli vrcholu schodiště — a počátku žebříku. Před nimi ležel poslední kilometr mířící přímo vzhůru, naštěstí v gravitačním poli o síle pouhých několika procent pozemského. Další třicetiminutový odpočinek, pečlivá kontrola kyslíku a byli připraveni na poslední kolo.

Norton se ještě jedenkrát ujistil, že jsou všichni jeho muži už před ním a udržují na žebříku dvacetimetrové rozestupy. Od teďka až do konce mají před sebou pomalý, vleklý úsek, strašlivě nudný, který

musí překonat na jeden zátah. Nejlepší způsob byl vyprázdnit si hlavu od všech myšlenek a počítat příčle, jak přibývají — sto, dvě stě, tři sta, čtyři sta…

Dospěl právě k číslu dvanáct set padesát, když si náhle uvědomil, že se děje něco zlého. Světlo ozařující svislý kovový povrch ve výši jeho očí nemělo tu správnou barvu — a bylo příliš jasné.

Kapitán Norton neměl ani čas, aby zkontroloval, kam až dospěli, ani aby varoval své muže. Všechno se seběhlo rychleji než v jedné jediné sekundě.

V tichém výtrysku světla vtrhl do Rámy rozbřesk.

18 ROZBŘESK

Světlo bylo tak ostré, že Norton musel plnou minutu držet pevně sevřená víčka. Potom se je odvážil otevřít a hleděl široce rozevřenýma očima do stěny pár centimetrů před sebou. Několikrát zamrkal a vyčkal, dokud se mu nevyhrnuly bezděčné slzy, a potom se zvolna otočil, aby uzřel rozednění.

Snesl ten pohled jenom pár vteřin, potom ho to přinutilo, aby oči opět zavřel. Nebyla to záře, co se nedalo snést — na světlo už pomalu přivykal — , ale ohromující Rámovo panoráma, které teď poprvé spatřil v jeho úplnosti.

Norton sice přesně věděl, co má očekávat, nicméně pohled ho přesto omráčil. Přepadl ho záchvat neovadatelného chvění, ruce se mu sevřely okolo příčlí žebříku tak silně, jako se tonoucí chytá záchranného kruhu. Svaly na předloktí mu začaly tuhnout, a stejně tak i nohy — už unavené celými hodinami výstupu — měl pocit, že pod ním povolí. Kdyby tu nebyla tak malá gravitace, snad by se byl zřítil.

Potom však zvítězil jeho trénink a Norton si poskytl první pomoc proti panice. S očima stále ještě zavřenýma a se snahou zapomenout na monstrózní podívanou okolo sebe dlouze a zhluboka nabral dech, naplnil si plíce kyslíkem a promýval si tělo od jedů z únavy.

Teď se už cítil mnohem lépe, avšak neotevřel oči, dokud se nezmohl ještě k něčemu. Sebral všechnu sílu vůle a přinutil se otevřít pravou ruku — musel jí přitom domlouvat jako neposlušnému dítěti — , ale už ji dokázal posunout dolů k pasu, rozepjal bezpečnostní pás od opasku a jeho přezku zachytil za nejbližší příčel. Teď, ať se přihodí cokoli, už nemůže spadnout.

Norton se ještě několikrát zhluboka nadechl; pak — oči stále držel zavřené — zapjal rádiové spojení. Zvolal: „Tady kapitán. Jste všichni v pořádku?“ A doufal, že jeho hlas zazněl klidně a rozhodně.

Jak mu odpovídali — i když jakoby váhavě a rozechvěně — a jak si odškrtával v duchu jejich jména jedno po druhém, rychle se mu navracelo sebeovládání a sebedůvěra. Všichni jeho muži byli živi a zdrávi a očekávali od něho, že je povede. Už zase byl kapitánem.

„Držte oči zavřené tak dlouho, dokud si nebudete naprosto jistí, že to snesete,“ říkal hlasitě. „Pohled je — omračující. Jestli komukoliv připadá, že to je na něj moc, ať pokračuje ve výstupu a nerozhlíží se. Uvědomte si, že už brzy budeme ve stavu beztíže, tam se nikdo nemůže zřítit.“

Sotva bylo nutné upozorňovat vycvičené kosmonauty na tak elementární skutečnost, jenže i Norton si to musel připomínat každých pár vteřin. Pomyšlení na stav beztíže bylo něco na způsob talismanu, který ho ochraňoval před nebezpečím. Ať si mu vlastní oči namlouvaly

cokoli, Ráma už ho nemohl svrhnout o osm kilometrů níž na pláň a zničit.

Stalo se pro něho zásadní záležitostí sebeúcty a hrdosti, aby opět otevřel oči a rozhlédl se po světě, který ho obklopoval. Nejprve však musel tělo ovládnout.

Uvolnil ze žebříku obě ruce a zahákl se levou paží za příčel. Svíral a rozevíral pěsti a vyčkával, až mu křeče ve svalech povolí; potom, když se už cítil celkem v pořádku, otevřel oči a zvolna se obrátil, aby se Rámovi vzepřel.

První dojem byla modř. Záři, jež vyplňovala oblohu, si však nešlo splést se slunečním světlem; možná že to bylo něco jako elektrický oblouk. Takže Rámovo slunce, řekl si Norton, je určitě teplejší než naše. To by mělo zajímat astronomy…

Tak teď už chápal účel těch záhadných příkopů, Rovného údolí a jeho pěti protějšků; nebylo to nic jiného než gigantické zářivky. Ráma měl šest protáhlých sluncí, symetricky rozložených, po své vnitřní straně. Z každého mířil napříč přes hlavní osu široký vějíř světla a osvětloval opačnou stranu planetky. Norton by byl rád věděl, jestli se také střídavě zapínají a vypínají, aby vytvářela cykly světla a tmy, nebo zda v Rámovi trvá den nepřetržitě.

Díval se do těch oslepujících pruhů světla příliš dlouho a znovu ho rozbolely oči; ale nelitoval, že má důvod k tomu, aby je zase na chvíli zavřel. Setrval tak, dokud se skoro nezotavil z prvotního šoku a nebyl schopen věnovat se mnohem závažnějšímu problému.

Kdo anebo co rozsvítilo v Rámovi světla?

Byl to svět naprosto sterilní a bez života, i podle těch nejcitlivějších testů, které člověk znal. Teď se však přihodilo něco, co se nedalo vysvětlit jenom působením přírodních sil. Život tu nejspíš nebyl, možná že se tady však nacházela nějaká forma vědomí; po spánku dlouhém celé eóny třeba právě procitali roboti. A možná že byl výtrysk světla jenom neprogramovaná, náhodná křeč — poslední předsmrtné vydechnutí strojů, které bouřlivě zareagovaly na teplo nového slunce a jež se opět brzy propadnou do ticha a nečinnosti, tentokrát už navždy.

Nicméně Norton nemohl uvěřit tak naivnímu vysvětlení; některé z částí skládačky už zapadaly na svá místa, mnoho jich však ještě scházelo. Například to, že nebyly patrny žádné známky opotřebování. Ráma se zdál nový, jako by ho právě dostavěli…

Takové myšlenky by mohly vzbuzovat strach nebo dokonce hrůzu. Z nějakého důvodu však nic z toho neprobouzely. Naopak, Norton pociťoval veselost — skoro potěšení. Bylo toho tady k prozkoumání mnohem víc, než se kdy odvažovali doufat. No počkej, říkal si, až o tomhle uslyší Výbor Ráma!

Potom, s chladným odhodláním, znovu otevřel oči a pustil se do

pečlivé inventarizace všeho, co viděl.

Za prvé, musel si stanovit nějakou orientační soustavu. Měl před sebou nejrozlehlejší uzavřený prostor, jaký kdy člověk viděl, a potřeboval si v duchu nakreslit nějakou mapu, která by ho jím provedla.

Slaboučká přitažlivost mu přitom pomáhala pramálo, neboť mohl přepínat směry Nahoru a Dolů tak, jak se mu zrovna zachtělo. Některé z orientací byly ovšem psychologicky nebezpečné; kdykoli se jeho mozek takovým směrem rozběhl, musel ho spěšně odklonit pryč.

Ze všech nejnebezpečnější byla představa, že se nalézá na zakulaceném dně gigantické studny, šestnáct kilometrů široké a padesát hluboké. Výhoda takové představy byla v tom, že se už nemusel bát nebezpečí pádu; nicméně měla některé závažné nedostatky.

Mohl si předstírat, že roztroušená města a městečka a oblasti různé barvy a různého uspořádání jsou bezpečně upevněné na strmých stěnách. Různorodá soustava staveb, kterou viděl viset v kupoli nad svou hlavou snad ani člověka nevyváděla z míry víc, než podobný ohromný rozvětvený svícen v některé z velkých koncertních síní na Zemi. Co však bylo naprosto nepřijatelné, to bylo Válcové moře…

Rozkládalo se uprostřed výšky studny — pruh vod, obíhající kolem dokola, bez jakékoli viditelné pomůcky, jež by ji udržovala ve vzduchu. Přitom nebylo pochyb, že to voda je, byla jasně modrá, pokrytá zářícími jiskrami několika málo zbývajících ker ledu. Avšak svislé moře, tvořící na obloze uzavřené kolo ve výšce dvaceti kilometrů, to byl jev tak nepřijatelný, že Norton začal po chvíli hledat alternativní řešení.

Nalezl je, když si obraz v mozku obrátil o devadesát stupňů. Hluboká studna se okamžitě proměnila v dlouhý tunel, z obou stran uzavřený. „Dole teď bylo jasně tím směrem, kudy vedl žebřík a schodiště, po němž právy vystoupili; a nyní, v této perspektivě, byl Norton konečně schopen plně docenit představivost architektů, kteří takovou věž postavili.

Tiskl se k povrchu zakřiveného, šestnáct kilometrů vysokého srázu, jehož horní polovina visela přímo nad ním a přecházela do klenuté střechy, která teď tvořila oblohu. Dole pod ním žebřík spadal víc než pět set metrů, než jej ukončovala první plošina či terasa. Tam začínalo schodiště, pokračující nejprve v prostředí s velmi malou přitažlivostí téměř vertikálně, potom se stále více a více vyrovnávalo, dokud nedospělo, přerušené pěti dalšími plošinami, na vzdálenou pláň. Na prvních dvou či třech kilometrech rozeznával jednotlivé schody, ale potom mu splynuly do jednolité stuhy.

Střemhlav klesající křivka úžasného schodiště byla tak omračující, že vůbec nebylo možné docenit její skutečné rozměry. Norton kdysi

oblétl Mount Everest a z jeho velikosti jej přepadla posvátná bázeň. Uvědomil si, že tohle schodiště je stejně vysoké jako Himálaj, jenže tohle srovnání mu nic neříkalo.

A už vůbec žádné srovnání nebylo možné v případě dvou ostatních schodišť, Bety a Gamy, která mířila rovnou do nebe a potom, vysoko nad jeho hlavou, se zakřivovala. Norton se už teď osmělil natolik, že se vyklonil, aby si je prohlédl — velice rychle. Potom se snažil zapomenout, že tu kdy byla…

Neboť příliš mnoho uvažování o jejich liniích evokovalo třetí možný pohled na Rámu, jemuž se úzkostlivě a za každou cenu vyhýbal. Byl to zorný úhel, který se znovu vracel k podobě svislého válce anebo studny — Norton nyní však byl nahoře, a ne na dně, jako moucha lezoucí vzhůru nohama po stropě ve tvaru kupole, s padesátikilometrovou propastí přímo pod sebou. Pokaždé, když cítil, že se mu tahle představa plíží do mozku, potřeboval veškerou sílu vůle, aby se znovu v bezmyšlenkovité panice křečovitě nepověsil na žebřík.

Po čase, tím si byl jistý, všechny tyhle děsy vyvanou. Rámovy divy a zvláštnosti zapudí jeho hrůzy, alespoň u mužů, vycvičených, aby čelili skutečné tváři vesmíru. Možná že by nikdo, kdo nikdy neopustil Zemi a nespatřil hvězdy všude kolem sebe, takové panoráma neunesl. Ale pokud je vůbec nějaký člověk mohl vydržet, řekl si Norton se zarputilým odhodláním, bude to kapitán a posádka Endeavour.

Pohlédl na chronometr. Tohle přerušení trvalo pouhé dvě minuty, a přitom se zdálo dlouhé jako celý život. Začal se pomalu vytahovat vzhůru po posledních stovkách metrů žebříku, vyvíjel přitom jenom takové úsilí, aby právě překonal svou setrvačnost a vytrácející se přitažlivost. Těsně předtím, než vstoupil do přechodové komory a obrátil se k Rámovi zády, naposledy v něm rychle zapátral.

Ráma se změnil, za pouhých pár posledních minut; z Moře stoupala mlha. Prvních pár set metrů se příznačně bílé pruhy ostře skláněly kupředu ve směru Rámovy rotace; potom se rozplývaly ve vírech, jak se prudce stoupající vzduch snažil zbavit své nadměrné rychlosti. Pasát tohoto světa ve tvaru válce začínal zakreslovat na oblohu svoje tvary; po nezměrných věcích se chystala propuknout první tropická bouře.

19 VAROVÁNÍ Z MERKURA

Bylo to poprvé za všechny ty týdny, kdy byli k dispozici všichni členové Výboru Ráma. Profesor Solomons se vynořil z hlubin Tichého oceánu, kde studoval možnost těžby surovin v hlubokých oceánských příkopech. A nikoho také nepřekvapilo, že se teď opět objevil dr. Taylor, když tu byla přinejmenším možnost, že Ráma obsahuje ještě něco důležitějšího než jenom bezduché předměty.

Předseda oprávněně očekával, že poté, co se potvrdila jeho předpověď uragánů v Rámovi, dr. Carlisle Perera bude ještě dogmatičtější a sebevědomější než obvykle. K velikému překvapení Jeho Excelence byl však Perera nápadně zaražený a přijímal blahopřání svých kolegů s největšími rozpaky, do jakých vůbec mohl upadnout.

Exobiolog se totiž ve skutečnosti hluboce hanbil. Že se Válcové moře roztrhá s takovou podívanou, to byl mnohem samozřejmější jev než prudké vichry — a přece to úplně přehlédl. Uvědomil si sice, že horký vzduch stoupá, ale zapomněl na to, že rozpuštěný led zmenšuje svůj objem, a to nebyl úspěch, na nějž by mohl být obzvlášť hrdý. Ovšem brzy se přes to přenese a vrátí se mu jeho obvyklé olympské sebevědomí.

Když mu předseda udělil slovo a zeptal se ho, jaké další klimatické změny očekává, začal se opatrně vykrucovat.

„Musíte si uvědomit," vysvětloval, „že meteorologie tak zvláštního tělesa, jako je Ráma, může skrývat ještě mnoho dalších překvapení. Ale pokud jsou moje výpočty správné, podmínky se brzy ustálí a k dalším bouřím by už nemělo dojít. Až do perihélia pozvolna poroste teplota — a také i potom — , jenže to nás už nebude zajímat, poněvadž Endeavour bude muset Rámu opustit dávno předtím."

„Takže by brzy mělo být bezpečné vrátit se zpátky dovnitř?"

„Ehm — pravděpodobně. Měli bychom to s určitostí vědět během osmačtyřiceti hodin."

„Návrat je nezbytně nutný," řekl velvyslanec z Merkura. „Musíme se o Rámovi dozvědět všechno, co bude v našich silách. Situace se teď totiž úplně změnila."

„Myslím že víme, co máte na mysli, ale nechtěl byste to upřesnit?"

„Zajisté. Až doposud jsme usuzovali, že Ráma je mrtvý — anebo že není žádným způsobem řízen. Teď však si už nemůžeme dál předstírat, že je to dům bez pána. I kdyby neměl na palubě žádnou formu života, může být řízen mechanismy, roboty, naprogramovanými tak, aby vykonali určité poslání — které by nám mohlo třeba velice uškodit. Ačkoli nám to možná nebude po chuti, musíme zvážit otázku

sebeobrany.“

Ozvalo se zamumlání protestujících hlasů a předseda musel pozdvihnout ruku, aby obnovil klid.

„Nechte Jeho Excelenci, aby to dokončila,“ zastával se Merkuřana. „Ať už se nám tato myšlenka líbí nebo ne, měli bychom ji odpovědně zvážit.“

„Se vší patřičnou úctou k panu velvyslanci,“ pronesl dr. Conrad Taylor nanejvýš neuctivým způsobem, „domnívám se, že obavy z napadení můžeme vyloučit jako naivní. Tak vyspělí tvorové, jako jsou Rámané, určitě pozdvihli na odpovídající úroveň i morálku. Jinak by se zničili navzájem — stejně jako se to málem podařilo nám ve dvacátém století. Dost jsem to objasnil ve své nové knížce Etos a kosmos. Doufám, že jste dostal výtisk, který jsem vám poslal.“

„Ano, děkuji, i když se obávám, že tlak všech ostatních záležitostí mi nedovolil přečíst víc než úvod. Samozřejmě, seznámil jsem se s hlavními myšlenkami. My třeba také nemáme zlé úmysly s mraveništěm. Jenže když si chceme postavit dům zrovna na tom samém místě…“

„To je stejně zvrhlé jako Strana pandoristů! Není to nic jiného než kosmická xenofobie!“

„Prosím vás, pánové! Takhle se nikam nedostaneme. Pane velvyslanče, pořád máte slovo.“

Předseda se zahleděl přes vzdálenost tři sta osmdesáti tisíc kilometrů na Conrada Taylora, který se neochotně stáhl, jako sopka vyčkávající na svůj čas.

„Děkuji,“ řekl velvyslanec z Merkura. „Nebezpečí je možná nepravděpodobné, ale jestliže je v sázce budoucnost celého lidského rodu, nemůžeme nic riskovat. A — jestli to tak mohu říct — my Merkuřané jsme na tom možná zainteresovaní obzvlášť. Možná že máme víc důvodů ke znepokojení než kdokoli jiný.“

Dr. Taylor nahlas odfrkl, ale další pohled z Měsíce ho zarazil.

„Proč zrovna Merkur víc než ostatní planety?“ zeptal se předseda.

„Podívejte se, jak se vyvíjí situace. Ráma už je uvnitř naší oběžné dráhy. Že proletí okolo Slunce a zamíří opět do vesmíru, to je jenom naše domněnka. Co když provede brzdící manévr? Jestli to udělá, bude to v perihéliu, ode dneška za třicet dní. Naši vědci tvrdí, že jestliže tam Ráma ztratí veškerou rychlost, zůstane na kruhové oběžné dráze o poloměru jenom dvacet pět miliónů kilometrů. Odtamtud by mohl ovládat celou sluneční soustavu.“

Dlouho se nikdo — dokonce ani Conrad Taylor — nezmohl na slovo. Všichni členové Výboru si urovnávali své názory o tom svéhlavém národu Merkuřanů, stejným způsobem teď zastupovaném svým velvyslancem.

Pro většinu lidí se Merkur dost přesně blížil představě pekla; a

přinejmenším tomu bude tak dlouho, než se objeví něco ještě horšího. Avšak Merkuřané byli pyšní na svou bizarní planetu se dnem delším než rok, za který Slunce dvakrát vyšlo a zapadlo, s řekami roztaveného kovu… Ve srovnání s ní bylo dobytí Měsíce a Marsu takřka triviální záležitostí. Dokud lidé nepřistanou na Venuši — pokud vůbec kdy — , nesetkají se s nepřátelštějším prostředím, než jaké panovalo na Merkuru.

A přece se tahle planeta ukazovala — v mnoha ohledech — být ve sluneční soustavě klíčovou. Retrospektivně se to zdálo naprosto jasné, avšak uplynulo téměř sto let kosmického věku, než si to lidé uvědomili. Nyní už Merkuřané nedopustili, aby na to někdo zapomínal.

Dávno předtím, než člověk na této planetě přistál, Merkurova abnormální specifická hmotnost naznačovala, že obsahuje těžké prvky; jeho bohatství však bylo zdrojem údivu i dnes a o tisíce roků odsouvalo jakékoli obavy, že se vyčerpají klíčové kovy pro lidskou civilizaci. A tyto poklady se nacházely na nejlepším možném místě, tam, kde mělo Slunce desetkrát větší sílu než na chladné Zemi.

Neomezené množství energie — neomezené množství kovů; tohle tedy byl Merkur. Ze svých ohromných magnetických odpalovacích zařízení mohl katapultovat hotové výrobky na kterékoli místo ve sluneční soustavě. Také exportoval energii, v podobě syntetických izotopů transuranů, anebo čistě jenom jako záření. Kdysi se dokonce uvažovalo o tom, že by jednoho dne lasery z Merkuru rozehřály ledy na gigantickém Jupiteru, avšak na ostatních planetách se tato myšlenka nesetkala s pochopením. Technika, která by povařila Jupiter, poskytovala příliš mnoho lákavých možností pro meziplanetární vydírání.

Že bylo takové znepokojení vůbec vysloveno nahlas, to už samo o sobě hodně napovídalo o podstatě vztahu k Merkuřanům. Vážili si jich pro jejich houževnatost a vyspělou techniku a obdivovali je pro způsob, jímž ovládli svou hrůzostrašnou planetu. Avšak rád je neměl nikdo, a ještě méně se jim důvěřovalo.

Současně bylo možné zvážit jejich hledisko. Merkuřané, jak se často v žertu říkalo, si někdy počínali, jako by Slunce bylo jejich soukromým vlastnictvím. Byli s ním důvěrně spjati na život a na smrt — stejně jako kdysi Vikingové s mořem, Šerpové s Himálajem, Eskymáci s tundrou. Ti všichni by byli nanejvýš nešťastní, kdyby se cokoli postavilo mezi ně a přírodní síly, jež jim vládly a řídily jejich životy.

Předseda konečně prolomil dlouhé mlčení. Stále si ještě vzpomínal na indické slunce a otřásl se hrůzou při úvaze o Slunci na Merkuru. A tak k Merkuřanům skutečně přistupoval velice seriózně, ačkoli je považoval za neotesané technické barbary.

„Myslím, že na vašich argumentech něco je, pane velvyslanče,“ pronesl zvolna. „Máte nějaký návrh?“

„Ano, sire. Dříve než uvážíme, jakou akci podniknout, musíme shromáždit fakta. Známe Rámovu geografii — pokud smíme užívat tenhle termín — , ale nemáme nejmenší představu o jeho možnostech. A klíč k celému problému je v tomhle: má Ráma nějaký pohonný systém? Může změnit dráhu? Velice by mě zajímal názor dr. Perery.“

„Na tohle téma jsem se už něco napřemýšlel,“ odvětil exobiolog. „Ráma musel zajisté dostat počáteční moment hybnosti pomocí nějakého startovacího zařízení, ale tím mohly být přídavné motory. Pokud má na palubě vlastní pohonnou jednotku, nenašli jsme po ní ani stopy. Docela určitě nejsou nikde na vnějším plášti žádné trysky, ani nic podobného.“

„Mohly by být ukryty.“

„Pravda, ale nezdá se, že by to mělo nějaký smysl. A kde jsou nádrže s pohonnými hmotami, zdroje energie? Trup lodi je jednolitý — ověřili jsme si to pomocí seizmických průzkumů. Výdutě na Severní polokouli považujeme všechny za soustavy přechodových komor.

A tak zbývá jižní konec Rámy, který kapitán Norton není schopen dosáhnout pro ten deset kilometrů široký pás vody. Tam na Jižním pólu jsou ty nejrozmanitější a nejpodivnější mechanismy a stavby — viděli jste je na fotografiích. Co znamenají, na to může mít každý svůj názor.

Ale já jsem si v mezích rozumné úvahy jistý tímhle: jestli má Ráma doopravdy pohonný systém, je to něco, co naprosto přesahuje naše současné znalosti. Musel by to opravdu být ten vybájený „kosmický pohon“, o kterém už lidé hovoří dvě stě roků.“

„Nevylučoval byste to?“

„Ovšemže ne. Kdybychom mohli prokázat, že Ráma má kosmický pohon — i kdybychom se nic nedozvěděli o principu, na němž pracuje — , byl by to ten nejzávažnější objev. Přinejmenším bychom věděli, že je taková věc možná.“

„Co je to kosmický pohon?“ zeptal se pozemský velvyslanec.

„Jakýkoli druh pohonu, sire Roberte, který nepracuje na raketovém principu. Třeba antigravitace — pokud je vůbec možná — , ta by krásně vyhovovala. V současné době netušíme, kde takový způsob pohonu hledat, a většina vědců pochybuje, že vůbec existuje.“

„Neexistuje,“ vmísil se profesor Davidson. „Tohle už přece dokázal Newton. Nemůžete mít akci bez reakce. Kosmické pohony, to je všechno nesmysl. Věřte mi, když vám to říkám.“

„Máte možná pravdu,“ odvětil Perera nezvykle mírně. „Ovšem pokud Ráma nemá kosmický pohon, nemá ani žádný jiný. Jednoduše řečeno, není v něm místo pro konvenční pohonný systém s ohromnými nádržemi paliva.“

„Těžko si představit, že celou takovou planetu vystřelili naráz," řekl Dennis Solomons. „Co by se stalo se zařízeními uvnitř? Všechno by se přece rozmlátilo. To je naprosto nevhodné."

„No — zrychlení bude pravděpodobně velice malé. Největší problém by byla voda ve Válcovém moři. Jak ji udržet, aby…"

Pererův hlas náhle ztichl a oči se mu zahleděly do prázdna. Vypadal, jako by ho přepadly bolesti počátečního stadia epileptického záchvatu, anebo dokonce infarktu. Jeho kolegové na něj poplašeně hleděli; potom se náhle vzpamatoval, udeřil pěstí o stůl a zakřičel: „Samozřejmě! Tím se všechno vysvětluje! Sráz Jižního pobřeží — teď už to dává smysl!"

„Mně ne," zabručel velvyslanec z Měsíce za všechny přítomné diplomaty.

„Podívejte se na tenhle podélný průřez Rámou," pokračoval Perera vzrušeně a rozložil svoje mapy. „Máte před sebou mapy? Válcové moře je sevřené dvěma sráznými břehy, které uvnitř Rámy opisují uzavřený kruh. Ten severní je vysoký jenom padesát metrů. Naproti tomu jižní má téměř půl kilometru. Proč tak veliký rozdíl? Nikdo nebyl schopný vymyslet nějaký rozumný důvod.

Ale předpokládejme, že Ráma má vlastní pohon — a akceleruje tak, že severní konec míří vpřed. Voda v Moři bude mít tendenci pohybovat se nazpátek, hladina na jihu se bude zvedat — snad o stovky metrů. A proto takový břeh. Podívejme se na to…"

Perera začal něco zuřivě čmárat. Po úžasně krátké době — nemohlo to být víc než dvacet sekund — triumfálně vzhlédl.

„Jestliže známe výšku břehů, můžeme vypočítat, jaké maximální zrychlení je Ráma schopen vyvinout. Kdyby to bylo víc než dvě procenta pozemské gravitace, Moře by se přelilo přes Jižní kontinent."

„Padesátina g? To není příliš mnoho."

„Je — na hmotu deseti miliónů megatun. A víc ani pro mezihvězdné manévrování nepotřebujete."

„Děkuji pěkně, dr. Perero," řekl velvyslanec z Merkura. „Dal jste nám mnoho látky k přemýšlení. Pane předsedo — můžeme kapitánu Nortonovi zdůraznit, jak je důležité, aby věnoval pozornost oblasti Jižního pólu?"

„Dělá, jak nejlíp umí. Ovšem Moře je překážka. Norton se snaží postavit něco na způsob voru — aby tak mohli doplout aspoň do New Yorku."

„Jižní pól je možná dokonce ještě důležitější. Mimochodem, chtěl bych k této záležitosti obrátit pozornost Valného shromáždění. Dostanu váš souhlas?"

Nikdo nic nenamítal, dokonce ani dr. Taylor. Avšak právě když se členové Výboru chystali vypnout z obvodu, zvedl ruku sir Lewis.

Starý historik hovořil velmi zřídka; a když tak učinil, každý mu

pak naslouchal.

„Předpokládejme, že zjistíme, že Ráma je aktivní — a má takové možnosti. Existuje staré vojenské úsloví, že možnost ještě neznamená záměr.“

„Jak dlouho bychom měli čekat, abychom zjistili, jaké má záměry?“ zeptal se Merkurčan. „Až je potom odhalíme, bude možná pozdě.“

„Už teď je pozdě. Nemáme nic, čím bychom Rámu mohli nějak ovlivnit. Skutečně pochybuji, že něco takového existuje.“

„To nemůžeme připustit, sire Lewisi. Máme spoustu věcí, které by se daly podniknout — kdyby se to ukázalo nutné. Ale je zoufale málo času. Ráma je kosmické vejce, zahřívané slunečním žárem. Může se každou chvíli proklubat.“

Předseda výboru pohlédl na velvyslance z Merkura s upřímným údivem. Za jeho diplomatické kariéry ho jen zřídka něco tak překvapilo.

Nikdy by ho ani ve snu nenapadlo, že Merkuřan je schopný tak poetického vyjadřování.

20 SOUDNÝ DEN

Kdykoli ho někdo z jeho posádky oslovil „veliteli“, anebo, což bylo ještě horší, „pane Nortone,“ vždycky se dělo něco vážného. Nemohl si vzpomenout, že by se někdy předtím na něho takovým způsobem obrátil Boris Rodrigo, takže to bylo něco obzvlášť vážného. Vždyť za normálních okolností byl poručík Rodrigo člověk velice vážný a střízlivý.

„Co máš za problém, Borisi?“ zeptal se Norton, když se za ním zavřely dveře kajuty.

„Žádám o povolení, veliteli, použít bleskové spojení pro předání zprávy přímo na Zemi.“

Bylo to neobvyklé, ačkoli ne bezprecedenční. Běžné relace šly přes nejbližší planetární retranslační stanici — v této chvíli měli spojení přes Merkur — , a třebaže se doba nutná k přenosu signálu počítala na minuty, často uplynulo pět nebo šest hodin, než zpráva dorazila na stůl osoby, jíž byla adresována. Devadesát devět procent ztraceného času, to ještě bylo celkem dobré; avšak v případě naléhavé potřeby se při kapitánově dobré vůli mohly používat rychlejší a také mnohem dražší kanály.

„Jistě chápeš, že mi to musíš dobře odůvodnit. Celá šířka našeho přiděleného pásma je ucpaná přenosem údajů. Je to soukromá záležitost?“

„Ne, veliteli. Je to něco mnohem důležitějšího. Chci podat zprávu své církvi.“

Ojoj, užasl Norton. Co si mám s tímhle počít?

„Rád bych, kdybys mi to vysvětlil.“

Nebyla to jen pouhá zvědavost, co inspirovalo Nortonovu otázku — i když ta tu jistě také byla. Kdyby umožnil Borisovi použít bleskové spojení, o něž žádal, musel by mít důvod, který by takové počínání ospravedlňoval.

Klidné modré oči hleděly přímo na něho. Norton nikdy nezažil, že by se Boris přestával ovládat, že by byl jiný než naprosto sebejistý. Takoví byli všichni vyznavači vesmírného Krista; to byla jedna z prospěšných stránek jejich víry, která napomáhala, aby se z nich stávali dobří kosmonauti. Čas od času ovšem jejich slepá oddanost šla ostatním trochu na nervy.

„Týká se to Rámova účelu, veliteli. Věřím, že jsem ho odhalil.“

„Ven s tím.“

„Podívejte, jaká je situace. Máme před sebou naprosto prázdnou, mrtvou loď — která vyhovuje i lidem. Obsahuje vodu a dýchatelné ovzduší. Přilétá ze vzdálených hlubin vesmíru a míří přesně do sluneční soustavy — zcela neuvěřitelné, že by to byla čirá náhoda. A

nevypadá jenom jako nová, zdá se, že nebyla vůbec nikdy použita.“

Takovými úvahami jsme se probírali už tucetkrát, řekl si Norton. Čím by je mohl Boris doplnit?

„Naše víra nám říká, že takovou významnou návštěvu máme očekávat, ačkoli přesně nevíme, jakou podobu na sebe vezme. Náznaky obsahuje už bible. Pokud by to nebyl druhý příchod Krista, nastal možná druhý soudný den — první popisuje příběh Noemův. Věřím, že Ráma je kosmická archa, seslaná k nám, aby zachránila — ty, kteří za spasení stojí.“

V kapitánově kabině se rozhostilo dlouhé ticho. Nebylo to tím, že by se Norton nezmohl na slovo, napadlo ho až příliš mnoho otázek, avšak nebyl si jistý, kterou z nich by mohl položit, aby se nedopustil beztaktnosti.

Konečně poznamenal, tak mírně a nezávazně, jak jenom dokázal: „Tohle je velice zajímavé pojetí, a třebaže s tvojí vírou nesouhlasím, je až krutě věrohodné.“ Nebyl pokrytec ani lichotník; Rodrigova teorie, svlečená ze svého náboženského hávu, byla přinejmenším stejně přesvědčivá jako půltucet jiných, které vyslechl. Co když má lidstvo postihnout katastrofa a nějaká dobrotivá vyšší inteligence o tom všem ví? Tím by se dalo vysvětlit všechno, a velice elegantně. Zůstává ovšem ještě pár problémů…

„Dvě otázky, Borisi. Ráma dosáhne perihélia za tři týdny, potom proletí kolem Slunce a opustí sluneční soustavu tak rychle, jak do ní vlétl. Nezbývá proto moc času na nějaký soudný den, anebo aby se k Rámovi dopravili ti — ehm — vyvolení — pokud se tedy má stát tohle.“

„Naprostá pravda. Proto Ráma, až dosáhne perihélia, sníží rychlost a přejde na parkovací dráhu — pravděpodobně do afélia na oběžné dráze Země. Tady by mohl znovu změnit rychlost a přiblížit se až k Zemi.“

Bylo to znepokojivě přesvědčivé. Kdyby si Ráma přál zůstat ve sluneční soustavě, právě takhle by si měl počínat. Nejúčinnější způsob, jak zpomalit, bylo přiblížit se ke Slunci co nejblíže a tam provést brzdící manévr. Jestli je na Rodrigově teorii — anebo na některé její variantě zrnko pravdy, to se už brzy přezkouší.

„Ten druhý bod, Borisi: co teď Rámu řídí?“

„Tady nemáme učení, o které bychom se mohli opřít. Mohl by to být čistě jenom robot. Anebo by to mohl být — duch. To by vysvětlovalo, proč tu není ani známky po biologických formách života.“

Strašidelný asteroid! Proč se mu tohle rčení najednou vynořilo z hlubin paměti? Potom si vzpomněl na připitomělou povídku, kterou kdysi četl; pomyslel si, že bude lepší, když se nebude Borise vyptávat, jestli na ni taky náhodou nenarazil. Pochyboval, že by chutě jiných

lidí mohly zabíhat k tomuto druhu čtiva.

„Řeknu ti, co podnikneme, Borisi," řekl Norton, který náhle dospěl k rozhodnutí. Chtěl zakončit tento rozhovor dřív, než se stane příliš obtížný, a usoudil, že nalezl dobrý kompromis.

„Dokážeš shrnout svoje nápady do méně než — no, tisíce bitů?"

„Ano, myslím, že ano."

„No dobře, jestli to dokážeš udělat tak, aby to znělo jako poctivá vědecká teorie, odvysílám ji — bleskově — Výboru Ráma. Potom může jít současně jedna kopie tvé církvi a všichni budeme spokojeni."

„Děkuji, veliteli, velice si toho cením."

„No, dělám to, abych měl čisté svědomí. Rád bych věděl, co si s tím počne Výbor. I když s tebou zásadně nesouhlasím, přesto jsi možná narazil na něco důležitého."

„Dobře, dozvíme se to v perihéliu, že?"

„Ano. Dozvíme se to v perihéliu."

Když Boris Rodrigo odešel, Norton zavolal můstek a vydal nutné povolení. Pomyslil si, že problém vyřešil elegantně a jednoduše; kromě toho, co když má Boris pravdu?

V tom případ si možná zvětšil naděje být mezi spasenými.

21 PO BOUŘI

Když se vznášeli podél nyní již důvěrně známé chodby komplexu přechodových komor Alfa, Norton by byl rád věděl, jestli svou netrpělivostí nepotlačili opatrnost. Na palubě Endeavour vyčkávali čtyřicet osm hodin — dva drahocenné dny — připravení okamžitě odstartovat, kdyby to okolnosti vyžadovaly. Ale nepřihodilo se nic; přístroje zanechané v Rámovi nezjistily žádné neobvyklé dění. K jejich zklamání televizní kameru na Středu oslepila mlha, která snížila viditelnost na pouhých pár metrů a teprve teď se začínala rozptylovat.

Když uvedli v činnost poslední dveře přechodové komory a vpluli mezi spleť vodících lan natažených okolo Středu, Nortona ze všeho nejvíce udeřila do očí proměna světla. Už nebylo tvrdě, nepříjemně modré, ale mnohem měkčí a jemnější, a připomínalo mu slunečný, trochu zamžený den na Zemi.

Vyhlédl ve směru Rámovy osy — a neuviděl nic s výjimkou zářícího tunelu, bílého a jednotvárného, dosahujícího daleko až k těm podivným horám na Jižním pólu. Celý vnitřek Rámy pokrývala mračna a nikde v nich nebylo vidět trhlinu. Hořejší část vrstvy byla poměrně ostře vymezená; tvořila menší válec uvnitř toho většího, rotujícího trupu, a ponechávala uvnitř jádro široké pět nebo šest kilometrů, naprosto čisté s výjimkou několika zbloudilých chomáčků cirrů.

Ohromnou trubici mračen zespodu osvětlovalo šest umělých Rámových sluncí. Rozmístění tří na Severním kontinentu zřetelně prozrazovaly rozptylující se pruhy světla, ale ty na vzdálenější straně Válcového moře splývaly dohromady do jednolitého, zářícího pásu.

Co se asi děje dole pod těmi mračny? ptal se Norton sám sebe. Alespoň že bouře, která je tak dokonale symetricky odstředila podél Rámovy osy, už utichla. Pokud je neočekávala nějaká další překvapení, sestup bude bezpečný.

Zdálo se vhodné použít při opětovném vstupu stejný tým, který jako první hlouběji pronikl do Rámy. Seržant Myron — stejně jako všichni ostatní členové posádky Endeavour — , který nyní už naprosto vyhovoval požadavkům šéflékařky Ernstové na fyzickou kondici, na sobě pracoval tak poctivě a s takovým přesvědčením, že už nikdy neoblékne svou starou uniformu.

Když Norton pozoroval Mercera, Calverta a Myrona, jak rychle a s jistotou „plavou“ po žebříku dolů, uvědomil si, jak moc se už změnilo. Poprvé sestupovali v chladu a potmě, teď šli vstříc světlu a teplu. A při všech předchozích návštěvách najisto věřili, že je Ráma mrtvý. To mohla být pravda i nyní, v biologickém smyslu. Ale v Rámovi teď bylo všechno naruby; a slova Borise Rodriga platila stejně jako kterékoli

jiné vysvětlení. Rámův duch procitl.

Když dospěli na plošinu při úpatí žebříku a připravovali se odstartovat dolů po schodišti, Mercer provedl obvyklou předepsanou zkoušku složení atmosféry. Existovaly skutečnosti, které se nikdy nesměly považovat za samozřejmé; dokonce ani tehdy, když lidé kolem něj dýchali naprosto bez nesnází, bez přístrojů, byl Mercer známý tím, že se zastavoval, aby přezkoušel vzduch pokaždé, než otevřel přílbu. Když po něm chtěli, aby odůvodnil tak přemrštěnou opatrnost, odpovídal: „Protože lidské smysly nejsou dost dobré, proto. Můžeš si myslet, že je všechno v naprostém pořádku, a přitom se zhroutíš při prvním následujícím hlubším vdechnutí."

Pohlédl na měřič a zvolal: „Sakra!"

„Máš nějaké potíže?" vyptával se Calvert.

„Porouchalo se to — údaje jsou hrozně vysoké. Zvláštní, ještě jsem neslyšel, že by se to někdy stalo. Přezkouším ho na svém dýchacím okruhu."

Zapojil malý kompaktní analyzátor do testovací polohy na svůj přívod kyslíku, potom zůstal na chvíli zamyšleně stát. Jeho společníci na něho hleděli se zájmem a s obavami; když něco vyvedlo z míry Karla, pak se to muselo brát doopravdy vážně.

Odpojil měřič, znovu pomocí něho přezkoušel Rámovu atmosféru, potom zavolal řídící středisko na Středu:

„Kapitáne! Nezměřili byste obsah O2?"

Nastala delší pauza, než žádosti vyhověli. Pak Norton volal rádiem nazpět. „Myslím, že se mi nějak poškodil měřič."

Na Mercerově tváři se pomalu rozlil úsměv.

„Ukazuje víc než padesát procent, že?"

„Ano. Co to má znamenat?"

„To znamená, že si všichni můžeme sundat masky. Není vám to vhod?"

„Nejsem si tím tak jistý," odvětil Norton stejně sarkasticky jako Mercer. „Vypadá to příliš krásně, než aby to byla pravda." Nebylo třeba říkat víc. Jako všichni kosmonauti i kapitán Norton přistupoval s podezřením k věcem, které byly příliš krásné, než aby to byla pravda.

Mercer si maličko nadzvedl masku a opatrně se nadechl. Poprvé byl vzduch v této výšce dokonale dýchatelný. Zatuchlý, mrtvolný pach zmizel, a také přílišná suchost, která předtím způsobila několik případů dýchacích obtíží. Vlhkost teď dosahovala překvapivých osmdesáti procent, za tohle bylo bezpochyby odpovědné roztáté Moře. Vzduch se zdál trochu dusný, ale nebyl nepříjemný. Je to jako za letního večera, říkal si Mercer, někde na pobřeží v tropech. Klima uvnitř Rámy se za posledních několik dní fantasticky zlepšilo…

Ale proč? Vzrůst vlhkosti, v tom žádný problém nebyl, úžasné zvětšení obsahu kyslíku se dalo vysvětlit mnohem obtížněji. Když

navrhl, aby pokračovali v sestupu, začal Mercer v duchu zuřivě počítat. Ale než vstoupili do vrstvy mračen, nedospěl k žádnému výsledku, který by ho uspokojil.

Byl to dramatický zážitek, neboť přechod byl velice náhlý. Klouzali dolů v čirém vzduchu a pevně přitom svírali hladký kov zábradlí, takže v prostředí se čtvrtinou pozemské gravitace neuháněli příliš rychle. A ve stejném okamžiku se náhle propadli do oslepující bílé mlhy a viditelnost poklesla na pouhých pár metrů. Mercer zabrzdil tak rychle, že se s ním Calvert téměř srazil — a Myron narazil do Calverta a málem ho smetl ze žebříku.

„A teď pěkně pomalu," řekl Mercer. „Necháme si mezi sebou takové mezery, abychom dohlédli jeden na druhého. A nerozjeďte se moc rychle, pro případ, že bych musel náhle zastavit."

V tajemném tichu opět klouzali dolů mlhou. Calvert ještě taktak viděl Mercera jako nejasný stín deset metrů vpředu a když se ohlédl, Myron byl za ním ve stejné vzdálenosti. V mnoha ohledech to bylo ještě strašidelnější než sestup v naprosté temnotě Rámovy noci, tehdy jim paprsky světlometů aspoň ukazovaly, co leží před nimi. Jenže tohle bylo jako potápět se na širém moři za mizerné viditelnosti.

Bylo nemožné říct, kam až dospěli, a Calvert odhadoval, že už jsou skoro u čtvrté plošiny, když Mercer opět náhle zabrzdil. Když se shromáždili, zašeptal: „Poslouchejte! Neslyšíte nic?"

„Ano," řekl po chvíli Myron. „Zní to jako vítr."

Calvert si tím nebyl tak jistý. Obracel hlavu sem a tam a pokoušel se určit směr velice jemného šumotu, který k nim mlhou doléhal, ale potom pokusy vzdal jako beznadějné.

Pokračovali v klouzání, dospěli na Čtvrtou plošinu a odstartovali k Páté. Zvuk se stával stále silnější a silnější — a důvěrněji známý. Byli uprostřed cesty za Čtvrtou plošinou, když Myron zvolal: „Teď už to poznáváte?"

Byli by na to přišli už dávno, ale nemohli si tenhle zvuk spojit s jiným světem než se Zemí. Jak prolétali mlhou, od zdroje, jehož vzdálenost se nedala odhadnout, se neslo hromové burácení padající vody.

O několik minut později strop z mračen skončil stejně náhle, jak začínal. Vyrazili ven do oslepujícího svitu rámanského dne, ještě zářivějšímu díky světlu odraženému od nízko visících mračen. Rozkládala se tu už známá zakřivená pláň — teď mnohem přijatelnější pro mozek i pro smysly, protože už nebylo vidět, že opisuje celý kruh. Nebylo tak obtížné předstírat si, že hledí přes široké údolí a že vzhůru stoupající široká vlnovka moře míří ve skutečnosti dolů.

Na páté a předposlední plošině se zastavili, aby podali zprávu, že pronikli přikrývkou mračen a všechno pečlivě přezkoumali. Pokud mohli říct, dole na pláni se nic nezměnilo, avšak tady nahoře na

Severní kopuli jim Ráma připravil další div.

Tak odsud pocházel zvuk, který slyšeli. Tři anebo čtyři kilometry od nich tryskal dolů ze zdroje skrytého v mracích vodopád, a oni na něj v tichu hleděli dlouhé minuty, takřka neschopni věřit vlastním očím. Logika jim sice říkala, že se v tomto rotujícím světě nemůže žádný padající předmět pohybovat přímočaře, avšak vodopád, který se zakřivoval do strany a končil mnoho kilometrů od místa, nad nímž vytékal, to bylo cosi strašlivě nepřirozeného…

„Kdyby se býval Galileo narodil na Rámovi," řekl Mercer po dlouhé odmlce, „byl by se při práci na svých pohybových zákonech zbláznil."

„Myslel jsem si, že je znám," odvětil Calvert, „a přesto jsem z toho blázen. Tebe to nevyvedlo z míry, docente?"

„A proč by mělo?" řekl seržant Myron. „To je prostá a krásná demonstrace Coriolisova efektu. Kdybych to tak mohl předvést některým svým studentům."

Mercer zamyšleně zíral na pás Válcového moře, oblévající Rámu kolem dokola.

„Všimli jste si, co se stalo s vodou?" řekl konečně.

„Proč — aha, už není tak modrá. Dokonce bych řekl, že je hráškově zelená. Co to znamená?"

„Snad to samé co na Zemi. Laura řekla o Moři, že to je organická polévka, která čeká jenom na nějaký impuls, aby se v ní probudil život. Možná, že se přesně tohle stalo."

„Během dvou dnů! Na Zemi to trvalo milióny roků."

„Tři sta sedmdesát pět miliónů, podle posledních odhadů. Tak odsud pochází ten kyslík. Ráma v mžiku překonal anaerobní stadium a dostal se k rostlinstvu se schopností fotosyntézy — v průběhu přibližně osmačtyřiceti hodin. Rád bych věděl, co bude tvořit zítra?"

22 PLAVBA PO VÁLCOVÉM MOŘI

Když dospěli na úpatí schodiště, utrpěli další šok. Na první pohled se zdálo, že se něco přehnalo jejich táborem, zpřevracelo zařízení, dokonce posbíralo menší předměty a odneslo je pryč. Jenže po krátké prohlídce vystřídala jejich leknutí mrzutost, zastyděli se.

Pachatelem byl totiž jen a jen vítr, ačkoli před odchodem každý jednotlivý předmět uvázali; aby se přervaly některé provazy, musely se do nich opírat výjimečně silné poryvy větru. Uplynulo několik dní, než dokázali opět nalézt všechen svůj roztroušený majetek.

Jinak nebyly patrné žádné podstatnější změny. Teď, když se přehnala rychle pomíjející jarní bouře, navrátilo se dokonce do Rámy opět ticho. A tam pod srázem pláně bylo klidné moře, očekávající po miliónech roků první loď.

„Neměli bychom novou loď pokřtít láhví šampaňského?“

„Dokonce i kdybychom nějakou měli na palubě, nedovolil bych takové trestuhodné mrhání. Ostatně je pozdě. Už jsme ji spustili na vodu.“

„Zatím se drží na hladině. Takže jsi tu sázku vyhrál, Jime. Srovnáme to, až se vrátíme zpátky na Zemi.“

„Měla by dostat jméno. Nenapadá vás něco?“

Objekt těchto nepříliš lichotných hlasů se mezitím pohupoval u schůdků vedoucích dolů do Válcového moře. Byl to malý vor, sestavený ze šesti prázdných skladovacích kontejnerů, které přidržovala k sobě lehká kovová kostra. Sestrojit jej, smontovat dohromady v táboře Alfa a odtáhnout pomocí demontovatelných kol přes pláň víc než deset kilometrů, to po několik dní pohlcovalo veškerou energii celé posádky. Byla to oběť, která se jim měla později vynahradit.

Výše výhry stála za každé riziko. Záhadné věže New Yorku, třpytící se pět kilometrů odsud ve světle, jež nevrhalo žádné stíny, se jim vysmívaly od chvíle, kdy do Rámy vstoupili. Nikdo nepochyboval o tom, že tohle město — či co to vlastně bylo — je skutečným Rámovým srdcem. I kdyby už nedokázali vůbec nic jiného, musí aspoň dobýt New York.

„Pořád nemáme pro naši loď jméno. Kapitáne — co vy na to?“

Norton se zasmál, potom náhle zvážněl.

„Jedno bych pro vás měl. Pojmenujte ji Resolution [1].“

„Proč?“

„To byla jedna z Cookových lodí. Je to dobré jméno — třeba se podle něho bude řídit.“

Nastalo zamyšlené ticho, pak si seržantka Barnesová, která přímo zodpovídala za tuto akci, vyžádala tři dobrovolníky. Všichni přítomní

zvedli ruku.

„Je mi líto — máme jenom čtyři záchranné vesty. Boris, Jimmy, Pieter — vy všichni už máte nějaké jachtařské zkušenosti. Vyzkoušíme si ji."

Nikdo se nepozastavil nad tím, že celý podnik má na starosti obyčejný seržant. Ruby Barnesová měla jako jediná na palubě kapitánskou licenci, takže tím se všechno rozhodlo.

Zúčastnila se jako kapitánka závodu trimaranů přes Pacifik a nezdálo se pravděpodobné, že by těch pár kilometrů naprosto klidné vody mohlo být vážnou zkouškou její kvalifikace.

Od okamžiku, kdy poprvé upřela na Moře oči, byla rozhodnutá tuto cestu podniknout. Za celé ty tisíce let, po něž měl člověk co dělat s vodou na své vlastní planetě, žádný plavec nikdy nebyl postaven před cosi tak cizího. V posledních několika dnech jí neustále zněla v hlavě pořád stejná přihlouplá slova a nemohla se jich zbavit. „Plavit se po Válcovém moři…" Dobře, přesně tohle taky udělá.

Její cestující se usadili na improvizovaná sedadla člunu a Ruby přidala plyn. Dvacetikilowattový motor začal bzučet, jednotlivé články řetězového pohonu redukčního soukolí splynuly v rotaci a Resolution se kolébavě vzdalovala, provázena ovacemi diváků.

Ruby doufala, že s tímhle nákladem vyvine patnáct kilometrů za hodinu, ale spokojila by se i s rychlostí přes deset. Změřila si na břehu půlkilometrovou trať a cestu tam a zpátky urazila za pět a půl minuty. Když vzala v úvahu čas potřebný k otočení, vypočítala si rychlost na dvanáct kilometrů za hodinu, a to ji přímo blažilo.

Bez motoru, jen silami tří energických veslařů pomáhajících jejímu zkušenějšímu pádlu, by mohla Ruby vyvinout čtvrtinu takové rychlosti. To znamenalo, že i kdyby se motor porouchal, dostali by se zpátky ke břehu za dvě hodiny. Vysoce výkonné energetické články měly dost energie k tomu, aby s nimi objeli celého Rámu; pro jistotu však vezla Ruby ještě dva náhradní. A nyní, když se mlha už úplně zvedla dokonce i tak opatrný námořník jako Ruby se připravovala vydat se na moře bez kompasu.

Když vystoupila na břeh, svižně zasalutovala.

„Resolution úspěšně skončila svou první plavbu, sire. Čekám na vaše další rozkazy."

„Výborně… admirále. Kdy budete připraveni k vyplutí?"

„Jakmile bude náklad uložen na palubu a velitel přístavu nám dá povolení!"

„Vyrazíte tedy za úsvitu."

„Provedu, sire."

Pět kilometrů vody se na mapě ani nezdá být tolik, jenže je to dočista jiné, když se člověk nachází přímo uprostřed. Plavili se sotva

deset minut a padesátimetrový sráz břehu Severního kontinentu se už zdál překvapivě vzdálený. Byla to záhada, protože New York jim nepřipadal blíž než předtím…

Avšak většinu doby věnovali břehům jen malou pozornost, byli příliš upoutání zázračným Mořem. Už nedělali nervózní vtípky, které provázely začátek plavby, nový zážitek byl příliš ohromující.

Nortona napadlo, že ho Ráma vždycky ohromil nějakým překvapením, když si myslel, že si na něho zvykl. Jak Resolution s vrčením mířila stále vpřed, zdálo se, že je uvězněná na dně gigantické vlny — vlny, která se po obou stranách zakřivovala vzhůru, dokud nemířila kolmo — a potom dokonce převisle, až se oba boky setkaly v oblouku z kapaliny šestnáct kilometrů nad jejich hlavami. Navzdory všemu, co jim říkal rozum a logika, žádný z cestovatelů se dlouho nemohl zbavit dojmu, že se všechny ty milióny tun vody každým okamžikem zřítí z oblohy dolů.

A přece jejich hlavním pocitem byla veselost. Měli sice dojem nebezpečí, ale přitom žádné reálné nebezpečí nehrozilo — pokud jim ovšem Moře samo nepřipraví nějaká další překvapení.

Určitá možnost tu byla, neboť jak Mercer uhodl, voda se životem jen hemžila. Každá polévková lžíce obsahovala tisíce kulovitých jednobuněčných mikroorganismů, podobných prvotním formám planktonu, jaké existovaly v pozemských oceánech.

A přece vykazovaly záhadné odlišnosti; postrádaly jádro, stejně jako jiné základní vybavení dokonce i těch nejprimitivnějších pozemských forem života. Ačkoli Laura Ernstová — nyní v rozdvojené podobě jako výzkumná pracovnice i lodní lékařka — prokázala s konečnou platností, že produkují kyslík, bylo jich stále příliš málo, než aby je mohli považovat za tvůrce příspěvku do Rámova ovzduší. To by jich musely být miliardy, a ne pouhé tisíce.

Potom však odhalila, že se jejich počet rychle zmenšuje, v prvních hodinách Rámova rozbřesku byl určitě značný. Vypadalo to, jako by nastala prudká exploze života, opakující ranou historii Země v bilionkrát rychlejší časové posloupnosti. Nyní se už třeba vyčerpala; plovoucí mikroorganismy se rozkládaly a uvolňovaly své zásoby chemických látek nazpět do Moře.

„Kdybyste v tom museli plavat," varovala námořníky dr. Ernstová, „mějte ústa zavřená. Pár kapek vadit nebude — pokud je okamžitě vyplivnete. Ale účinky všech těch podivných organokovových solí se sčítají a výsledkem je pěkný jed. Hrozně by se mi protivilo, kdybych musela připravovat antidotum."

Nebezpečí se naštěstí zdálo velice nepravděpodobné. Resolution se mohla udržet na vodě i tehdy, kdyby se prorazily kterékoli dva z barelů, jež ji nadnášely. (Když o tom hovořili, Joe Calvert temně zareptal: „Jen si vzpomeňte na Titanic!") A dokonce i kdyby se

potopila, neforemné, avšak účinné záchranné vesty by jim udržely hlavy nad vodou. Laura ovšem váhala vydat pro takovou situaci přesné pokyny. Nedomnívala se sice, že ponořit se na několik hodin do Moře by mělo fatální následky, ale doporučit to také nemohla.

Po dvaceti minutách plavby stále stejnou rychlostí nebyl už New York vzdálený ostrov. Stal se něčím skutečným a detaily, které byly vidět jen díky teleskopům a fotografickému zvětšení, nyní vystupovaly jako masivní, jednolité struktury. Bylo až nápadně patrné, že,město je, podobně jako tolik jiného v Rámovi, trojnásobným útvarem; sestávalo ze tří identických kruhových komplexů anebo nadstruktur, vyrůstajících z dlouhého, oválného podkladu. Fotografie pořízené ze Středu také ukazovaly, že se každý komplex dále dělí na tři stejné složky, jako koláč rozříznutý na stodvacetistupňové porce. Podstatně to zjednoduší výzkumný úkol; pravděpodobně stačí prozkoumat pouhou jednu devítinu New Yorku, a jako by ho viděli celý. Ovšem i tak to bude hrozný podnik, bude to znamenat propátrat spoustu technického zařízení a přinejmenším čtvereční kilometr budov, z nichž některé čněly jako věže stovky metrů do vzduchu.

Zdálo se, že Rámané přivedli techniku trojnásobné redundance na vysoký stupeň dokonalosti. Demonstroval to komplex přechodových komor, schodišť vzhůru ke Středu, umělých sluncí. A kde na tom doopravdy záleželo, udělali dokonce ještě další krok. New York vypadal jako příklad trojnásobně trojnásobné redundance.

Ruby kormidlovala Resolution k ústřednímu komplexu, kde vedlo křídlo schodiště z vody vzhůru až k samému vrcholku stěny či pobřežní hráze, jež ostrov obklopovala. Bylo tam dokonce vhodně umístěné kotviště, k němuž se mohly přivázat čluny; když to Ruby spatřila, dost ji to vzrušilo. Teď už nikdy nebude mít klid, dokud nenalezne aspoň jedno z plavidel, v nichž Rámané plují po svém pozoruhodném moři.

První, kdo vystoupil na břeh, byl Norton; ohlédl se na své tři společníky a řekl: „Počkejte tady ve člunu, dokud se nedostanu nahoru na hráz. Až zamávám, připojí se ke mně Pieter a Boris. Ty zůstaneš u kormidla, Ruby, abychom mohli okamžitě odrazit od břehu. Kdyby se mi něco stalo podejte zprávu Karlovi a řiďte se jeho pokyny. Jednejte podle své nejlepší úvahy, ale žádné hrdinství. Jasné?“

„Ano, kapitáne. Mnoho štěstí!“

Kapitán Norton na štěstí příliš nevěřil, nikdy se do ničeho nepouštěl, dokud nezvážil všechny okolnosti a nezajistil si ústupovou cestu. Ráma jej však opět přinutil, aby porušil své oblíbené zásady. Takřka všechny faktory tady byly neznámé — stejně neznámé, jako byly jeho hrdinovi Cookovi Tichý oceán a Velký bradlový útes před třemi a půl stoletími… Ano, tentokrát mu muselo stačit, aby při něm stálo štěstí.

Schodiště bylo přesným duplikátem toho, po němž vystoupili na druhé straně Moře; jeho přátelé jej nepochybně rovnou odtamtud pozorovali dalekohledy. A „rovnou“ bylo dokonce správné slovo, protože v tomto jediném směru, rovnoběžném s Rámovou osou, bylo Moře skutečně úplně rovné. Možná že to docela dobře byla jediná masa vodstva v celém vesmíru, o níž to platilo, neboť na jiných planetách musela všechna moře či jezera dodržovat kulový povrch, s rovnoměrným zakřivením ve všech směrech.

„Blížím se k vrcholu,“ hlásil Norton. Hovořil do záznamu a ke svému pozorně naslouchajícímu zástupci, pět kilometrů vzdálenému. „Všude naprostý klid — úroveň radiace normální. Měřič držím nad hlavou pro případ, že stěna tvoří před čímsi štít. A pokud jsou tam na druhé straně nějací nepřátelé, vystřelí nejprve na něj.“

Samozřejmě žertoval. A přece — proč nevzít v úvahu i jiné možnosti, když se mohl před nimi tak snadno pojistit? Když vystoupil na poslední schod, zjistil, že plochý vršek nábřeží je široký asi deset metrů; na vnitřní straně vedla dolů podobná soustava ramp a schodišť, klesala o dvacet metrů níž. Stál tedy na vysokých hradbách, které obklopovaly New York kolem dokola, takže se mu nabízel pohled jako z tribuny.

Obraz byl tak spletitý a tak mnohotvárný, až ho omračoval, a ze všeho nejdřív pořídil kamerou panoramatické záběry. Potom zamával na své společníky a hlásil rádiem nazpátek přes Moře: „Ani známky po nějaké činnosti — všude ticho a klid. Následujte mě nahoru — pustíme se do průzkumu.“

23 N. Y., RÁMA

Nebylo to město, byl to stroj. Norton dospěl k tomuto závěru během deseti minut a neviděl žádný důvod, aby jej změnil ani tehdy, když přešli přes celý ostrov. Město — ať už má jakékoli obyvatele — musí nepochybně poskytovat nějaký způsob ubytování: a tady nic takového nebylo, pokud to ovšem nebylo v podzemí. Ale i v tom případě — kde se potom skrývaly vchody, schodiště, výtahy? Nenalezl dokonce ani nic, co by mohl prohlásit prostě za dveře…

Nejpřiléhavější analogie k tomuto místu, jakou kdy spatřil na Zemi, byl velký chemický závod. Tady ovšem nebyly sklady zásob surovin ani nějaký náznak dopravního systému, který by je rozvážel. Neuměl si ani představit, kde by se mohl objevit finální produkt — a ještě méně, co by to vůbec mohlo být. Bylo to všechno nanejvýš nevyzpytatelné a člověka to pořádně vyvádělo z míry.

„Chcete si někdo zatipovat?“ řekl konečně všem, kteří mu naslouchali. „Jestli je to továrna, co vyrábí? A odkud bere suroviny?“

„Mám nápad, kapitáne,“ řekl Karl Mercer daleko na druhém břehu. „Co když to využívá Moře. Podle doktorky obsahuje přece úplně všechno, nač člověk pomyslí.“

Taková odpověď se nabízela a Norton o tom už uvažoval. Docela dobře tu mohla být ukrytá potrubí vedoucí až do Moře — tedy musela tady být, neboť jakýkoli myslitelný chemický podnik vyžaduje ohromné množství vody. Avšak k odpovědím, které se samy nabízely, přistupoval s podezřením, často bývaly mylné.

„To je dobrá myšlenka, Karle, ale co New York s mořskou vodou provádí?“

Po dlouhou dobu neodpovídal nikdo z lodi, ze Středu, ani ze Severní roviny. Pak se ozval úplně nečekaný hlas.

„To je prosté, kapitáne. Jenže vy byste se mi všichni vysmáli.“

„Ne, nevysmějeme, Ravi. Ven s tím.“

Seržant Ravi McAndrews, velitel zásobovacího úseku a opatrovatel šimpanzů, byl tou poslední osobou na lodi jež se normálně zapojovala do technických diskusí. IQ měl skromné a jeho technické vědomosti byly minimální, ale nebyl to žádný pitomec a měl přirozenou bystrost, kterou všichni respektovali.

„Ano, je to továrna, to je správné, kapitáne, a Moře možná dodává suroviny… ostatně, takhle se to všechno stalo i na Zemi, i když jinou cestou… myslím, že New York je továrna na výrobu — Rámanů.“

Někdo se kdesi uchechtl, ale rychle ztichl, aby se neprozradil.

„Víš, Ravi,“ konečně řekl kapitán, „tahle teorie je dost bláznivá na to, aby byla pravdivá. A nejsem si jistý, jestli chci vidět, jak se

ověřuje… přinejmenším dokud se nevrátíme zpátky na pevninu.“

Tenhle nebeský New York byl asi právě tak rozlehlý jako ostrov Manhattan, avšak měl naprosto odlišné geometrické uspořádání. Manhattan měl několik málo rovných a širokých magistrál, tady se rozkládalo bludiště krátkých soustředných oblouků, spojovaných radiálními, příčnými uličkami. Naštěstí bylo nemožné ztratit v Rámovi orientaci; už pouhý letmý pohled na oblohu stačil, aby člověk určil polohu severojižní osy planetky.

Zastavovali se téměř na každé křižovatce, aby pořídili panoramatické záběry. Až se všechny ty stovky obrázků roztřídí, nastane úmorná, ale dost jednoduchá práce sestavit model města v přesném měřítku. Norton měl podezření, že skládačka, která z nich vznikne, bude zaměstnávat vědce po celé generace.

Přivyknout tichu tady bylo dokonce ještě těžší, než venku na Rámově pláni. Město-stroj mělo přece vydávat nějaké zvuky, a přece se tu neozvalo ani sebeslabší zabzučení elektřiny či nejjemnější šelest mechanického pohybu. Norton několikrát přiložil ucho k zemi nebo na stěnu budovy a pozorně naslouchal. Nezaslechl nic vyjma proudění vlastní krve.

Stroje spaly: dokonce ani nešly naprázdno. Procitnou vůbec ještě někdy, a za jakým účelem? Všechno bylo v perfektním stavu, jako obvykle. Snadno se dalo uvěřit, že stačí, aby se v jakémsi trpělivě vyčkávajícím, skrytém počítači uzavřel jeden jediný obvod, a celé tohle bludiště opět ožije.

Když konečně dospěli na druhý konec města, vyšplhali na vršek pobřežní hráze, která ho obklopovala, a zahleděli se přes jižní rameno Moře. Dlouhou dobu zíral Norton na pět set metrů vysoký sráz, který pro ně uzavíral téměř polovinu Rámy — a to, soudě podle pozorování teleskopem, polovinu ještě složitější a různorodější. Z tohoto zorného úhlu se sráz zdál odstrašující, zlověstně černý a člověk se neubránil dojmu, že je to stěna vězení, jíž je celý kontinent obehnaný. Nikde podél celého kruhu nebylo žádné schodiště či jakékoli jiné zařízení, umožňující přístup.

Byl by rád věděl, jak se Rámané na svůj jižní kontinent z New Yorku dostávají. Třeba je tu podzemní dopravní systém probíhající pod Mořem, ale určitě také mají letadla; tady ve městě bylo mnoho otevřených prostor, jež se mohly používat k přistávání. Kdyby objevili rámanské dopravní prostředky, to by byl vrcholný úspěch — zejména jestli by se s nimi naučili zacházet. (Ačkoli mohl vůbec jakýkoli myslitelný energetický zdroj ještě fungovat i po několika statisících let?) Byly tu nesčetné stavby, jež podle vzhledu mohly sloužit jako hangáry anebo garáže, jenže všechny byly hladké a bez oken, jako by byly zastříkané konzervačním prostředkem. Dříve či později, říkal si vztekle Norton, je to stejně donutí, aby použili výbušniny a laserové

paprsky. Byl rozhodnutý odložit takové řešení opravdu až na úplný konec.

Jeho odpor k použití brutální síly se zakládal částečně na hrdosti, částečně na strachu. Nechtěl se chovat jako technický barbar, který zničí všechno, co nedokáže pochopit. Koneckonců byl v tomto světě jenom nezvaným hostem, a podle toho by se měl chovat.

Co se týče strachu — snad to bylo příliš silné slovo, možná že by to výstižněji vyjádřil výraz obava nebo zlá předtucha. Zdálo se totiž, že Rámané počítají se vším; a vůbec nedychtil poznat, jaká učinili opatření, aby si svůj majetek ochránili. Když se plavil nazpět k pevnině, měl dočista prázdné ruce.

24 VÁŽKA

Poručík James Pak byl nejmladším důstojníkem na palubě Endeavour a tohle byla teprve jeho čtvrtá cesta do vzdálenějšího vesmíru. Byl ambiciózní a měl být povýšen, jenže spáchal závažný přestupek proti řádům. Nebylo tudíž divu, že mu trvalo tak dlouho, než se rozhodl.

Byl to hazardní podnik. Kdyby prohrál, dostal by se do pěkného maléru. Neriskoval by jenom svou kariéru, riskoval by dokonce i svůj vlastní krk. Ale kdyby se mu to podařilo, stal by se z něho hrdina. Co ho přesvědčilo s konečnou platností, to nebyl žádný z předchozích argumentů; byla to jistota, že kdyby nic nepodnikl, strávil by zbytek svého života pochmurným dumáním o promarněné příležitosti. Nicméně když požádal kapitána o soukromý rozhovor, byl stále ještě na vážkách.

Co to bude tentokrát? kladl si Norton otázku, když se snažil proniknout nejistý výraz ve tváři mladého důstojníka. připomněl si delikátní rozhovor s Borisem Rodrigem; ne, nic takového. Jimmy rozhodně nebyl religiózní typ. Jedinými zájmy, jež mimo svou práci projevoval, byl sport a sex, a to nejraději dohromady.

Stěží mohlo jít o to první a Norton doufal, že nepůjde ani o to druhé. Už se setkal s většinou problémů, s nimiž se velící důstojník může ve svém oboru setkat — s výjimkou toho klasického, neplánovaného porodu během výpravy. Ačkoli tato situace byla předmětem nesčetného množství vtipů, ještě se nikdy nic takového nepřihodilo; ale to zřejmě bylo jenom otázkou času.

„No dobře, Jimmy, o co jde?“

„Dostal jsem nápad, veliteli. Vím, jak dosáhnout jižní kontinent — dokonce i Jižní pól.“

„Poslouchám. Jak navrhuješ, abychom to provedli?“

„No, teda — doletět tam.“

„Jimmy, mám přinejmenším pět návrhů, jak to udělat — ještě víc, kdybys připočetl všechny bláznivé nápady ze Země. Promýšleli jsme možnost upravit pohonné agregáty z našich skafandrů, ale odpor vzduchu je beznadějně znehodnocuje. Spotřebovaly by veškeré palivo dřív, než by překonaly deset kilometrů.“

„To všechno vím, ale mám řešení.“

Vystupování poručíka Paka bylo podivnou směsicí naprosté jistoty a stěží potlačované nervozity. Nortona úplně vyvádělo z konceptu, co toho chlapce trápí. Přece zná svého velícího důstojníka natolik, aby měl jistotu, že se žádnému rozumnému návrhu namísto posouzení nevysměje.

„Dobře, pokračuj. Jestli to bude proveditelné, mohlo by to zpětně

ovlivnit tvoje povýšení.“

Tenhle napůl slib, napůl žert však nebyl přijatý tak, jak Norton doufal. Jimmy se smutně pousmál, několikrát se zakoktal a potom se rozhodl, že se k tématu přiblíží obchvatem.

„Vy víte, veliteli, že jsem se minulý rok zúčastnil Měsíční olympiády.“

„Ovšem. Mrzí mě, že‘s nevyhrál.“

„Byl jsem špatně vybavený, vím, kde se stala chyba. Mám přátele na Marsu, kteří na tom pracují, v tajnosti. Chceme všechny překvapit.“

„Na Marsu? To jsem nevěděl…“

„Neví to většina lidí — tenhle sport je tam pořád ještě novinka; zatím to zkoušeli jenom v Xantské sportovní hale. Ale na Marsu jsou nejlepší odborníci na aerodynamiku v celé sluneční soustavě; jestli dokážete létat v jeho atmosféře, umíte létat všude.

Taky mě napadlo, že kdyby technicky vyspělí Marťané dokázali postavit dobrý stroj, na Měsíci by teprve ukázal, co umí — když je tam gravitace jen poloviční.“

„To zní pravděpodobně, ale co nám to pomůže?“

Nortonovi začínalo svítat, ale chtěl Jimmymu dopřát požitek z vysvětlování.

„Dobře, spojil jsem se s několika přáteli v Lowell City. Postavili speciální akrobatický letoun s takovými zdokonaleními, jaká ještě nikdo na světě neviděl. V měsíční přitažlivosti, v Olympijské hale, by měl být senzační.“

„A vyhrát ti zlatou medaili.“

„Doufám.“

„Počkej, přesvědčím se, jestli jsem tě správně pochopil. Letadlo na šlapací pohon, se kterým by ses mohl zúčastnit Měsíční olympiády v prostředí s jednou šestinou pozemské gravitace, poletí ještě úžasněji uvnitř Rámy, kde není vůbec žádná tíže. Mohl bys letět přesně v ose ze Severního pólu k Jižnímu — a zase zpátky.“

„Ano — snadno. Cesta tam by nonstop trvala tři hodiny. Ale samozřejmě byste mohl odpočívat, kdy by se vám zachtělo, pokud byste se udržel na ose.“

„Je to skvělá myšlenka, a já ti blahopřeji. Jenom je škoda, že šlapací letadla nejsou součástí standardního vybavení kosmického průzkumu.“

Jimmy vypadal, jako by nemohl připadnout na správné slovo. Několikrát otevřel ústa, ale nevyšla z nich ani hláska.

„Tak dobře, Jimmy. Zeptám se tě jenom z chorobné zvědavosti, a nikdo jiný se to nedozví. Jak jsi takovou věc propašoval na palubu?“

„Ehm… do skladu rekreačních potřeb.“

„Dobře, ty bys nelhal. Ale co váha?“

„Vždyť je to jenom dvacet kilogramů.“

„Jenom! Ale ještě to není tak hrozné, jak jsem si myslel. Vlastně mě překvapuje, že jsi dokázal postavit tak lehké letadlo.“

„Některá mívají jenom patnáct, jenže jsou příliš křehká a obyčejně se rozpadnou, když udělají otočku. Že by se to přihodilo Vážce, takové nebezpečí nehrozí. Jak jsem už řekl, je zkonstruovaná přímo pro akrobacii.“

„Vážka — hezké jméno. Tak mi pověz, jak sis to s ní naplánoval. Potom rozhodnu, jestli si zasloužíš povýšit, anebo prokurátora. Nebo obojí.“

25 PRVNÍ LET

Jméno Vážka bylo vybrané vhodně. Dlouhá, do špičky se zužující křídla byla téměř neviditelná, s výjimkou polohy, kdy na ně světlo dopadalo pod určitým úhlem a lámalo se v duhových barvách. Vypadalo to, jako by jemné obrysy nosných ploch obalovala mýdlová bublina; plášť malého letounu tvořil organický film silný jenom několik molekul, nicméně natolik odolný, aby umožňoval a řídil pohyb vzduchem rychlostí padesát kilometrů za hodinu.

Pilot — který byl zároveň pohonnou jednotkou i řídicí aparaturou — seděl v malém sedátku přímo v těžišti, v poloze napůl ležmo, aby se snížil odpor vzduchu. Řídil jednou jedinou pákou, s níž se dalo pohybovat dozadu a dopředu, vpravo a vlevo; jediným „přístrojem“ byla páska se závažím připevněná na přední okraj křídla, aby ukazovala směr relativního větru.

Jakmile letoun na Středu smontovali, Jimmy Pak už nikomu nedovolil, aby se ho dotkl. Neohrabaným zacházením by se mohla protrhnout některá plocha tvořená vrstvičkou o síle jediného vlákna, a třpytná křídla byla přitom téměř neodolatelným lákadlem pro šmejdící prsty. Vždyť se jen stěží dalo uvěřit, že tam skutečně něco je…

Jak kapitán Norton pozoroval Jimmyho, lezoucího do monstra, přepadaly ho jiné myšlenky. Kdyby některá z těch jako drátek tenkých vzpěr praskla, až bude Vážka na opačné straně Válcového moře, Jimmy by se nemohl žádným způsobem dostat nazpátek — dokonce ani tehdy, kdyby dokázal nouzově přistát. Porušovali tím jedno z nejsvětějších pravidel kosmického výzkumu; člověk vstupoval samotný na neznámé teritorium, a dál, než sahala možnost přijít mu na pomoc. Jedinou útěchou bylo, že se nikdy neztratí z dohledu a bude neustále udržovat spojení; kdyby ho potkalo neštěstí, věděli by naprosto přesně, co se mu stalo.

A přece to byla příliš dobrá příležitost, než aby ji nevyužili; kdyby člověk věřil v osud či sudbu, opominout jedinou příležitost, jakou možná budou kdy mít, aby dosáhli druhé strany Rámy a podívali se zblízka na záhady Jižního pólu, by znamenalo postavit se samotným bohům. Jimmy věděl, do čeho jde, mnohem lépe, než jak mu to mohl vysvětlit kdokoli jiný z celé posádky. Byl to přesně ten druh rizika, jaké se musí podstoupit; a pokud to nevyjde, potom zrovna v téhle partii opustilo člověka štěstí. Nemůže přece vyhrát pokaždé…

„Teď mě pozorně poslouchej, Jimmy,“ řekla šéflékařka Ernstová. „Je velice důležité, aby ses nenamáhal nadměrně. Nezapomínej, že obsah kyslíku je v místě osy stále velice nízký. Jestli kdykoli pocítíš, že nemůžeš popadnout dech, zastav se a vydýchej se třicet sekund — ale ne déle.“

Jimmy, který kontroloval řízení, duchem nepřítomně přikývl. Celý díl výškového kormidla, jenž tvořil jediný celek posazený na kostru pět metrů za jednoduchou kabinou, se začal otáčet; potom se pohybovala střídavě nahoru a dolů plochá křidélka, dosahující do poloviny délky hlavních křídel.

„Nechceš, abych ti nahodil vrtuli?“ zeptal se Joe Calvert, neschopný potlačit vzpomínky na dvě stě let staré válečné filmy. „Zážeh! Kontakt!“ Pravděpodobně nikdo jiný s výjimkou Jimmyho nevěděl, o čem mluví, ale pomohlo to uvolnit napětí.

Jimmy začal velice zvolna pohybovat pedály. Zavířil křehký, široký vějíř vrtule — podobně jako křídla to byla tenká kostra potažená třpytivým filmem. Nejprve pomalu, otáčku za otáčkou, pak však jako by zmizel; a Vážka se vydala na cestu.

Vznesla se přímo ze Středu ven a letěla zvolna podél Rámovy osy. Když urazila sto metrů, Jimmy přestal šlapat; byl to zvláštní pohled, když stroj zcela zjevně těžší než vzduch nehnutě visel v prostoru. Taková věc se určitě přihodila poprvé, snad s výjimkou větších kosmických stanic — kde se však děla ve velmi malém měřítku.

„Jak se ovládá?“ volal Norton na Jimmyho.

„Reaguje dobře, ale nemá stabilitu. Vím, v čem to vězí — ve stavu beztíže. O kilometr níž na tom budeme líp.“

„No počkej — není to nebezpečné?“

Tím, že ztratí výšku, Jimmy se vzdá své hlavní výhody. Pokud by zůstal přímo na ose, nebude vážit jediný gram. Vznášel by se bez vynaložení sebemenšího úsilí, dokonce by se mohl i vyspat, kdyby se mu zachtělo. Avšak jakmile se hne od ústřední přímky, okolo níž se Ráma otáčí, znovu se projeví pseudováha působená odstředivou silou.

A tak, pokud by se v určité výšce nedokázal udržet, ztrácel by ji víc a víc — a současně by přibýval na váze. Byl by to neustále se zrychlující děj, který by mohl skončit katastrofou. Gravitace dole na Rámových pláních byla dvakrát tak velká, než ta, pro niž byla Vážka zkonstruována. Jimmy by sice mohl nouzově přistát, určitě by však nikdy znovu nevzlétl.

Ale to všechno už uvážil a odpověděl dost jistě: „Zvládnu desetinu g bez jakýchkoli potíží. A Vážka se bude v hustším vzduchu snadněji ovládat.“

Rozvážnou, širokou spirálou se Vážka nesla po nebi směrem dolů k pláni, zhruba kopírovala křivku schodiště Alfa. Z některých zorných úhlů bylo malé šlapací letadlo téměř neviditelné; Jimmy vypadal, jako by seděl přímo ve vzduchu a zuřivě šlapal. Místy se hnal rychlostí až třicet kilometrů za hodinu, potom zastavoval a jen se vezl, sžíval se s řízením a zase zrychloval. A neustále udržoval bezpečnou vzdálenost od zakřiveného konce Rámy.

Brzy bylo zřejmé, že se Vážka mnohem snáze ovládá v menší

výšce: už se nehoupala z boku na bok, ale ustálila se v takové poloze, že měla křídla rovnoběžně s planinou o sedm kilometrů níž. Jimmy dokončil několik širokých obletů, potom zase začal šplhat vzhůru. Konečně se zastavil pár metrů nad vyčkávajícími kolegy a uvědomil si, trošku opožděně, že si není příliš jistý, jakým způsobem se s lehoučkým plavidlem přistává.

„Nemáme ti hodit lano?“ zeptal se Norton napůl v legraci.

„Ne, kapitáne — musím to zvládnout sám. Na druhém konci taky nebudu mít nikoho, aby mi pomohl.“

Chvíli zamyšleně seděl, potom se začal s Vážkou pomalu přibližovat ke Středu krátkými intervaly ostrého šlapání. Odpor vzduchu ji brzdil a Vážka mezi jednotlivými záběry okamžitě ztrácela rychlost. Když už byl jenom pět metrů daleko a šlapací letadlo se sotva pohybovalo, Jimmy se vrhl přes palubu. Doplul k nejbližšímu záchrannému lanu z těch, co obepínala Střed, zachytil se ho a potom se včas otočil, aby rukama zachytil blížící se stroj. Manévr provedl tak dovedně, že si vysloužil salvu potlesku.

„V dalším vystoupení…“ začal Joe Calvert.

Jimmy rychle odmítl veškeré ovace.

„To jsem úplně zmotal,“ řekl. „Ale teď už vím, jak na to. Vezmu si přísavné zařízení na dvacetimetrovém laně, potom budu schopný přitáhnout se kamkoli, kam se mi zachce.“

„Ukažte mi zápěstí, Jimmy,“ poručila doktorka, „a vydechněte tady od pytlíku. Taky budu chtít vzorek krve. Měl jste nějaké potíže s dýcháním?“

„Jenom v téhle výšce. No ale k čemu vám bude krev?“

„Určím obsah cukru, pak budu moci říct, kolik energie jste vynaložil. Musíme se ujistit, že jste schopný uvézt dostatek pohonných hmot na celou cestu. Mimochodem, jaký je vytrvalostní rekord pro let letadlem na šlapací pohon?“

„Dvě hodiny dvacet pět minut tři celé šest desetin sekundy. Na Měsíci, samozřejmě — na dvoukilometrovém okruhu v Olympijské hale.“

„A vy si myslíte, že to vydržíte šest hodin?“

„Snadno, poněvadž můžu kdykoli zastavit a odpočinout si. Let na Měsíci je aspoň dvakrát tak namáhavý než let tady.“

„Dobře, Jimmy — vrátím se do laboratoře. Dám vám zelenou, anebo červenou hned, jakmile vzorky zanalyzuji. Nechci ve vás vzbuzovat falešné naděje — ale myslím, že na to stačíte.“

Přes slonovinově bledou tvář Jimmyho Paka se rozlil široký spokojený úsměv. Když následoval šéflékařku Ernstovou do přechodové komory, zavolal nazpět na své společníky: „Prosím, nedotýkat se! Byl bych nerad, kdyby něčí ruka prošla křídlem.“

„Dohlédnu na to, Jimmy,“ slíbil kapitán. „Vážka je zapovězená

pro všechny — včetně mne.“

26 RÁMŮV HLAS

Jimmymu Pakovi nedošla skutečná velikost jeho dobrodružství, dokud nedospěl nad pobřeží Válcového moře. Až dosud se vznášel nad známým územím; kdyby odhalil nějakou závažnou konstrukční vadu, mohl kdykoli přistát a během několika hodin dojít nazpátek na základnu.

Teď taková možnost volby už neexistovala. Kdyby spadl do Moře, pravděpodobně by se dost odporně utopil v jeho jedovatých vodách. A i kdyby nouzově přistál na Jižním kontinentu, bylo by zřejmě nemožné, aby ho zachránili dřív, než se Endeavour bude muset odpoutat od Rámy, směřujícího ke Slunci.

Také si byl mnohem ostřeji vědom, že ty katastrofy, které se dají předvídat, jsou vždycky nanejvýš nepravděpodobné. Naprosto neznámá oblast, přes niž přelétal, mu mohla připravit mnoho překvapení; co když tady jsou létající tvorové, kteří nebudou stát o to, aby se mezi ně vetřel? K smrti nerad by se zapletl do letecké bitvy s čímkoli větším než holub. Pár dobře umístěných klovnutí mohlo aerodynamické vlastnosti Vážky úplně zničit.

Ovšem kdyby nešlo o riskantní podnik, nečekala by ho ani sláva — a neměl by pocit dobrodružství. Milióny mužů by si s ním právě teď rády vyměnily místo. Vždyť nejenom že mířil do míst, kde před ním ještě žádný člověk nebyl — ale kam už po něm žádný člověk nevkročí. V celé lidské historii bude jediným, kdo navštíví jižní oblast Rámy. Tohle si připomínal, kdykoli pocítil, že se mu do mysli vkrádá strach.

Nyní už si zvykl, že sedí přímo ve vzduchu a všude kolem jej obklopují stěny. Protože klesl o dva kilometry pod hlavní osu, získal určitý cit, kde je „nahoře“ a kde „dole“. Země se rozkládala pouze o šest kilometrů níž, avšak oblouk nebe mu čněl nad hlavou deset kilometrů. „Město“ Londýn viselo nahoře poblíž zenitu, naopak New York stál správně, přímo před ním.

„Vážko,“ volalo řídící středisko na Středu, „klesla‘s trochu dolů, asi dva tisíce dvě stě metrů pod osu.“

„Díky,“ odvětil. „Půjdu nahoru. Oznamte mi, až budu zpátky na dvou tisících.“

Tohle si musel hlídat. Tendence ztrácet výšku byla přirozená — a neměl žádné přístroje, aby na nich vyčetl, kde se přesně nalézá. Kdyby se dostal příliš daleko z beztížné oblasti kolem osy, nebyl by možná už nikdy schopen vyšplhat k ní nazpět. Naštěstí tu byla velká tolerance a na Středu někdo neustále pozoroval dalekohledem, jak postupuje vpřed.

Byl teď už hodný kus cesty nad Mořem, šlapal rovnoměrně

rychlostí dvacet kilometrů za hodinu. Za pět minut bude nad New Yorkem; ostrov vypadal spíš jako loď, do skonání věků brázdící Válcové moře.

Když dospěl nad New York, oblétl jej v kruhu s několika zastávkami, takže jeho malá televizní kamera mohla odeslat čisté záběry bez vibrací. Panoráma budov, věží, průmyslových závodů, elektráren — nebo co to vlastně všechno bylo — ho fascinovalo, avšak jeho podstata mu unikala. Ať by zíral na jeho spletitost jakkoli dlouho, bylo nepravděpodobné, že by cokoli pochopil. Kamera zaznamená mnohem víc detailů, než by kdy mohl do sebe nasáknout on sám, a jednoho krásného dne — ode dneška třeba až za celá léta — nějaký studentík z nich možná vyčte klíč k Rámovu tajemství.

Když opustil New York, přelétl druhou půlku Moře za pouhých patnáct minut. Ačkoli si to neuvědomoval, nad vodou letěl rychle, jakmile však dospěl nad jižní břeh, bezděky začal odpočívat a jeho rychlost poklesla o několik kilometrů za hodinu. Byl sice nad územím zcela cizím, ale aspoň nad pevnou zemí.

Jakmile přelétl ohromný sráz tvořící jižní hranici Moře, objel televizní kamerou celý kruh Rámy.

„Nádherné!“ řeklo řídící středisko. „Tohle tedy obšťastní kartografy. Jak se cítíš?“

„Dobře — jsem jenom trochu unavený, ale ne víc, než jsem čekal. Jak daleko jsem podle vás od pólu?“

„Patnáct celých šest desetin kilometru.“

„Řekněte mi, až budu deset, tam si odpočinu. A dobře mě sledujte, abych zase neklesl. Stoupat začnu, až mi bude zbývat posledních pět.“

O dvacet minut později se svět kolem něho sevřel, dospěl na konec válcovité části a vstoupil do Jižní kupole.

Studoval ji dalekohledem z opačného konce Rámy po celé hodiny a naučil se její prostorové uspořádání zpaměti. A přesto ho to úplně nepřipravilo na podívanou všude kolem.

Jižní a severní konce Rámy se od sebe naprosto odlišovaly takřka ve všech směrech. Tady nebyla triáda schodišť, ani řada úzkých soustředných plošin, ani žádná plavná křivka směřující od Středu na pláň. Namísto toho se zde vypínala ohromná ústřední špička, dlouhá více než pět kilometrů, čnící ve směru osy. Kolem ní bylo pravidelně rozmístěno šest menších špiček polovičních rozměrů; celá konstrukce vypadala jako skupinka pozoruhodně symetrických stalaktitů, visících ze stropu jeskyně. Anebo, z obráceného pohledu, do špiček vybíhající věže kambodžského chrámu, stojícího na dně kráteru…

Štíhlé, zužující se věže byly zavěšené na obloukových pilířích, které se zakřivovaly dolů a nakonec se ponořovaly do válcové plochy, vypadaly dost masivní na to, aby unesly váhu celého Rámy. A takovou

snad dokonce měly funkci, pokud to skutečně byly součásti jakési exotické pohonné jednotky, jak se někdo domníval.

Poručík Pak se opatrně přiblížil k ústřední špičce a přestal šlapat, když byl ještě sto metrů daleko. Nechal Vážku, aby se zbrzdila a vznášela na místě. Překontroloval úroveň radiace. Možná tu pracovaly síly, jež neuměl odhalit žádný pozemský přístroj, ale to bylo jen další nevyhnutelné riziko.

„Na co se díváš?“ vyptávalo se řídící středisko úzkostlivě.

„Teď zrovna na Velký roh — je dočista hladký — bez nějakého značení — a špičku má tak ostrou, že bys ho mohl používat namísto jehly. Skoro se k ní bojím přiblížit.“

Byl to žert jenom z poloviny. Zdálo se až neuvěřitelné, že by se tak mohutný předmět dal zaostřit do ideálního geometrického bodu. Jimmy kdysi viděl sbírku hmyzu připíchnutého na špendlících, a vůbec netoužil po tom, aby jeho vlastní Vážku potkal podobný osud.

Zvolna šlapal vpřed, dokud se špička nerozšířila na několik metrů v průměru, potom opět zastavil. Otevřel malý kontejner, velice opatrně vyňal kouli velkou jako baseballový míček a hodil ji směrem ke špičce. Jak odplouvala, táhla za sebou sotva viditelné vlákno.

Přísavná bomba narazila na hladký zakřivený povrch — a zpátky se neodrazila. Jimmy vlákno vyzkoušel trhnutím a pak zatáhl silněji. Jako rybář přitahující svůj úlovek, zvolna přivíjel Vážku ke konečku výstižně pokřtěného Velkého rohu, až na něj mohl položit ruku a spojit se s ním.

„Domnívám se, že byste to mohli považovat za určitý druh přistání,“ hlásil řídícímu středisku. „Povrch se na omak zdá jako sklo — nemá skoro žádné tření a je mírně teplý. Přísavná bomba fungovala dobře. Teď okouším, jaké je to lenošit… podívejme se, jestli i přísavná vložka bude držet tak dobře… poruchy ve spojení… Slyšíte to taky?“

Nastala dlouhá pauza; potom řídící středisko zklamaně řeklo: „Vůbec nic, sakra, vyjma normálního termálního hluku. Můžeš na roh poklepat kouskem kovu? Pak bychom mohli aspoň určit, jestli je dutý.“

„Dobře. Co teď?“

„Byli bychom rádi, kdybys letěl podél špice, každého půl kilometru pořídil kompletní panoramatický záběr a dával pozor, jestli neuvidíš něco neobvyklého. Potom, kdyby sis byl jistý, že to je bezpečné, bys mohl přelétnout k jednomu z Malých rohů. Ale jenom tehdy, pokud budeš mít jistotu, že se můžeš bez problémů vrátit do stavu beztíže.“

„Tři kilometry od osy — tam je gravitace jen trochu větší než na Měsíci. Na takovou je Vážka stavěná. Budu jenom muset trošku víc zapracovat.“

„Jimmy, tady je kapitán. Právě mě napadlo něco jiného. Soudě

podle tvých obrázků, menší špičky jsou úplně stejné jako ta velká. Kolmým objektivem můžeš dostat lepší snímky. Nechci, abys opustil oblast se slabou gravitací… pokud bys nezahlédl něco, co by se zdálo velice důležité. To bychom pak prodiskutovali.“

„Dobře, kapitáne,“ řekl Jimmy a snad se mu v hlase objevil náznak úlevy. „Zůstanu poblíž Velkého rohu. Tak zas jdeme na to.“

Měl pocit, že se propadá přímo dolů do úzkého údolí mezi skupinu neuvěřitelně vysokých a štíhlých hor. Velký roh se nyní tyčil kilometr nad ním a šest šiček Malých rohů se rýsovalo všude kolem. Soustava opěrných pilířů a zavěšených kleneb, které obklopovaly dolejší část svahů, se rychle přibližovala; byl by sám rád věděl, jestli by někde tam dole v té kyklopské architektuře dokázal nouzově přistát. Přímo na Velkém rohu teď už přistát nemohl, neboť na jeho rozšiřujících se svazích už byla příliš silná gravitace na to, aby ji paralyzovala nepatrná síla přísavného zařízení.

Jak se přibližoval k Jižnímu pólu, čím dál víc se začínal cítit jako vrabec poletující pod klenbou střechy některé z ohromných katedrál — ačkoli žádná dosud vybudovaná katedrála nebyla ani z jedné setiny tak velká. Zauvažoval, jestli to doopravdy není svatyně anebo aspoň něco vzdáleně podobného, ale rychle tu myšlenku odmítl. V Rámovi nebylo nikde ani stopy po uměleckém vyjádření, všechno bylo čistě funkční. Třeba se Rámané domnívali, že už odhalili i poslední tajemství vesmíru, a dál je nepronásledovaly tužby a usilování, jež poháněly lidstvo.

Bylo to pomyšlení, z něhož mrazilo, zcela cizí Jimmyho nepříliš hluboké filozofii; pocítil naléhavou potřebu opět navázat spojení a podat vzdáleným přátelům hlášení o své situaci.

„Ještě jednou, Vážko,“ odvětilo řídící středisko. „Nerozumíme ti — tvoje relace je zkomolená.“

„Opakuji — jsem u základny Malého rohu číslo šest a pomocí přísavné bomby se k ní přitahuji.“

„Rozumím jenom částečně. Slyšíš mě?“

„Ano, bezvadně. Opakuji, bezvadně.“

„Prosím tě, zkus počítat.“

„Jedna, dvě, tři, čtyři…“

„Jenom část je srozumitelná. Zapni nám na patnáct sekund maják, pak přejdi zpátky na mikrofon.“

„Tak pozor.“

Jimmy zapjal maják o malém příkonu, který by ho lokalizoval kdekoli uvnitř Rámy, a odpočítal sekundy. Když přešel opět na vysílání přes mikrofon, naříkavě se vyptával: „Co se stalo? Teď už mě slyšíte?“

Jenže Střed asi nic neslyšel, protože operátor žádal o patnáct sekund televizního signálu. Dokud Jimmy dvakrát nezopakoval

otázku, jeho slova k nim vůbec neprošla.

„Jsme rádi, že nás dobře slyšíš, Jimmy. Ale na tvém konci se děje něco strašně zvláštního. Poslechni si.“

Z rádia uslyšel známé pískání svého vlastního majáku, které mu vysílali nazpět. Chviličku bylo naprosto normální, potom se do něho vkradlo podivné zkomolení. Kilocyklový pískot byl modulován hlubokým, bušícím tepem, položeným tak nízko, že byl téměř pod prahem slyšitelnosti; patřil do kategorie kmitů basso-profundo, v nichž je možné zaslechnout každou jednotlivou vibraci. A modulace byla sama modulována; narůstala a klesala, narůstala a klesala s periodou asi pěti sekund.

Ani na okamžik Jimmymu nepřišlo na mysl, že by se porouchal jeho rádiový vysílač. Tohle bylo zvenčí; ačkoli co to bylo, a co to mělo znamenat, to přesahovalo jeho představivost.

Řídící středisko z toho nebylo o mnoho moudřejší, ale aspoň přišlo s teorií.

„Myslíme, že to musí být nějaký druh velice silného pole — pravděpodobně magnetického — s frekvencí asi tak deset cyklů. Je možná dost silné na to, aby bylo nebezpečné. Doporučujeme ti, aby ses okamžitě vydal pryč — může to být jenom místní záležitost. Zapni si znovu maják a my ti budeme vysílat zpátky. Tak poznáš, kdy ses dostal z oblasti rušení signálu.“

Jimmy kvapně škubl, aby uvolnil přísavnou bombu a vzdal se pokusu o přistání. Stočil Vážku v širokém kruhu a mezitím stále naslouchal zvuku, který ve sluchátkách odeznával. Jen co odlétl o několik metrů, mohl říct, že jeho intenzita prudce poklesla; jak řídící středisko odhadlo, soustřeďoval se hlavně do jedné oblasti.

Jimmy se na okamžik zastavil v posledním místě, kde se zvuk ještě dal zaslechnout jako nezřetelný tep hluboko v jeho mozku. Právě tak by možná primitivní divoch v nevědomosti naslouchal, jat posvátnou hrůzou, hlubokému bzučení gigantického transformátoru. A dokonce i divoch si mohl domyslet, že zvuk, který slyší, je jenom zbloudilý únik kolosální energie, dokonale ovládané a vyčkávající na svůj čas…

Ať už ten zvuk znamenal cokoli, Jimmy byl rád, že se ho zbavil. Tady uprostřed ohromující architektury Jižního pólu nebylo to pravé místo, kde by osamělý člověk mohl naslouchat Rámovu hlasu.

27 ELEKTRICKÝ VÍTR

Když Jimmy obrátil směrem k domovu, připadal mu severní konec Rámy neuvěřitelně daleko. Dokonce i tři gigantická schodiště byla sotva viditelná, jen jako nezřetelné Y na kopuli, která uzavírala svět. Stuha Válcového moře byla široká a hrozivá překážka, vyčkávající, aby jej pohltila, kdyby mu stejně jako Ikarovi selhala jeho křehká křídla.

Avšak celou cestu zatím prolétl bez problémů, a ačkoli se cítil trochu unavený, teď mu připadalo, že si s ničím nemusí dělat starosti. Potravin a vody se ještě ani nedotkl a byl příliš rozrušený, než aby odpočíval. Oddechnout si chtěl až na zpáteční cestě, absolvovat ji v mírnějším tempu. Také se utěšoval pomyšlením, že cesta domů by mohla být o dvacet kilometrů kratší než opačným směrem, neboť jakmile překoná Moře, může nouzově přistát kdekoli na Severním kontinentu. Byla by to otrava, protože by musel dlouho pochodovat — a co hůř, musel by opustit Vážku — ale dávalo mu to velice solidní doplňkovou šanci.

Nabíral teď výšku a šplhal nazpátek k ústřední špici; zužující se jehla Velkého rohu vyčnívala na kilometr dopředu a on čas od času pociťoval, že to je osa, kolem níž se celá tahle planetka otáčí.

Dospěl téměř na koneček Velkého rohu, když si uvědomil zvláštní duševní stav; přepadl ho pocit jakési předtuchy a dokonce fyzického i duševního neklidu, sklíčenosti. Náhle se mu vybavilo úsloví — i když mu to ani v nejmenším nepomohlo — , s nímž se kdysi setkal: sáhla na mě smrt.

Nejprve nad tím pokrčil rameny a pokračoval v rovnoměrném šlapání. Rozhodně neměl chuť hlásit řídícímu středisku cosi jako lehký a neurčitý pocit nevolnosti, jenže jak rychle narůstal, Jimmy začínal být v pokušení, aby to udělal. Snad to ani nemohla být jenom psychická záležitost, pokud ano, pak byla jeho mysl mnohem mocnější, než se zatím domníval. Neboť doslova cítil, že mu začíná naskakovat husí kůže…

Nyní už vážně znepokojený se ve vzduchu zastavil a začal zvažovat situaci. Všechno bylo ještě o to zvláštnější, že tenhle depresívní, tíživý pocit nebyl pro něho něčím naprosto novým, setkal se s ním už dříve, ale nemohl si vzpomenout kde.

Rozhlédl se kolem. Nikde žádná změna. Ohromná špička Velkého rohu čněla o pár set metrů nad ním, za ní se klenula obloha opačné Rámovy strany. O osm kilometrů níž se rozkládala složitá změť Jižního kontinentu, plná divů, jaké už žádný jiný člověk nikdy nespatří. Ani v téhle sice naprosto cizí, nicméně teď už známé krajině nemohl objevit žádnou příčinu zneklidňujícího pocitu.

Něco ho polechtalo zespodu na ruce, na okamžik si pomyslil, že se mu tam usadil nějaký hmyz a aniž se podíval, smetl ho pryč. Uprostřed rychlého pohybu si však uvědomil, co to provádí, a ovládl se, ale stejně se cítil trochu jako blázen. V Rámovi samozřejmě ještě nikdo žádný hmyz nespatřil…

Zvedl ruku a prohlížel si ji, mírně v rozpacích, protože lechtivý pocit zůstával. Potom postřehl, že má všechny chloupky zježené vzhůru. Jeden jako druhý po celé délce předloktí — stejně jako vlasy na hlavě, jak si ověřil pátravou rukou.

Tak tohle byla ta potíž! Byl v úžasně silném elektrickém poli; tísnivý, těžký vjem, který pociťoval, byl přesně týž, jaký předchází bouřce na Zemi.

Náhlé vědomí, že jsou jeho nesnáze skutečné, přivedlo Jimmyho na pokraj paniky. Nikdy v životě se nenacházel ve skutečném fyzickém nebezpečí. Stejně jako všichni kosmonauti zažil těžké chvilky, když nechtěla poslouchat výstroj, a okamžiky, kdy se člověk mylně či z nezkušenosti domníval, že se nachází v nebezpečné situaci. Avšak žádná z těch epizod netrvala déle než pár minut a obvykle se tomu byl schopen téměř okamžitě zasmát.

Tentokrát se nějak rychle uniknout nedalo. Cítil se nahý a osamělý v náhle nepřátelském nebi, obklopený titánskými silami, jež mohly každým okamžikem rozpoutat své běsy. Vážka — už tak dost křehká — se teď zdála ještě nehmotnější než nejjemnější pavučina. První vzplanutí propukající bouře by ji rozervalo na kusy.

„Řídící středisko," řekl naléhavě. „Okolo mne narůstá náboj statické elektřiny. Myslím, že každým okamžikem vypukne bouřka."

S posledním slovem za ním vyšlehlo světlo; dřív než napočítal do deseti, dorazilo k němu první třaskavé zarachocení. Tři kilometry — to znamená tam vzadu u Malých rohů. Ohlédl se k nim a spatřil, že každá ze šesti jehel vypadá jako v ohni. Chomáče výbojů, dlouhé stovky metrů, tančily na jejich hrotech, jako by to byly gigantické hromosvody.

Co se dělo vzadu, to by se mohlo přihodit dokonce v ještě větším měřítku na zužující se špičce Velkého rohu. Jeho nejlepší tah proto bude dostat se pokud možno co nejdál od tohoto nebezpečného zařízení a najít si čistý vzduch. Znovu začal šlapat, tak rychle, jak se jenom dalo, aby příliš nenapínal síly Vážky. Současně začal klesat; ačkoli to bude znamenat, že vstoupí do oblasti větší přitažlivosti, vědomě podstupoval takové riziko. Osm kilometrů, to bylo příliš vysoko nad zemí, než aby měl klidnou mysl.

Ze zlověstné černé špičky Velkého rohu stále ještě nepřeskakovaly viditelné výboje, bylo však nepochybné, že strašlivé napětí dál narůstá. Čas od času se za ním ještě ozýval hrom, převalující se znovu a znovu po celém Rámově obvodu. Jimmymu náhle vytanulo, jak je

zvláštní, že se taková bouřka strhne na dokonale čisté obloze; potom si uvědomil, že to vůbec není jev meteorologický. Ve skutečnosti to možná bylo pouhopouhé unikání energie z jakéhosi skrytého zdroje, v hloubi jižní Rámovy čepičky. Ale proč právě teď? A — to bylo ještě důležitější — co bude dál?

Nyní už měl konec Velkého rohu kus za zády a doufal, že se brzy dostane z oblasti bleskových výbojů. Avšak teď mu vyvstal další problém; vzduch začínal vířit a Jimmy měl s pilotováním Vážky potíže. Zdálo se, že vítr vzniká odnikud, a kdyby se podmínky ještě zhoršily, už by to ohrožovalo křehkou kostru letounu. Zarputile pokračoval dál, nárazy se snažil vyrovnávat tím, že šlapal různou rychlostí a měnil polohu těla. Protože Vážka byla téměř pokračováním jeho samého, měl do jisté míry úspěch; ale nelíbilo se mu ani protestující skřípění, vycházející od hlavního podélného nosníku křídel, a ani způsob, jakým se křídla při každém nárazu větru zachvěla.

A ještě něco jiného mu působilo starosti — slabý, rychle se blížící zvuk, neustále sílící, který se zdál přicházet směrem od Velkého rohu. Znělo to jako plyn, unikající pod velkým tlakem z ventilu, a Jimmy by byl rád věděl, jestli má zvuk něco společného s turbulencemi, s nimiž zápasil. Ale ať už to bylo cokoli, poskytovalo mu to jenom další důvod ke znepokojení.

Čas od času podával o těchto jevech zprávy řídícímu středisku na Středu, značně stručně a sotva popadaje dech. Neexistoval nikdo, kdo by mu mohl dát radu, či kdo by mohl říct, co se bude dít dál; ale povzbuzovalo ho, když slyšel hlasy svých přátel, ačkoli se teď už začínal strachovat, že je nikdy víckrát nespatří.

Turbulence stále narůstaly. Pociťoval je už téměř tak silně, jako by se dostal do proudu vzduchu za tryskovým motorem — což kdysi podnikl, při pokusu o rekord, když letěl na výškovém kluzáku na Zemi. Jenže odkud by se vzalo proudění z trysek uvnitř Rámy?

Položil si správnou otázku; jakmile ji zformuloval, už znal odpověď.

Zvuk, který slyšel, byl elektrický vítr, unášející obrovitou ionizaci, jež určitě dál narůstala okolo Velkého rohu. Elektřinou nabitý vzduch tryskal podél Rámovy osy a jiný vzduch se nasával dozadu do oblasti nízkého tlaku. Ohlédl se za gigantickou jehlou, která ho teď ohrožovala dvěma způsoby, a pokusil se rozeznat očima rozhraní bouře, jež od ní dula. Nejlepší snad bude taktika nechat se unášet a dostat se tak co nejdál od hrozivého syčení.

Ráma ho tíže rozhodování ušetřil. Vzadu vytryskl široký plamen a vyplnil celou oblohu. Jimmy měl ještě čas zahlédnout, jak se rozpadl do šesti plamenných stuh, napnutých od vrcholku Velkého rohu ke každému z Malých rohů. Potom výbuch dospěl až k němu.

28 IKARUS

Jimmy Pak taktak stačil zakřičet do rádia: „Křídla se ohýbají — zřítím se — zřítím se!“ když se Vážka začala na všech stranách půvabně rozpadat. Levé křídlo se přelomilo přesně uprostřed a odtržená část odplula pryč jako zvolna padající list. Pravé křídlo sehrálo mnohem lepší divadlo. Zkroutilo se až k trupu a ohnulo dozadu tak ostře, že se konec zamotal do ocasu. Jimmy měl pocit, že sedí v přetrženém papírovém draku, který zvolna padá z oblohy dolů.

A přece nebyl tak docela bezmocný; stále ještě fungovala vrtule, a pokud měl dost sil, letadlo se do určité míry stále ještě dalo ovládat. Zbývalo mu asi tak pět minut na to, aby toho využil.

Měl nějakou naději, že doletí až k Moři? Ne — bylo příliš vzdálené. Pak si uvědomil, že neustále uvažuje v pozemských poměrech; ačkoli byl dobrý plavec, trvalo by celé hodiny, než by ho snad zachránili, a za tu dobu by ho jedovatá voda nepochybně zabila. Jeho jedinou nadějí bylo přistát na zemi; nad problémem příkrého jižního břehu se zamyslí později — pokud ovšem nějaké „později“ bude.

Padal velice zvolna, tady v oblasti o jedné desetině pozemské tíže, ale jak se dostane dál od osy, bude se řítit čím dál rychleji. Samozřejmě odpor vzduchu podmínky mění a bude ho chránit před tím, aby rychlost pádů nenarůstala příliš rychle. Vážka, dokonce i bez křídel, se bude chovat jako nouzový padák, Těch pár kilogramů nadnášející síly, jež stále ještě poskytovala, mohlo způsobit celý rozdíl mezi životem a smrtí; byla to jeho jediná naděje.

Řídící středisko se odmlčelo; jeho přátelé viděl naprosto přesně, co se mu stalo, a věděli, že už mu nepomůžou ani tím nejlepším slovem. Jimmy teď předváděl technicky nejdokonalejší let za celý svůj život; bylo velice mrzuté, pomyslil si s černým humorem, že měl tak málo diváků a že neuměli docenit jemné detaily jeho umění.

Snášel se po široké spirále, a pokud by jí takový mírný sklon zůstal, měl dobré šance, že to přežije. Šlapáním pomáhal Vážce, aby se držela ve vzduchu, ačkoli se bál vynakládat maximální úsilí, aby ho zlomená křídla neopustila nadobro. A pokaždé, když se obrátil k jihu, mohl se pokochat fantastickou podívanou, kterou mu Ráma pro potěchu zaranžoval.

Stužky blesků stále šlehaly ze špičky Velkého rohu dolů k nižším vrcholkům, teď však celý obrázek rotoval. Ohnivá koruna se šesti bodci se otáčela proti Rámovu pohybu a obíhala dokola jednou za několik málo sekund. Jimmy měl pocit, že se dívá na ohromný běžící elektromotor, a nebyl možná tak beznadějně daleko od pravdy.

Když byl v půli cesty dolů na pláň a stále kroužil po ploché

spirále, ohňostroj náhle skončil. Cítil, jak napětí na obloze polevilo, a věděl, aniž by se musel dívat, že se mu chloupky na pažích už neježí. V několika posledních minutách boje o život už ho nebude nic obtěžovat ani rozptylovat.

Nyní, když si mohl být zhruba jistý oblastí, na níž určitě přistane, začal ji horlivě studovat. Značná část téhle končiny byla šachovnice s políčky naprosto rozdílného charakteru, jako by bláznivý krajinář dostal volnou ruku a řekl si, že zcela popustí uzdu své fantazii. Čtverce měly strany téměř kilometr dlouhé, a ačkoli většina z nich byla rovinatá, nemohl si být jistý, jestli jsou z pevné látky, tak moc se jejich barvy a struktura různily. Rozhodl se vyčkat s výběrem místa až na poslední možnou chvíli — pokud ovšem nějakou volbu vůbec bude mít.

Když mu zbývalo posledních pár set metrů, naposledy zavolal řídící středisko.

„Pořád se to dá trochu ovládat — budu dole za půl minuty — potom znovu zavolám.“

To bylo optimistické, a všichni to věděli. Avšak odmítal říkat sbohem; chtěl, aby jeho kamarádi věděli, že nepodlehl bez boje a nepoddal se strachu.

Skutečně, bál se jenom velice málo a to jej překvapovalo, neboť se nikdy nepovažoval za zvlášť statečného člověka. Téměř mu to připadalo, jako by sledoval zápas naprosto cizího člověka a jeho osobně se to netýkalo. Spíš zkoumal zajímavý aerodynamický problém a pozoroval, co se bude dít, když se změní letové parametry. Cítil prakticky jen jednu emoci, do určité míry vzdáleně litoval ztracených příležitostí — z nichž nejdůležitější byla nadcházející Měsíční olympiáda. Ale jedna věc byla v budoucnosti jistá — Vážka nikdy svou rychlost na Měsíci nepředvede.

Posledních sto metrů; jeho současná rychlost se zdála přijatelná, ale jak rychle dopadne? Aspoň trochu mu štěstí přálo — terén byl naprosto rovný. Do posledního šlápnutí vložil všechny síly, pozor — TEĎ!

Pravé křídlo, které už svou povinnost splnilo, se nadobro vyrvalo z trupu. Vážka se začala převracet a Jimmy se to pokusil vyrovnat přenesením váhy těla proti směru otáčení. Když dopadl, viděl přímo nad hlavou zakřivený oblouk krajiny, vzdálené šestnáct kilometrů.

Připadalo mu zrádné a nesmyslné, že obloha může být tak tvrdá.

29 PRVNÍ KONTAKT

Když Jimmy Pak znovu přišel k sobě, ze všeho nejdřív si uvědomil, že mu hlava třeští bolestí. Téměř to uvítal; přinejmenším to dokazovalo, že je stále ještě naživu.

Potom se pokusil pohnut a okamžitě se dožadovala jeho pozornosti široká škála bolestí a bolístek. Ale pokud se odvážil hádat, nezdálo se, že by měl nějakou zlomeninu.

Nato se odvážil otevřít oči, avšak okamžitě je zase zavřel, když zjistil, že zírá přímo do pásky světla, táhnoucí se po Rámově stropě. Jako léčba bolení hlavy se takový pohled rozhodně nedoporučoval.

Tak tam pořád ležel, sbíral síly a zvažoval, za jak dlouho dokáže oči otevřít bez úhony, když se náhle na dosah ruky ozval skřípavý zvuk. Velice zvolna otočil hlavu směrem ke zdroji a odvážil se vzhlédnout — a málem ztratil vědomí znovu.

Nanejvýš pět metrů od něho veliké, krabu podobné stvoření nepochybně pojídalo trosky nebohé Vážky. Když se vzpamatoval, tiše a pomalu se odkutálel od monstra pryč. Očekával, že ho každým okamžikem uchopí do klepet, jen co přijde na to, že by si mohlo opatřit chutnější stravu. Avšak monstrum si ho ani nevšimlo; když Jimmy zvětšil vzdálenost, která je od sebe oddělovala, na deset metrů, opatrně se posadil.

Z větší vzdálenosti mu ten tvor už nepřipadal tak hrozný. Měl nízké, široké tělo asi dva metry dlouhé a jeden široké, podpírané šesti tříčlánkovýma nohama. Jimmy se přesvědčil, že se mýlil, když se domníval, že Vážku požírá; ve skutečnosti ani v náznaku nespatřil žádná ústa. Stvoření ve skutečnosti uklízelo, svých nůžkových klepet používalo k tomu, že šlapací letadlo rozštípalo na malé kousky. Pomocí celé řady manipulátorů, které vypadaly tajemně jako malé lidské ručky, si pak zvíře přemísťovalo úlomky na záda na stále narůstající hromádku.

Ale bylo to vůbec zvíře? Byla to sice Jimmyho první myšlenka, ale teď ho napadlo něco jiného. Krab se choval naprosto účelně a prozrazoval dost vysokou inteligenci; Jimmy neviděl žádný důvod, proč by mělo stvoření řízené pouhými instinkty tak pečlivě sesbírat rozmetané kusy jeho šlapacího letadla — pokud by snad neshromažďovalo materiál na stavbu doupěte.

Upíraje ostražitý pohled na kraba, který ho stále naprosto ignoroval, Jimmy se těžce zvedl na nohy. Několik potácivých kroků ho přesvědčilo, že stále ještě umí chodit, třebaže si nebyl jistý, zda by rychlostí předčil těch šest noh. Potom zapjal rádio, aniž by ho přepadly sebemenší pochybnosti, že nebude fungovat. Náraz, který dokázal přežít on, integrované elektronické obvody jistě ani

nepostřehly.

„Řídící středisko," řekl tiše. „Slyšíte mě?"

„Díky bohu! Jsi v pořádku?"

„Jenom trochu otřesený. Podívejte se na tohle."

Obrátil kameru na kraba zrovna včas, aby zachytila závěr likvidace křídla Vážky.

„Co to k čertu je — a proč to přežvykuje tvoje letadlo?"

„To kdybych věděl! S Vážkou to udělalo krátký proces. Budu se držet opodál, pro případ, že by se tomu zachtělo pustit se do mne."

Jimmy se pomalu dal na ústup, aniž spustil z kraba oči. Ten se teď pohyboval dokola a dokola ve stále se rozšiřující spirále a zjevně pátral po úlomcích, které třeba přehlédl, a tak si ho Jimmy mohl poprvé prohlédnout od hlavy až k patě.

Teď, když pominul počáteční šok, uznával, že je ta bestie nakonec docela hezká. Pojmenování „krab", které jí dal úplně mechanicky, možná trochu zavádělo; kdyby nebyla tak nemožně velká, dalo by se jí říkat brouk. Jeho vrchní krunýř měl nádherný kovový lesk; vlastně by mohl odpřísáhnout, že to je kov.

To byl zajímavý nápad. Co když je to robot, a žádné zvíře? S touhle myšlenkou v hlavě se na kraba upřeně zahleděl a zkoumal všechny detaily jeho anatomického uspořádání. Tam, kde měl mít ústa, se nacházela série manipulátorů, které Jimmymu výrazně připomínaly mnohoúčelové nože, pravé potěšení všech horkokrevných chlapců; byly tu kleště, vzorkovnice, rašple, a dokonce cosi, co vypadalo jako vrtačka. Ale tohle samo o sobě ještě nic neznamenalo. Na Zemi je hmyzí říše také vybavena podobnými nástroji a ještě mnoha dalšími. Argumenty, zda robot, anebo zvíře, se mu tím v hlavě dostaly do dokonalé rovnováhy.

Oči, podle nichž by se mohla celá záležitost rozhodnout, ji ponechaly rozpolcenou dokonce ještě víc. Byly zasazené v ochranných důlcích tak hluboko, že se nedalo říct, zda jsou skleněné, anebo ze sklivce. Byly naprosto nevýrazné a překvapivě jasně modré. Ačkoli se proti Jimmymu obrátily několikrát, nikdy se v nich neobjevila ani sebemenší jiskřička zájmu. Podle jeho mínění, které se možná nedokázalo oprostit od předsudků, to odráželo úroveň inteligence tvora. Bytost — ať už robot nebo zvíře — , jež ignoruje lidské stvoření, nemůže být zas tak skvělá.

Krab teď ustal v kroužení a na několik sekund se zastavil, jako by naslouchal jakémusi neslyšitelnému pokynu. Potom se vydal, kuriózním valivým krokem, směrem k Moři. Pohyboval se dokonale po přímce rovnoměrnou rychlostí čtyři či pět kilometrů za hodinu a ušel už asi dvě stě metrů, než Jimmyho stále ještě mírně otřesená mysl zaregistrovala skutečnost, že mu odnáší pryč poslední ubohé pozůstatky jeho milované Vážky. Pustil se do horlivého a

rozhořčeného pronásledování.

Jeho počínání nebylo tak naprosto nelogické. Krab mířil k Moři — pokud byla nějaká záchrana vůbec možná, mohla přijít jenom odtamtud. A co víc, Jimmy chtěl zjistit, co podnikne stvoření se svou trofejí; to by možná pomohlo poodhalit něco o motivech jeho počínání a o jeho inteligenci.

Protože byl stále ještě rozbolavělý a ztuhlý, Jimmymu několik minut trvalo, než cílevědomě se pohybujícího kraba dostihl. Když se mu to podařilo, sledoval ho z uctivé vzdálenosti, dokud se neujistil, že nenese nelibě jeho přítomnost. Potom zpozoroval mezi troskami Vážky svou polní láhev a balíček se železnou zásobou, a okamžitě dostal žízeň a hlad.

Před ním utíkalo nemilosrdnou rychlostí pět kilometrů za hodinu jediné jídlo a pití na celé této půlce Rámy. Ať je to seberiskantnější, musí se ho zmocnit.

Opatrně, přímo zezadu, se ke krabovi přiblížil. Zatímco od něho udržoval odstup, studoval složitý rytmus jeho nohou, dokud nedokázal předvídat, kde se která bude kdy nacházet. Když se na to dostatečně připravil, zamumlal rychle „s dovolením“, a prudce vyrazil, aby uchvátil svůj majetek. Jimmymu by se nikdy ani nesnilo, že si někdy vyzkouší, co musí umět kapesní zloději, a úspěch ho potěšil. Celá akce trvala sotva vteřinu a krab ani na okamžik nezvolnil své rovnoměrné tempo.

Zůstal o tucet metrů nazpátek, smočil rty v láhvi a pustil se do žvýkání tyčinky masového koncentrátu. Malé vítězství způsobilo, že se cítil mnohem spokojeněji; teď se dokonce mohl odvážit přemítat i o své ponuré budoucnosti.

Pokud dýchal, měl naději; třebaže si neuměl představit žádný způsob, jímž by ho snad mohli zachránit. Dokonce i kdyby jeho kolegové přepluli přes Moře, jak by se k nim dostal, o půl kilometru níž? „Nějaký způsob už vymyslíme,“ slibovalo mu řídící středisko. „Sráz přece nemůže běžet podél celého Rámy bez přerušení.“ Byl v pokušení odpovědět „Proč ne?“, ale přece jen se mu o tom přemýšlelo snáz.

Jednou z nejpodivnějších věcí při putování uvnitř Rámy bylo, že jste neustále mohli vidět cíl své cesty. Tady zakřivení planety věci neskrývalo — naopak odhalovalo. Za nějakou chvíli Jimmy pochopil, kam krab míří; tam nahoře na pláni, která se zdála před ním stoupat, byla půl kilometru široká jáma. Byla jednou ze tří na Jižním kontinentu; ze Středu se nedalo spatřit, jak jsou hluboké. Všechny nesly pojmenování po význačných měsíčních kráterech a Jimmy se blížil ke Koperníku. Stěží to bylo vhodné pojmenování, neboť scházely krátery obklopující kopce a špička uprostřed. Tenhle Koperník byl pouze hluboká šachta či studna s dokonale svislými stěnami.

Když Jimmy přišel dost blízko, aby mohl nahlédnout dovnitř, spatřil nádrž zlověstné, pochmurně zelené vody přinejmenším půl kilometru hluboko. Ležela asi tak na úrovni hladiny Moře byl by se rád dozvěděl, jestli je s Mořem navzájem propojená.

Vnitřkem studny se vinula dolů spirálovitá rampa, zcela se zařezávající do strmé stěny, takže vzbuzovala velice podobný dojem, jako by to byla drážka v ohromné dělové hlavni. Zdálo se, že má pozoruhodné množství závitů; když je však Jimmy sledoval po několik otáček a byl z toho čím dál víc a víc zmatený, uvědomil si, že to není jedna rampa, nýbrž tři, naprosto nezávislé jedna na druhé a po sto dvaceti stupních od sebe. V jakýchkoli jiných souvislostech než tady v Rámovi by celý záměr působil jenom jako úchvatná architektonická tour de force.

Všechny tři rampy vedly dolů do nádrže a mizely pod neprůhlednou hladinou. Nad místem, kam až dosahovala voda, Jimmy uviděl skupinku černých tunelů či jeskyní; vypadaly dost zlověstně a rád by se byl dozvěděl, jestli jsou obydlené. Co když jsou Rámané obojživelní…

Jak se krab přiblížil k okraji studny, Jimmy se začal domnívat, že sestoupí po jedné z ramp — snad aby přinesl trosky Vážky nějaké bytosti, jež bude schopna vyhodnotit, co to znamená. Namísto toho tvor přistoupil rovnou k okraji, bez známky zaváhání se natáhl téměř polovinou těla nad propast, ačkoli by několikacentimetrová chyba skončila katastrofou — a udělal rychlý, krátký pohyb. Úlomky Vážky se zatřepetaly dolů do hlubiny; když je sledoval, jak letí, objevily se v Jimmyho očích slzy. Je to příliš, pomyslel si hořce, na inteligenci tohoto tvora.

Když se krab vypořádal s odpadky, otočil se a pustil se přímo proti Jimmymu, stojícímu jenom asi deset metrů opodál. Se mnou chce zacházet stejně? zauvažoval. Doufal, že kamera ukazující řídícímu středisku na Středu, jak se přibližuje monstrum, se příliš nechvěje. „Co mi radíte?“ zašeptal s úzkostí, bez velkých nadějí, že by dostal odpověď, která by mu pomohla. Vědomí, že jde o historický okamžik, bylo slabou útěchou, jeho mysl horečně probírala schémata schválená pro takové setkání. Až dosud byla všechna čistě teoretická. Bude prvním člověkem, který ji ověří v praxi.

„Neutíkej, dokud si nebudeš jistý, že to má nepřátelské úmysly,“ zašeptalo mu v odpověď řídící středisko. Utíkat kam? ptal se Jimmy sám sebe. Pomyslil si, že by si před tou věcí mohl udržet náskok ve sprinterském závodě na sto metrů, ale cítil temnou jistotu, že by ho na dlouhé trati uštvalo.

Jimmy zvolna zvedl roztažené ruce. O tohle gesto se lidé přeli už dvě stě roků; vyloží si je každý tvor kdekoli ve vesmíru jako „Podívej — nejsem ozbrojený?“ Ale nikdo na nic lepšího nepřišel.

Krab však vůbec nezareagoval, ani tempo nezpomalil. Jimmyho dokonale ignoroval, prošel přímo kolem něho a cílevědomě zamířil k jihu. Úřadující zástupce druhu Homo sapiens sledoval, jak si to jeho První kontakt rázuje dlouhými kroky přes rámanskou pláň, naprosto lhostejný k jeho přítomnosti, a cítil se jako dokonalý blbec.

Zřídkakdy ho v životě něco takhle ponížilo. Potom však Jimmyho zachránil jeho smysl pro humor. Koneckonců, nebylo zas tak hrozné, že ho ignorovalo oživlé auto na odvoz odpadků. Bylo by přece mnohem horší, kdyby se s ním pozdravilo jako se ztraceným bratrem…

Vrátil se k okraji Koperníka a zahleděl se dolů na neprůhlednou vodu. Poprvé postřehl, že se pod hladinou sem a tam pohybují nezřetelné siluety — a některé i dost veliké. Zanedlouho jedna z nich zamířila k nejbližší spirální rampě a něco, co vypadalo jako tank o mnoha nožkách, se pustilo do dlouhého výstupu. Rychlostí, jakou šplhalo, spočítal si Jimmy, mu potrvá skoro hodinu, než se dostane až sem; pokud to byla hrozba, pak tedy velice pomalá.

Potom postřehl, jak dole u těch jeskyňovitých otvorů u vodní hladiny prokmitl mnohem rychlejší pohyb. Cosi velice rychle přelétlo po rampě, ale nedokázal přesně postřehnout co, ani rozpoznat nějaký konkrétní tvar. Vypadalo to, jako by se díval na malý vzdušný anebo prachový vír, vysoký asi tak jako člověk…

Zamrkal, potřásl hlavou a ně několik sekund zavřel oči. Když je opět otevřel, zjevení zmizelo.

Snad s ním náraz otřásl víc, než si uvědomoval; tohle bylo poprvé v životě, co trpěl vizuálními halucinacemi. Řídícímu středisku se o tom zmiňovat nebude.

Stejně tak se nebude ani obtěžovat průzkumem těchhle ramp, jak si původně napůl usmyslel. Jasně by to bylo mrhání energií.

Vířící přízrak, který viděl jenom ve fantazii, neměl s jeho rozhodnutím nic společného.

Vůbec nic, samozřejmě, neboť Jimmy přece na duchy nevěřil.

30 KVĚTINA

Z napětí Jimmy dostal žízeň a pronikavě si uvědomoval skutečnost, že tady na celé pevnině není ani kapka vody, které by se mohl napít člověk. S obsahem své polní láhve mohl přežít řekněme týden — ale jaký by to mělo smysl? Brzy se sice na jeho problém zaměří nejlepší mozky na Zemi; kapitán Norton bude nepochybně bombardován návrhy. Avšak Jimmy si nedokázal představit způsob, jímž by se mohl spustit dolů z půlkilometrového srázu. Dokonce i kdyby měl dostatečně dlouhé lano, nebylo tu nic, k čemu by je mohl připevnit.

Nicméně je pošetilé — a zženštilé — vzdávat se bez boje. Jakákoli pomoc musela přijít od Moře, a zatímco bude pochodovat tím směrem, může plnit své poslání, jako by se nic nestalo. Nikdo jiný nebude už nikdy pozorovat a fotografovat různorodý terén, jímž musel procházet, a to mu zaručí nesmrtelnost. Ačkoli by dal přednost jiným poctám, bylo to lepší než nic.

Byl od Moře vzdálen jenom tři kilometry- poněvadž až tak daleko dolétla chudák Vážka, zdálo se však nepravděpodobné, že by se k němu dalo dospět nejkratší cestou; některé části terénu před ním vypadaly jako příliš neschůdné překážky. S tím si ovšem nelámal hlavu, poněvadž se naskýtalo množství alternativních cest. Jimmy je viděl všechny jako rozprostřené na velikánské zakřivené mapě, která se širokou vlnou táhla směrem k němu i od něj po obou stranách.

Měl spoustu času; mohl začít s nejzajímavější scenérií, i kdyby ho svedla z přímé cesty. Asi kilometr vpravo se rozkládalo šachovnicové políčko, které se třpytilo jako broušené sklo — anebo gigantický výklad klenotnictví. Snad tohle pomyšlení obrátilo Jimmyho kroky právě tam. Dokonce i o člověku, který propadl záhubě, se nakonec dalo očekávat, že projeví mírný zájem o několik tisíc čtverečních metrů šperků.

Nebyl nijak zvlášť zklamaný, když objevil, že to jsou krystaly křemene, celé milióny, zasazené do písečného lůžka. Sousední pole bylo ještě zajímavější, pokryté zjevně nahodilým uspořádáním dutých kovových sloupů, sesazených velice těsně k sobě, jejich výška se pohybovala od méně než jednoho do více než pěti metrů. Bylo dokonale neprůchodné, takovým trubkovým lesem se mohl probourat jedině tank.

Jimmy kráčel mezi krystaly a sloupy tak dlouho, až dorazil k první křižovatce. Čtverec vpravo tvořila ohromná pokrývka či gobelín z propletených drátů; pokusil se jeden volný konec ukořistit, ale nedokázal ho odlomit. Nalevo byla mozaika šestihranných dlaždiček, přikládaných k sobě tak rovně, že mezi sebou neměly viditelné spáry.

Kdyby dlaždičky nebyly ve všech duhových barvách, vypadalo by to jako jednolitý povrch. Jimmy strávil řadu minut ve snaze nalézt dvě sousedící dlaždičky stejné barvy, aby uviděl, jestli potom dokáže rozlišit jejich rozhraní, avšak nedokázal najít ani jediný takový zvláštní případ.

Když pomalu obhlédl celou křižovatku, naříkavě řekl řídícímu středisku: „A co vy si myslíte, že to je? Mám pocit, že jsem spadl do pasti v podobě obrázkové skládačky. Anebo je to rámanská galérie?“

„Překvapuje nás to stejně jako tebe, Jimmy. Ale zatím nikde nebylo ani známky, že by se Rámané zabývali uměním. Počkejme, dokud nebudeme mít víc vzorků, a nepouštějme se do ukvapených závěrů.“

Dva vzorky, na které narazil na následující křižovatce, jim moc nepomohly. Jeden byl dokonale bezvýrazný — klidná, neutrální šeď — tvrdý, avšak kluzký na omak. Druhý byl měkká houba, perforovaná miliardami a miliardami maličkých dírek. Vyzkoušel ji nohou a celý její povrch se pod ním propadl jako tekutý písek, až se mu z toho udělalo nanic.

Na následující křižovatce se střetl s čímsi nápadně podobným zoranému poli — až na to, že brázdy byly jedna jako druhá metr hluboké a materiál, v němž byly udělané, měl povrchovou strukturu pilníku nebo rašple. Věnoval jim však malou pozornost, protože hned přilehlý čtverec v něm vzbudil nejvíce úvah ze všech, s nimiž se dosud setkal. Konečně tu bylo aspoň něco, co dávalo smysl, jenže tím víc ho to znepokojovalo.

Celý čtverec obklopoval plot tak obvyklého vzhledu, že kdyby to bylo na Zemi, další pohled by mu nevěnoval. Byl tvořený sloupky — očividně kovovými — pět metrů od sebe, se šesti prameny drátěných strun natažených mezi nimi.

Za tímto plotem byl druhý, úplně stejný — za ním třetí. Tohle byl jiný typický příklad rámanské redundance; ať bylo uvnitř ohrady uvězněné cokoli, nemělo to šanci uniknout. Nebyl tu žádný vchod — žádné branky, kterými by se sem mohla zavést zvířata nebo dobytek, jenž se tu, připusťme, choval. Namísto nich zela uprostřed čtverce jedna jediná jáma, něco jako Koperník ve zmenšené podobě.

Dokonce i za jiných okolností by Jimmy pravděpodobně nezaváhal, ale teď neměl co ztratit. Rychle přelezl všechny tři ploty, došel k jámě a zahleděl se do ní.

Na rozdíl od Koperníka tahle studna byla hluboká jenom padesát metrů. U dna byly tři tunelovité východy, z nichž každý vypadal dost veliký na to, aby v něm přebýval slon. A to bylo všechno.

Když na to nějakou dobu hleděl, Jimmyho napadlo, že celé uspořádání má smysl jenom za jednoho předpokladu, jestliže je na dně výtah. Ale co vozil, to se pravděpodobně nikdy nedozví; mohl se

jedině dohadovat, že je to dost veliké a zřejmě i dost nebezpečné.

V průběhu několika následujících hodin ušel podél okraje Moře víc než deset kilometrů a políčka šachovnice už mu v paměti začala jedno s druhým splývat. Spatřil taková, jež byla úplně obehnaná stavbami podobnými stanům z drátěných sítí, jako by to byly gigantické klece. Jiná vypadala jako nádrže zmrzlé kapaliny, plné stop po vírech; když je váhavě vyzkoušel, byly úplně pevné. A jedna hladina byla tak naprosto černá, že ji dokonce ani zřetelně neviděl, jenom vjem, že se čehosi dotýká, mu potvrzoval, že tam skutečně něco je.

Přitom se čtverce pozvolna proměnily v cosi, co mu bylo blízké. Jedno za druhým mířila směrem k jihu skupina — žádné jiné slovo se pro ně nehodilo — polí. Stejně dobře mohl procházet okolo pokusné farmy na Zemi; na každém čtverci ležela uhlazené plocha pečlivě navrstvené hlíny, vůbec první, jakou v kovové Rámově krajině spatřil.

Rozlehlá pole byla panenská, bez života — očekávající úrodu, jež ještě nebyla zaseta. Jimmy by byl rád věděl, jakému slouží účelu, poněvadž se zdálo neuvěřitelné, že by se tvorové tak vyspělí jako Rámané zabývali zemědělstvím, ať už v jakékoli podobě; dokonce i na Zemi už nebylo zahradničení nic jiného než oblíbený koníček a zdroj exotické a luxusní stravy. Přesto by mohl odpřísáhnout, že jsou to potenciální farmy, připravené a ještě neposkvrněné. Dosud nikdy nespatřil půdu, aby vypadala tak úhledně; každé pole přikrývala veliká plachta z tuhého, průhledného plastiku. Pokusil se jej prořízнout, aby získal vzorek, ale nožem jenom poškrábal povrch.

Hlouběji do vnitrozemí se rozkládala další pole a na mnoha z nich stály složité konstrukce z tyčí a drátů, zamýšlené pravděpodobně jako podpěry pro popínavé rostliny. Vypadaly velice smutně a opuštěně, jako stromy s opadaným listím uprostřed zimy. Zima, kterou však zakusily tady, musela být skutečně dlouhá a krutá, a těch pár týdnů světla a tepla byla možná jenom kraťoučká mezihra než zima přijde znovu.

Jimmy nikdy nepochopil, co jej zastavilo a přimělo, aby se pozorněji zahleděl do kovového bludiště na jihu. Jeho mozek musel podvědomě registrovat všechny okolní detaily; a postřehl — v této fantasticky cizokrajné krajině — něco dokonce ještě zvláštnějšího.

Asi čtvrt kilometru daleko, uprostřed sítě z drátů a z tyčí, zářila osamělá barevná skvrnka. Byla tak malá a bledá, že byla téměř na samé hranici viditelnosti; na Zemi by se po ní nikdo podruhé neohlédl. Ačkoli nepochybně jedním z důvodů, že ji teď vůbec postřehl, bylo právě to, že mu připomněla Zemi…

Řídícímu středisku na Středu neohlásil nic, až měl jistotu, že se nemýlí, že přání není otcem myšlenky. Dokud se nepřiblížil na pouhých pár metrů, stále si nebyl zcela jistý, že se život, takový jak ho

znal, doopravdy vloudil do tohoto sterilního aseptického světa Rámova. Neboť tady, u okraje Jižního kontinentu, opuštěně a zářivě kvetla rostlina.

Když Jimmy přistoupil blíž, bylo jasné, že něco nesouhlasí. V ochranném obalu, pravděpodobně chránícím vrstvu zeminy před kontaminací nežádoucími formami života, byla díra. Z otvoru se zvedal zelený stonek, silný asi tak jako mužský malíček, který se vinul vzhůru po podpěrné síti. Metr nad zemí z něho vyrážely modravé listy, tvarem mnohem podobnější peří než listoví kterékoli rostliny, jakou Jimmy znal. Stonek končil ve výšce očí čímsi, co nejprve považoval za jeden jediný květ. Teď viděl, aniž ho to v nejmenším překvapilo, že ve skutečnosti to jsou tři květy těsně přitisknuté k sobě.

Okvětní plátky byly jasně zbarvené trubičky dlouhé asi pět centimetrů; na každém květu jich bylo aspoň padesát a tak se třpytily modrým, fialovým a zeleným leskem, že vypadaly mnohem víc jako motýlí křídla, než cokoli z říše rostlin. Jimmy nevěděl o botanice prakticky nic, přesto ho však překvapilo, že nespatřil ani stopy po jakýchkoli částech, jež by připomínaly pestíky či tyčinky. Byl by rád věděl, zda podobnost pozemským rostlinám může být pouhá shoda okolností; tohle třeba bylo mnohem spřízněnější s korálovými polypy. V každém případě se zdálo, že z toho vyplývá existence malých, létajících tvorů, aby sloužili buď k opylování — anebo jako potrava.

V podstatě to bylo jedno. Ať je vědecká definice jakákoli, pro Jimmyho to byla květina. Byl to podivný zázrak, náhodný jev, který do Rámy nepatřil, avšak květina mu připomněla všechno, co už nikdy nespatří; a rozhodl se, že se jí zmocní.

To nebude snadné. Byla od něj víc než deset metrů, oddělená mřížovím vyrobeným z tenkých tyček. Tvořilo krychle o hraně kratší než čtyřicet centimetrů, jednu vedle druhé. Jimmy by nelétal na šlapacím letadle, kdyby nebyl štíhlý a vytáhlý, a tak věřil, že by se mohl mezerami v mřížoví protáhnout. Dostat se ven, to však mohl být úplně jiný problém; určitě se nebude moci otočit, takže bude muset ustupovat pozpátku.

Když květinu popsal a zabral kamerou ve všech možných úhlech, řídící středisko jeho objev potěšil. Nemělo námitek, když řekl: „Půjdu pro ni.“ Ani neočekával, že by nějaké byly; jeho život teď už patřil jenom jemu a mohl s ním nakládat, jak se mu zachtělo.

Stáhl ze sebe všechno šatstvo, chytil se hladkých kovových tyček a začal se soukat do konstrukce. Byla velice těsná, cítil se jako vězeň prchající mezi mřížemi své cely. Když se protáhl mřížovím celý, pokusil se prolézt zase nazpátek, čistě jenom proto, aby poznal, jestli s tím budou nějaké problémy. Bylo to podstatně obtížnější, poněvadž se teď musel napjatými pažemi odstrkávat, namísto, aby se přitahoval, neviděl však žádný důvod, proč by měl v pasti bezmocně uvíznout.

Jimmy byl muž činu snadno podléhající vznětům, nikoli člověk hloubavý. Když se namáhavě kroutil v úzkém průlezu mezi tyčkami, nemarnil čas otázkou, proč se takového donkichotství dopouští. Za celý život si květin ani nevšiml, a přece teď nasazoval poslední síly, aby jednu utrhl.

Pravda, byl to unikátní druh a měl nesmírnou vědeckou cenu. Ale Jimmy ji ve skutečnosti chtěl jenom proto, že byla posledním článkem, jenž ho spojoval s životem a s jeho rodnou planetou.

A přece když už měl květinu na dosah, náhle se v něm ozvalo svědomí. Byla to možná jediná květina rostoucí na celém Rámovi, co ho opravňuje k tomu, aby ji urval?

Kdyby chtěl omluvu, mohl by se utěšovat myšlenkou, že ani sami Rámané ji nezahrnovali do svých plánů. Očividně to byla zrůda, opožděná o celé věky — anebo o celé věky se předbíhající. Ale Jimmy ve skutečnosti o žádnou omluvu nestál a zaváhal jenom na okamžik. Natáhl ruku, uchopil stonek a krátce škubl.

Květina povolila dost snadno; s květem utrhl i dva listy, potom se pomalu pustil mřížovím nazpátek. Teď, když měl jenom jednu volnou ruku, lezlo se mu nesmírně obtížně, dokonce to bylo bolestivé, a brzy se musel zastavit, aby nabral dech. Tehdy postřehl, že se peří připomínající listy zavřelo a stonek bez vrcholku že se zvolna odvíjí od podpěr. Jak ho napůl užasle a napůl se strachem pozoroval, viděl, že se celá rostlina pozvolna stahuje do země, stejně jako se smrtelně zraněný had plazí nazpátek do své nory.

Zavraždil jsem cosi nádherného, říkal si Jimmy. Ale Ráma přece zabíjí mě. Vzal jsem si jenom tolik, nač mám naprosté právo.

31 RYCHLOST DOPADU

Kapitán Norton ještě nikdy o žádného muže nepřišel a ani tentokrát to neměl v úmyslu. Dokonce ještě před tím, než se Jimmy vydal k Jižnímu pólu, rozvažoval všechny možnosti jeho záchrany v případě neštěstí; problém se ovšem ukázal jako příliš složitý, než aby na něj našel odpověď. Podařilo se mu jenom tolik, že vyloučil všechna řešení, která se nabízela.

Jak se může člověk spustit z půlkilometrového kolmého srázu, byť v prostředí se sníženou gravitací? S vhodným vybavením — a tréninkem — by to bylo snadné. Ale Endeavour neměla na palubě nastřelovač skob a nikdo nedokázal přijít na žádný jiný v praxi použitelný způsob, jak zavést potřebné stovky stupů do tvrdého, jako zrcadlo hladkého povrchu.

V rychlosti promyslel i krkolomná řešení, některá dost bláznivá. Třeba by mohl vyšplhat nahoru šimpanz vybavený přísavnými botami. Ale dokonce i kdyby se tahle koncepce ukázala proveditelná, jak dlouho by trvalo vyrobit a vyzkoušet potřebné zařízení — a vycvičit šimpanze, aby se je naučil používat? Nevěřil, že by člověk měl dost síly k tomu, aby to dokázal.

Potom se nabízelo použít dokonalejší technické prostředky. Lákavé byly pohonné jednotky od kosmických skafandrů, měly však příliš malý výkon, poněvadž byly vyvinuty jenom pro činnost ve stavu beztíže. Váhu člověka by neunesly, dokonce ani v menší Rámově gravitaci.

Nedala by se pohonná jednotka pro pohyb ve vesmíru vybavit automatickým zařízením, aby vynesla nahoru jenom záchranné lano? Probral tenhle nápad se seržantem Myronem, který ho okamžitě rozstřílel na kusy. Technik poukázal, že by nastaly značné problémy se stabilizací; daly by se sice vyřešit, jenže by to zabralo spoustu času, mnohem víc, než si mohli dovolit.

A co balóny? To vypadalo jako určitá možnost, kdyby vyrobili plášť a dostatečně výkonný tepelný zdroj. Když problém přerostl teoretickou oblast a stal se záležitostí života a smrti, která se dostala do popředí zpráv na všech obydlených planetách, balón byl jediná možnost, kterou Norton nezavrhl.

Zatímco Jimmy putoval podél okraje Moře, polovina všech snílků a bláznů ve sluneční soustavě se ho pokoušela zachránit. Velitelství Kosmického průzkumu zvažovalo všechny návrhy a přibližně jeden z tisíce odesílalo dále na Endeavour. Návrh dr. Carlisla Perery dorazil hned dvakrát — jednou prostřednictvím vlastní komunikační sítě Kosmického průzkumu, a jednou přes PLANETKOM, jako BLESKOVÝ HOVOR S RÁMOU. Vědci trvalo najít řešení přibližně pět minut a

počítači jednu milisekundu strojového času.

Kapitán Norton si nejprve pomyslil, že je to žert a to velice hloupý. Potom si všiml jména odesílatele a připojených výpočtů, a náhle mu všechno došlo.

Podal zprávu Karlu Mercerovi.

„Co si o tom myslíš?“ zeptal se tak neutrálním tónem, jak jenom dokázal.

Karl ji rychle přečetl, potom řekl: „Ať se propadnu na místě! Má pravdu, samozřejmě!“

„Jsi si tím jistý?“

„Měl pravdu v případě bouře, nebo ne? Mělo nás to napadnout. Já se snad zblázním.“

„Nebudeš sám. Další problém je — jak to šetrně povědět Jimmovi?“

„Myslím, že zatím ne… až v poslední chvíli. Já aspoň bych tomu tak dal přednost, kdybych byl na jeho místě. Říct mu jenom tolik, že pomoc je na cestě.“

Ačkoli Jimmy viděl přes celou šířku Válcového moře a znal v zásadě směr, jímž se Resolution blížila, nezahlédl malý člun dříve, dokud neproplul okolo New Yorku. Zdálo se neuvěřitelné, že unese šest mužů a veškeré zařízení, jež vezli k jeho záchraně.

Když byl jenom kilometr daleko, rozeznal kapitána Nortona a začal mávat. O něco později zahlédl i kapitán jeho a zamával v odpověď.

„Těší mě, že jsi v dobré pohodě, Jimmy,“ volal rádiem, „slíbil jsem ti, že tě tu nenechám. Tak už mi věříš?“

Ne tak úplně, pomyslil si Jimmy; až do této chvíle byl pořád zvědavý, jestli to všechno není jenom milosrdný podfuk, aby mu udrželi morálku. Jenže kapitán by se neplavil přes Moře jenom proto, aby se s ním rozloučil. Určitě něco vymyslel.

„Uvěřím vám, kapitáne,“ řekl, „až budu dole na palubě. Neřekl byste mi teďka laskavě, jak to provedu?“

Resolution nyní sto metrů od úpatí srázu zpomalovala; pokud Jimmy mohl posoudit, nevezla žádnou neobvyklou výbavu — ačkoli si zas nebyl tak jistý, co očekával, že uvidí.

„Promiň nám to, Jimmy — ale nechtěli jsme, aby sis lámal hlavu s příliš mnoha záležitostmi.“

Tohle tedy znělo zlověstně; kam tím k čertu míří?

Resolution zůstala stát, padesát metrů od srázu a pět set pod ním; Jimmy viděl kapitána Nortona téměř z ptačí perspektivy, jak hovoří do mikrofonu.

„Je to takhle, Jimmy. Je to naprosto bezpečné, ale bude to vyžadovat pevné nervy. Víme, že je máš jako provazy. Skočíš dolů.“

„Pět set metrů!“

„Ano, ale jenom v polovině zemské přitažlivosti.“

„Tak — už jste někdy spadl na Zemi z dvou set padesáti?“

„Drž klapačku, nebo ti škrtnu příští dovolenou. Měl sis to spočítat sám… je to jenom otázka rychlosti dopadu. Ve zdejší atmosféře nemůžeš dosáhnout větší rychlosti než devadesáti kilometrů za hodinu — ať padáš dvě stě nebo dva tisíce metrů. Devadesátka je sice o trošku víc, než aby to bylo příjemné, ale to už nějak zvládneme. Tak poslouchej dobře, budeš to muset udělat takhle…“

„Poslouchám,“ řekl Jimmy. „Bylo by lepší, kdyby to dopadlo dobře.“

Víckrát už kapitána nepřerušil a nic nepoznamenal, ani když Norton skončil. Ano, smysl to dávalo, a bylo to tak absurdně jednoduché, že to vyžadovalo génia, aby na to přišel. A taky možná člověka, kterého nečekalo, že to bude muset provést sám…

Jimmy nikdy nezkoušel hloubkové potápění, ani neskákal s opožděným otevřením padáku, což by mu poskytlo pro skok určitou psychologickou průpravu. Člověku se může stokrát tvrdit, že přejít po prknu přes propast je naprosto bezpečné — i kdyby byly všechny výpočty bezvadné, pořád to nebude schopen provést. Teď už Jimmy chápal, proč kapitán hovořil o podrobnostech jeho záchrany tak vyhýbavě. Nechtěl mu dát čas, aby se tím užíral, nebo aby si proti skoku vymýšlel námitky.

„Nechci na tebe spěchat,“ řekl Nortonův naléhavý hlas o půl kilometru níž. „Ale čím dřív, tím líp.“

Jimmy pohlédl na svůj drahocenný suvenýr, jedinou květinu na celém Rámovi. Velice pečlivě ji zabalil do svého špinavého kapesníku, látku zavázal na uzel a hodil ji přes okraj srázu.

Snášela se dolů tak pomaloučku, že to dávalo odvahu, ale pád také trval velice dlouho, stávala se menší a menší a menší, až mu zmizela z dohledu. Pak však Resolution vyrazila vpřed a Jimmy pochopil, že květinu zahlédli.

„Nádhera!“ zvolal nadšeně kapitán. „Jsem si jistý, že ji pojmenují po tobě. Tak dobře — čekáme…“

Jimmy si svlékl košili — jedinou součást oděvu, kterou nosili v tomhle nyní tropickém klimatu na horní části těla — a pečlivě ji rozprostřel. Během svého putování ji několikrát užuž zahodil; nyní mu možná pomůže zachránit život.

Naposledy se ohlédl k dutému světu, který prozkoumal docela sám, a ke vzdáleným, zlověstným vrcholům Velkého a Malých rohů. Potom pravou rukou pevně uchopil košili, rozběhl se a skočil přes sráz co nejdál.

Teď nebylo třeba s ničím zvlášť spěchat, měl plných dvacet sekund, během nichž mohl tenhle zážitek vychutnat. Ale nemarnil čas,

poněvadž vítr kolem něj sílil a Resolution se v jeho zorném poli pomalu zvětšovala. Uchopil košili oběma rukama a natáhl paže nad hlavu, takž ženoucí se vzduch oděv vyplnil a dul košilí jako prázdnou trubkou.

Jako padák by sotva slavila úspěch; těch pár kilometrů za hodinu, jež ubrala z jeho rychlosti, se sice hodilo, ale životně důležité nebyly. Plnila však mnohem důležitější úkol — udržovala mu tělo ve svislé poloze, takže se do vody zapíchne rovně.

Pořád se nemohl zbavit dojmu, že se vůbec nepohybuje, ale že se voda žene zezdola nahoru proti němu. Jakmile se odhodlal, už neměl strach; skutečně, trochu se zlobil na kapitána, že ho udržoval v nevědomosti. Copak si doopravdy myslel, že by se bál skočit, kdyby o tom příliš dlouho hloubal?

V poslední chvíli upustil košili, zhluboka nabral dech a ucpal si rukama ústa a nos. Jak ho instruovali, vypjal tělo jako strunu a nohy pevně přimkl k sobě. Vlétl do vody jako hladce vržené kopí…

„Bude to úplně totéž," sliboval mu kapitán, „jako když na Zemi skočíš z věže. Nic víc — když dobře dopadneš na hladinu."

„A co když ne?" zeptal se.

„Pak se budeš muset vrátit zpátky a zkusit to ještě jednou."

Cosi ho tlouklo do nohou — ostře, ale ne zas tak moc. Tělo mu rvalo milión úskočných rukou, v uších se mu ozýval řev, narůstající tlak — a třebaže měl oči pevně zavřené, zjišťoval, že jak se řítí dolů do hlubin Válcového moře, kolem něj se snáší tma.

Ze všech sil začal plavat vzhůru směrem k vyhasínajícímu světlu. Nemohl otevřít oči na delší dobu než jenom mrknout; jakmile to udělal, jedovatá voda pálila jako kyselina. Připadalo mu, že se už s vodou rve po celé věky, a několikrát ho přepadla děsuplná noční můra, že ztratil orientaci a ve skutečnosti plave směrem dolů. Potom riskl další rychlý pohled, a světlo bylo pokaždé silnější.

Když se dostal na hladinu, oči měl stále pevně sevřené. Nabral plnými ústy drahocenný vzduch, převalil se na záda a rozhlédl se.

Resolution se k němu hnala na plné obrátky; během několika sekund ho uchopily horlivé ruce a vytáhly ho na palubu.

„Napil ses?" zeptal se ho starostlivě kapitán.

„Myslím, že ne."

„Ale stejně si vypláchni ústa tímhle. To bude dobré. Jak se cítíš?"

„Já opravdu nevím. Za minutu vám to povím. Ach, díky, vám všem." Ještě ani minuta neuplynula a Jimmy věděl až příliš dobře, jak se cítí.

„Dělá se mi zle," přiznal se nešťastně. Jeho zachránci se tvářili nedůvěřivě.

„Za úplného bezvětří — na klidném a rovném moři?" užasla seržantka Barnesová, jíž připadalo, že se její umění přímo odráží na

Jimmyho stavu.

„Těžko tomu říkat rovné," ozval se kapitána mávl paží podél pásu vody, v kruhu protínajícím oblohu. „Ale nestyď se — možná že ses trochu toho svinstva napil. Zbav se toho co nejrychleji."

Jimmy se stále ještě namáhal, zcela nehrdinsky a bezúspěšně, když náhle na obloze za nimi zaplápolalo světlo. Všechny oči se obrátily k Jižnímu pólu a Jimmy okamžitě zapomněl na to, že mu je špatně. Rohy znovu spustily svůj ohňostroj.

Objevily se kilometrové stuhy ohně, tančící od centrální špičky k jejím menším družkám. Blesky se začaly opět majestátně otáčet, jako by neviditelné tanečnice kroužily se svými stuhami okolo elektrických májek. Ale teď začaly zrychlovat, létaly rychleji a rychleji, až splynuly do plápolajícího světelného kuželu.

Byla to podívaná, jež naplňovala všechny mnohem větší posvátnou hrůzou než všechno, co až dosud kdy spatřili, a přinášela s sebou vzdálený a ohlušující praskot, který doplňoval dojem ohromných, nepřemožitelných sil. Pastva pro oči trvala asi pět minut, potom zhasla stejně náhle, jako by kdosi otočil vypínačem.

„Rád bych věděl, co si o tomhle pomyslí Výbor Ráma," zamumlal Norton, aniž se výslovně obracel k někomu určitému. „Má na to někdo z vás nějakou teorii?"

Na odpověď už nezbyl čas, protože ve stejný okamžik volalo velice vzrušeně řídící středisko.

„Resolution! Jsi v pořádku? Cítili jste to?"

„Cítili co?"

„Myslíme si, že to bylo zemětřesení — muselo se to stát v okamžiku, kdy končil ten ohňostroj."

„Nějaké škody?"

„Myslím, že ne. Nebylo to zas tak divoké — ale trošku nás to vytřáslo."

„My jsme necítili vůbec nic. Ale ani bychom nemohli, tady venku na Moři."

„Ovšem, jsem to pitomec. Tak jako tak, teď se zdá všude klid… až do příště."

„Ano, až do příště," ozval se Norton jako ozvěna. Ráma byl stále záhadnější a záhadnější, čím víc toho o něm věděli, tím méně mu rozuměli.

Náhle se od kormidla ozval výkřik.

„Kapitáne — podívejte — nahoře na obloze!"

Norton zvedl oči a rychle přelétl kruh Moře. Nespatřil nic, dokud nedospěl pohledem téměř k zenitu a nezahleděl se na opačnou stranu Rámy.

„Můj bože," zašeptal pomalu, poněvadž si uvědomil, že to „příště" už je skoro tady.

Dolů věčnou křivkou Válcového moře se proti nim hnala cunami.

32 VLNA

Dokonce i ve chvíli otřesu se hlavní Nortonův zájem upíral k lodi.

„Endeavour!“ volal. „Podejte hlášení!“

„Všechno v pořádku, kapitáne,“ zněla uklidňující odpověď od zástupce pro výzkum. „Cítili jsme slabé zachvění, ale nic, co by mohlo způsobit nějakou škodu. Ráma trochu změnil polohu — můstek říká asi o žádnou celou dvě desetiny stupně. Také se domnívají, že se nepatrně změnila rychlost rotace — za pár minut budeme mít přesné údaje.“

Tak tohle je začátek všeho, co má přijít, pomyslel si Norton, nastává o hodně dřív, než jsme očekávali; pořád jsme hezký ku cesty od perihélia a logického okamžiku pro změnu dráhy. Jenže teď se tu nepochybně něco chystá, ladí a dává do pořádku — a možná zažijeme ještě další otřesy.

Mezitím tam nahoře na zakřivené vodní hladině, jež neustále vzbuzovala dojem, že se zřítí z oblohy dolů, se následek toho prvního stával až příliš patrný. Vlna byla pořád ještě asi deset kilometrů daleko a rozpínala se po celé šířce Moře od severního až po jižní břeh. U pobřeží se proměňovala v pěnící bílou stěnu, ale v hlubších vodách to byla jenom sotva patrná modrá linka, pohybující se mnohem rychleji než při obou březích. Odpor na pobřežních mělčinách ji už prohnul jako luk, jehož střední část se vzdouvala stále dál a dál kupředu.

„Seržantko,“ řekl naléhavě Norton. „Tohle je váš obor. Co můžeme podniknout?“

Seržantka Barnesová prám zastavila a usilovně promýšlela situaci. Její výraz, jak Norton s úlevou zjišťoval, nenesl žádné známky zděšení — jenom silné radostné vzrušení jako u zkušeného atleta před důležitým závodem.

„Kéž bych tak měla sonar,“ řekla. „Kdybychom byli v hluboké vodě, neměli bychom se čeho strachovat.“

„Pak je všechno v pořádku. Pořád jsme ještě čtyři kilometry od břehu.“

„Doufám, ale ráda bych si všechno promyslela.“

Znovu zapjala pohon a obrátila Resolution tak, že mířila přímo proti blížící se vodě. Norton odhadoval, že rychle se pohybující ústřední část k nim dospěje dříve než za pět minut, už však také chápal, že neznamená žádné vážné nebezpečí. Byl to jenom ženoucí se zlomek vlnky asi metr vysoký, který člun sotva rozhoupe. Skutečnou hrozbu znamenaly pěnící stěny zůstávající daleko pozadu.

Náhle, přímo uprostřed Moře, se objevila veliká, pěnivě se lámající stěna. Vlna zjevně narazila na podmořskou bariéru, dlouhou

několik kilometrů, nehluboko pod hladinou. Ve stejný okamžik se pěnící kopce při obou bocích zhroutily, jak vlna doběhla do hlubších vod.

Vlnolamy, řekl si Norton. Úplně stejné jako uvnitř nádrží s pohonnými hmotami na Endeavour — jenomže v tisíckrát větším měřítku. Určitě je jich tady všude v Moři celá soustava, aby jakékoli vlny ztlumily co nejdříve. Jediná věc, na které teď záleží: nejsou zrovna nad některým z nich?

Seržantka Barnesová ho o krůček předběhla. Resolution úplně zastavila a spustila kotvu. Narazila na dno v pouhých pěti metrech.

„Vytáhněte ji!“ zvolala na členy své posádky. „Musíme odsud pryč!“

Norton upřímně souhlasil. Jenže jakým směrem? Barnesová zamířila plnou rychlostí proti vlně, která teď byla jenom pět kilometrů daleko. Poprvé zaslechl, jak se blíží — vzdálený hukot, který se nedal s ničím jiným zaměnit a o němž nikdy neočekával, že jej uslyší uvnitř Rámy. Pak se jeho síla změnila; ústřední část vlny se opět zhroutila — a zase jí narostly boky.

Pokusil se odhadnout vzdálenost mezi regulačními vlnolamy za předpokladu, že jsou rozmístěné rovnoměrně od sebe. Pokud měl pravdu, jeden by měl právě následovat; kdyby mohli zastavit vor v hluboké vodě mezi nimi, byli by dokonale v bezpečí.

Seržantka Barnesová zastavila motor a spustila kotvu. Klesla třicet metrů, aniž narazila na dno.

„Jsme na správném místě,“ řekla a vydechla úlevou. „Ale nechám motor běžet.“

Teď už zbývaly jenom pěnící stěny podél pobřeží, které se opožďovaly; tady uprostřed Moře byl zase klid, vyjma sotva postřehnutelné, nenápadné modré vlnky, stále se ženoucí proti nim. Barnesová udržovala Resolution přímo proti vlně, připravená v okamžení vyrazit plnou rychlostí.

Potom, pouhé dva kilometry před nimi, se Moře znovu začalo pěnit. Vzdul se na něm hrb pokrytý bílým běsněním a zdálo se, že hukot vyplňuje celý svět. Po šestnáct kilometrů vysoké vlně Válcového moře se hnala dolů další, menší vlnka jako lavina hřmící po horském svahu. A ta vlnka byla dost veliká na to, aby je zabila.

Seržantka Barnesová spatřila výraz tváří členů své posádky. Překřičela hukot: „Z čeho máte strach? Už jsem projela větší, než je tahle.“ Nebylo to tak docela pravda; ani už také nedodala, že všechny své předchozí zkušenosti má ze speciálně staveného člunu pro plavbu v příboji, a ne na improvizovaném voru. „Ale jestli budeme muset vyskočit, počkejte, dokud vám neřeknu. Překontrolujte si plovací vesty.“

Je báječná, pomyslil si kapitán — přímo vychutnává každý

okamžik jako vikingský bojovník jdoucí do bitvy. A snad má pravdu — pokud jsme se nějak ošklivě nepřepočítali.

Vlna postupně narůstala, zakřivovala se vzhůru a na opačnou stranu. Svah obrácený vzhůru pravděpodobně její výšku nadsazoval, ale připadala jim ohromná — jako přírodní síla, jíž nic neodolá a která smete všechno, co se jí postaví do cesty.

Potom, během několika sekund, se zhroutila, jako by zpod ní vytáhli základy. Už byla za podmořskou bariérou, znovu v hluboké vodě. Když je o minutu později dostihla, dříve než seržantka Barnesová stačila prám otočit a pustit se plnou rychlostí k severu, jenom pohoupala Resolution několikrát sem a tam.

„Díky, Ruby — bylo to nádherné. Ale dostaneme se domů dřív, než oběhne podruhé okolo?“

„Pravděpodobně ne; bude tu nazpátek asi za dvacet minut. Jenže to už ztratí všechnu sílu, sotva ji postřehneme.“

Teď, když je vlna minula, mohli odpočívat a vychutnávat cestu — ačkoli nikdo se nebude cítit úplně volně, dokud nebudou zpátky na pevné zemi. Bouře zanechala po sobě vodu kroužící v nepravidelně rozhozených vírech a vytřásla z ní také velice zvláštní zápach po kyselině. „Jako rozmačkaní mravenci,“ jak Jimmy přiléhavě vyjádřil.

Ačkoli to byla nepříjemná vůně, nevyvolávala mořskou nemoc, jak by se snad dalo očekávat; bylo to něco tak cizího, že lidská fyziologie na ni nereagovala.

O chvilku později, jak čelo vlny šplhalo směrem od nich vzhůru k obloze, narazilo na další podmořskou bariéru. Tentokrát, při pohledu zezadu, už na ně podívaná neudělala žádný dojem a cestovatelé se zastyděli za svůj předchozí strach. Začali se cítit jako páni Válcového moře.

Tím větší šok proto utrpěli, když se ne víc než sto metrů před nimi začalo zvedat z vody cosi jako zvolna rotující kolo. Z Moře se vynořily třpytivé kovové příčle, pět metrů dlouhé, z nichž okapávala voda, na okamžik se otáčely v pronikavém Rámově světle a se stříkáním se zase ponořily. Vypadalo to, jako by hladinu rozčeřila gigantická mořská hvězdice s rameny v tvaru trubic.

Na první pohled se nedalo říct, zda to bylo zvíře, anebo stroj. Potom to neohrabaně vyplulo na hladinu a zůstalo ležet smáčené vodou, pohupovalo se to sem a tam v drobných vlnkách.

Teď uviděli, že hvězdice má devět ramen, zjevně článkovaných, vybíhajících z ústředního disku. Dvě z ramen byla zlomená, utržená ve vnějším kloubu. Ostatní končila složitým souborem manipulátorů, jež velice pronikavě připomínaly Jimmymu kraba, s nímž se střetl. Oba dva tvorové pocházeli ze stejné evoluční větve — anebo z téhož rýsovacího prkna.

Uprostřed disku byla malá věžička, nesoucí tři velké oči. Dvě byly

zavřené, jedno otevřené — ale i to se zdálo prázdné a nevidomé. Nikdo nepochyboval o tom, že pozorují smrtelný zápas podivného monstra, vyvrženého na hladinu podmořskou bouří, jíž právě propluli.

Potom spatřili, že hvězdice není sama. Kolem ní plavala dvě malá zvířata podobná přerostlým mořským rakům, a chňapala po jejích údech, které se už sotva pohybovaly. Raci rychle uždibovali z monstra kousek po kousku, a to nepodnikalo nic na obranu, ačkoli jeho vlastní klepeta vypadala, že by celkem byla schopná se s útočníky vypořádat.

Jimmy si znovu připomněl kraba, který zlikvidoval Vážku. Upřeně pozoroval, jak jednostranný konflikt pokračuje, a rychle si potvrdil svůj dojem.

„Podívejte, kapitáne," zašeptal. „Vidíte — oni ji nežerou. Dokonce ani žádná ústa nemají. Prostě ji jenom rozštípávají na kousky. Přesně tohle se stalo s Vážkou."

„Máš pravdu. Rozmontovávají ji — jako — jako zničený stroj." Norton pokrčil nos. „Jenže žádný rozbitý stroj nikdy takhle nesmrděl!"

Potom mu však bleskla hlavou jiná myšlenka.

„Proboha — co když se pustí do nás! Ruby, vyklop nás na břeh, jak to půjde nejrychleji!"

Resolution se hnala vpřed s bezohledným nezájmem o životnost svých energetických článků. Vzadu za nimi se devět ramen veliké hvězdice — nedokázali pro ni vymyslet lepší pojmenování — zkracovalo pod klepety víc a víc, a zanedlouho klesl podivný dramatický výjev opět nazpátek do hlubin Moře.

Nikdo je nepronásledoval, ale stejně si klidně nevydechli, dokud nebyla Resolution přitažena k přístavišti a dokud s povděkem nevystoupili na břeh. Když se kapitán Norton ohlédl nazpátek přes záhadný a zlověstný pruh vody, nelítostně se rozhodl, že na ni už nikdo nikdy nevypluje. Skrývalo se tu příliš mnoho neznámého, příliš mnoho nebezpečí…

Hleděl zpátky na věže a hradby New Yorku a temný břeh kontinentu ležícího za ním. Už byly před zvědavými lidmi v bezpečí.

Už nebudou znovu pokoušet Rámova božstva.

33 PAVOUK

Od tohoto okamžiku, nařídil Norton, budou v táboře Alfa vždycky aspoň tři lidé a jeden z nich musí stále bdít. Navíc se podle stejné zásady budou řídit i všechny průzkumné skupiny. Uvnitř Rámy se pohybovali potenciálně nebezpeční tvorové, a ačkoli se žádný z nich nechoval přímo nepřátelsky, opatrný kapitán nechtěl nic ponechat náhodě.

Navíc tady vždycky byl jako strážce pozorovatel nahoře na Středu, hlídkující pomocí silného dalekohledu. Tohle výhodné postavení umožňovalo přehlédnout celý vnitřek Rámy a dokonce i sám Jižní pól se zdál být pouze několik set metrů daleko. Území okolo každé skupiny výzkumníků pozorovali pravidelně; doufali, že tímhle způsobem vyloučí možnost jakéhokoli překvapení. Byl to dobrý plán — a úplně selhal.

Po posledním jídle toho dne, právě před 22.00 hodinou, dobou určenou k spánku, Norton, Rodrigo, Calvert a Laura Ernstová se dívali na pravidelnou večerní zpravodajskou relaci, vysílanou speciálně pro ně přes retranslační stanici v Infernu na Merkuru. Chtěli hlavně vidět Jimmyho film z Jižního kontinentu a z návratu přes Válcové moře — epizodu, která vzrušila všechny diváky. Vědci, zpravodajští komentátoři a členové Výboru Ráma předkládali své názory, vesměs naprosto rozporné. Ani dva z nich se nemohli shodnout na tom, zda krabu podobný tvor, s nímž se Jimmy setkal, bylo zvíře, stroj, opravdický Ráman — anebo něco, co nepatřilo do žádné z těchto kategorií.

Zrovna sledovali — s výrazným pocitem, že se jim obrací žaludek — , jak je gigantická mořská hvězdice likvidována dravci, když zjistili, že nejsou sami. V táboře byl vetřelec.

Laura Ernstová ho postřehla první. Strnula v náhlém šoku, potom řekla: „Nehýbej se, Bille. Teď se pomalu podívej doprava.“

Norton otočil hlavu. Deset metrů od nich stál trojnožec s tenkýma nožkama, nahoře korunovaný kulovitým tělem ne větším než fotbalový míč. Po obvodu těla měl rozmístěné tři veliké bezvýrazné oči, nepochybně poskytující zorný úhel 360 stupňů, a pod ním se táhla tři chapadla připomínající biče. Tvor byl o něco menší než člověk a vypadal příliš křehce, než aby byl nebezpečný, to však nijak neomlouvalo jejich neopatrnost, že ho nechali, aby se k nim znenadání připlížil. Nortonovi ze všeho nejvíc připomínal trojnohého pavouka či Tátu Dlouhána, a byl by se rád dozvěděl, jak rozřešil problém — který nezvládl žádný tvor na Zemi — pohybu pomocí tří nohou.

„Co si o tom myslíš, doktorko,“ zašeptal a vypnul hlas televizního komentátora.

„Obvyklá rámanská trojitá symetrie. Nevidím, čím by nás mohl ohrozit, ačkoli ty biče budou možná nepříjemné — a mohly by být jedovaté, jako u pozemských žahavců. Tiše seď a dívej se, co to bude dělat.“

Poté, co si je tvor po několik minut lhostejně prohlížel, dal se náhle do pohybu — a nyní pochopili, jak to, že propásli jeho příchod. Byl rychlý a vykresloval na zemi tak podivuhodný krouživý pohyb, že lidské oko a mozek mělo co dělat, aby ho vůbec stačilo sledovat.

Pokud si Norton troufal posuzovat — a celou záležitost mohla rozhodnout jenom časová lupa — , každá z nohou fungovala jako osa, kolem níž tvor svoje tělo otáčel. Nebyl si tím jistý, ale také se mu zdálo, že když se tvor pohybuje, každých pár „kroků“ obrací směr rotace, zatímco ty tři biče švihají nad zemí jako blesky. Dosahoval nejvyšší rychlosti — ačkoli i to se dalo odhadnout velice těžko — přinejmenším třicet kilometrů za hodinu.

Rychle se přehnal po táboře a zkoumal každý kousek výbavy, jemně se dotýkal improvizovaných postelí a židlí a stolků, komunikačních zařízení, kontejnerů s potravinami, elektrohygů, kamer, kanystrů s vodou, nástrojů — zdálo se, že nepřehlíží vůbec nic s výjimkou čtyř pozorovatelů. Zjevně byl dost inteligentní na to, aby rozeznával rozdíly mezi živými lidskými tvory a jejich mrtvým majetkem; jeho počínání vzbuzovalo nevyvratitelný dojem extrémně metodické touhy po vědění či zvědavosti.

„Kéž bych ho tak mohla vyšetřit!“ zvolala Laura zklamaně, když se tvor dál otáčel ve svých rychlých piruetách. „Nepokusíme se ho chytit?“

„Jak?“ zeptal se Calvert, celkem dost rozumně.

„Víš — primitivní lovci lapali rychlá zvířata pomocí dvojice závaží, kterými otáčeli na konci provazu. Bylo to dokonce bezbolestné.“

„O tom pochybuju,“ řekl Norton. „Ale dokonce i kdyby se to tak udělat dalo, nemůžeme to riskovat. Nevíme, do jaké míry je tenhle tvor inteligentní a takhle bychom mu snadno mohli zpřerážet nohy. Pak bychom měli potíže doopravdy — v Rámovi, na Zemi a všude jinde.“

„Ale musíme přece získat vzorek!“

„Možná se budeš muset spokojit s Jimmyho květinou — pokud s tebou jeden z těch tvorů nebude spolupracovat. Násilné počínání je vyloučené. Jak by se ti líbilo, kdyby něco přistálo na Zemi a došlo k názoru, že právě ty budeš představovat krásný vzorek pro pitvu?“

„Já ho nechci pitvat,“ řekla pramálo přesvědčivě Laura. „Chci ho jenom vyšetřit.“

„Dobře, ti cizí návštěvníci by možná s tebou měli stejné úmysly, ale zažila bys velice nepříjemné chvilky, než bys jim uvěřila. Nesmíme

udělat žádné pohyby, které by si snad mohl vynaložit jako ohrožení.“

Citoval Lodní řády, samozřejmě, a Laura to věděla. Nároky vědy musely dát přednost požadavkům vesmírné diplomacie.

Ovšem nebylo zapotřebí pouštět se do tak nadnesených úvah, byla to pouze otázka dobrého vychování. Tady byli návštěvníky, a dokonce se ani nezeptali, jestli smějí vstoupit dovnitř…

Zdálo se, že tvor už inspekci dokončil. Ještě jednou prolétl vysokou rychlostí kolem tábora a potom odbočil rovnou — ke schodišti.

„To jsem zvědavá, jak zvládne chůzi po schodech?“ zauvažovala Laura. Na otázku dostala okamžitou odpověď: pavouk je naprosto ignoroval a aniž by zmírnil rychlost, zamířil vzhůru po mírně se zvedající křivce zábradlí.

„Řídící středisko,“ řekl Norton. „Možná že brzy dostanete návštěvu; podívejte se na Šestou sekci schodiště Alfa. A jen tak mezi námi, díky za to, že nás tak pečlivě hlídáte.“

Chvilku trvalo, než se sarkastická slova vstřebala; pak si pozorovatel na Středu omluvně odkašlal.

„Ehm — teď už něco vidím, kapitáne, když jste mě na to upozornil. Ale co to je?“

„Tvůj názor je stejně dobrý jako můj,“ odvětil Norton, když stiskl poplachové tlačítko. „Tábor Alfa volá všechny stanice. Právě nás navštívil tvor podobný trojnohému pavoukovi, s velice tenkýma nohama asi dva metry dlouhýma, malým kulovitým tělem, pohybuje se velice rychle tak, že se přitom otáčí. Zdá se neškodný, je však zvědavý. Možná že se k vám připlíží dřív, než ho stačíte postřehnout. Prosím potvrďte příjem.“

První odpověď došla z Londýna, patnáct kilometrů na východ.

„Tady nic neobvyklého, kapitáne.“

Ze stejné vzdálenosti na západ odpověděl Řím, podezřele ospalým hlasem.

„Tady totéž, kapitáne. No, okamžik…“

„Co se děje?“

„Před chvilkou jsem odložil pero — a je pryč! Co… ach!“

„Mluvte jasně!“

„Nebudete tomu věřit, kapitáne. Udělal jsem si pár poznámek — víte, jak rád píšu, a to přece není nikomu na obtíž — používám svoje oblíbené kuličkové pero, skoro dvě stě roků staré — no dobře, a ono se teď válí na zemi, asi pět metrů daleko! Už ho mám — díky bohu — nic se mu nestalo!“

„Jak se tam podle vás dostalo?“

„Ehm — možná jsem si na minutku zdřímnul. Měli jsme dneska dost perný den.“

Norton si povzdechl, ale zdržel se komentáře; vždyť jich bylo jen

pár a zbývalo jim tak málo času, aby tenhle svět prozkoumali. Nadšení nemohlo vždycky přemoci vyčerpání a Norton byl na vážkách, jestli nepodstupují přílišné riziko. Snad své lidi neměl rozdělit do tak malých skupinek a pokoušet se pokrýt tak velké území. Jenže si také uvědomoval rychle prchající dni a neobjasněné záhady všude okolo nich. Byl si čím dál jistější, že se k něčemu schyluje a že budou muset Rámu opustit dokonce ještě dříve, než dosáhne perihélia — okamžiku pravdy, v němž se musí uskutečnit jakákoli případná změna dráhy.

„Tak poslouchejte, řídící středisko, Říme, Londýne — všichni," řekl. „V průběhu noci chci hlášení každou půlhodinu. Musíme předpokládat, že od nynějška můžeme očekávat návštěvníky každým okamžikem. Někteří z nich mohou být nebezpeční, avšak za každou cenu se musíme vyhnout incidentům. V téhle věci znáte všichni směrnice.

Do značné míry měl pravdu; byla to součást jejich výcviku — nicméně žádný z nich snad nikdy doopravdy nevěřil, že se „přímý kontakt s cizími inteligentními bytostmi", o němž se tak dlouho teoretizovalo, přihodí ještě za doby jejich života — stále ještě kratší, než by se chtěli dožít.

Výcvik byla jedna věc, skutečnost jiná; a nikdo si nemohl být jist tím, že prastarý lidský pud sebezáchovy nenabude v kritické situaci vrchu. Nicméně bylo základním principem považovat každou entitu, s níž se v Rámovi střetnou, spíše za neškodnou než za nebezpečnou, a to až do posledního okamžiku — nebo dokonce i déle.

Kapitán Norton netoužil po tom, aby na něj historie vzpomínala jako na muže, jenž rozpoutal první meziplanetární válku.

Během několika hodin se objevily stovky pavouků a nacházeli je všude po pláni. Dalekohledem mohli vidět, že je jimi zamořený i Jižní kontinent — kromě ostrova s New Yorkem, jak se jim zdálo.

Výzkumníků si už dál nevšímali a po chvíli přestali i výzkumníci věnovat pozornost jim — ačkoli čas od času Norton zjišťoval v očích své šéflékařky dravý lesk. Nic by ji víc nepotěšilo, tím si byl jistý, než kdyby se některému z pavouků přihodila nehoda, a on nesměl připustit, aby takovou věc v zájmu vědy zinscenovala.

Zdálo se prakticky jisté, že pavouci nemohou být inteligentní; měli příliš drobná tělíčka, než aby mohla obsahovat mnoho čehosi na způsob mozku, a doopravdy bylo i těžké pochopit, odkud berou veškerou energii k pohybu. Jenže počínali si funkčně a se zvláštní cílevědomostí; zdálo se, že jsou všude, ale nikdy nenavštěvovali totéž místo podruhé. Norton často míval dojem, že po čemsi pátrají. Ale ať už to bylo cokoli, nezdálo se, že to nalézali.

Pavouci vyšplhali celou cestu vzhůru na Střed, aniž se snížili k tomu, aby použili na některém ze tří ohromných schodišť stupně. Jak

dokázali vystupovat v kolmých úsecích, i když takřka ve stavu beztíže, to nebylo jasné; Laura přišla s teorií, že jsou vybaveni přísavkami.

A pak, k jejímu zřejmému potěšení, získala svůj tak dychtivě vytoužený vzorek. Řídící středisko ohlásilo, že se jeden pavouk zřítil z vertikálního úseku a zůstal ležet, mrtvý či neschopný pohybu, na První plošině. Lauřin čas, v němž urazila cestu z pláně vzhůru byl rekord, který už nikdo nepřekonal.

Když dospěla na plošinu, zjistila, že ačkoli tvor dopadl malou rychlostí, má zlomené všechny nohy. Oči měl stále ještě otevřené, ale nereagoval na žádný vnější podnět. Dokonce i vychladlá lidská mrtvola by byla živější, usoudila Laura; jakmile dopravila kořist na Endeavour, začala se ohánět se svou pitevní výzbrojí.

Pavouk byl tak křehký, že se málem rozpadl na kusy, aniž by mu k tomu nějak dopomohla. Oddělila nohy od těla a pak se pustila do choulostivého svrchního krunýře, jejž prořízla ve třech velkých kruzích a otevřela, jako by loupala pomeranč.

Po několika okamžicích čistého překvapení — neboť tam nebylo nic, co by poznávala či identifikovala — pořídila sérii pečlivých fotografií. Potom zvedla skalpel.

Kde začít s řezem? Měla chuť zavřít oči a bodnout nazdařbůh, jenže to by nebylo příliš vědecké.

Ostří proniklo dovnitř prakticky bez jakéhokoliv odporu. O sekundu později se roznesl po celé délce i šířce Endeavour nanejvýš neženský jekot šéflékařky Ernstové.

Znepokojenému seržantu McAndrewsovi trvalo dobrých dvacet minut, než utišil vyděšené šimpanzy.

34 JEHO EXCELENCE LITUJE

„Jak si všichni uvědomujeme, pánové," řekl marťanský velvyslanec, „od našeho posledního jednání se toho stalo požehnaně. Musíme toho spoustu prodiskutovat — a rozhodnout. Proto obzvláště lituji, že tu není náš význačný kolega z Merkura."

Poslední výrok nebyl celkem vzato přesný. Dr. Bose nijak zvlášť nelitoval, že je Jeho Excelence velvyslanec z Merkura nepřítomen. Bylo by mnohem pravdivější, kdyby řekl, že mu to působí starosti. Veškerý jeho diplomatický instinkt mu našeptával, že se něco děje, a ačkoli měl skvělé informační zdroje, nedokázal se dozvědět, co by to mohlo být.

Velvyslancův omluvný dopis byl zdvořilý a dokonale bezobsažný. Jeho Excelence litovala, že mu naléhavá a nevyhnutelná záležitost zabraňuje, aby se zúčastnil jednání, jak osobně, tak po videu. Dr. Bose však shledával, že je velice těžké vymyslet si něco naléhavějšího — či důležitějšího — , než byl Ráma.

„Dva z našich členů žádají o slovo. Jako prvnímu je uděluji profesoru Davidsonovi."

Mezi ostatními vědci ve Výboru zašumělo vzrušení. Většině z nich připadalo, že astronom, dobře známý svými názory na vesmír, není ten pravý muž v předsednickém křesle Poradního sboru pro vesmír. Čas od času vyjadřoval názor, že projevy rozumného života jsou naprosto zanedbatelné a nepatřičné v majestátním universu hvězd a galaxií a že svědčí o špatném vychování, když se věnuje životu přílišná pozornost. To mu nezískávalo přízeň exobiologů, jako byl dr. Perera, který zastával názor právě opačný. Pro ně bylo jediným smyslem vesmíru utvářet myslící život a o čistě astronomických jevech měli sklony vyjadřovat se s opovržením. „Jenom mrtvá hmota," bylo jedno z jejich nejoblíbenějších rčení.

„Pane velvyslanče," spustil vědec, „analyzoval jsem podivné Rámovo chování v posledních několika dnech a rád bych přednesl své závěry. Některé z nich jsou dost úděsné."

Dr. Perera se zatvářil překvapeně, a potom značně samolibě. Výrazně se mu líbilo to, co tak vyděsilo profesora Davidsona.

„Nejprve tady máme pozoruhodnou řadu událostí, když mladý poručík, přelétával Jižní polokouli. Elektrické výboje samy o sobě, i když efektní, nejsou důležité; je snadné dokázat, že vyžadují relativně málo energie. Avšak souvisejí se změnou rychlosti Rámovy rotace a jeho polohy — to znamená se změnou jeho prostorové orientace. Tohle muselo vyžadovat enormní množství energie; výboje, které skoro stály pana — ehm — Paka život, jsou pouze zanedbatelný vedlejší produkt — snad nepříjemná nutnost, kterou se snažili

minimalizovat těmi gigantickými bleskosvody na Jižním pólu.

Vyvozuji z toho dva závěry. Když kosmický dopravní prostředek — a Rámu musíme označit za kosmické plavidlo přes jeho fantastické rozměry — provádí změnu polohy, obvykle to znamená, že se chystá provést změnu dráhy. Musíme tudíž brát vážně názory těch, kteří se domnívají, že se Ráma možná připravuje stát další z oběžnic našeho Slunce, namísto toho, aby opět odlétl ke hvězdám.

Pokud je tomu tak, Endeavour se samozřejmě musí připravit okamžitě odrazit — takhle se to říká o kosmických lodích? Dokud je fyzicky spojena s Rámou, nachází se možná ve velice vážném nebezpečí. Chápu, že kapitán Norton si je už dobře vědom této možnosti, avšak domnívám se, že bychom mu přesto měli odeslat varování."

„Děkuji pěkně, profesore Davidsone. Ano — doktor Solomons."

„Rád bych k tomu něco poznamenal," řekl historik vědy. „Jak se zdá, Ráma změnil rychlost rotace, aniž při tom použil nějakých trysek či reaktivního zařízení. Zůstávají tedy jenom dvě možnosti, řekl bych.

Ta první je, že má uvnitř gyroskopy anebo něco jim rovnocenného. Musí být ohromné, kdepak asi jsou?

Druhá možnost — která by naši fyziku obrátila dočista vzhůru nohama — je ta, že má pohonný systém nikoli reaktivní. Ten takzvaný kosmický pohon, ve který profesor Davidson nevěří. V tom případě může být Ráma schopen dokázat téměř všechno. Budeme naprosto neschopni anticipovat jeho chování, a to dokonce i na prostě fyzikální úrovni.

Diplomaté byli očividně touto výměnou názorů tak trochu vyvedeni z konceptu a astronom si nedal ani tu práci, aby se hlásil o slovo. Dnes si přece už opotřeboval ruku ažaž.

„Budu se držet fyzikálních zákonů, jestli vám to nevadí, dokud se jich nebudu nucen vzdát. Jestli jsme v Rámovi nenalezli žádné gyroskopy, nedívali jsme se možná dost pečlivě, anebo na správné místo."

Velvyslanec Bose zahlédl, že se doktor Perera stává netrpělivým. Pouštět se do spekulací sice exobiologa normálně oblažovalo jako kohokoli jiného; avšak teď poprvé měl bytelná fakta. Jeho dlouho chudobná věda zbohatla přes noc.

„Výborně — jestli už nejsou žádné jiné připomínky — vím, že doktor Perera má několik důležitých informací."

„Děkuji vám, pane velvyslanče. Jak jste všichni viděli, konečně jsme získali exemplář rámanského života a zblízka jsme pozorovali několik dalších. Doktorka Ernstová, šéflékařka na Endeavour, odeslala kompletní hlášení o tvorovi podobném pavouku, kterého pitvala.

Současně musím říct, že některé její nálezy mě vyvedly z míry, a za jiných okolností bych jim odmítl uvěřit.

Pavouk je rozhodně z organické látky, ačkoli se jeho chemické složení v mnoha ohledech odlišuje od našeho — obsahuje značné množství lehkých kovů. A přece váhám označit ho za zvíře, a to z několika zásadních důvodů.

Předně se zdá, že nemá ani ústa, ani žaludek, ani střeva — žádnou trávicí soustavu! Stejně tak ani dýchací, nemá žádné plíce ani krev, nemá rozmnožovací soustavu…

Budete možná zvědaví, co tedy vlastně má. No dobře, má jednoduchou muskulaturu, pomocí níž ovládá svoje tři nohy a tři bičovité úponky či tykadla. Má mozek — poměrně složitý, vesměs spjatý s pozoruhodně vyvinutou trojokou optickou soustavou. Ale osmdesát procent těla sestává z pláství tvořených velkými buňkami, a tohle je právě ta věc, která tak nepříjemně překvapila doktorku Ernstovou na počátku pitvy. Kdyby při ní stálo víc štěstí, byla by možná včas poznala, oč jde, protože tohle je jediná rámanská struktura, která se skutečně vyskytuje i na Zemi — i když jenom u hrstky mořských živočichů.

Největší část pavouka je tedy jednoduše baterie, velice podobná tomu, co nalézáme v elektrických článcích a u rejnoků. Avšak v tomto případě zjevně není využívána k obraně. Je to pavoukův energetický zdroj. A tady vidíme, proč si nemusí opatřovat potravu ani dýchat; nepotřebuje primitivní zařízení. A mimochodem, znamená to, že ve vakuu by se cítil úplně jako doma…

A tak máme před sebou tvora, který po všech stránkách není nic víc než pohyblivé oko. Nemá žádné orgány k činnosti, ty úponky jsou příliš nanicovaté. Kdybych je měl funkčně charakterizovat, řekl bych, že jsou pouhým průzkumným zařízením.

Jeho chování této charakteristice dozajista vyhovuje. Všichni pavouci nedělají nic jiného, než že pořád pobíhají kolem dokola a kdeco okukují. A to je taky všechno, co dělat mohou…

Avšak ostatní zvířata se od nich odlišují. Krabi, hvězdice, žraloci — nebo jak jim chcete říkat — mohou nepochybně zasahovat do svého životního prostředí a zdá se, že jsou specializovaní na různé funkce. Domnívám se, že jsou také na elektřinu, poněvadž, podobně jako pavouk, nevypadají, že by měli nějaká ústa.

Jsem si jist, že si uvědomujete, jaké problémy z toho vyplývají naší biologii. Mohou se takoví tvorové vyvinout přirozenou cestou? Myslím, že v žádném případě ne. Zdá se, že byli zkonstruováni jako stroje pro plnění specifických úkolů. Kdybych je musel charakterizovat, řekl bych, že to jsou roboti — biologičtí roboti — , něco, co nemá pozemskou analogii.

Jestli je Ráma kosmická loď, snad tvoří součást jeho posádky. Co se týče toho, jak se rodí — anebo tvoří — , tak to vám nepovím. Ale můžu si zatipovat, že odpověď se nachází tam v New Yorku. Kdyby

mohl kapitán Norton se svými muži vyčkávat dostatečně dlouho, střetal by se možná s tvory stále složitějšími a složitějšími, jejichž chování by se nedalo předem předvídat. Někde na téhle vývojové větvi by se setkali se samotnými Rámany — vlastními tvůrci tohoto světa.

Když se děje tohle, pánové, není o tom vůbec pochyb…“

35 BLESKOVÁ ZPRÁVA

Kapitán Norton tvrdě spal, když ho z příjemného snu vytrhlo komunikační zařízení. Trávil právě dovolenou s rodinou na Marsu, přelétávali děsivý, sněhovou čepičkou pokrytý vrcholek Nix Olympiky — největší sopky v celé sluneční soustavě, malý Vilda se zrovna chystal, že mu něco řekne; teď se už nikdy nedozví, co to bylo.

Sen se rozplynul, realitu představoval důstojník, který ho nahoře na lodi zastupoval.

„Promiňte, že vás budím, kapitáne," řekl zástupce pro výzkum Kirchoff. „Blesková zpráva z hlavního stanu, přednost tři A."

„Tak mi to pověz," odvětil ospale Norton.

„Nesmím. Je kódovaná — pouze k rukám kapitána."

Norton se okamžitě probral. Takovou zprávu obdržel za celou svou kariéru jenom třikrát, a pokaždé z toho byly potíže.

„Sakra!" řekl. „Co budeme dělat?"

Jeho zástupce se nenamáhal s odpovědí. Oba dokonale chápali, v čem je problém; s něčím takovým Lodní řády prostě nepočítaly. Za normálních okolností se kapitán nikdy nevzdálil od své pracovny a od šifrovacího sešitu ve svém příručním sejfu déle než pár minut. Kdyby Norton vyrazil nyní, mohl se dostat zpátky na loď — vyčerpaný — za čtyři nebo pět hodin. Tohle nebyl ten pravý způsob, jak naložit s bleskovou zprávou o přednosti AAA.

„Jerry," řekl po chvíli. „Kdo sedí v ústředně?"

„Nikdo, přijal jsem ten hovor sám."

„Vypnul's záznam?"

„Podle výjimky v Řádech, ano."

Norton se usmál. Jerry byl ten nejlepší zástupce, se kterým kdy spolupracoval. Myslel na všechno.

„Výborně. Víš, kde je můj dešifrátor. Pak mi zavolej."

Následujících deset minut čekal jak nejtrpělivěji uměl, pokoušel se — bez velkého úspěchu — myslet na jiné starosti. Přímo nenáviděl, když se duševní úsilí vynakládalo zbytečně; bylo krajně nepravděpodobné, že by dokázal uhodnout obsah zprávy, která právě dorazila, a dost brzy se ho dozví. Potom se může začít starat účinněji.

Když zástupce zavolal znovu, v hlase se mu zřetelně ozývalo napětí.

„Není to zas tak naléhavé — kapitáne — hodina sem, hodina tam nehraje roli. Ale radši bych se vyhnul rádiovému spojení. Pošlu do dolů po poslovi."

„Ale proč — no tak dobře — věřím, že máš správný odhad situace. Kdo ponese zprávu přes přechodovou komoru?"

„Půjdu sám; ozvu se, až dorazím na Střed."

„Jenže pak zbude zastupování na Lauru.“

„Nanejvýš hodinu. Okamžitě se vydám zpátky na loď.“

Šéflékařka neprodělala speciální výcvik v zastupování kapitána, stejně jako se neočekávalo, že velitel lodi bude kdy operovat. V kritických situacích se občas obě funkce úspěšně prohodily, jenže se to stejně nedoporučovalo. Ale budiž, dnes v noci se Lodní řády už i tak jednou porušily…

„Pro Lodní řád jsi ovšem loď nikdy neopustil. Už jsi Lauru vzbudil?“

„Ano. Docela se na to těší.“

„Doktoři jsou naštěstí zvyklí zachovávat tajemství. Ach — a potvrdil‘s příjem?“

„Ovšem, vaším jménem.“

„Tak čekám.“

Teď už se teprve nemohl oprostit od zlých předtuch. „Není to zas tak naléhavé — ale radši bych se vyhnul rádiovému spojení…“

Jedna věc byla jistá. Tuhle noc už toho kapitán moc nenaspí.

36 POZOROVATEL BIOTŮ

Seržant Pieter Rousseau věděl, proč se na tuhle práci přihlásil; v mnoha ohledech se tak uskutečnil jeho chlapecký sen. Když mu bylo šest nebo sedm roků, fascinovaly ho dalekohledy a velkou část svého mládí strávil sbíráním čoček všech tvarů a velikostí. Ty potom zasazoval do lepenkových trubic a vyráběl si přístroje se stále silnějším zvětšením, až se dokonale seznámil s Měsícem a s planetami, bližšími kosmickými stanicemi a s veškerou krajinou do třiceti kilometrů od svého domova.

V rodišti, uprostřed coloradských hor, si připadal šťastný; ať se podíval takřka jakýmkoli směrem, byla to nevyčerpatelná pastva pro oči. Trávil celé hodiny tím, že v naprostém bezpečí prozkoumával vrcholky, jež si každoročně vybíraly svou daň na neopatrných horolezcích. Ačkoli i tak toho viděl hodně, ještě více si vysnil, rád si představoval, že se za každým skalním hřebenem, mimo dosah jeho dalekohledu, rozkládají pohádkové říše plné úžasných tvorů. A proto se po celá léta vyhýbal tomu, aby navštěvoval místa, jež mu přibližovaly jeho čočky, protože věděl, že sny by střetnutí s realitou nepřežily.

Teď, z místa, kudy procházela Rámova hlavní osa, pozoroval divy, přesahující i ty nejdivočejší fantazie jeho mládí. Rozprostíral se před ním svět — malý, pravda, nicméně člověk mohl strávit průzkumem těchto čtyř tisíc čtverečních kilometrů celý život, a to dokonce i v tom případě, kdyby byly mrtvé a nepodléhaly žádným změnám.

Avšak nyní v Rámovi povstal život se všemi svými neomezenými možnostmi. Jestliže biologičtí roboti nebyli živí tvorové, docela určitě je velice dobře napodobovali.

Nikdo nevěděl, kdo vymyslel slovo „biot“, vypadalo to tak, že přešlo do všeobecného používání jakousi spontánní tvorbou. Pro svou výhodnou pozorovací pozici na Středu byl Pieter hlavním pozorovatelem biotů a začínal rozumět — nebo si to aspoň myslel — některým prvkům jejich chování.

Pavouci byli pohyblivá čidla používající zrak — a pravděpodobně i hmat — , aby zkoumali celý vnitřek Rámy. Jednu dobu jich tu značnou rychlostí pobíhaly kolem dokola stovky, ale netrvalo ani dva dny a zmizeli; teď už bylo naprosto neobvyklé zahlédnout třeba jen jednoho jediného.

Nahradil je celý zvěřinec tvorů, kteří dělali ještě mnohem větší dojem; nebyl to zrovna snadný úkol vymyslet pro ně vhodná jména. Objevili se Čističi oken s ohromnýma, měkce polštářkovanýma nohama, kteří se pohybovali po celé délce Rámových šesti umělých

sluncí a zjevně je leštili. Jejich ohromné stíny, vrhané přesně ve směru průměru planetky, působily čas od času na opačné straně přechodná zatmění.

Krab, který zlikvidoval Vážku, se zdál být Metař. Celý řetězec stejných tvorů se přiblížil do tábora Alfa a odnesl pryč všechny trosky, které na jeho okraji lidé skládali do úhledné hromady; a odnesli by i všechno ostatní, kdyby se jim Norton s Mercerem pevně nepostavili a nevzepřeli se. Došlo ke vzrušenému, leč krátkému střetnutí; potom se zdálo, že Metaři pochopili, na co smějí sahat a na co ne, a docházeli v pravidelných intervalech, aby se poohlédli, zda není zapotřebí jejich služeb. Byla to dohoda nanejvýš pohodlná a ukazovala vysoký stupeň inteligence — jak na straně Metařů samotných, tak i u nějaké řídící entity, ať už se nalézala kdekoli.

Se smetím se na Rámovi zacházelo jednoduše, všechno se házelo do Moře, kde se pravděpodobně rozložilo do podoby, v níž se dalo použít znovu. Tenhle proces probíhal rychle; Resolution k velké mrzutosti Ruby Barnesové zmizela přes noc. Když jí Norton vyjadřoval soustrast, podtrhl, že loď odvedla znamenitou práci a že by stejně už nikdy nikomu nedovolil, aby ji použil znovu. Žraloci by třeba nedokázali tak dobře rozlišovat věci jako Metaři.

Žádný astronom, který objevil neznámou planetu, nemohl být šťastnější než Pieter, když zpozoroval nový typ biota a pomocí dalekohledu si zajistil jeho kvalitní fotografii. Bohužel se zdálo, že všechny zajímavé druhy byly až tam u Jižního pólu, kde plnily záhadné koly okolo Rohů. Cosi, co vypadalo jako stonožka s přísavkami, se čas od času dalo spatřit, jak ohledává samotný Velký roh, zatímco v okolí nižších vrcholů zahlédl Pieter hřmotného tvora, který mohl být křížencem mezi hrochem a buldozerem. A byla tam dokonce i dvoukrká žirafa, která očividně plnila funkci pohyblivého jeřábu.

Ráma pravděpodobně vyžadoval, stejně jako kterákoli jiná loď, aby jej někdo v průběhu vesmírné poutě přezkušoval, kontroloval a opravoval. Posádka už tedy byla v pilné práci, kdy se objeví cestující?

Pietrovo hlavní zaměstnání však nebylo třídit bioty, měl za úkol dohlížet na dvě či tři výzkumné skupiny, jež byly neustále venku, pozorovat, zda nemají žádné obtíže, a varovat je, kdyby se k nim cokoli přibližovalo. Střídal se každých šest hodin s kýmkoli, koho mohli postrádat, ačkoli víckrát než jen jednou se mu služba protáhla na dvanáct hodin v jednom zátahu. Výsledkem toho bylo, že nyní znal geografii Rámy lépe, než ji bude znát kdokoli na světě. Seznámil se s ním tak důvěrně, jak s coloradskými horami v dobách svého mládí.

Když se z přechodové komory Alfa vynořil Jerry Kirchoff, Pieter okamžitě pochopil, že s děje něco neobvyklého. Během doby vyhrazené spánku žádný člen posádky nikdy nepřecházel z místa na

místo, a teď už bylo po půlnoci lodního času. Potom si Pieter uvědomil, jaký je na lodi nedostatek lidí, a tohle ještě děsivější vykolejení jím otřáslo.

„Jerry — kdo drží službu na lodi?“

„Já,“ řekl chladně zástupce kapitána, když trhnutím otevřel přílbu. „Přece si nemyslíš, že bych opustil můstek, zatímco bych měl hlídku, nebo snad ano?“

Sáhl do velkého kapsáře na svém obleku a vytáhl malou plechovku, stále ještě nesoucí nálepku ZAHUŠTĚNÁ POMERANČOVÁ ŠŤÁVA, POSTAČUJE NA PŘÍPRAVU PĚTI LITRŮ.

„Ty to umíš dobře, Pietře. Kapitán už na ni čeká.“

Pieter potěžkal plechovku, potom řekl: „Doufám, žes dal dovnitř dost velkou zátěž — někdy se věci shazují z První plošiny.“

„No, ty jsi na to odborník.“

Byla to celkem pravda. Pozorovatelé na Středu už měli rozsáhlou praxi, posílali dolů drobnější předměty, na které se zapomnělo, anebo které byly naléhavě zapotřebí. Celé umění bylo v tom, věci bezpečně dostat přes partie s nízkou gravitací, a potom se přesvědčit, že je Coriolisova síla, zatímco se koulely dolů z výšky osmi kilometrů, neodnesla daleko od tábora.

Pieter se pevně zapřel, uchopil plechovku a prudce ji vrhl ze srázu dolů, Nemířil přímo ve směru tábora Alfa, ale téměř o třicet o třicet stupňů od něho.

Odpor vzduchu plechovku téměř okamžitě oloupil o počáteční rychlost, ale potom ji převzala Rámova pseudogravitace a začala ji unášet konstantní rychlostí dolů. Plechovka narazila nedaleko pod vrcholem na žebřík a přenesla se pomalým obloukem přes první terasu.

„Tak, a je to dobré,“ řekl Pieter. „Chceš se vsadit?“

„Ne,“ zněla okamžitá odpověď. „Ty už víš, jak to chodí.“

„Nemáš sportovního ducha. Můžu ti říct už teďka — dopadne nejdál tři sta metrů od tábora.“

„To se nezdá zas tak blízko.“

„Můžeš si to někdy zkusit. Jednou jsem viděl Joea, jak se netrefil o dva kilometry.“

Plechovka už neletěla obloukem, gravitace zesílila natolik, že ji přitiskla k zakřivenému povrchu Severního dómu. Ve chvíli, kdy dosáhla Druhé plošiny, už se převalovala rychlostí dvacet či třicet kilometrů za hodinu a těsně se přiblížila maximální rychlosti, jakou jí dovolovalo tření.

„Teďka si budeme muset počkat,“ řekl Pieter a posadil se k dalekohledu, takže mohl sledovat dráhu poselství. „Dopadne za deset minut. No, támhle přichází kapitán — už jsem se naučil rozeznávat lidi i z tohoto zorného úhlu — teď se dívá nahoru směrem k nám.“

„Myslím, že ti dalekohled dodává pocit moci.“

„No, to ano. Jsem jediná osoba, která ví všechno, co se v Rámovi děje. Anebo aspoň jsem si myslel, že to vím,“ připojil smutně a vrhl na Kirchoffa vyčítavý pohled.

„Jestli ti to pomůže ke štěstí, kapitán zjistil, že mu došla zubní pasta.“

Po těchto slovech konverzace uvázla, Pieter nakonec řekl: „Škoda, žes tu sázku nepřijal… kapitán k ní bude mít jenom padesát metrů… už ji uviděl… úkol splněn.“

„Díky, Pietře — dobrá práce. Teď můžeš zase usnout.“

„Usnout! Držím hlídku do čtyř nula nula.“

„Je mi líto — tys musel spát. Jak jinak by sis mohl tohle všechno vysnít?“

> VEL. KOSMICKÉHO VÝZKUMU KAPITÁNU KV ENDEAVOUR. PŘEDNOST AAA. KATEGORIE PŘÍSNĚ TAJNÉ. NEPOŘIZOVAT ZÁZNAM. VESMÍRNÁ OCHRANA HLÁSÍ PŘED DESETI AŽ DVANÁCTI DNY ZJEVNĚ Z MERKURA VYPUŠTĚN ULTRA RYCHLÝ NOSIČ K DOSTIŽENÍ RÁMY. POKUD NENASTANE ZMĚNA DRÁHY PŘEDPOKLÁDANÝ PŘÍLET 322. DEN V 15. HODIN. PŘEDTÍM MOŽNÁ NUTNO EVAKUOVAT. DALŠÍ POKYNY NÁSLEDUJÍ.
>
> VRCHNÍ VEL.

Norton přečetl zprávu půltuctukrát, aby si vštípil datum. Uvnitř Rámy bylo obtížné sledovat, jak ubíhá čas; musel se podívat na datumku na hodinkách, aby zjistil, že dnes je 315. den. Takže jim možná zbýval jen jediný týden…

Ze zprávy šel mráz po zádech, nejen pro to, co se v ní říkalo, ale pro všechno, co z ní dál vyplývalo. Merkuřané tajně odpálili raketu — už to samo o sobě bylo porušením Kosmické charty. Závěr byl zřejmý, jejich „nosič“ nemohl být nic jiného než řízená střela.

Ale proč? Bylo nemyslitelné — téměř nemyslitelné — , že by riskovali ohrožení Endeavour, a tak pravděpodobně obdrží důrazné varování od Merkuřanů samotných. V nouzovém případě by mohl vzlétnout během několika hodin, ačkoli by to byl udělal opravdu jenom z donucení, na přímý rozkaz vrchního velitele.

Pomalu a velice zamyšleně přešel přes improvizovaný komplex zajišťující podmínky k životu a vhodil zprávu do elektrohygu. Oslnivé vzplanutí laserového paprsku, který s třesknutím vyšlehl pod destičkou, ho ujistilo, že požadavkům na utajení bylo učiněno zadost. Je nanejvýš zlé, řekl si, že se s ostatními problémy nedá naložit stejně, takhle rychle a hygienicky.

37 ŘÍZENÁ STŘELA

Řízená střela byla stále ještě pět miliónů kilometrů daleko, když se oslnivá záře jejích plazmových brzdných trysek stala v hlavním teleskopu Endeavour zřetelně viditelnou. Tím okamžikem se tajemství provalilo a Norton, třebaže mu to bylo proti srsti, nařídil druhou a snad i poslední evakuaci Rámy. Zamýšlel však odstartovat teprve tehdy, až mu průběh událostí nedá jinou alternativu.

Když nevítaný host z Merkura dokončil brzdící manévr, byl pouhých padesát kilometrů od Rámy a zcela zjevně ho zkoumal pomocí svých televizních kamer. Byly jasně vidět — jedna na přídi a jedna na zádi — stejně jako několik malých všesměrových antén a jedna ohromná směrová parabolická anténa, nastálo zaměřená na vzdálenou hvězdičku Merkura. Norton by byl rád věděl, jaké pokyny k ní po paprsku přicházejí a jaké informace odlétají nazpátek.

Merkuřané se ovšem nemohli dozvědět nic víc, než co už věděli; všechno, co Endeavour objevila, se vysílalo do celé sluneční soustavy. Tohle kosmické plavidlo — jež na cestě sem zlomilo všechny rychlostní rekordy — mohlo být jen prodloužením vůle svých tvůrců, nástrojem k dosažení jejich záměrů. Jakých záměrů, to se brzy dozvědí, neboť za tři hodiny velvyslanec Merkura u Organizace spojených planet předstoupí před Valné shromáždění.

Oficiálně řízená střela ještě neexistovala. Nenesla žádné výsostné znaky a nevysílala na žádné běžné spojovací frekvenci. To bylo vážné porušení dohod, avšak dokonce ani Vesmírná ochrana nepodala ještě oficiální stížnost. Všichni nervózně a netrpělivě vyčkávali, aby viděli, co budou Merkuřané podnikat dál.

Už uplynuly tři dny od chvíle, kdy byla oznámena existence — a původ — řízené střely; po celou tuto dobu však Merkuřané tvrdošíjně mlčeli. Když jim to vyhovovalo, uměli to náramně dobře.

Někteří psychologové tvrdili, že je téměř nemožné plně pochopit mentalitu kohokoli, kdo se narodil a byl vychován na Merkuru. Merkuřané, žijící navždycky ve vyhnanství ze Země pro její třikrát tak silnou gravitaci, než byla na Merkuru, mohli stanout na Měsíci a pohlédnout přes úzkou propast na planetu svých předků — nebo dokonce i svých vlastních rodičů — , jenže ji nikdy nemohli navštívit. A tak samosebou tvrdili, že o to vůbec nestojí.

Představovali si, že opovrhují vlahými deštíky, zvlněnými poli, jezery a moři, modrou oblohou — vším tím, co mohli poznat jenom prostřednictvím obrazového záznamu. Přestože jejich planetu zaplavovalo tolik sluneční energie, že v průběhu dne teplota často dosahovala šesti set stupňů, působili poměrně elegantním a houževnatým dojmem, který však nevydržel ani vteřinu tvrdé

zkoušky. Fakticky fyzickou kondici postupně ztráceli, poněvadž mohli přežít jenom tehdy, pokud se naprosto izolovali od svého životního prostředí. Dokonce i kdyby Merkuřan snesl pozemskou gravitaci, horký den v některé z rovníkových zemí by ho rychle odrovnal.

Ovšem ve věcech, na nichž doopravdy záleželo, byli houževnatí. Tlaky na psychiku, dané blízkostí jejich zuřivě žhnoucí hvězdy, technické problémy pronikání do nitra tvrdošíjné planety a úsilí vyždímat z ní veškeré potřeby k životu — z toho všeho pramenila spartánská a v mnoha ohledech znamenitá a pozoruhodná kultura. Na Merkuřany jste se mohli spolehnout; když něco slíbili, pak to také splnili — i když potom třeba poslali pěkně mastný účet. Sami o sobě Merkuřané vyprávěli vtip, jestli Slunce někdy ukáže známky toho, že se stane novou, smluvně se zaváží, že si je podmaní — okamžitě, jakmile bude vyrovnán honorář. Mimo Merkur zase koloval jiný vtip, že každé dítko, které projeví náznak zájmu o umění, filozofii či abstraktní matematiku, je okamžitě vhozeno nazpátek do hydroponické farmy. Pokud se týkalo kriminálních živlů a psychopatů, nebyl to žert ani v nejmenším. Zločinnost byla přepych, který si Merkur nemohl dovolit.

Kapitán Norton kdysi na Merkuru byl a Merkur na něho udělal ohromný dojem — stejně jako na většinu návštěvníků — , mezi Merkuřany si získal i mnoho přátel. V Port Luciferu se zamiloval do jedné děvy a rozjímal dokonce o tom, že s ní podepíše na tři roky smlouvu, avšak odpor rodičů ke komukoli původem za oběžnou dráhou Venuše byl příliš silný. Bylo to jenom dobře.

„Tříáčková zpráva ze Země, kapitáne," ozval se můstek. „Mluvený záznam a šifrovaný text od vrchního velitele. Můžete ji převzít?"

„Potvrďte příjem, text zaznamenejte a mně předejte mluvený záznam."

„Prosím."

Hlas admirála Hendrixe zněl klidně a věcně, jako by vydával běžný letový rozkaz, a neměl co dělat s naprosto výjimečnou situací za celou historii dobývání vesmíru. Ostatně, on nebyl deset kilometrů od bomby.

„Vrchní velitel kapitánu Endeavour. Předkládám stručný přehled situace, jak se nám právě jeví. Je vám známo, že se Valné shromáždění sejde ve 14,00 a že budete jednání sledovat. Je možné, že potom budete muset přistoupit k akci, bez konzultace; proto tahle instruktáž.

Analyzovali jsme fotografie, které jste nám poslali; nosič je běžná kosmická sonda, přizpůsobená pro velké zrychlení a vybavená pravděpodobně laserovým zařízením pro zvýšení startovní rychlosti. Velikost a hmotnost odpovídá vodíkové bombě ráže 500 až 1000 megatun; Merkuřané ji používají do sto megatun běžně při důlních

pracích, takže montáž takové hlavice jim nepůsobila žádné potíže.

Naši odborníci taky odhadují, že tohle je minimální velikost, nutná ke spolehlivé destrukci Rámy. Kdyby hlavice detonovala v nejtenčím místě pláště — pod Válcovým mořem — , trup se rozerve a zkázu tělesa dokončí rotace.

Předpokládejme, že Merkuřané, jestliže takový čin plánují, vám dají dostatečnou lhůtu k vyklizení Rámy. Pro vaši informaci, gama záření z takové bomby vás může ohrozit až do okruhu jednoho tisíce kilometrů.

Jenže tohle není nejzávažnější nebezpečí. Úlomky Rámy, vážící celé tuny a odletující rychlostí téměř tisíc kilometrů za hodinu, vás mohou zničit v nelimitovatelné vzdálenosti. Proto vám doporučujeme, abyste se drželi na ose rotace, poněvadž tímto směrem se žádné úlomky odtrhávat nebudou. Přiměřená mez bezpečnosti by měla být deset tisíc kilometrů.

Tato zpráva nemůže být odposlouchávána; jde přes multiplexní pseudoslepý kanál, takže můžu hovořit nešifrovanou řečí. Vaše odpověď už možná bezpečná nebude, takže dodržujte utajení a pokud bude třeba, použijte kódu. Ozvu se okamžitě po skončení rozpravy ve Valném shromáždění. Vrchní velitel. Konec relace. Vypínám.“

38 VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ

Podle historických knížek — ačkoli tomu stejně nikdo doopravdy nevěřil — bývaly doby, kdy stará Organizace spojených národů mívala 172 členů. Organizace spojených planet měla pouhých sedm, ale i to se někdy zdálo ažaž. V pořadí podle vzdálenosti od Slunce do ní patřil Merkur, Země, Měsíc, Mars, Ganymedes, Titan a Triton.

Seznam členů obsahoval mnoho opomenutí a nejasností, jež pravděpodobně napraví budoucnost. Kritikové neúnavně poukazovali na to, že větší část Organizace spojených planet nejsou vůbec žádné planety, nýbrž měsíce. A jak je směšné, že nejsou zastoupeni čtyři giganti, Jupiter, Saturn, Uran a Neptun…

Jenže na plynných gigantech nikdo nežil a je docela možné, že nikdy ani žít nebude. To samé mohla být pravda o další velké nepřítomné, o Venuši. Dokonce i ti největší nadšenci mezi planetárními inženýry se shodovali, že než se zkrotí Venuše, potrvá to ještě celá staletí; mezitím už padla do oka Merkuřanům a ti s ní nepochybně ve svých dlouhodobých plánech počítali.

Separátní zastoupení Země a Měsíce bylo také jablkem sváru; ostatní členové namítali, že to soustřeďuje příliš mnoho moci do jedné končiny sluneční soustavy. Jenže na Měsíci žilo víc lidí než na všech ostatních planetách s výjimkou Země samé — a byl sídelním místem OSP. A co víc, Země se s Měsícem sotvakdy na čemkoli shodla, a tak nebylo pravděpodobné, že by utvořili nějaký nebezpečný blok.

Mars měl pod svou správou asteroidy — vyjma skupiny Ikara, kterou měl pod dohledem Merkur — a hrstky těch s perihéliem až za Saturnem, na něž si dělal nároky Titan. Jednoho dne se větší asteroidy, jako Pallas, Vesta, Juno a Ceres, stanou dost důležité na to, aby měly své vlastní vyslance, a členství v OSP pak dosáhne dvouciferného čísla.

Ganymedes zastupoval nejen Jupitera — a tudíž více hmoty, než dělal celý zbytek sluneční soustavy dohromady — , ale také zbývajících asi padesát Jupiterových měsíců, pokud člověk započítával momentální kořisti z pásu asteroidů — o tohle se neustále přeli právníci. Stejným způsobem pečoval Titan o Saturn, o jeho prstence a o dalších třicet plus ještě pár satelitů.

Triton měl postavení dokonce ještě složitější. Veliký Neptunův měsíc byl nejvzdálenějším tělesem ve sluneční soustavě se stálým osídlením; tím pádem seděl jeho ambasador na značném počtu židlí. Zastupoval Uran a jeho osm měsíců (dosud žádný obydlený), Neptun a jeho tři další satelity, Pluta, jeho jediný měsíc a osamělou Persefonu bez satelitu. Pokud by byly planety ještě za Persefonou, také by za ně přebíral odpovědnost Triton. A jako by to pořád ještě nestačilo,

velvyslanec Vzdálených temnot, jak se mu také někdy říkávalo, byl občas slyšen, jak se kňouravě dožaduje: „A co komety?“ Všeobecně se usuzovalo, že tenhle problém se může odložit, aby jej vyřešila budoucnost.

Jenže v jednom konkrétním ohledu, budoucnost už nastala. Podle některých nomenklatur Ráma byl kometou; to byli jediní návštěvníci z mezihvězdných hlubin a mnozí putovali po hyperbolických drahách ještě bližších ke Slunci než Rámova. Kdejaký expert na kosmické právo by z toho dokázal vytřískat velice krásný případ — a merkurský velvyslanec byl jedním z nejlepších.

„Udělujeme slovo Jeho Excelenci velvyslanci z Merkura.“

Jak byli delegáti rozmístěni zprava doleva v pořadí podle vzdálenosti od Slunce, Merkuřan seděl hned po prezidentově pravici. Až do poslední chvilky se domlouval se svým počítačem; teď sňal synchronizační brýle, jež dovolovaly jen jemu, aby přečetl informace na obrazovce. Sebral svůj poznámkový blok a křepce vyskočil na nohy.

„Pane prezidente, vzácní kolegové delegáti, rád bych začal stručným přehledem situace, které nyní musíme čelit.“

U některých delegátů fráze „stručný přehled“ vyvolala vzpomínku na tichý povzdech mezi všemi posluchači; avšak každý věděl, že Merkuřané udělají přesně to, co řeknou.

„Gigantická kosmická loď anebo umělý asteroid, pokřtěný Ráma, byla zjištěna už déle než před jedním rokem v oblasti za Jupiterem. Nejprve jsme se domnívali, že je to přírodní těleso, pohybující se po hyperbolické dráze, po které se přežene okolo Slunce a nazpátek ke hvězdám.

Když jsme odhalili jeho skutečnou podstatu, loď Průzkumu sluneční soustavy Endeavour dostala rozkaz, aby na něm přistála. Jsem si jistý, že všichni budeme blahopřát kapitánu Nortonovi a jeho posádce k tomu, jak zdatně zvládli svůj unikátní úkol.

Zpočátku jsme se domnívali, že je Ráma mrtvý — zmrzlý po tolik stovek tisíců let, že už nemá možnost znovu ožít. To je možná pořád pravda, ve smyslu přísně biologickém. Panuje, zdá se, všeobecná jednota názorů mezi lidmi, kteří se těmito záležitostmi zaobírají, že žádný živý organismus na jakékoli úrovni vyspělosti nemůže přežít v anabióze více než několik málo století. Dokonce i při teplotě absolutní nuly způsobují reziduální pochody vyhlazení příliš mnoha buněčných informací, než aby to umožňovalo oživení. Tudíž se zdálo, ačkoli byl Ráma nesmírně důležitý po stránce archeologické, že nepředstavuje žádný významnější problém astropolitický.

Teď už je zřejmé, že to byl postoj velice naivní, třebaže se už od samého počátku nacházeli takoví, kteří poukazovali, že Ráma směřuje

ke Slunci příliš přesně, než aby to byla pouhá náhoda.

Zrovna tak se mohlo dokazovat — a ve skutečnosti také dokazovalo — , že je to pokus, který se nezdařil. Ráma sice dosáhl zamýšleného cíle, avšak řídící inteligence cestu nepřežila. Tento názor se také zdá velmi prostoduchý, dozajista podceňuje entity, s nimiž máme co dělat.

Co jsme opomenuli vzít v úvahu, je možnost nebiologického přežití. Jestliže přijmeme velmi pravděpodobnou teorii doktora Perery, která je nepochybně v souladu se všemi skutečnostmi, tvorové pozorovaní uvnitř Rámy před krátkým časem ještě neexistovali. Jejich vzory, či šablony, byly uloženy do jakési ústřední banky informací, a když čas dozrál, byli sériově vyráběni z dostupných surovin — pravděpodobně z organokovového roztoku ve Válcovém moři. Takový výkon je pořád ještě něco, co přesahuje naše schopnosti, ale nepředstavuje to žádné problémy po stránce teoretické. Víme, že obvody z pevné fáze, na rozdíl od živé hmoty, dokáží uskladnit informaci bez jakýchkoli ztrát po nekonečný časový interval.

Takže Ráma se teď plně nachází v provozních podmínkách a slouží zájmům těch, kteří je vybudovali — ať už je to kdokoli. Z našeho hlediska nezáleží na tom, jestli jsou Rámané mrtví už milióny roků, či zda také budou v jednu chvíli znovu stvořeni, aby se přidali ke svým služebníkům. Ať s nimi nebo bez nich, jejich záměr se realizuje — a bude realizován i nadále.

Ráma nyní podal důkaz, že jeho pohonný systém stále ještě funguje. V průběhu několika dní dosáhne perihélia, kde bude logické místo k tomu, aby provedl jakoukoli podstatnější změnu dráhy. Tudíž už brzy budeme možná mít novou planetu — pohybující se ve sférách sluneční soustavy, jež patří do pravomoce mé vlády. Ovšemže může provést další korekce a zaujmout výslednou oběžnou dráhu v libovolné vzdálenosti od Slunce. Dokonce by se mohl stát měsícem některé větší planety — třeba takové Země…

Jsme tudíž postaveni, kolegové delegáti, před celou škálu různých možností, a některé z nich jsou skutečně velmi nebezpečné. Je bláznovstvím předstírat si, že ti tvorové určitě přicházejí v dobrém a jistě nás neohrozí. Jestliže přilétají do naší sluneční soustavy, je jim k něčemu dobrá. I kdyby to dokonce mělo být jen vědecké poslání — uvažte, jak se dá vědomostí využít…

Co teď stojí proti nám, to je technika o stovky — a možná o tisíce roků pokročilejší než naše, a kultura, s níž možná nemáme vůbec žádný styčný bod. Studovali jsme chování biologických robotů — biotů — uvnitř Rámy, jak je zachycují filmy, které nám předal kapitán Norton, a dospěli jsme k jistým závěrům, které bychom vám rádi předložili.

Na Merkuru jsme pomalu nešťastní z toho, že nemáme žádné

vlastní, původní formy života, které bychom mohli zkoumat. Samozřejmě, máme kompletně zaznamenanou pozemskou zoologii a v ní jsme odhalili jednu nápadnou paralelu k Rámovi.

Ta paralela je termití kolonie. Podobně jako Ráma je to umělý svět s řízeným životním prostředím. Podobně jako v případě Rámy jeho fungování závisí na celé řadě specializovaných biologických strojů — samců, samic, dělníků a — vojáků. A ačkoli nevíme, jestli má Ráma královnu, tuším, že ostrov označovaný jako New York slouží podobnému účelu.

Dále, bylo by očividně absurdní, dovádět tuto analogii příliš daleko, v mnoha ohledech pokulhává. Předložil jsem vám ji však z tohoto důvodu.

Jaká míra spolupráce i dorozumění bude vůbec kdy možná mezi lidskými tvory a termity? Když nedochází ke střetnutí zájmů, jedni druhé ponecháváme na pokoji. Pokud však jedni potřebují území či prostředky těch druhých, počínají si nemilosrdně.

Díky své technice a inteligenci jsme zatím vždycky zvítězili, když jsme si počínali dostatečně rozhodně. Ale nebývalo to vždycky snadné a najdou se i takoví, kteří věří, že v dlouhodobé perspektivě připadne konečné vítězství přece jen termitům…

Jestliže si tohle všechno uvědomujeme, uvažme teď, jaké úděsné ohrožení může — netvrdím že musí — Ráma představovat pro lidskou civilizaci. Jaké kroky jsme podnikli, abychom čelili tomu, že by mohla nastat i ta nejhorší eventualita? Vůbec žádné, jenom jsme řečnili a spekulovali a sepisovali učená pojednání.

Nuže, mí kolegové delegáti, Merkur udělal víc než jenom tolik. Počínajíce si v souladu s ustanovením článku 34 Smlouvy o vesmíru z roku 2057, jenž nás opravňuje podniknout veškeré kroky potřebné k ochraně integrity prostoru sluneční soustavy, vyslali jsme k Rámovi nosič opatřený jadernou hlavicí s velkým výbušným potenciálem. Budeme doopravdy šťastní, jestliže ji nebudeme muset nikdy použít. Teď však přinejmenším nejsme bezmocní — jako jsme byli předtím.

Budete možná namítat, že jsme si počínali jednostranně, bez předchozího projednání. Připouštíme to. Avšak umí si někdo z vás představit — se vší úctou, pane prezidente — , že bychom dokázali zajistit takovou dohodu za dobu, kterou jsme měli k dispozici? Domníváme se, že jsme nejednali jen pro blaho nás samých, nýbrž pro blaho všeho lidstva. Všechny budoucí generace nám možná jednoho dne vzdají dík za naši předvídavost.

Uznáváme, že by to byla tragédie — nebo dokonce zločin — zničit výtvor tak úžasný, jako je Ráma. Pokud se naskýtá způsob, jak bychom se tomu mohli vyhnout, aniž bychom dali v sázku lidské pokolení, budeme nesmírně šťastní, když o něm uslyšíme. My jsme na žádný nepřišli, a čas letí.

Volba bude muset padnout už v několika málo příštích dnech, dříve než Ráma dosáhne perihélia. Endeavour samozřejmě budeme varovat s dostatečným předstihem — , ale doporučovali bychom kapitánovi Nortonovi, aby byl neustále připraven do hodiny vzlétnout. Umíme si dobře představit, že k dalším dramatickým proměnám může u Rámy dojít prakticky kdykoli.

To je všechno, pane prezidente, kolegové delegáti. Děkuji vám za pozornost. Těším se na další spolupráci.“

39 ULTIMÁTUM

„No dobře, Rode, ale jak zapadají do tvé víry Merkuřané?“

„Až příliš dobře, kapitáne,“ odvětil Rodrigo s neveselým úsměvem. „Zuří pradávný zápas mezi silami dobra a zla. A jsou údobí, kdy se lidé musí v tomto zápase postavit na jednu nebo na druhou stranu.“

Myslel jsem si, že to takhle nějak vysvětlí, řekl si Norton. Tahle situace byla pro Borise určitě šokující, ale on nepatřil k těm, co by rezignovali a pasívně se s věcmi smířili. Vyznavači Krista byli velice energičtí, schopní lidé. V některých ohledech se opravdu až pozoruhodně podobali Merkuřanům.

„Vykládám si to tak, že máš nějaký plán, Rode.“

„Ano, kapitáne. Je opravdu docela jednoduchý. Musíme jenom zneškodnit tu bombu.“

„Ech. A jak navrhuješ, aby se to udělalo?“

„Štípačkami.“

Kdyby to řekl kdokoli jiný, Norton by to považoval za žert. Ale ne v případě Borise Rodriga.

„Počkej! Vždyť se to kamerami přímo ježí. Myslíš si, že Merkuřané budou jenom tak sedět a koukat se na tebe?“

„Ovšem, to je všechno, co budou moci udělat. Než dospěje signál až k nim, bude už pozdě. Tuhle práci snadno stihnu za deset minut.“

„Rozumím. To je dožere k nepříčetnosti. Ale co když je bomba opatřená pojistkou, aby ji každý pokus o zneškodnění odpálil?“

„To se zdá krajně nepravděpodobné. Jaký by to mělo smysl? Taková hlavice je zkonstruovaná pro speciální operace hluboko ve vesmíru a bude vybavena všemi možnými pojistnými zařízeními, aby se naopak zabránilo detonaci, vyjma na výslovný rozkaz. Ale je to riziko, které jsem připravený podstoupit — a dá se to provést tak, aniž bych ohrozil loď. Všechno mám promyšlené.“

„Tím jsem si jistý,“ řekl Norton. Myšlenka to byla úchvatná — až svůdně přitažlivá; zejména se mu líbilo pomyšlení na Merkuřany zcela vyvedené z míry a dal by hodně za to, kdyby se mohl pokochat, jak budou reagovat, až si uvědomí — příliš pozdě — co se to děje s jejich smrtelně nebezpečnou hračkou.

Ale byly tu jiné komplikace, a jak Norton problém zkoumal, připadalo mu, že se znásobují. Byl postaven tváří v tvář zdaleka nejobtížnějšímu — a nejkritičtějšímu — rozhodnutí za celou dobu své služby.

Ale i takhle řečeno to bylo směšné podcenění. Stál tváří v tvář nejobtížnějšímu rozhodnutí, jaké musel kdy udělat kterýkoli ze všech kapitánů; možná že na něm závisela veškerá budoucnost celého

lidského rodu. Neboť co když měli pravdu právě Merkuřané?

Když Rodrigo odešel, rozsvítil si nápis NERUŠIT; už si ani nemohl vzpomenout, kdy jej použil naposledy, a byl mírně překvapený, že to pořád ještě funguje. Teď, v srdci zalidněné lodi plné ruchu, si připadal, že je dočista sám — vyjma portrétu kapitána Jamese Cooka, jenž na něho shlížel propastmi času.

Porada se Zemí byla nemožná, už ho varovali, že každá relace může být odposlouchávána — snad pomocí přenosové techniky umístěné přímo na hlavici. To vkládalo veškerou odpovědnost na jeho bedra.

Vzpomněl si na historku, kterou kdesi zaslechl o prezidentovi Spojených států — byl to Roosevelt, anebo Perez? — , který měl na psacím stole cedulku s nápisem „Tady zůstal Černý Petr.“ Norton si nebyl tak úplně jist, co to Černý Petr je, ale pochopil, že jeden zůstal právě ležet i na jeho stole.

Nemohl podniknout nic a jenom čekat, až ho Merkuřané vyzvou, aby odstartoval. Jak na to bude pohlížet historie v budoucnosti? Norton se příliš netrápil posmrtnou slávou či hanbou, nicméně vůbec nestál o to, aby byl navěky vzpomínán jako spoluviník kosmického zločinu — když bylo v jeho silách, aby mu zabránil.

A plán se zdál bez jediné trhliny. Jak očekával, Rodrigo promyslil každý detail, předvídal kdejakou alternativu — dokonce i tak nepatrné nebezpečí, že by se hlavice mohla odpálit, až si s ní začne zahrávat. I kdyby se to stalo, Endeavour by mohla být pořád v bezpečí za štítem Rámy. A co se týkalo osoby poručíka Rodriga, zdálo se, že přijímá možnost okamžitého vstupu na nebesa s dokonale vyrovnanou myslí.

Ale i kdyby dokonce hlavici úspěšně zneškodnili, záležitost by tím pořád ještě nekončila. Merkuřané by se mohli pokusit o totéž znovu — pokud by se nenašel nějaký způsob, jak jim v tom zabránit. Ale aspoň by se tak vykoupilo pár týdnů, dříve než by jej snad mohla dostihnout nějaká jiná řízená střela, byl by Ráma už daleko za perihéliem. V té době už by měly být, doufejme, nejhorší obavy ustrašenců a panikářů vyvrácené. Anebo naopak…

Pustit se do toho či nepustit — to byla otázka. Nikdy předtím nepociťoval kapitán Norton tak blízkou spřízněnost s princem dánským. Ať podnikne cokoli, možnosti dobrého či zlého výsledku se zdály v dokonalé rovnováze. Stál tváří v tvář nejtěžšímu morálnímu problému při každém rozhodování. Jestli bude volit špatně, dozví se to velice rychle. Ale když se rozhodne správně — nebude to možná nikdy schopen dokázat…

Nemělo smysl nadále se spoléhat na logické argumenty a nekonečné rozebírání alternativ, které by mohly nastat. Tak by se mohl člověk pohybovat v kruzích navždycky, pořád dokola. Nastal čas

zaposlouchat se do vnitřních hlasů.

Opětoval Cookův klidný, pevný pohled mířící přes celá staletí.

„Souhlasím s vámi, kapitáne," zašeptal. „Lidstvo musí žít s čistým svědomím. Ať si Merkuřané tvrdí cokoli, přežít není ještě všechno."

Stiskl signální tlačítko pro spojení s můstkem a zvolna řekl: „Poručíku Rodrigo — přijďte ke mně."

Potom zavřel oči, zahákl se palci za ukotvovací pásy na svém křesle a chystal se vychutnat několik okamžiků naprostého uvolnění.

Nějakou dobu možná potrvá, než je zase okusí.

40 SABOTÉR

Z kosmického skútru odstrojili všechno nepotřebné zařízení; zbyla z něho pouze odkrytá kostra, držící pohromadě pohon, navigační a dýchací aparaturu. Odstranili dokonce i sedadlo pro druhého pilota, neboť každý kilogram navíc by se musel splatit prodloužením doby letu.

To byl jeden z důvodů, i když ne zrovna ten nejzávažnější, proč Rodrigo trval na tom, že poletí sám. Úkol to byl tak jednoduchý, že žádných dalších rukou nebylo potřeba, a hmotnost spolucestujícího by stála několik minut letového času. Takhle svlečený skútr mohl dosahovat zrychlení přes jednu třetinu g, byl schopen zvládnut výlet od Endeavour k hlavici za čtyři minuty. Tím se šest ušetřilo, a to by mělo stačit.

Když Rodrigo opustil loď, ohlédl se jenom jedenkrát; spatřil, že se — přesně podle plánu — vzdaluje ve směru hlavní osy a že ho motory hladce nesou přes rotující kotouč Severní polokoule. Až dospěje k hlavici, bude ho od Endeavour oddělovat celá Rámova délka.

Zatímco se vznášel nad polární plošinou, čas zvolna plynul. Nebyl žádný spěch, protože kamery na hlavici ho tady ještě nemohly zahlédnout, a proto šetřil pohonné hmoty. Potom se přenesl přes Rámův zakřivený okraj — a spatřil střelu, třpytící se ve slunečních paprscích, jež tady pálily dokonce ještě pronikavěji než na její rodné planetě.

To už Rodrigo prudce stiskl tlačítko naváděcího programu. Tím spustil celý manévr; skútr roztočil setrvačníky a nabrat plný tah bylo záležitostí vteřiny. V první chvíli měl Rodrigo dojem, že ho ta tíže rozmačká, potom jí přivykl. Ostatně uvnitř Rámy spokojeně vydržel dvojnásobek — a na Zemi se narodil v trojnásobku takové tíže.

Když skútr zamířil přímo k hlavici, ohromná zakřivená vnější stěna padesátikilometrového válce se pod ním začala zvolna vzdalovat. Člověk však vůbec nebyl schopný docenit Rámovu velikost, poněvadž válec byl dokonale hladký a jednolitý — tak jednolitý, že bylo i těžko posoudit, jestli se vůbec otáčí.

Stá sekunda letu, blížil se k polovině cesty. Hlavice byla stále ještě příliš vzdálená, než aby se na ní daly rozeznat nějaké podrobnosti, ale proti uhlově černé obloze už byla mnohem jasnější. Bylo to divné, že neviděl žádné hvězdy — dokonce ani třpytivou Zemi nebo oslnivou Venuši; znemožňovaly to tmavé filtry, které mu chránily oči před oslepujícím svitem. Rodrigo se dohadoval, že udělal rekord, žádný jiný člověk pravděpodobně nikdy nepracoval volně ve vesmíru tak blízko ke Slunci. Měl štěstí, že solární aktivita byla zrovna nízká.

V čase dvě minuty deset sekund se rozsvítila kontrolka zrychlení,

tah motorů klesl na nulu a skútr se otočil o sto osmdesát stupňů. V okamžiku dával už zase plný tah, jenže teď stejně bláznivě tři metry za sekundu na druhou brzdil — ve skutečnosti však ještě silněji, poněvadž už spotřeboval téměř polovinu svých pohonných hmot. Hlavice byla dvacet pět kilometrů daleko; za další dvě minuty bude u ní. Špičkově dosáhl maximální rychlosti patnáct set kilometrů za hodinu — což bylo u kosmického skútru naprosté šílenství a pravděpodobně další rekord. Jenže tohle se těžko dalo považovat za běžný výstup do kosmického prostoru a Rodrigo si byl naprosto dobře vědom toho, do čeho se pouští.

Hlavice se zvětšovala; a teď už viděl hlavní anténu, udržující směr přesně k neviditelné hvězdičce Merkura. V průběhu posledních tří minut přenášel tenhle paprsek rychlostí světla obrázek jeho přibližujícího se skútru. Než dospěje až na Merkur, poletí však ještě dvě další minuty.

Co Merkuřané podniknou, až ho spatří? Budou ohromeni, samozřejmě, a okamžitě jim dojde, že přistál na hlavici několik minut předtím, než se oni vůbec dozvěděli, že je na cestě. Je pravděpodobné, že jakýsi podřízený operátor bude volat vyšší autoritu — a to bude stát další čas. Avšak i v nejhorším možném případě — kdyby měl dozorčí důstojník dokonce oprávnění hlavici odpálit a okamžitě stiskl knoflík — potrvá dalších pět minut, než signál dorazí až sem.

Ačkoli Rodrigo tedy ani v tomhle případě nehazardoval — vyznavači vesmírného Krista nikdy nehazardují — , byl si dost jistý, že k takové okamžité reakci stejně nedojde. Merkuřané budou váhat, jestli mají zničit výzvědný člun Endeavour, a to dokonce i tehdy, kdyby jej podezírali z toho, co měl za lubem. Určitě se nejprve pokusí nějakým způsobem se s nimi dorozumět — a to bude znamenat další zdržení.

A byl tu dokonce ještě lepší důvod; nebudou chtít, aby přišla nazmar gigatunová hlavice kvůli pouhému skútru. A ta by přišla nazmar, kdyby detonovala dvacet kilometrů od cíle. Nejprve ji tedy musí uvést do pohybu. No, tak to má spoustu času… ale pořád musí počítat s nejhorším.

Bude si počínat, jako kdyby impuls k odpálení měl přijít v nejkratší možné době — přesně za pět minut.

Když se skútru přiblížil na posledních pár set metrů, Rodrigo rychle porovnával podrobnosti, které viděl nyní, s těmi, jež studoval na fotografiích pořízených pomocí teleobjektivu. Co předtím byla jenom série obrázků, proměnilo se teď ve tvrdý kov a hladký plastik — už to nebyl jenom abstraktní pojem, nýbrž smrtonosná skutečnost.

Hlavici tvořil válec asi dvacet metrů dlouhý a tři metry v průměru — podivnou shodou okolností měla hlavice téměř tytéž proporce jako sám Ráma. Byla připevněna ke kostře nosné rakety pomocí mřížky z

krátkých profilů ve tvaru I. Z jakéhosi důvodu, který měl snad co dělat s umístěním těžiště, byla připojena vzhledem k ose nosné rakety v pravém úhlu, takže vzbuzovala zlověstný dojem kladiva, který se k ní velice dobře hodil. Vždyť to skutečně bylo kladivo, dost mohutné i na to, aby rozdrtilo celou planetu.

Z obou konců hlavice se po válcovém plášti sbíhaly svazky proplétajících se kabelů a ztrácely se přes mřížoví dovnitř nosné rakety. Tady se nacházela veškerá komunikační a řídící zařízení, na hlavici samotné žádná anténa nebyla. Rodrigo musí pouze přestřihnout ty dva svazky kabelů a nezbude nic víc než neškodný a netečný kov.

Ačkoli to bylo přesně tak, jak očekával, pořád to vypadalo až příliš snadně. Mrkl na hodinky, zbývalo ještě třicet sekund, než se Merkuřané o něm dozvědí. Měl absolutně jistých pět minut nerušené práce — a s devadesátidevítiprocentní pravděpodobností ještě víc.

Jakmile se skútr úplně zastavil, Rodrigo jej upevnil ke kostře střely tak, až s ní utvořil jeden celek. Zabralo mu to jenom pár sekund; už si vybral nástroje a okamžitě vyplul z pilotního křesla, neohebnost těžkého kosmického skafandru mu příliš nepřekážela.

Přistihl se, že první věc, kterou si prohlíží, je malá kovová destička nesoucí nápis

ODDĚLENÍ VÝROBY ENERGETICKÝCH CELKŮ
sekce D
třída Západu slunce 47
174 64 Vulkanopolis
Veškeré informace podá Henry K. Jones.

Rodrigo usoudil, že za několik málo minut bude možná mít Henry K. Jones práce až nad hlavu.

Silné štípačky udělaly s kabelem krátký proces. Když přestřihával první pramínky drátů, Rodrigo ani nevzpomněl na pekelné plameny, skryté pouhých pár centimetrů od něj; kdyby je jeho počínání roznítilo, nikdy by se o tom nedozvěděl.

Vrhl znovu rychlý pohled na hodinky, trvalo mu to méně než minutu, což znamenalo, že se drží rozvrhu. Teď pojistný kabel — a pak si to může namířit domů, plně na očích zuřících Merkuřanů, úplně vyvedených z míry.

Právě se pouštěl do práce na druhém svazku kabelů, když ucítil v kovu, kterého se dotýkal, jemné chvění. Zděšeně sklouzl pohledem nazpět po trupu střely.

Kolem jedné z trysek pro ovládání polohy se vznášela charakteristická modrofialová záře spuštěného plazmového pohonu. Hlavice se připravovala k akci.

Zpráva z Merkura byla stručná a zdrcující. Došla dvě minuty nato, co Rodrigo zmizel za okrajem Rámy.

> KAPITÁNU ENDEAVOUR ŘÍDÍCÍ STŘEDISKO INFERNO-ZÁPAD, MERKUR. DÁVÁME VÁM JEDNU HODINU OD DORUČENÍ TÉTO ZPRÁVY, ABYSTE SE VZDÁLIL Z BLÍZKOSTI RÁMY. DOPORUČUJEME VÁM LETĚT S MAXIMÁLNÍM ZRYCHLENÍM VE SMĚRU OSY ROTACE. POTVRĎTE PŘÍJEM. KONEC RELACE.

Norton ji četl a nevěřil svým očím, potom ho přepadl vztek. Pocítil dětinské nutkání rádiem odpovědět, že celá jeho posádka je uvnitř Rámy a potrvá celé hodiny, než se všichni dostanou nahoru. Jenže tím by ničeho nedosáhl — snad s výjimkou toho, že by vyzkoušel dobrou vůli a nervy Merkuřanů.

A proč se rozhodli, několik dní před dosažením perihélia, k akci? Byl by rád věděl, zda se stal narůstající tlak veřejného mínění tak silný, že se rozhodli postavit zbývající část lidstva před fait accompli. Tohle vysvětlení se však zdálo nepravděpodobné, taková citlivost nebyla pro ně charakteristická.

Neexistoval žádný způsob, jak Rodriga odvolat, neboť skútr se teď nacházel v rádiovém stínu Rámy a Norton s Rodrigem nebude moci navázat spojení, dokud se zase nedostane přímo na dohled. To se nestane dříve, než se akce úspěšně završí — anebo selže.

Bude si muset počkat, stále ještě zbývala spousta času — plných padesát minut. Mezitím uvážil nejúčinnější odpověď na Merkur.

Bude ultimátum dočista ignorovat a uvidí, co podniknou Merkuřané.

První Rodrigův pocit, když se hlavice dala do pohybu, nebyl fyzický strach; bylo to cosi ještě mnohem pustošivějšího. Byl přesvědčený, že se vesmír řídí podle přísných zákonů, podle nichž se snad nemůže nechovat ani sám Pánbůh — a tím méně Merkuřané. Žádný signál nemůže letět rychleji než světlo; měl pět minut náskoku před vším, co mohl Merkur podniknout.

Byla to jenom náhodná shoda — fantastická a snad smrtonosná, ale nic víc. Řídící povel museli čirou náhodou k hlavici vyslat přibližně v době, kdy opouštěl Endeavour; zatímco on sám uletěl padesát kilometrů, signál překlenul osmdesát miliónů.

Anebo to třeba byla jenom automaticky provedená změna polohy, mající zabránit tomu, aby se nosič někde uvnitř nepřehřál. Na některých místech se povrchová teplota blížila patnácti stům stupňů a Rodrigo si dával velký pozor, aby se pokud možno držel ve stínu.

Zapálila se druhá tryska a zbrzdila rotaci, kterou dala hlavici první. Ne, tohle nebylo pouhé vyrovnávání teplotních rozdílů. Raketa

měnila polohu a zaměřovala se přímo proti Rámovi…

V téhle chvíli nemělo smysl chtít vědět, proč se to děje. V jeho prospěch mluvila jedna věc; střela neměla nosič zkonstruovaný pro velké zrychlení. Jedna desetina g byl strop, kterého mohla dosáhnout. Mohl na ní zůstat zavěšený.

Zkontroloval příchytky přidržující skútr ke kostře rakety a ještě jednou také záchranné lano na svém skafandru. V mysli mu nabobtnávala chladná zlost a podpořila jeho odhodlání. Znamenal tenhle manévr, že Merkuřané odpálí hlavici bez varování a nedají Endeavour vůbec žádnou možnost uniknout? Zdálo se to neuvěřitelné — byl by to čin nejen brutální, nýbrž přímo šílený, vypočítaný na to, aby proti nim obrátil zbytek sluneční soustavy. A co je přimělo k tomu, že ignorují slavnostní slib svého vlastního velvyslance?

Ať už měli v plánu cokoli, úspěch s ním slavit nebudou.

Druhá zpráva z Merkura byla úplně stejná jako první a došla o deset minut později. Prodloužili si tak ultimátum — Norton pořád měl ještě celou hodinu. A Merkuřané zřetelně vyčkávali, jestli přece jen nedostanou od Endeavour odpověď, než jí zavolají ještě jednou.

Teď vstupoval do hry další faktor; okamžikem, kdy museli spatřit Rodriga a měli několik minut na to, aby podnikli nějakou akci. Jejich rozkazy už možná byly na cestě. Mohly každou vteřinou dorazit.

Měl by začít s přípravami ke startu. Ohromné těleso Rámy, vyplňující celou oblohu, se mohlo každým okamžikem rozžhavit doběla od jednoho konce k druhému a vzplanout úžasnou, pomíjivou září, jež úplně zastíní Slunce.

Když začala pracovat hlavní tryska, Rodrigo už byl bezpečně připoutaný. O pouhých dvacet sekund později tryska opět uhasla. Provedl rychlý výpočet zpaměti, delta v nemohla být víc než patnáct kilometrů za hodinu. Hlavici potrvá víc než hodinu, než doletí k Rámovi; třeba se k němu jenom přibližuje, aby pak měla možnost rychleji reagovat. Jestli to Merkuřané takhle chtěli, bylo to chytré opatření, jenže je odkládali příliš dlouho.

Rodrigo vrhl rychlý pohled na hodinky, ačkoli si nyní plynutí času uvědomoval, aniž by ho musel sledovat. Na Merkuru ho teď viděli, jak si to míří přímo k hlavici a má k ní už blíž než dva kilometry. O jeho záměrech nemohli pochybovat ani v nejmenším a mohli být jenom zvědaví, jestli se mu je už podařilo provést.

S druhým pramenem kabelů to šlo stejně snadno jako s prvním, jako každý dobrý řemeslník i Rodrigo si vybral správný nástroj. Hlavice byla zneškodněná, anebo — přesněji — už se nedala odpálit dálkovým povelem.

A přece zbývala ještě jedna možnost a Rodrigo si nemohl dovolit,

aby ji přehlížel. Vnější kontaktní zápalník tu nebyl, jenže mohl být uvnitř, citlivý na otřes při nárazu. Merkuřané stále ještě měli kontrolu nad pohybem svého nosiče a mohli s ním vrazit do Rámy, kdykoli se jim zachtělo. Rodrigova práce ještě nebyla zcela u konce.

Za pět minut od tohoto okamžiku ho kdesi na Merkuru v místnosti řídícího střediska spatří, jak se plazí po plášti řízené střely a v ruce drží nevelké štípačky, jimiž zneškodnil nejmocnější zbraň, jakou kdy člověk postavil. Byl téměř v pokušení zamávat na kameru, ale uvážil, že by to mohlo vypadat nedůstojně; koneckonců právě tvořil dějiny a v následujících letech tyhle záběry uvidí milióny diváků. Pokud ovšem Merkuřané záznam ze zraněné pýchy nezničí, způsobil jim krutou blamáž.

Doplížil se až ke sloupku dálkové antény a přeručkoval po něm k velkému parabolickému reflektoru. Jeho spolehlivé štípačky udělaly krátký proces s multiplexním napáječem, přehryzly kabely stejně jako vodiče laserových vln. Když střihl naposledy, anténa se začala zvolna otáčet kolem dokola; neočekávaný pohyb ho překvapil, jenže pak si uvědomil, že zničil také její automatické zaměřování na Merkur. Přesně pět minut od této chvíle Merkuřané ztratí se svým služebníkem veškeré spojení. Teď už nebyl jenom impotentní, byl také hluchý a slepý.

Rodrigo pomalu sešplhal zpátky ke skútru, uvolnil příchytky a otočil ho tak, až se předními nárazníky opíral o raketu, co nejblíž jejímu těžišti. Nastavil trysku na plný tah a udržoval jej po dvacet sekund.

Protože skútr před sebou valil hmotnost mnohokrát převyšující jeho vlastní, odpověděl jen velice lenivě. Když Rodrigo ubral tah zpátky na nulu, pečlivě posoudil údaje o novém rychlostním vektoru hlavice.

Mine Rámu s velkou rezervou — kdykoli v budoucnu budou moci znovu přesně určit její polohu. Byl to, koneckonců, velice cenný kus výzbroje.

Poručík Rodrigo byl člověk, který si až patologicky zakládal na své počestnosti. Nelíbilo by se mu, kdyby ho Merkuřané obvinili, že jim ztratil jejich majetek.

41 HRDINA

„Drahá," spustil Norton, „tenhle nesmysl nás stál víc než celý den, ale aspoň mi dal příležitost, abych ti řekl pár slov.

Jsem pořád ještě na lodi, a ta míří nazpátek do svého postavení na ose procházející póly. Před hodinou jsme nabrali Roda, vypadal, jako by se právě vracel ze služby, která měla naprosto klidný průběh. Myslím, že nikdo z nás nebude moci ještě někdy navštívit Merkur, a já bych rád věděl, jestli s námi budou zacházet jako s hrdiny, anebo jako s darebáky, až se vrátíme zpátky na Zemi. Ale já mám svědomí čisté, jsem si jistý, že jsme si počínali správně. Jsem zvědavý, jestli nám Rámané někdy řeknou „děkujeme vám."

Můžeme tady zůstat už jenom dva dny; na rozdíl od Rámy nemáme kilometr tlustou kůži, aby nás chránila před sluncem. Na trupu se už ukazují přehřáté partie a museli jsme vysunout několik místních clon. Promiň — nechci tě nudit svými problémy…

A tak nám zbývá čas už jen na jediný výlet dovnitř Rámy, chtěl bych ho proto využít co nejlépe. Ale neměj strach — nebudu pokoušet štěstí."

Zastavil záznam. Tohle, mírně řečeno, bylo překrucování pravdy. Uvnitř Rámy číhalo nebezpečí a nejistota na každém kroku; žádný člověk se nikdy nemůže cítit doopravdy jako doma v místech, kde se skrývají síly přesahující jeho chápání. A při téhle poslední cestě, když věděl, že se sem už nikdy nevrátí a tím jednou provždycky skončí všechny riskantní podniky, si usmyslel, že své štěstí trošku polechtá.

„Za čtyřicet osm hodin budeme muset svá poslání ukončit. Co se stane potom, to pořád ještě není jisté; jak sama víš, spotřebovali jsme skutečně všechny pohonné hmoty na to, abychom se dostali na tuhle dráhu. Pořád čekám, že uslyším, jestli se s námi spojí tanková loď včas, abychom dolétli nazpátek na Zemi, nebo zda budeme muset volně padat až na Mars. Ať tak či onak, na vánoce bych měl být doma. Řekni malému, že mě mrzí, že mu nemůžu přivézt maličkého biotka, takové zvíře tady není…

Daří se nám všem dobře, ale jsme už velice unavení. Po tomhle všem si zasloužím pořádnou dovolenou a ztracený čas si vynahradíme. Ať už o mně budou povídat cokoli, můžeš tvrdit, že jsi provdaná za hrdinu. Kolik manželek má za muže člověka, který zachránil celou planetu?"

Jako vždycky si pásku pečlivě poslechl, než dal vyrobit kopii, chtěl se ujistit, že je vhodná pro obě rodiny. Bylo to zvláštní pomyšlení, že neví, se kterou z nich se setká první; program obvykle míval určený přinejmenším celý rok napřed, pouhým neoblomným pohybem planet.

Jenže to bylo všechno v éře před Rámou, teď už nikdy nic nebude takové jako předtím.

42 SKLENĚNÝ CHRÁM

„Kdybychom se o to pokusili," řekl Karl Mercer, „myslíte, že nám v tom budou bioti bránit?"

„Možná, tohle je jedna z věcí, kterým bych chtěl přijít na kloub. Proč se na mě tak díváš?"

Mercer zvolna nasadil nevyzpytatelný úšklebek, který předváděl pokaždé, když se pouštěl do svého osobitého žertování, jemuž jeho kolegové na lodi měli, anebo také možná neměli rozumět.

„Rád bych věděl, kapitáne, jestli si myslíte, že vám už Ráma patří. Až dosud jste vetoval každý návrh, abychom se vloupali do některé z budov. Proč ten kotrmelec? Tyhle mírumilovné nápady máte od Merkuřanů?"

Norton se zasmál, ale okamžitě se ovládl. Byla to chytrá otázka a nebyl si jistý, zda odpověď, jež se sama nabízela, je zrovna ta správná.

„Snad jsem byl přemrštěně opatrný — chtěl jsem se jenom vyhnut malérům. Jenže teď je to naše poslední příležitost: jestliže jsme stejně nuceni vyklidit pole, nemáme zas tak moc co ztratit."

„Za předpokladu, že to pole vyklidíme bez úhony."

„Samozřejmě. Ale bioti se k nám nikdy nechovali nepřátelsky, a nemyslím, že by nás tam mohlo s výjimkou pavouků něco polapit, kdybychom se museli doopravdy dát na útěk."

„Vy si třeba utíkejte, kapitáne, ale já chci odejít důstojně. A náhodou, už jsem přišel na to, proč jsou k nám bioti tak slušní."

„Teď už je trošku pozdě na nové teorie."

„Nevadí, stejně vám ji povím. Myslí si totiž, že my jsme Rámané. Neumějí rozpoznat rozdíl mezi jedním druhem tvorů s kyslíkovým metabolismem a těmi ostatními."

„Nevěřím, že jsou tak pitomí."

„Tohle není otázka pitomosti. Jsou naprogramovaní, aby prováděli své přesně vymezené úkoly, a my prostě ležíme mimo rozsah jejich působnosti."

„Třeba máš pravdu. Možná že to vypátráme — jakmile se pustíme do práce na Londýně."

Joe Calvert odjakživa miloval ty staré filmy o bankovních loupežích, avšak nikdy neočekával, že se do něčeho takového sám zaplete. A přece to, co právě prováděl, nebylo v podstatě nic jiného.

Opuštěné ulice Londýna náhle působily dojmem, že jsou plné hrozeb, ačkoli věděl, že je to jenom jeho špatným svědomím. Nevěřil doopravdy, že dokonale uzavřené stavby bez jakýchkoli oken, rozkládající se tady všude okolo nich, jsou plné ostražitých obyvatel, kteří čekají jen a jen na to, aby se vyřítili ven v rozzuřených hordách,

jakmile se vetřelci jenom prstem dotknou jejich majetku. Ve skutečnosti si byl celkem jistý, že tenhle celý komplex — stejně jako ostatní města — je pouze něco na způsob skladiště.

Zato druhá obava, taky založená na nesčetných starobylých kriminálních dramatech, mohla mít pevnější základy. Možná že tady nebyly žádné drnčící poplašné zvonky a ječící sirény, bylo však rozumné předpokládat, že i Ráma bude mít nějaký druh bezpečnostního zařízení. Jak jinak by se bioti dozvěděli, kdy a kde je zapotřebí jejich služeb?

„Ti bez ochranných filtrů se otočí zády," poručil seržant Myron. Ucítili pach kysličníků dusíku, jak i sám vzduch začal hořet v paprsku laserového zářiče. Když se ohnivý nůž prořezával k tajemství, jež bylo skryté už někdy v dobách, kdy se zrodil první člověk, ozývalo se neustále žhavé prskání.

Takovému nahromadění energie nemohlo odolat nic hmotného a řez hladce postupoval rychlostí několika metrů za minutu. V pozoruhodně krátkém čase vyřezali díl dost veliký na to, aby se jím protáhl člověk.

Poněvadž se vyřezaný dílec ani nepohnul, Myron se ho jemně dotkl — potom silněji — a pak do něj udeřil vší silou. Výřez propadl dovnitř s dutým, zvonivým třesknutím.

Norton si znovu vzpomněl — stejně jako tehdy, když do Rámy vstoupili úplně poprvé — na archeology, kteří otevřeli starou egyptskou hrobku. Neočekával, že spatří třpyt zlata; když prolezl otvorem dovnitř a reflektor držel před sebou, neměl ve skutečnosti žádné apriorní představy.

Řecký chrám postavený ze skla — to byl jeho první dojem. Budovu vyplňovala jedna řada svislých křišťálových sloupů za druhou, byly přibližně metr široké a rozpínaly se od podlahy až do stropu. Nacházely se jich tu stovky, pokračovaly dál a dál do tmy a mimo dosah jeho světla.

Norton přistoupil k nejbližšímu sloupu a namířil paprsek dovnitř. Světlo, lámající se jako by procházelo válcovou čočkou, se vějířovitě promítalo na vzdálenou stranu a jak se střídavě soustřeďovalo a rozptylovalo, s každým odrazem na ustupujících řadách pilířů sláblo víc a víc. Měl pocit, že se nachází přímo uprostřed jakéhosi složitého pokusu z optiky.

„Velice hezké," řekl praktický Mercer, „jenže co to má znamenat? Komu je zapotřebí celý les skleněných sloupů?"

Norton na jeden sloup jemně poklepal. Zněl, jako by byl plný, i když spíš kovu než křišťálu. Úplně ho to vyvedlo z míry, a tak se zachoval podle užitečné rady, kterou kdysi dávno zaslechl: „Když nevíš, na čem jsi, mlč a přejdi to."

Když dospěl k následujícímu sloupu, který vypadal přesně tak

jako ten první, zaslechl, že Mercer překvapeně vykřikl.

„Mohl bych přísahat, že tenhle sloup byl průzračný — a teď uvnitř něco je.“

Norton se prudce ohlédl.

„Kde?“ řekl. „Já nic nevidím.“

Podíval se směrem, jímž ukazoval Mercerův prst. Ten směřoval proti ničemu, sloup byl pořád dokonale průhledný.

„Copak to nevidíte?“ řekl Mercer nedůvěřivě. „Obejděte to z téhle strany. Sakra — teď jsem to ztratil!“

„Co se to tady děje“ chtěl věděl Calvert. Bylo to o několik minut dříve, než se aspoň přiblížili správné odpovědi.

Sloupy nebyly průhledné z každého zorného úhlu nebo při každém osvětlení. Když je člověk obcházel kolem dokola, předměty mu náhle padly přímo do oka, zjevně zapuštěné hluboko dovnitř jako mouchy v jantaru — a potom znovu zmizely. Byly jich plné tucty, každý jiný. Vypadaly naprosto skutečně, z pevné hmoty, i když se zdálo, že všechny zabírají stejný prostorový objem.

„Hologramy,“ řekl Calvert. „Úplně totéž jako pozemské muzeum.“

Takové vysvětlení se přímo nabízelo, a proto k němu Norton přistupoval s podezřením. Jeho pochybnosti narostly, když prozkoumával jiné sloupy a vyvolal si tvary, uskladněné v jejich vnitřcích.

Ruční nářadí — i když pro veliké a podivné ruce — schránky, malé strojky s ovládací klaviaturou, která vypadala jako vytvořená pro víc než pro pět prstů, vědecké aparatury, kuchyňské nádobí překvapivě konvenčních tvarů včetně nožů a talířů, nad nimiž by se, pomineme-li jejich velikost, nikdo nepozastavil, ani kdyby je servírovali na kterýkoli pozemský stůl… bylo tady prostě kdeco včetně celých stovek hůře identifikovatelných předmětů, často v jednom jediném sloupu smíchané dohromady všechno možné. Muzeum by určitě mělo nějaké logické uspořádání, příbuzné exponáty by byly přiřazené k sobě. Tohle vypadalo jako dočista náhodný soubor železářských potřeb.

Když vyfotografovali pomíjivé obrázky uvnitř celé řady křišťálových sloupů, poskytla právě různorodost předmětů Nortonovi klíč k rozluštění záhady. Třeba to není sbírka, nýbrž katalog, sestavený podle jakéhosi náhodného, avšak dokonale logického systému. Uvědomil si, jak divoce klade vedle sebe věci kterýkoli naučný slovník či abecední seznam, a vyzkoušel, jak tuhle myšlenku přijmou jeho společníci.

„Chápu, co máte na mysli,“ řekl Mercer. „Rámané by možná byli zrovna tak překvapení, kdyby zjistili, že dáváme fíky vedle fotoaparátu.“

„Nebo střelivo vedle střevíců,“ připojil Calvert po několika

vteřinách vyčerpávajícího přemýšlení. Dospěl k názoru, že tak by si mohl člověk hrát celé hodiny a pořád vymýšlet další kombinace.

„Právě tohle mě napadlo," odvětil Norton. „Je to možná číslovaný seznam trojrozměrných předloh — forem — fotografií konstrukčních plánů, nebo jak tomu chcete říkat?"

„K čemu to slouží?"

„No, teorii o biotech znáte… domněnku, že neexistovali, dokud nejsou zapotřebí, a teprve potom že jsou vytvoření — syntetizovaní — podle předloh, které jsou kdesi uskladněné?"

„Rozumím," řekl pomalu a zamyšleně Mercer. „Takže když Ráman potřebuje konektor s levotočivou převlečnou čepičkou, vyťuká správné katalogové číslo a podle tady uloženého vzoru se vytvoří kopie."

„Asi tak nějak. Ale prosím vás, nechtějte po mně technické podrobnosti."

Sloupy, kolem nichž procházeli, neustále narůstaly do šířky a nyní měly už víc než dva metry v průměru. Tomu odpovídala i velikost předloh; bylo evidentní, že z nějakého nepochybně závažného důvodu se Rámané drží měřítka jedna ku jedné. Norton by byl rád věděl, jak skladují něco, co je opravdu veliké, pokud tady taková věc je.

Aby zvětšili svůj akční rádius, čtyři průzkumníci se mezi křišťálovými sloupy rozdělili a fotografovali takovou rychlostí, že jen stačili na prchavé obrazce zaměřovat kamery. Tohle je úžasné štěstí, říkal si Norton, třebaže měl dojem, že si je zasloužili; snad si ani nemohli vybrat nic lepšího než tenhle Ilustrovaný katalog rámanských výtvorů. Ačkoli, z opačného pohledu, sotva mohli narazit na něco více znepokojujícího. Doopravdy tady nebylo nic, s výjimkou nehmatatelných obrázků ze světla a tmy; ty zcela zjevně hmotné předměty ve skutečnosti neexistovaly.

Třebaže Norton tohle všechno věděl, najednou pocítil téměř neodolatelné nutkání prořezat se laserem do některého ze sloupů, aby tak získal něco hmotného, co odveze zpátky na Zemi. Byl to úplně stejný podnět, říkal si s úšklebkem, jaký nutí opici, aby chňapla po odrazu banánu v zrcadle.

Právě fotografoval cosi, co vypadalo jako nějaký optický přístroj, když k němu mezi sloupy dolehl Calvertův výkřik.

„Kapitáne — Karle — Wille — pojďte se podívat na tohle!"

Joe měl sklon k náhlým výbuchům nadšení, avšak to, co objevil, by ospravedlnilo i to největší vzrušení.

Uvnitř jednoho z dvoumetrových sloupů byl složitý ochranný oblek či stejnokroj, vyrobený očividně pro vzpřímeně se držícího tvora, mnohem vyššího než člověk. Velmi úzký ústřední kovový opasek patřil zjevně kolem pasu, hrudníku či nějaké jiné části těla, pozemské zoologii neznámé. Z něho vyrůstaly tři štíhlé sloupce,

zužující se směrem vzhůru a zakončené pásy ve tvaru ideálního kruhu, který měl úctyhodný průměr jednoho metru. Otvory, rovnoměrně rozložené po jeho obvodu, nemohly být zamýšleny jinak, než že se jimi prostrkávaly horní končetiny nebo paže. A to tři…

Byla tam spousta kapes, přezek, pásků, za nimiž vyčnívalo nářadí — anebo zbraně? trubky a elektrické vodiče, a dokonce i malé černé krabičky, které by výborně zapadly do každé z pozemských elektronických laboratoří. Dohromady byl oblek skoro stejně složitý jako kosmický skafandr, ačkoli tvorovi, který jej nosil, poskytoval ochranu jenom částečnou.

A ten tvor je Ráman? kladl si otázku Norton. To se pravděpodobně nikdy nedozvíme; byl však určitě inteligentní — žádné zvíře na světě by neumělo zacházet s tak rafinovanou výstrojí.

„Výška asi dva a půl metru," řekl Mercer zamyšleně, „hlavu nepočítaje — ať už je to cokoli."

„Má tři paže a — předpokládejme — i tři nohy. Stejný princip jako u pavouků, jenomže v mnohem robustnějším měřítku. Domníváte se, že je to jenom náhodná shoda okolností?"

„Pravděpodobně ne. Projektujeme roboty, kteří se podobají nám, a totéž můžeme očekávat od Rámanů."

Joe Calvert, nezvykle zakřiknutý, sledoval podívanou jakoby s posvátnou bázní.

„Co si myslíte, vědí o nás, že jsme tady?" pronesl napůl šeptem.

„O tom pochybuju," řekl Mercer. „Nedosáhli jsme ani jejich prahu vnímání — i když není pochyby, že Merkuřani se o to pokusili zdatně."

Stáli tam pořád na jednom místě, neschopni se odtrhnout, když se ozval Pieter z řídícího střediska na Středu a jeho hlas zněl velice naléhavě.

„Kapitáne — měli byste radši odejít."

„Co se děje — ženou se sem bioti?"

„Ne — něco mnohem vážnějšího. Začínají zhasínat světla."

43 ÚSTUP

Když se spěšně vynořili z díry, kterou si vyřezali pomocí laseru, Nortonovi se zdálo, že šest Rámových sluncí září stejně silně jako kdykoli předtím. Pieter se určitě musel splést… i když to u něho vůbec nesedí…

Jenže Pieter právě takovou reakci předvídal.

„Děje se to tak pomalounku," vysvětloval omluvně, „že mi dlouho trvalo, než jsem postřehl nějakou změnu. Ale je to mimo jakoukoli pochybnost — ověřil jsem si to podle údajů měřiče. Intenzita osvětlení poklesla o čtyřicet procent."

Potom, jen co jeho oči znovu přivykly světlu po temnotě ve skleněném chrámu, mu Norton uvěřil. Dlouhý Rámův den se skláněl ke konci.

Ačkoli bylo pořád stejně teplo jako kdykoli předtím, Norton cítil, že ho mrazí v zádech. Zažil tenhle pocit už jedenkrát předtím, na Zemi za krásného letního dne. Tehdy nevysvětlitelně pohaslo světlo, jako by temnota padala přímo ze vzduchu, anebo slunce jako by začalo ztrácet sílu — třebaže na obloze nebylo ani mráčku. Potom si uvědomil, že probíhá částečné zatmění.

„To je ono," řekl vztekle. „Jdeme domů. Nechte všechny věci ležet tak, jak jsou — už je stejně víckrát nebudeme potřebovat."

Teď — doufal — se osvědčí jedna součást jeho plánu. Londýn totiž vybral k poslednímu výpadu proto, že žádné jiné město nestálo tak blízko od schodiště; základna Bety byla vzdálená jenom čtyři kilometry.

Nasadili pravidelný, rychlý hopkavý krok, který byl v prostředí s polovinou pozemské gravitace tím nejpohodlnějším způsobem cestování. Norton zvolil tempo, jímž — jak odhadoval — se dostanou k okraji planiny, aniž by se vyčerpali, a přitom v co nejkratším čase. Pronikavě si uvědomoval osm kilometrů, které budou muset ještě vyšplhat, až dojdou k Betě, ale cítil by se mnohem bezpečnější, kdyby se už doopravdy pustili do výstupu.

První záchvěv přišel, když už skoro dosáhli schodiště. Byl velice slaboučký a Norton se instinktivně obrátil k jihu, protože očekával další podívanou s ohňostrojem na Rozích. Zdálo se mu však, že v Rámovi se nikdy nic neopakuje úplně stejně; pokud docházelo na těch jako jehly ostrých vrcholcích k elektrickým výbojům, byly příliš slabé, než aby se daly spatřit.

„Můstku" zvolal do rádia, „cítili jste to?"

„Ano, kapitáne — velmi slabý otřes. Mohlo by dojít k další změně polohy. Sledujeme, jestli se pohne gyrokompas — zatím nic. Okamžik! Už je to tady! Sotva postřehnutelně — méně než jeden mikroradián za

sekundu, ale pohyb stále pokračuje.“

A tak se Ráma začal otáčet, ačkoli tak zvolna, že to bylo sotva vnímatelné. Ty dřívější otřesy byly možná falešný poplach — jenže tenhle byl bezpochyby záležitostí nanejvýš opravdovskou.

„Rychlost narůstá — pět mikroradiánů. Haló, cítili jste tenhle záchvěv?“

„Samozřejmě že ano. Uveďte do provozu všechny operační systémy na lodi. Budeme možná muset odstartovat nakvap.“

„Očekáváte už nějakou změnu dráhy? Pořád nám zbývá do perihélia ještě pořádný kus cesty.“

„Nemyslím, že se Ráma bude chovat podle našich kosmonautických příruček. Už jsem skoro u Bety. Tam si dáme pět minut pauzu.“

Pět minut byla doba naprosto nedostatečná, a přece se zdála jako celá věčnost. Neboť už nebylo pochyb o tom, že světla dohořívají a že dohořívají rychle.

Ačkoli byli všichni vybaveni reflektory, pomyšlení, že tady všechno pohltí tma, bylo nesnesitelné; jejich psychika už tak přivykla nikdy nekončícímu dni, že bylo těžké jenom si připomenout podmínky, za nichž tenhle svět zkoumat začínali. Pociťovali ochromující nutkání prchnout — uniknout do slunečního světla — pouhých pár kilometrů od nich na opačnou stranu těch válcových stěn.

„Řídící středisko!“ volal Norton. „Je světlomet spuštěný? Možná že ho budeme každou chvíli potřebovat.“

„Ano, kapitáne. Už ho rozsvěcujeme.“

Osm kilometrů nad jejich hlavami se rozzářila povzbudivá jiskřička. Dokonce i teď za pohasínajícího rámanského dne vypadala překvapivě slaboučká, avšak dobře jim posloužila už předtím, a kdyby ji potřebovali, znovu je bude vést.

Norton si uvědomil, že tohle bude ten nejdelší a nejvíc nervy drásající výstup, jaký kdy absolvovali. Ať se stane cokoli, nemohu jej uspěchat; kdyby přepjali síly, mohli by se někde ve strmém svahu jednoduše zhroutit a museli by čekat, až jim jejich bouřící se svaly dovolí zase pokračovat. Určitě byli jednou z posádek s nejlepší fyzickou kondicí, jaká se kdy vydala na cestu do vesmíru, existují ovšem meze, které tkáně a krevní soustava nemůže překročit.

Po hodině nepřetržitého plahočení dorazili ke čtvrtému oddílu schodiště, asi tři kilometry nad pláň. Od této chvíle až do konce už to bude mnohem snazší; gravitace poklesla na jednu třetinu pozemské hodnoty. Ačkoli čas od času docházelo k menším otřesům, nedělo se nic neobvyklého a pořád bylo ještě spousta světla. začali se cítit mnohem optimističtěji, a dokonce uvažovali o tom, jestli neodešli příliš brzy. Jedna věc byla ovšem jistá, zpátky už cesta nevedla. Na

Rámovy pláně vkročil každý z nich naposledy.

Ve chvíli, kdy si dali na čtvrté plošině desetiminutový odpočinek, Joe Calvert náhle zvolal:

„Co je to za zvuk, kapitáne?“

„Zvuk? Já nic neslyším.“

„Vysoko položené hvízdání — frekvence klesá, to přece musíte slyšet.“

„Ty máš mladší uši než já — ale ano, už to slyším!“

Zdálo se, že pískot přichází odevšad. Brzy se stal hlasitý, dokonce pronikavý, a jeho výška rychle klesala. Potom náhle ustal.

O několik sekund později se ozval znovu a opakoval se tentýž průběh. Pískot dokonale vystihoval truchlivý naléhavý tón sirény na světelném majáku, vysílající své varovní do noci, zahalené rubášem mlhy. Rozhodně nesl jakési poselství, a to naléhavé. Nebylo určené jejich uším, ale porozuměli mu. Potom, jako by se dvojitě pojišťovalo, je podpořila i samotná světla.

Ztlumila se, až téměř zhasla, potom se opět rozzářila. V šesti úzkých údolích, která kdysi tento svět osvětlovala, se začaly míhat zářící korálky připomínající kulové blesky. Pohybovaly se směrem od obou pólů k Válcovému moři v synchronizovaném, hypnotizujícím rytmu, který mohl mít jenom jediný význam. „Do moře!“ vyzývala světla, „do moře!“ A výzvě se jen těžko odolávalo; nebylo člověka, který by nepociťoval sílu, nutící jej, aby se neobrátil nazpátek a hledal zapomnění ve vodách Rámy.

„Řídící středisko!“ volal naléhavě Norton. „Vidíte, co se děje?“

Ozval se jim Pieterův hlas, zněl naplněný posvátnou bázní a hodně vyděšený.

„Ano, kapitáne. Právě se dívám na Jižní kontinent. Jsou tam pořád ještě spousty biotů — včetně i některých velkých. Jeřáby, Buldozery — hromada Metařů. A všichni uhánějí zpátky do moře rychleji, než jak se zatím pohybovali kdykoli předtím, aspoň co jsem viděl. Tamhle kráčí Jeřáb — rovnou ze srázu dolů! Úplně stejně jako Jimmy, jenže padá mnohem rychleji… když dopadl, rozmetalo ho to na kusy… a už jsou tam Žraloci — trhají ho… fuj, není to příjemný pohled…

Teď se dívám na pláň. Je tam Buldozer, který vypadá, že se porouchal… chodí pořád v kruzích kolem dokola. Pouští se do něho párek krabů, trhá ho a rve na kusy… Kapitáne, myslím, že byste se raději měli okamžitě vrátit zpátky.“

„Věř mi,“ řekl Norton procítěně, „že jdeme tak rychle, jak jenom můžeme.“

Ráma zavíral průvlaky jako loď připravující se na bouři. Takový byl aspoň dojem, jehož se Norton nemohl zbavit, ačkoli se nezakládal na žádném logickém pokladě. Kapitán už se také necítil plně při

smyslech, v jeho mysli se svářela dvě nutkání — potřeba uniknout pryč a touha uposlechnout ty šípy blesků, stále ještě planoucí na obloze, jež mu přikazovaly, aby se připojil k biotům na jejich pouti do Moře.

Další úsek schodiště — nových deset minut přestávka, aby jim vyprchaly ze svalů všechny jedy, jimiž je únava otravovala. Pak opět vpřed — urazit další dva kilometry, a pokusit se nemyslet na to…

Sled hvizdů s klesajícím tónem, které by člověka připravily o rozum, náhle ustal. Ve stejný okamžik se zastavilo kmitání žhavých koulí, ukazujících do Moře a běhajících podél štěrbin Rovných údolí; Rámových šest podlouhlých sluncí se opět proměnilo ve spojité světelné pásy.

Jenže rychle pohasínaly a občas jenom blikaly, jako by se nesmírné dávky energie nasávaly z tenčících se zdrojů. Čas od času se jim svět zachvěl pod nohama; můstek hlásil, že se Ráma neustále nepostřehnutelně pomalu natáčí jako ručička kompasu reagující na slabé magnetické pole. To však bylo spíš uklidňující, Nortona by přepadly opravdovské starosti až tehdy, kdyby se Ráma otáčet přestal.

Všichni bioti už zmizeli, hlásil Pieter. V celém vnitřku Rámy se pohybovaly už jenom lidské bytosti, plahočící se palčivě pomalu vzhůru po křivce Severní kupole.

Norton už nikdy víckrát nemusel překonávat závrať, kterou pocítil při svém prvním výstupu, avšak nyní se mu začala vkrádat do mysli nová obava. Vždyť jsou tady, při tom nekonečném šplhání od pláně ke Středu, tak zranitelní. Co jestli Ráma, když už skončil se změnou polohy, začne zrychlovat?

Předpokládejme, že síla tahu bude působit ve směru osy. Kdyby to bylo směrem na sever, nenastanou žádné problémy; byli by jenom trochu silněji přitlačeni ke svahu, po němž stoupali. Avšak kdyby to bylo směrem k jihu, mohlo by je to smést do vzduchu a nakonec by se zřídili nazpátek na pláň hluboko dole.

Pokusil se povzbudit myšlenkou, že jakékoli zrychlení, které přicházelo v úvahu, bude velmi mírné. Ráma za žádnou cenu nemohl akcelerovat rychleji než o jednu patnáctinu pozemské gravitace, anebo by se Válcové moře vzedmulo přes jižní břeh a zaplavilo celý kontinent. Jenže Perera se nalézal v pohodlné pracovně doma na Zemi, a ne pod kilometry taktak visícího kovu, který se Nortonovi zcela zjevně chystal zřítit na hlavu. A co když Rámu na pravidelné záplavy projektovali…

Ne, tohle bylo směšné. Bylo absurdní představovat si, že by celé ty bilióny tun mohly náhle dostat tak velké zrychlení, aby ho setřásly. A přece se po celý zbytek výstupu Norton nenechal vylákat, aby opustil bezpečí, jež mu poskytovalo zábradlí.

Po době, která se zdála jako celý život, schodiště končilo; zbývalo

jenom pár set metrů kolmého, zahnutého žebříku. Tuhle část už nebylo zapotřebí vyšplhat, poněvadž jeden muž na Středu, tahající za lano, mohl v prostředí rychle pomíjející gravitace snadno vyzvednout druhého nahoru. Dokonce i přímo u dolního konce žebříku člověk vážil méně než pět kilo; na vrcholku prakticky nic.

A tak Norton odpočíval zavěšený na popruhu, čas od času se přitáhl za příčel, aby zmařil účinek slaboučké Coriolisovy síly, jež se ho ještě pořád snažila od žebříku oddělit. Když se naposledy zadíval na Rámu, téměř zapomněl na své zničené svaly.

Bylo přibližně tolik světla jako na Zemi za úplňku; celá scéna byla dokonale jasná, jenže už nedokázal rozeznat větší podrobnosti. Jižní pól nyní částečně zahalovaly zářící mlhy, z nichž vyčníval jenom vrcholek Velkého rohu — malá černá tečka, jak ho viděl přímo zepředu.

Pečlivě zmapovaný, a přesto stále nepoznaný kontinent za Válcovým mořem byl jako kdykoli předtím stále stejnou směsicí tvarů nedávajících logický smysl. Značně je zkreslovala perspektiva a obsahovaly příliš mnoho složitých podrobností, než aby se vyplatilo prohlížet si je, a Norton je proto jen lehce přehlédl.

Přejel očima po kruhové stužce Válcového moře a poprvé postřehl, že zvířená voda vytváří pravidelný vzorek, jako by se vlny lámaly o vlnolamy, rozmístěné v geometricky přesných odstupech. Rámovo manévrování mělo sice na pohyb vln vliv, ale jen velmi mírný. Byl si jistý, že kdyby požádal seržantku Barnesovou, aby ve ztracené Resolution moře přeplula, vydala by se na ně s velkým potěšením i za těchto podmínek.

New York, Londýn, Paříž, Moskva, Řím… se všemi městy na Severním kontinentu se loučil a doufal, že Rámané mu odpustí všechny škody, které napáchal. Snad pochopí, že to bylo všechno výhradně v zájmu vědy.

Potom se náhle ocitl na Středu a dychtivé ruce se natáhly, aby jej uchopily, a spěchaly s ním do přechodové komory. Jeho přetažené nohy a paže se chvěly tak nekontrolovatelně, že byl téměř neschopný postarat se sám o sebe a spokojil se i s tím, že s ním zacházejí jako s napůl ochrnutým invalidou.

Jakmile sestoupil do ústřední nálevky Středu, Rámova obloha se nad ním zúžila. Když mu dveře vnitřní části přechodové komory uzavřely výhled navždycky, přistihl se, že si pomyslel: Není to divné, že by měla noc přijít právě teď, když je Ráma ke Slunci nejblíž?

44 KOSMICKÝ POHON

Sto kilometrů je dostatečně bezpečný odstup, uvážil Norton. Ráma nyní byl ohromný černý obdélník, obrácený přesně širší plochou k nim a zatmívající Slunce. Norton využil příležitosti a zavedl Endeavour zcela do jeho stínu, takže se zmírnil nápor na chladící soustavu lodi a dalo se provést něco z opožděné údržby. Rámův ochranný kužel z temnoty mohl zmizet každým okamžikem a Norton jej zamýšlel využít co nejlépe.

Ráma se pořád ještě otáčel, už se teď obrátil téměř o patnáct stupňů a bylo nemožné uvěřit, že nehrozí nějaká podstatná změna dráhy. Vzrušení v Organizaci spojených planet dosahovalo nyní bodu hysterie, avšak na Endeavour z toho dospěla jenom slaboučká ozvěna. Její posádka byla fyzicky i psychicky vyčerpaná, kromě těch nejnutnějších služeb prospali všichni po startu ze základny na Severním pólu dvacet hodin. Norton na doktorčin příkaz použil elektrouklidňovač, jenže i pak se mu zdálo, že šplhá po nikdy nekončícím schodišti.

Druhý den se na lodi už téměř všechno vrátilo k normálu; že zkoumali Rámu, to jim připadalo, jako by to bylo kdysi dávno. Norton se pustil do práce, která se mu nahromadila v úřadovně, a spřádal plány do budoucna; odmítal však žádosti o rozhovory, jimž se nějak podařilo vetřít do spojovacího okruhu Průzkumu a dokonce i VESMÍRNÉ OCHRANY. Z Merkura nedocházely žádné zprávy a Valné shromáždění OSP své jednání odročilo, ačkoli bylo připravené do hodiny se opět sejít.

Třicet hodin poté, co opustili Rámu a Norton upadl ve svůj první zdravý spánek, s ním kdosi hrubě zatřásl a vrátil ho zpátky k vědomí. Rozespale zaklel a upřel kalné zraky na Karla Mercera — a potom, stejně jako každý dobrý velitel, okamžitě dočista procitl.

„Už se přestal otáčet?“

„Ano. Stojí pevně jako skála.“

„Pojďme na můstek.“

Celá loď byla na nohou, dokonce i šimpanzi poznali, že se cosi děje, a dokud je seržant McAndrews neuklidnil několika hbitými posunky rukou, vydávali úzkostlivé, kníkavé zvuky. Nicméně když Norton vklouzl do křesla a připoutával se popruhy kolem pasu, zauvažoval, jestli to není jenom další planý poplach.

Perspektiva teď zkreslila Rámu do podoby komolého kužele a přes jednu jeho hranu vyhlížel spalující okraj Slunce. Norton jemnou rukou zavedl Endeavour nazpátek doprostřed stínu umělého zatmění a spatřil, že na pozadí jasnějších hvězd znovu vzplála perleťová záře sluneční korony. Objevil se jeden ohromný výčnělek, dlouhý

přinejmenším půl miliónu kilometrů, který se vyšplhal tak daleko od Slunce, že jeho horní větve vypadaly jako strom karmínového ohně.

Tak teď nezbývá než čekat, řekl si Norton. Je důležité, aby se nenechal znudit, aby byl připraven okamžitě reagovat a udržel všechny přístroje a záznamová zařízení v bezvadném chodu bez ohledu na to, jak dlouho to všechno potrvá…

Bylo to podivné. Pole hvězd se otáčelo, skoro tak, jako by spustili rotační trysky. Jenže řízení se ani nedotkl, a i kdyby se začali skutečně nějak pohybovat, přece by to okamžitě pocítil.

„Kapitáne!“ ozval se naléhavě Calvert z místa navigátora, „my se otáčíme — podívejte se na hvězdy! Jenže přístroje vůbec nic neukazují!“

„Jak pracují setrvačníky?“

„Úplně normálně — ani náznak, že by nějak bláznily. Ale přitom se otáčíme několik stupňů za sekundu!“

„To je nemožné!“

„Samozřejmě, nemožné — ale podívejte se sám…“

Když všechno ostatní selhalo, člověk se musel spolehnout na přístroj v podobě vlastních očí. Norton nemohl pochybovat o tom, že pole hvězd skutečně zvolna rotuje — tam se zrovna šinul Sírius, přes okraj vchodu do lodi. Buď se vesmír, v návratu k prekopernikánské kosmologii, náhle rozhodl, že se bude otáčet okolo Endeavour, anebo hvězdy zůstaly pevné a točila se loď.

Druhé vysvětlení se zdálo o dost pravděpodobnější, nicméně i to obsahovalo očividně neřešitelné paradoxy. Kdyby se loď skutečně takovou rychlostí otáčela, musel by to cítit — a to doslova — na zadní části těla, jak se kdysi říkávalo. A gyrostaty se nemohly porouchat všechny najednou a nezávisle jeden na druhém.

Zbývala jediná odpověď. Každý atom Endeavour se musel dostat do spárů jakési síly — a takový účinek mohlo způsobovat jenom silné gravitační pole. Nebo přinejmenším — nemohlo jej mít žádné jiné známé pole…

Náhle se hvězdy vytratily. Zpoza štítu Rámy se vynořil plápolající sluneční kotouč a jeho záře je smetla z oblohy.

„Ukazuje ti něco radar? Kolik dělá Dopplerův efekt?“

Norton se plně připravil na zjištění, že i radar je vyřazený z činnosti, ale zmýlil se.

Ráma se konečně vydával na cestu, mírně zrychloval o 0,015 g. Doktora Pereru, řekl si Norton, by to potěšilo, předpovídal maximální možné zrychlení 0,02 g. A Endeavour se přitom dostala do brázdy, jež se utváří za lodní zádí, byla jako kus plovoucí trosky stržené do vírů za uhánějící lodí…

Zrychlení se hodinu za hodinou udržovalo konstantní, Ráma odpadával od Endeavour rychlostí, která se neustále zvětšovala. jak

vzdálenost narůstala, nepřirozené chování lodi pozvolna mizelo, opět začaly působit normální zákony setrvačnosti. Velikost energií, jejichž zpětný ráz je nakrátko zachytil, mohli jenom odhadovat, a Norton si blahořečil, že odstavil Endeavour do bezpečné vzdálenosti dříve, než Ráma spustil svůj pohon.

Co se týkalo podstaty tohoto pohonu, ačkoli všechno ostatní zůstávalo záhadou, jedna věc už teď byla jistá. Ráma neměl plynové trysky, na novou dráhu jej nevynesly výtrysky iontů ani plazmy. Nikdo by to nedokázal vyjádřit výstižněji než seržant — docent Myron, když prohlásil, otřeseně a pochybovačně: „Potom že prý platí třetí Newtonův zákon!“

Jenže to byl samozřejmě třetí Newtonův zákon, na němž byla Endeavour závislá následujícího dne, když využila dočista posledních zásob pohonných hmot k tomu, aby odklonila svou oběžnou dráhu pryč od Slunce. Byla to nepatrná změna, avšak zvětšila její vzdálenost od Slunce při perihéliu o deset miliónů kilometrů. Byl to právě rozdíl mezi tím, když chladící systémy na lodi musely pracovat na devadesát pět procent výkonu — a mezi jistou smrtí v ohni.

Když dokončili svůj vlastní manévr, Ráma se vzdálil na dvě stě tisíc kilometrů a proti sluneční záři byl už těžko patrný. Avšak stále mohli získávat přesné údaje o jeho dráze pomocí radaru, a čím déle ho pozorovali, tím víc je to mátlo.

Znovu a znovu kontrolovali správnost údajů, až si nevyhnutelně potvrdili neuvěřitelný závěr. Náhle se zdálo, že veškeré obavy Merkuřanů, hrdinství Rodrigovo a všechno řečnění na Valném shromáždění bylo naprosto zbytečné.

Není to přímo vesmírná ironie, říkal si Norton, když si prohlížel konečné cifry, jestli se Rámovy počítače po miliónech roků bezpečného řízení dopustily jediné nepatrné chybičky — třeba záměny znaménka u jedné strany rovnice z plusu na minus?

Všichni si byli jistí, že Ráma ztratí rychlost, takže by mohl být zachycen sluneční gravitací a stát se tudíž novou planetou sluneční soustavy. Ovšem děl se pravý opak.

Rychlost nabíral — tím nejhorším možným směrem.

Ráma padal stále rychleji a rychleji přímo do Slunce.

45 FÉNIX

Jak se stále víc a víc upřesňovaly podrobné údaje o Rámově nové dráze, bylo těžké nalézt způsob, jímž by snad mohl katastrofě uniknout. Jen pouhá hrstka komet vůbec kdy prolétla tak blízko kolem Slunce; v perihéliu se Ráma přiblíží k peklu slučujícího se vodíku na méně než půl miliónu kilometrů. Žádná pevná látka nemohla v takové blízkosti odolat jeho teplotě, pevná slitina která tvořila Rámův plášť, se začne tavit už v desetinásobku této vzdálenosti.

Endeavour nyní již svým perihéliem prolétla, k všeobecné úlevě, a její vzdálenost od Slunce se začínala pomalu zvětšovat. Ráma byl na své nižší, rychlejší oběžné dráze daleko napřed a už se zdálo, že pronikl kus dovnitř za vnější okraj sluneční korony. Z lodě bude výhled na drama posledního dějství jako z hlavní tribuny.

Potom, pět miliónů kilometrů od slunce, když ještě pořád nabíral rychlost, začal si Ráma spřádat okolo sebe kokon. Až doposud byl v maximálním zvětšení teleskopů na Endeavour viditelný jako nepatrný jasný proužek; náhle se začal mihotat jako hvězda, pozorovaná přes mlžný opar nad horizontem. Už to vypadalo, jako by se rozpadl; když Norton uviděl, že se obraz zachvěl, pocítil nad zkázou takového divu svíravý zármutek. Potom si uvědomil, že Ráma je tu pořád, že se jenom obklopil mihotavě se třpytícím oparem.

A pak zmizel. Na jeho místě byl zářící objekt připomínající hvězdu, který však neměl žádný viditelný disk — jako by se Ráma náhle smrskl do podoby malé kuličky.

To bylo okamžik předtím, než je napadlo, co se to vlastně stalo. Ráma se skutečně ztratil, teď byl obklopen koulí dokonale odrážející světlo, o průměru přibližně sto kilometrů. Jediné, co nyní mohli spatřit, byl odraz samotného Slunce na zakřivené části, jež byla nejblíže k nim. Ve své ochranné bublině byl Ráma pravděpodobně v bezpečí i před slunečním infernem.

S postupem času se tvar bubliny měnil. Obraz slunce se začal prodlužovat, zakřivovat. Koule se proměnila v elipsoid, jehož delší osa ukazovala ve směru letu Rámy. Hned nato začaly přicházet z automatických observatoří, které už téměř po dvě stě roků permanentně dohlížely na sluneční činnost, prvá hlášení o jeho anomálních projevech.

V prostoru okolo Rámy se něco dělo se slunečním magnetickým polem. Milión kilometrů dlouhé siločáry, razící si cestu koronou a poháněj ící chomáčky jejího ionizovaného plynu rychlostí, jež jim někdy dokonce dovolila uniknou i drtivé sluneční přitažlivosti, se stahovaly okolo třpytivého elipsoidu. Pouhým okem zatím nebylo

viditelné nic, avšak přístroje na orbitálních stanicích hlásily veškeré změny magnetického toku a ultrafialového záření.

Ale zanedlouho se změny v koroně daly spatřit i prostým okem. Vysoko ve vnější části sluneční atmosféry se objevilo slabě zářící potrubí či tunel dlouhý sto tisíc kilometrů. Byl nepatrně zakřivený, ohnut tak, že kopíroval Rámovu dráhu, a Ráma sám — nebo přesněji ochranný kokon okolo něho — byl viditelný jako žhnoucí bod řítící se stále rychleji a rychleji přeludným, strašidelným tunelem ve sluneční koroně.

Neboť stále ještě nabíral rychlost; teď už se pohyboval rychleji než dva tisíce kilometrů za sekundu a nemohlo být ani řeči o tom, že by někdy zůstal v zajetí Slunce. Konečně se jasně ukázala rámanská strategie: museli se přiblížit tak těsně ke Slunci už jenom proto, aby si nabrali energii přímo ze zdroje a aby získali ještě větší rychlost na cestě za svým vzdáleným, prapůvodním, neznámým cílem…

A pak se zdálo, že si nasáli ještě něco víc než energii. Nikdo si tím nikdy nemohl být úplně jistý, protože nejbližší přístroje to pozorovaly až ze vzdálenosti třiceti miliónů kilometrů, avšak objevily se určité náznaky toho, že ze Slunce přímo do Rámy přetekla i hmota, jako by si tak nahrazoval její únik a ztráty za deset tisíc staletí strávených ve vesmíru.

Rychleji a stále rychleji se Ráma přehnal okolo Slunce, pohyboval se nyní větší rychlostí než jakékoli jiné těleso, které kdy sluneční soustavou prolétalo. Za dobu kratší než dvě hodiny se směr jeho pohybu stočil o více než devadesát stupňů a to dalo konečný, téměř pohrdavý důkaz o jeho naprostém nezájmu o všechny planety, jejichž duchovní rovnováhu tak surově rozvrátil.

Snesl se z ekliptiky dolů na jižní oblohu, hluboko pod ovinu, v níž se všechny planety pohybují. Proto, naprosto jistě, nemohly být jeho konečným cílem, zamířil přímo k Velkému Magellanovu mračnu, do osamělých propastí za Mléčnou dráhou.

46 MEZIHRA

„Vstupte," odpověděl duchem nepřítomný kapitán Norton na tiché zaťukání na dveře.

„Mám pro tebe novinku, Bille. Chtěla jsem s ní přijít první, dřív než se o roznese mezi posádkou. A ostatně, patří do mé působnosti."

Norton pořád vypadal, že je úplně mimo. Ležel s rukama zachycenýma za popruhy nad hlavou, oči měl zpola zavřené, světlo v kabině ztlumené — ne že by přímo klímal, ale jako by se utápěl v rozjímání anebo ve svých tajných snech.

Jednou či dvakrát mžikl a duch se opět spojil s tělem.

„Promiň, Lauro — já nic nechápu. Co se děje?"

„Neříkej, že jsi už zapomněl!"

„Nezlob mě, ty ženská jedna zatracená. Jenom na chvilku jsem se zamyslel nad několika věcmi."

Šéflékařka Ernstová vklouzla otvorem do příchytného křesla a posadila se vedle něho.

„Meziplanetární konflikty nadcházejí a pomíjejí, ale kola marťanské byrokracie melou stále stejným tempem. Jenže myslím, že Ráma trochu pomohl. Jenom dobře, žes nemusel mít povolení taky od Merkuřanů."

Světlo se začalo rozjasňovat.

„No — Port Lowell nám už povolení vydal!"

„A co víc — už se dokonce pustil do práce." Laura pohlédla na kousek papíru, který držela v ruce. „Spěšné," četla. „Přibližně v těchto chvílích jsem počala tvého dalšího syna. Blahopřeji."

„Děkuji ti. Jenom doufám, že mu neuškodila tak dlouhá doba."

Podobně jako všechny kosmonauty i Nortona, když vstoupil do služby, sterilizovali; neboť u člověka, který bude trávit ve vesmíru celá léta, nebylo jen riziko mutací, způsobovaných kosmickým zářením — byl to jistota. Spermie, jež na Marsu, dvě stě miliónů kilometrů daleko, právě doručila svůj genetický obsah, ležela po třicet roků zmrazená a čekala na svou osudovou chvíli.

Norton by byl rád věděl, jestli to stihne domů dřív, než se dítě narodí. Zasluhoval si odpočinek, relaxaci — prostě takový normální rodinný život, jaký kosmonaut vůbec může vést. Nyní, když jeho poslání v podstatě skončilo, ubral si trochu plyn a už zase přemítal o své budoucnosti a o budoucnosti obou svých rodin. Ano, bude to příjemné strávit zase pár chvil doma a vynahradit si ztracený čas — v mnoha ohledech…

„Tahle návštěva," dost chabě protestovala Laura, „měla čistě pracovní obsah."

„Po všech těch letech," odvětil Norton, „už přece jeden druhého

známe. Ostatně, teď stejně nejsi ve službě.“

„Na co právě teďka myslíš?“ dožadovala se o hodně později šéflékařka Ernstová. „Nestáváš se sentimentálním, doufám.“

„Na nás ne. Přemýšlím o Rámovi. Začíná mi scházet.“

„Mockrát děkuju za kompliment.“

Norton ji pevně objal. Jedna z nejkrásnějších věcí na stavu beztíže je, často ho napadalo, že můžete někoho držet v objetí celou noc a nedostanete do ruky mravenčení. Našli se i takoví, kteří prohlašovali, že láska v prostředí s přitažlivostí jednoho g je tak humpolácká, že by jí už nikdy nemohli přijít na chuť.

„Je všeobecně známá skutečnost, Lauro, že muži, na rozdíl od žen, mohou myslet na dvě věci zároveň. Ale vážně — tedy vážněji — mám doopravdy pocit, že jsem o něco přišel.“

„Tomu tedy nerozumím.“

„Nebuď taková netýkavka, není to jediný důvod. Ale co, nakonec je to jedno.“

Vzdal se. Bylo by to příliš složité vysvětlování, neuměl to pořádně objasnit dokonce ani sám sobě.

Dosáhl většího úspěchu, než mohl kdokoli na světě očekávat; co všechno jeho lidé v Rámovi odhalili, to bude vědce zaměstnávat po celá desetiletí. A především, zvládl to bez jediného neštěstí.

Zároveň ovšem selhal. Člověk o tom sice mohl přemítat donekonečna, avšak vlastní podstata a cíl Rámanů zůstaly nadále naprosto neznámé. Sluneční soustavu použili pouze jako zastávku k doplnění paliva — nebo jako odrazového můstku — říkejte si tomu, jak chcete, aby ji potom na své cestě za důležitějšími záležitostmi prostě nechali za sebou. Dokonce se s největší pravděpodobností ani nedozvěděli, že lidstvo vůbec existuje; tak do nebe volající lhostejnost byla ještě horší než jakákoli záměrná urážka.

Když Norton zahlédl Rámu naposledy, drobounká hvězdička se hnala pryč už za oběžnou dráhou Venuše; pochopil, že se uzavřela jedna kapitola jeho života. Bylo mu pouhých pětapadesát, ale cítil, že své mládí zanechal tam dole na zakřivené planině, mezi záhadami a divy, které teď nemilosrdně unikají z dosahu člověka. Ať mu budoucnost přinese jakékoli pocty a slávu, po zbytek života jej bude pronásledovat pocit postupně narůstajícího zklamání a vědomí promarněné příležitosti.

Tak si to říkal, i když už měl být chytřejší.

Daleko odtud na Zemi dr. Carlisle Petera zatím ještě nikomu nestačil vyprávět, jak ho náhle podvědomí probudilo z neklidného spánku a jako ozvěna že mu neustále znělo hlavou: Rámané všechno dělají trojmo.

ARTHUR C. CLARKE

Setkání s Rámou

Z anglického originálu Rendezvous with Rama,
vydaného nakladatelstvím
Victor Gollancz Ltd. Londýn 1973
přeložil Zdeněk Volný.
Kresba na obálce Miroslav Jiránek.
Typografie Milan Jaroš.
Vydání první, Praha 1984.
Vydalo Nakladatelství Svoboda
jako svou 5298. publikaci.
Odpovědná redaktorka Jarmila Svobodová
Výtvarná redaktorka Anna Kubů.
Technický redaktor Pavel Bednář.
Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha.
Náklad 130 000 výtisků.
AA 12,60, VA 13,03.
Tematická skupina 13/34.
Cena kart. výt. 20,- Kčs.
73/605-22-8.2.

25-092-84Kčs 20,-

notes

1

Pozn. překl.: *resolution* — cílevědomost, pevnost.